

PÉNZES—BARÁT

AZ EGYHÁZATYÁK
SZENTBESZÉDEIBŐL

VI.

SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT

KERESZTÉNY REMEKÍRÓK

Szerkesztő

KÜHAR FLÓRIS

Szerkesztőbizottság

BERESZTÓCZY MIKLÓS, MIHALOVICS ZSIGMOND, NAGY
MIKLÓS, RADÓ POLIKÁRP, SZUNYOGH X. FERENC,
VÁROSI ISTVÁN

15. kötet.

AZ EGYHÁZATYÁK SZENTBESZÉDEIBŐL

VI

AZ EGYHÁZATYÁK BESZÉDEI
AZ EGYHÁZI ÉV ÜNNEPEIRE

SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT
AZ APOSTOLI SZENTSZÉK KÖNYVKIADÓJA
BUDAPEST

AZ EGYHÁZATYÁK SZENTBESZÉDEIBŐL

VI. KÖTET

AZ EGYHÁZATYÁK BESZÉDEI
AZ EGYHÁZI ÉV ÜNNEPEIRE

SZERKESZTETTE

RADÓ POLIKÁRP

FORDITOTTAK

PÉNZES BALDUIN

BARÁT OROS

BUDAPEST, 1944

Nihil obstat. Budapestini, die 1. Junii 1942. Dr. Florianus
Kühár O. S. B., censor deputatus. 684/1942. Imprimi per-
mittitur. In S. Monte Pannoniae, die 3. Junii 1942. Chry-
sostomus Kelemen, archiabbas.

Nihil obstat. Dr. Michael Marczell, censor dioecesanus. Nr.
5430/1942. Imprimatur. Strigonii, die 9. Julii 1942. Dr.
Michael Török, vicarius generalis subst.

Stephaneum nyomda Budapest. Felelős: ifj. Kohl Ferenc.

TARTALOM

I. Az Úr ünnepeire.	Oldal
1. Karácsony ünnepére	9
2. Karácsony ünnepére	14
3. Szent István vértanu ünnepére.. .. .	19
4. Szent István vértanu ünnepére	25
5. Szent János evangalista napjára	33
6. Aprószentek napjára	43
7. Ujévre	50
8. Ujévre	53
9. Vízkeresztre	59
10. Vízkeresztre	64
11. Jézus szent neve ünnepén	68
12. A szent család ünnepén.. .. .	73
13. Nagycsütörtökre	76
14. Nagypéntekre	89
15. Nagypéntekre	102
16. Húsvét ünnepére	105
17. Húsvét ünnepére	111
18. Húsvéthétfőre	115
19. Keresztjáró napokra.. .. .	120
20. Áldozócsütörtökre	125
21. Áldozócsütörtökre	130
22. Pünkösdre	145
23. Pünkösdre	151
24. Pünkösdhétfőre	162
25. Szentháromság vasárnapjára	167
26. Szentháromság vasárnapjára	169
27. Úrnapjára	174
28. Jézus szent szívének ünnepére.. .. .	182
29. Jézus drágalátos vérének ünnepén	187
30. Urunk színeváltozásának ünnepén	191

	Oldal
31. A szent kereszt tiszteletére..	196
32. Templomszentelés évfordulóján	199

II. A boldogságos Szűz ünnepeire.

33. Gyertyaszentelőre	204
34. Gyümölcscsoltóra	212
35. Sarlós Boldogasszonyra	218
36. Nagyboldogasszonyra	223
37. Kisasszony napján	227
38. Szaplótelen fogantatás ünnepe	232

III. A szentek ünnepeire.

39. Szent József ünnepe	236
40. Keresztelő Szent János ünnepe	240
41. Szent Péter és Pál ünnepén	242
42. Szent Péter ünnepeire	247
43. Szent Lőrinc ünnepe	251
44. Szent Mihály arkangyal ünnepe	254
45. Mindenszentekre	265
46. Mindenszentekre	266
47. Halottak napjára..	274
48. Halottak napjára..	277
49. Szent András napjára	283
50. Apostol ünnepe	289
51. Vértanu ünnepe	292
52. Hitvalló ünnepe	296
53. Szűz ünnepe	303

ELŐSZÓ

E kötetnek szerkesztője változatos szerzetesi élete folyásán falusi káplán is volt, hitoktató és plébános. Így jól tudja, hogy a lelkipásztornak milyen gondja az egyházi év ünnepein az igehirdetés. A gondot a misztérium azonossága okozza, mely évről-évre visszatér, meg éppen ünnepek alkalmával a fokozott lelkipásztori munka. E kötet tehát elsősorban a lelkipásztorokhoz fordul, hogy merítsenek belőle; a kiváló Sertillanges szerint nem kell ezt restellni: „Il ne faut pas rougir d'emprunter, tout le monde le fait”. Szilárd meggyőződése, hogy éppen az ünnepi prédikációknál a leghasznosabb az egyházatyákból vett beszédek fölhasználása. Hiszen éppen az ünnepeken a leggyakoribb a közönség hangulati diszpozíciója: ebbe kell a homilétának bekapcsolódnia és szép, mélyenjáró gondolatok tetszetős kifejezésével hatnia hallgatóságára. Úgy gondolom, hogy aki ezt a kötetet végiglapozza, igazat ad az említett Sertillanges-nak, hogy az egyházatyák beszédeiben megtaláljuk a gondolatnak és a

stílusnak, a szónoki mozgalmasságnak és az apostoli lendületnek egész skáláját (*L'orateur chrétien*, Juvisy 1930, p. 40 és 47).

Mint szerkesztő összeválogattam e kötet szentbeszédeit és kijelöltem, mennyit fordítsanak belőlök. A fordítás munkájáért teljes egészében munkatársaim felelősek: dr. Pénzes Balduin, Budapest az 1., 3., 5., 7—11., 15, 17., 18—20., 24., 25., 32., 35., 36., 39—47., 50—52. számú beszédekért; Barát Oros pedig a 2., 4., 6., 12—14. 16., 21—23, 26—31., 33., 34., 37., 38., 48., 49., 53. számúakért.

Budapest, 1942 április 14.

Radó Polikárp.

I. AZ ÚR ÜNNEPEIRE

1. Karácsony ünnepére.¹

A különböző jegyek csodálatos összhangja a gyermek Krisztusban.

Az Úr dicséretét zengje szám: azét az Urét, aki által minden lett, és aki lett mindenek között, aki az Atya kinyilatkoztatója, az anya teremője, Isten Fia az Atyától anya nélkül, Emberfia anyától atya nélkül. Az anygajok nagy napja, kicsiny az emberek napján. Isten az Ige minden idők előtt, az Ige testté lett alkalmatos időben. A nap alkotója, s a nap alatt született. Az Atya öléből irányítja az egész világot s a mai napot megszenteli anyja öléből. Atyja ölében megmarad, de anyja ölébe lép. Az égnek és földnek teremője, s az ég alati, a földön születik. Kimondhatatlanul bölcs, bölcsen gyermek. Betölti a világot, s a jászolyban fekszik. Kormányozza a csillagokat, s anyja emlőjét szopja. Oly nagy Isten formájában, s oly kicsiny a szolga alakjában, hogy e kicsinységgel nem csökken nagysága, sem eme nagyság által nem szűnik meg kicsiny lenni. Mikor ugyanis emberi tagokat vett magára, akkor sem hagyott fel isteni műkö-

¹ Szent Ágoston 187. beszéde. (Migne P. L. 38. 1001—1003.)

désével. Nem szűnt meg elérni erejével egyik végtől a másikig s a mindenséget üdvösen igazgatni (Bölcs. 8, 1) akkor sem, mikor a test gyengeségébe öltözött, szűzi méhbe fogadtatott. Bár a szűzi méhbe sem zárta úgy be magát, hogy az angyalok elől is el lett volna zárva a bölcsesség étele; s mi is továbbra élvezhettük, mily édes az Úr.

Hasonlattal bizonyítja, hogy az Ige a megtestesülés által nem távolodott el az Atyától.

Mit csodálkoznánk az Isten Igéjén, mikor a mi beszédünk is úgy hat az érzékszervekre, hogy befogadja ugyan a hallgató, de nem zárja magába. Mert ha a hallgató nem fogadná be, hatástalan maradna, ha meg magába zárná, mások nem hallanák meg. És bár ez a beszéd szavakból és hangokból áll, mégsem falatonként vesszük be, mint az ételt, hanem mindnyájan halljuk az egészet, mindannyian az egészet vesszük. Nem félünk, mikor beszélünk, hogy egy az egészet elhallgatja a többi elől, s a többinek semmi sem marad. Most is azt akarjuk, hogy úgy figyeljete, hogy senkinek a füle és esze se legyen megfosztva, hogy mindnyájan halljátok az egészet, de az egészet meghagyjátok a többiek számára is. A megértés nem is történik más-más időben, mint hogyha a kimondott szó először rajtad szaladna végig, aztán kimenne belőled, hogy most már másba léphessen be; nem, egyszerre jut mindenkihez, s az egész jut el minden egyes hallgatóhoz. S ha emlékezetetek az egészet magába tudná fogadni, mindnyájan az egész

beszéd birtokában mennétek haza, mint ahogy az egész meghallgatására jöttetek össze mind. — Mennyire inkább áll ez Isten Igéjére, ami által minden lett, s amely magában maradvá mindent megújít, amelynek nem szab korlátot a hely és idő, nincs kisebb-nagyobb időközökre szabva, nem hangok szövedéke, nem végződik be elhallgatással. Nem tudott volna talán az ilyen és ekkora Ige az Atya kebelében megmaradni akkor is, mikor testet véve magára megtermékenyítette anyja méhét? Nem tudott volna anyja méhéből az emberek szeme elé kijönni, Atyja kebeléből az angyalok értelmét megvilágítani? Onnan a földre jönni, innen az égieket felulmúlni; onnan emberré lenni, innen embereket teremteni?

Az Ige a megtestesüléssel nem változott.

Senki se higgye tehát, hogy az Isten Fia ember fiává változott, hanem higgyük azt, hogy megmaradt az isteni lényeg, s teljesen felvette az emberi lényegét; megmaradt Isten fiának, és ember fiává lett. S ha olvasuk a Szentírásban: „Isten volt az Ige” és „az Ige testté lőn” (Jn. 1, 14), nem úgy kell érteni, mintha az Ige úgy lett volna testté, hogy megszűnt volna Isten lenni. Hiszen a testben, amelyben az Ige emberré lett, Emmanuel (az Úr velünk) született. (Mt. 1, 23.) A fogalom, amelyet lelkünkben hordunk, akkor lesz szóvá, mikor szánkkal kimondjuk, de nem változik szóvá, hanem ugyanaz maradvá hangokba öltözik, hogy lelkünkben is megmaradjon, amit gondoltunk, s külsőleg is hallhatóvá váljék, amit

kimondtunk. Ugyanaz válik hallhatóvá, amely előzőleg csendben volt. De mikor a fogalom hangot kap, nem változik hanggá, hanem megmarad az értelem világában; érzéki szóba öltözik és hallhatóvá válik, de nem hagyja el az elgondolóját. Nem arról van szó, mikor csendben elgondoljuk a szót, amely vagy görög, vagy latin vagy más nyelvű, hanem arról, mikor a nyelvek minden különbözősége előtt a kimondandó dolog maga még meztelenül fekszik helyén, amely majd a beszélő hangjaiba öltözik, hogy megnyilvánulhasson. Minden bizonynyal más, amit gondolunk, és más, amit kimondunk. Nem marad meg a gondolat, ha elfeledtük; nincs szó, ha hallgatunk: de az Úr Igéje örök és változhatatlan.

A megtestesült Ige Isten és ember.

És mikor testet vett magára, hogy a mi időleges életünk részese legyen, emberi testben sem vesztette el az örökkévalóságot, sőt a testnek is halhatatlanságot adott. Így „olyan, mint a vőlegény, ha kilép nászházából, mint a hős, ujjongva indul neki útjának”. (Zsolt. 18, 6.) „Aki midőn az Isten alakjában volt, nem tartotta az Istennel való egyenlőséget oly dolognak, melyhez erőszakosan ragaszkodjék”, hanem, hogy mi miattunk az legyen, ami nem volt: „Kiüresítette önmagát”, nem vesztette ugyan el Isten alakját, hanem „felvette a szolga alakját” és ezáltal „emberekhez hasonló lett”, nem saját lényegét, hanem „külsőjét tekintve, úgy jelent meg, mint ember”. (Filipp. 2, 6—7.) Mindaz, ami vagyunk, lelkünk és

testünk: a mi természetünk, számára külsőség. Ha mi nem ez volnánk, nem is volnánk; Ő ha ez nem is volna, mégis Isten volna. S mikor kezdett az lenni, ami nem volt, ember lett, de megmaradt Istennek, hogy teljes igazsággal nevezhessük Istennek és embernek. Mivel pedig emberré lett, elmondhatja: „az Atya nagyobb nálamnál”. (Jn. 14, 28), mivel pedig megmaradt Istennek, igaz: „Én és az Atya egy vagyunk”. (Jn. 10, 30.) Mert ha az Ige megváltozott volna, mikor testté lett, azaz mikor az Isten emberré lett, csak ez lenne igaz „az Atya nagyobb nálamnál”, mivel az Isten nagyobb az embernél; ez azonban „Én és az Atya egy vagyunk”, nem lenne igaz, mert az Isten és az ember nem egy. Talán azt mondhatta volna: Én és az Atya nem vagyunk egy, csak voltunk. Ami ugyanis csak volt, de megszűnt, az most már nincs, csak volt. De mivel nem így van, mivel valóban felvette a szolga alakját, igazán állítja magáról: „Az atya nagyobb nálamnál”. Az Isten valóságos alakja miatt pedig, amelyben megmaradt, joggal mondja: „Én és az Atya egy vagyunk”. Kiüresítette tehát magát az emberek között, de nem úgy lett azzá, ami eddig nem volt, hogy megszűnt volna az lenni, ami eddig volt, hanem csak elrejtette, ami volt, s azt mutatta, ami lett. Ennélfogva, mivel a Szűz fiat fogant és szült, a szolga alakjának felvétele nyilvánvaló: „Gyermek született nekünk”. (Iz. 9, 6.) Mivel valóban Isten örök Igéje lett testté, hogy közöttünk lakozzék, Isten alakja miatt, amely ugyan

lappang, de megmarad, Gábriel híradása szerint „Emmanuelnek” hívják. Emberré lett ugyanis, bár megmaradt Istennek, hogy mint ember fiát is „Velünk az Isten” néven joggal nevezhessük: Nem más Isten, de más ember. Ujjongjon hát a világ, amelynek a megváltására jött az, aki által lett a világ. Mária teremője, de Máriától született; Dávid fia, de Dávid Ura, Ábrahám utóda, de Ábrahám előtt volt; a föld teremője, de a földön született; az ég teremője, de az ég alatt született. Ő az a nap, akit az Isten alkotott, s a mi szívünk napja maga az Úr. Menjünk az ő fényességében, ujjongjunk és örvendezzünk benne.

2. Karácsony ünnepére.¹

Új és szokatlan titok tárul szemem elé, pásztorok énekét hallom, de nem csendes pusztai dalokat énekelnek, hanem diadalmas mennyei himnusz hangzik ajkukról. Angyalok dala cseng, arkangyalok énekelnek, kerubok magasztalják, szeráfok dicsőítik, mindnyájan együtt ujjongva köszöntik Istent a földön, és az embert az égben. A Magasságbeli Isten intézkedéséből földre szállott és az ember Isten jóságából újra elnyerte az eget. Ma Betlehem olyan, mint az égbolt; csillagok helyett éneklő angyalok a díszei, a nap helyett az Igazság Napja tündöklök ott. Ne kutassuk, hogy történt mindez, mert ahol Isten akarja, enged a természet

¹ Aranyaszájú Szent János: Homilia Krisztus születése napjára. (P. G. 56, 358—388.)

rendje. Akarta, tehette, leszállott, üdvösséget hozott: Istennél minden lehetséges.

Ma, aki öröktől fogva van, születik és aki van, azzá lesz, ami nem volt, mert Isten ember lett, bár maradt, ami volt, Isten. Mert nem istensége levetésével lett ember és nem fokozódó növekedéssel lett emberből Isten, hanem mint második isteni személy isteni természetének változatlanul maradásával, hogy szenvedhessen, emberré lett. Mikor megszületett, a zsidók nem hitték a csodás születést, a farizeusok rosszul értelmezték a szent könyveket, az írástudók a törvénnyel ellenkezőket beszéltek. Heródes kereste az Újszülöttet, de nem azért, hogy hódoljon előtte, hanem hogy megölje. Ma ugyanis mindent visszásnak láttak. A zsol-táros szavaival élve: „Nem titkoljuk fiaik előtt: serdülő nemzedék előtt”. (Zs. 77, 4.)

Királyok jöttek, hogy csodálják az égi királyt, miként jött a földre angyalok, ark-angyalok, Trónok, Erősségek, Uraságok és Hatalmasságok kísérete nélkül, új és járatlan úton jött, szeplőtelen méhből született. Hatalmának követőit, az angyalokat nem hagyta el és megtestesülésével nem vétette le istenségét. Királyok jönnek a dicsőség égi Királyához, hogy leborulva imádják; katonák, hogy a seregek Urának hódoljanak. Asszonyok csodálják őt, aki asszonytól született, mert az asszonyi fájdalmat vidámságra fordította. Szűzek a Szűz fiát szemlélik, hogy az, aki a tejjel bővelkedő anyai emlőket alkotta, mint kis gyermek hogyan táplálkozik anyja keblén. Csecsemők

jönnek ahhoz, aki csecsemő lett, hogy kisdedek és csecsemők szájával készítsen dicséretet. (Mt. 21, 16; Zs. 8, 3) A gyermekek látják, akiért Heródes haragja miatt vértanuk lettek: a férfiak őt, aki emberré lett, hogy szolgálk bajait orvosolja; a pásztorok a jó pásztort, aki életét adja juhaiért; a papok a Melkizedek rendje szerinti papot. (Zsid. 7, 17; Zs. 109, 4.) A szolgálk csodálják azt, aki szolgálk alakját vette fel, hogy a mi szolgálágunkat szabadsággai cserélje fel (Fil. 2, 7.); a halászok azt, aki halászokat emberek halászaivá tett; vámosok őt, aki vámosok közül evangélistát választott (Mt. 9, 9.); bűnös nők, aki lábát bűnbánó könyyeivel engedi öntözni. Röviden egybefoglalva, az összes bűnösök eljöttek, hogy lásák az Isten Bárányát, aki elveszi a világ bűneit, Bölcsek, hogy királyi pompával vegyék körül; a pásztorok, hogy köszöntsék, vámosok, hogy az evangéliumot hirdessék, bűnös nők, hogy illatos kenetet hozzanak, a szamaritánus asszony, hogy az élet forrását szomjúhozza; a kananeus asszony, hogy megmutassa bizalommal teli hitét.

Mikor ezek mind ujjonganak, én is velük tartok. Énekelni akarok és ünnepelni. Énekelek, de nem citerát pengetve, nem csörgőt rázva, nem fuvolán játszva, nem fáklyákat gyújtva, hanem Krisztus pólyáit véve kezembe. Ezek számomra remény, élet, üdvösség; ezek az én fuvolám, citerám. Ezekkel kezemben jövök, hogy ezek erejével ének fakadjon ajkamon és az angyalokkal zengjem: Dicsőség a magasságban Istennek;

és a pásztorokkal: Békesség a földön a jóakarátú embereknek. (Luk. 2, 14.)

Ma, aki idők előtt az Atyától kimondhatatlan módon született, miattam Szűztől született felfoghatatlanul. Míg azonban idők előtt isteni természetének megfelelően született az Atyától, ma Szűztől természet rendjén felül emelkedve született, amint a Szentlélek kegyelme előkészítette. Égi születése igazság, földi származása is valóság; igaz Isten született Egyszülöttként az Egyedülvalótól, ugyan ő a földön Egyszülöttje az egyedül Szűznek. Amint az égi születésben anyát gondolni oktalanság, földi születésben atyát keresni káromlás.

Az Atya isteni természetnek megfelelően nemzé a Fiút, a Szűz pedig sérelem nélkül szülte, mert a Szentlélektől megárnyékozva szült. Ezért nem lehet megérteni örök születését és nem lehet megmagyarázni az idők teljességében való eljövételét (születését). Azt, hogy Szűztől született, tudom, hogy az Atyától örök idők előtt, azt hiszem; a születés módját csendes elmélyedéssel és nem hangos szóval kutatva, megtanultam tisztelettel szemlélni. Megtanultam, hogy Isten tevékenységében nemcsak a természet törvényeit kell figyelni, hanem hinni kell a Teremtő hatalmában. Ha házasság életet élő asszony szül, ez a természet rendje; mikor azonban férfit nem ismerő Szűz szülés után is szűz marad, ez meghaladja a természet rendjét. Ami a természet kereteiben történik, vizsgálhatjuk, de tisztelettel álljunk az előtt, amire nem állnak a természet törvé-

neyei, nem azért, mert félelmetes, hanem mivel szóval kifejezni nem tudjuk és méltó arra, hogy csendes tisztelettel álljunk meg előtte.

Anyát látok, aki gyermeket szült, imént világra jött csecsemőt, de nem értem a születés módját, mert nem működnek a természet törvényei, mikor Isten akarja. Ami történt, a természet rendjét felülmúlta, a természet erői pihentek; az Úr teremő akarata működött. Mily végtelen kegyelem! Isten örök Egyszülöttje, aki felül áll az érzékek világán, az egyszerű és test nélküli magára veszi romlásnak alávetett látható testemet. Miért cselekedte ezt? Hogy a láthatókra megtanítson és a nem láthatóra elvezessen. Mivel az emberek jobban hisznek szemüknek, mint fülüknek és abban, amit nem láttak könnyen kételkednek, Krisztus, hogy elejét vegye a kételkedésnek, jóságában testet öltött, hogy láthassuk. Szűztől születik, aki semmit sem tett és nem működött közre, hogy ez történjék, hanem csak eszköze volt a titokzatos Hatalomnak. Csak annyit tudott, amit kérdésére Gábor angyal válaszolt. „Miképpen leszen ez, mikor férfit nem ismerek? és felelvén az angyal mondá neki: A Szentlélek száll tereád és a Magasságbelinek ereje megárnyékoz téged.” (Luk. 2, 34—35.)

Amint a művész alkalmas anyagot találva gyönyörű remeket alkot: Krisztus lakást véve a Szűz szent testében (és lelkében) élő templomot épített magának és emberalakot véve a Szűztől, ma megszületett, nem

tartva lealacsonyítónak emberi természetünk rútságát. Nem volt számára megalázó, hogy magára vegye saját alkotását; sőt alkotásának dicsősége is nagyon megnövekedett, mivel az Alkotónak öltönye lett. Teremtéskor kezébe véve az anyagot, alkotta az embert és a bűnbeesés után ez a romlandó test nem tudott újjá alakulni, míg a Teremtő öltönye nem lett.

3. Szent István vértanú ünnepére.¹

Tegnap ünnepeltük örök Királyunk földi születését, ma ünnepeljük a katona diadalmas vértanaságát. Tegnap emberi testbe öltözve, királyunk jött le a földre, mikor kilépett a szűzi méh kastélyából; ma a katona költözködik testének hajlékából, és diadalmas vezérként megy az égbe. Amaz istensége örök fenségének megőrzésével, magára véve a szolga ruháját, küzdésre készen belépett e világ küzdőterére, ez letéve a test romlandó ruháját, felszállt az égi palotába, hogy örökre uralkodjék. Amaz leszállt testbe öltözve, ez felszállt vérrel koszorúzva. Felszállt ez a megkövező zsidóktól körülvéve, leszállt amaz az angyalok örvendezése közben. „Dicsőség a magaságban Istennek” (Lk. 2, 14) — énekelték tegnap örvendezve a szent angyalok; ma örömmel fogadták Istvánt körükbe. Tegnap az Úr elhagyta a Szűz méhét, ma a szolga

¹ Fulgentius Ruspensis 3. beszéde Szent István vértanuról és Szent Pál megtéréséről. (Migne P. L. 65, 729—732.)

testének börtönét. Tegnap Krisztust értünk pólyába takarta édesanyja, ma Krisztus öltöztette fel Istvánt a halhatatlanság stólájával. Tegnap a szűk jászoly fogadta be a gyermek Krisztust, ma a határtalan ég fogadta a diadalmas Istvánt. Egyedül szállt le az Úr, hogy sokakat felemeljen; megalázta magát a mi Királyunk, hogy az ő katonáit felmagasztalja. Aki teste számára előkészítette a Szűz méhét, az megnyitotta vértanuja számára az eget. Nem átallott az Úr Krisztus belépni a szűk méhbe, hogy István lelkét a tág ég fogadhassa be.

Szükséges nekünk, kedves testvéreim, megismerni, mily fegyverekkel felfegyverkezve tudta István a zsidók kegyetlenségét legyőzni. Nem szabad kevésre becsülni az ilyen erőt és ilyen győzelmet. Aligha hitvány fegyverei voltak, mikor a tömeg nem tudta legyőzni. Mert benne az erő győzhetetlen jelei fényeskedtek, hisz sem az ellene felbőszültek vadságától nem ijedt meg, sem a megkövezők ütései nem győzték le. Annyira bátor és biztos maradt a dühöngők és kövek okozta fájdalmak között, hogy bátran megrótt a zsidókat hitetlenségük miatt, és jóságosan imádkozott kínzóíért. Miféle nagy és legyőzhetetlen fegyver volt a kezében, hogy nem félt, hanem pirongatta üldözőit, s megkövezőire sem dobott vissza, hanem türelmével győzte le őket, s megölve is élve, megkoronázva lépeti be az égi királyság palotájába. Minden bizonnyal királyi erődítmény védte, s ezért nem győzte le az ellenség. Ugyan a mi királyunk, bár

hatalmas, alázatosan jött le a földre értünk, de nem hiába jött le. Nagy ajándékot hozott katonáinak, s ezzel nemcsak bőségesen meggazdagította őket, hanem a küzdelemre hatalmasan meg is erősítette. Elhozta ugyanis a szeretet ajándékát, amivel az embereket az istenség részesévé tette. Amit hozott, ki is osztotta. A magáét ugyan nem csökkentette, de az övéi szegénységét is csodálatosan meggazdagította, s maga is kincse teljes birtokában maradt.

A szeretet tehát, amely az égből a földre hozta Krisztust, Istvánt a földről felemelte az égbe. A szeretet, amely sugárzott a királyból, visszaverődött a katonán. Ó csodálatra méltó hatalma az Üdvözítőnek! Ó a Megváltó hirdetésre méltó kegyelme! Bemutatta anyjában az örök szüzesség csodáját, bebizonyította vértanujában legyőzhetetlen szeretetét. Sértetlen tisztaság maradt a Szűzben, a szeretet legyőzhetetlen ereje megmaradt a vértanuban. S amint sérthetetlennek kellett maradnia a szüzességnek az Úr anyjában, épígy nem győzhette le a vértanu lelkében Krisztus szeretetét a dühöngők még oly nagy csapata sem. István tehát, hogy méltó legyen a nevében is kifejezett koronát elnyerni, a szeretet fegyverét viselte, s általa győzött mindenütt. Isten szeretete segítségével nem engedett a zsidóknak, a felebaráti szeretettől indítva imádkozott megkövezőiért. A szeretet nevében pirongatta a tévedőket, hogy megjavuljanak. Szeretetből imádkozott megkövezőiért, hogy Isten meg ne büntesse őket. A szere-

tet erejével győzte le a vadul dühöngő Sault, hogy aki üldözője volt a földön, társa legyen az égben. Az ő szent és nyughatatlan szeretete kívánta imádsággal megnyerni azokat, akiket nem tudott figyelmeztetéssel megtéríteni. De nem kell azt hinnünk, testvérek, hogy István csak akkor szerette ellenségeit, mikor imádkozott értük, és akkor nem, mikor hitetlenségük miatt feddette őket. Távol legyen ez az égi palotába siető vértanu lelkétől. Az ő szent szeretete megőrizte imádságban a türelmet, feddésben a szigcrúságot. Azért volt meg szívlelésre méltó imádságában a szelídség, mert feddésében sem volt szeretet nélkül a keménység. S imában és feddésben egyaránt megőrizte Szent István a szeretetet, mert mindkettővel a tévedők üdvét szolgálta, s imájával kimutatta, hogy feddése nem gyűlöletből, hanem szeretetből fakadt.

Ilyen eljárással részint kimutatta szeretetét a jelenlévőknek, részint hasznos példát hagyott az utókorra. Útmutatást adott az egyházi előljárók kettős teendőjére: arra, hogy ne sajnálják a megrovást a bűnös tévedésének megjavítására, de ne feledkezzenek meg imádkozni se az Istenhez, hogy aki rosszat tett, az a feddés által bűnei miatt megszégyenüljön, de az imádság által Isten segítségét is kiérdemelje. Így a szeretet a szájban az igazságosság hangja lesz, hogy a tévelygőt megjavítsa, a szívben pedig megőrzi a türelmet, hogy a tévedőért tiszta érzelmű imádságra ösztönözzön. Aki ugyanis a tévelygőt nem feddi meg, a hazugság bű-

nébe esik, aki pedig nem imádkozik érte, romlásáért felelős. Ezért, testvérek, ha valaki közületek lelke üdve érdekében feddésben részesül, ne megvetéssel fogadja a szeretet figyelmeztetését; ne akaratának mostani szomorúságát nézze, hanem a hasznót, amely az intésből származik. Azért feddik meg, hogy megjavítsák rossz cselekedeteiből. Ne gondolja, hogy kihűlt iránta a szeretet, mikor szigorú szavakkal adják tudtára a feddést. Hiszen úgy örködik a szájban a feddés, hogy a szívben nem alszik az imádság. Bölcsen a vétkező hasznát nézik, hogy míg a szidással megszégyenül és bűnétől eltávolodik, az imádság által megszabaduljon tőle. Mert a Szentírás is mondja: „Az Úr azt feddi, akit szeret, s azt a fiát sujtja, akit kedvel”. (Péld. 3, 12.)

Krisztus szeretetétől indítva buzdítsuk hát a jókat, hogy a jóban megmaradjanak, a rosszakat pedig ösztökéljük, hogy a rosszat elhagyják. Hiszen e két szentben az üdvösség kétféle lehetősége áll előttünk: aki jó, kövesse a szeretet állhatatosságát Istvánban, aki pedig rossz, kövesse Szent Pál megtérésének példáját. Aki jó, tartson ki a jóban végig, aki pedig rossz, minél előbb hagyjon fel gonoszságával. De a jó embert se tegye jóságának tudata hanyaggá, sem a rosszat gonoszságának meggondolása kétségbeesetté, hanem az erősen tartsa a jót, ez gyorsan hagyja el a rosszat. A jó féljen, hogy el ne essék, a rossz igyekezzék felkelni. Aki tehát rossz, Pállal együtt hulljon a földre a rosszban, hogy vele együtt

főlegyeneshessék a jóban; hiszen ő is rosszként esett el, s jóként kelt fel. Elesett a rossz, és felkelt az igaz; elesett a dühös üldöző, felkelt a leghűbb hithirdető. Estében elveszítette testi látását a gonosz, felkeltében lelki látást nyert az igaz. A farkasból bárány lett. És íme most Pál együtt örül Istvánnal, vele együtt élvezi Krisztus fényességét, vele együtt ujjong, uralkodik. Ahová előbb ment a Pál köveitől megkínzott István, oda ment Pál — István imája segítségével.

Micsoda igazi élet, testvéreim! Nem szégyenül meg benne Pál István meggyilkolása miatt, hanem István örül Pál társaságának, mert a szeretet örvend mindkettőben. István szeretete legyőzte a zsidók vadságát, Pál szeretete eltakarta bűneinek sokaságát, mindkettőjük szeretete kiérdemelte a közös égi hazát. A szeretet tehát minden jó forrása és kiindulási pontja, nagyszerű erő, égbe vivő út. Aki szeretetben jár, sem tévedni nem tud, sem félni. Ez kormányozza, ez védi, ez vezeti célba. Mivel, testvérek, létrává tette Krisztus a szeretetet, amelyen minden keresztény az égbe juthat, karoltatok fel erősen a tiszta szeretet, mutassátok ki egymás iránt, benne előrehaladva menjete mindig feljebb. Tegyétek a jót, hogy az örök jutalomra eljussatok. Segítsen benneket az Üdvözítő kegyelme, aki él és uralkodik mindöröken örökké... Amen.

4. Szent István vértanu ünnepére.¹

A vértanuk zsengéjének, Krisztus harcosai vezetőjének, Krisztus megvallójának, a minden küzdelmet hősiiesen végigküzdő, a vértanuságra példát adó Szent Istvánnak, az egész kereszténység koszorús bajnokának tündöklő dicsőségét mindig hirdették az egyház szent könyvei. Mivel e hős vértanunak az egész földön dicsőség fényében tündöklök vértanusága és szent élete a föld minden részén egyre vonzza a buzgó lelkeket, annak tehát, aki az ő dicsőségét akarja zengeni, feltétlenül szüksége van arra, hogy alázatos lélekkel leedje az ég kegyelmét, hogy a hős vértanu erényei közül valamelyiket megcsillogtassa. Csodáinak fénye elhomályosítja a nap ragyogását, szenvedései elkápráztatják a szemlélőket. Az emberi nyelv annyi dicséretre képes, amennyire az Isten iránti szeretet ereje ragadja.

Amint a természet világában a méh nem repül ki járataiból, míg előbb a királynő el nem hagyja a sejtekből épült házát, a vértanuk szent serege is csak akkor ment a magas ég felé, miután Krisztus bajnoka előre ment és életét adta Krisztusért, mikor előbb Krisztus hitvallója megelőzte őket a dicsőséges halálban. Életszentsége gazdag volt, mint bővizű forrás. Lelkét eltöltötte keresztények boldog reménye, buzgón tanított, az erények virágait gazdagon termette, egész lényét az

¹ Szeleucia Szent Vazul dicsőítő beszéde Krisztus első vértanujáról, Szent Istvánról és szent ereklények megtalálásáról. (P. G. 85, 462—474.)

istenszeretet tüze fűtötte. Ajkai zsoltárokat imádkoztak, nyelve Isten dicséretét zengte; éjjel-nappal Istenre irányította tekintetét. Számára a lelkiekkel való foglalkozás nyereség; étele, itala az volt, ami Istennek tetszik. Krisztus szeretetét sugározták tettei, a buzgóság különböző gyakorlataival teljes erejével erényes életre törekedett. Éjszakáját álom nélkül töltötte, ébren virrasztott buzgó imádságban. Az imádság megingathatatlan harcosa fáradhatatlanul tanított, állandóan óvott, figyelmeztetett. Tanította mindazt, ami a keresztyén életszentségre vezet, mindennél nagyobb gyönyörűségnek tartotta Krisztus szenvedését. Megnyugvás volt számára meghalni Isten félelméért, örült a veszedelmeknek, védelmére kelt a hit ügyének.

Megszégyenítette a zsidókat, cáfolta a farizeusokat, Krisztus szenvedését ügyesen bizonyította a próféták jóslataival. A szóнокok csillogó szavain felülemelkedett, megállította a bálványimádás tengerét, korholta a tudatlanságot, elűzte a gonoszságot, elfojtotta a szenvedélyeket. Felemelte a földről a szegényt és felkarolta az elhagyottakat. Mindenkihez volt kedves szava, de senkinek nem kedvezett.. Szent Pál nyomdokait járta, megelőzve Szent Pált, mert Szent István röviddel Krisztus nyilvános működése után halt dicső halált. Szent Pál pedig csak az ő halála után kezdte hirdetni az üdvösség evangéliumát. Az igazságért harcolt a halálig és az Úr vele küzdött. Állta a harcot, amit vállalt, elviselte a vértanúságot. Mindenkit

megelőzve halt meg Krisztusért, és elsőként is kapott koronát Krisztustól.

Ó boldog vértanu! Te megszüntetted a zsidók megátalkodott nyakas gonoszságát is. Angyalok fényében ragyogott arcod, mikor velük vitatkoztál: „Olyannak látták orcáját, mint egy angyalét.” (Csel. 6, 15.) Ó földön járó angyal, ó égi ember! Emberek életét élted és égiek erényeiben tündököltél. Harcot vívtál a gonoszság hatalmával, legyőzted a sötét szellemeket. Nem féltél a sátán cseleitől, sem a gonosz szellemek hadától. Nem ijesztett meg a zsidók tömege, villanó kardok éle. A Szegletkő követője voltál és megkövezésed szőtte vértanúságod koronáját.

Új volt akkor még a kereszténység, a pogányság teljes erejében virágzott. Kötelezők voltak a zsidó szokások, a farizeusokat nagy tisztelet övezte, az igaz Istent nem ismerték, mindenfelé a bálványimádás sötétsége honolt. Mindenre sötétség nehezedett és a gonosz szellemek sátáni hatalma uralkodott. Szent István ült egyedül az igaz bölcsesség ormán kezében tartván a hit fátyálját, melyet az emberek végtelen gonoszsága és Istentől való tévelygése, majdnem elhomályosított. Ez a szent férfiú önmagának adott törvényt, nem volt sem elődje, sem példaképe, nem halt előtte senki vértanuhalált. Hitét senki sem pecsételte meg vérével, nem szenvedett senki az Úr megtestesülése miatt. E szent férfiú önmaga mestere lett, az üdvösség útját mutatta, bizalmát Krisztusba helyezte, megmutatta a törvényt, mely a kegyelem segítségével megnyitja a mennyor-

szág ajtaját. Törvényt szentesített, mely viszszeveti a bolyongókat a Paradicsomba. Megkövezése közben is megmutatta istenfélését. Buzgó imádságában nem zavarta a veszedelem nagysága, hitét nem ingatta meg a zsidók halál lihegése. A falakon kívül kövezték meg a város előtt őt, aki az összes városok védője lett. Ez a megvívhatatlan fal a falakon kívül lelte halálát. Nyelve még akkor is jóra intett, ajka még akkor is figyelmeztetett, lelke még akkor sem hagyott fel Isten dicséretével. Míg testét kövekkel szeszézták, lelke tele volt hálaadással és ujjongással. Krisztus volt példaképe, aki mondotta: „Atyám bocsáss meg nekik, mert nem tudják mit cselekszenek.” (Luk. 23, 34.) Szent felkiáltás hagyta el a hős vértanu Istent dicsérő ajkát: „Uram, ne tulajdonítsd nekik ezt bűnül”. (Csel. 7, 60.)

Ó dicső szent! Ó boldog vértanu, aki Isten egyszülöttét láttad, aki még a földről szemlélted az Emberfiát az ég magasságában, magát a számodra koronát nyújtó örök Igét. Ezt a titkot látva vértanuságodban megdöbbenünk. Megnyílnak az egek, várják hazatérésedet. A mennyei hatalmasságok csodálják vértanuságod halhatatlan dicsőségét, maga az égi seregek vezére szemléli vértanuságod nagyszerű küzdelmét. Isten Szentje, csodáljuk Krisztus iránti nagy hitedet, csodáljuk lelked erősségét, ámulva nézzük türelmedet, nagy tisztelettel övezzük vértanuságodat. Dicsőítjük hősi küzdelmedet, dicsérjük azt, aki megerősített a küzdelemben, áldjuk azt, aki dicsőséggel koronáz téged, magasztaljuk azt

aki neked erőt adott. Könyörögve kérünk, hogy társaid lehessünk, hogy közbenjárásoddal bűneink bocsánatát elnyerjük.

Téged nagy Király dicső katonája, aki hitvallásod miatt haltál meg, istenfélő férfiak eltemettek az új Jeruzsálem közelében. Földi maradványaidat századok nem tudták feledtetni. E drága kincsek rejtve voltak a földben, te pedig dicsőségben tündököltél az égben. Boldogok vagyunk mi, ha arra az időre gondolunk, mikor ereklyéidet megtalálták.

A szent maradványok megtalálásának története pedig a következő. Egy mezőn, melyet héberül Pargamalanak hívtak, pihentek maradványaid. Az évek homálya elfeledtette az emberekkel, hogy a Szentlélek a hitnek fényes fátylóját meggyujtsa. A test ugyan a természet törvénye szerint elporladt. De csontváza megőrizte a szent vértanu halhatatlan emlékét, amint a zsoltáros mondja: „Megőrzi az Úr minden csontjukat, egy sem törik el belőlük.” (Zs. 33, 21.) A vértanúság lángja fényes ragyogással hirdette a Szent maradványait. A síron kis tábla volt, melynek felirata mint az Úr keresztjének héber görög és latin volt. Rá volt vésve a vértanu neve héberül Cheliel, ami magyarul kőszőrűt jelent, ami pedig görögben megfelel István vértanu nevének.

Önmagát feddte fel a szent férfiú, amint a hajnal ragyogó sugara fényes ragyogással feltűnik. Megjelent a helység püspökének, aki igen buzgó és szentéletű férfiú volt. Megjelent János jeruzsálemi püspöknek, aki mindig hűen teljesítette Isten akaratát. Meg-

jelent más püspököknek és jámborságban előrehaladott férfiaknak. Megjelent a szent férfiú, mint fényes angyal figyelmeztetve, hogy maradványait szállítsák át. El is vitték a szent vértanu ereklyéit arra a helyre, ahová István akarta, Jeruzsálem falai elé, ahol megkövezték, ahol egész világot tündöklő ragyogással betöltő halálával nyerte el a vértanuság koronáját. Emlékéhez, szenvedéseihöz és dicső küzdelmeihez méltó templomot emelt Juvenáliusz, Szent Jakab tekintélyes és dicsőséges székvárosának püspöke. A kiváló férfiú, akiben Szent Jakab bölcsesége, erényei, életének tisztasága és jámbor buzgalma egyaránt megvan, aki az Úr születésének napját is ünnepelni kezdte, akinek közbenjárásáért körünk emberei egyre fokozódó buzgalommal esdekelnek.

Ó dicső Bajnok! Ó erények illatos virága, Szent István! Ó korán tündöklő csillag! Emberi testben jártál. Jeleket tettél és csodálatosan gyógyítottál. Erényeiddel megfékezted a gonosz hatalmát. Vértanuk vezére, apostolok társa, magasztaljuk küzdelmes szenvedésedet, dicsőségünk a te vértanuságod. Láttad az Atya egyszülöttjét, láttad az Emberfiát állni a dicsőség jobbján. Kiomló véred megtisztította a bálványimádás földjét. Minden hely, amelyet megvidámítasz ereklyéid jelenlétével, szentté lesz, a föld minden része közbenjárásod ajándékaival fényt kap. Ó tündöklő, ó igazság napjaként ragyogó vértanuság! A királyok Királyával és az uralkodók Uralkodójával uralkodsz együtt.

Imádva magasztaljuk hatalmát, leborulunk a javak osztogatója elé, magasztaljuk a jóságos, bőkezű emberszerető Urat, Szent István dicsőségét.

Mennyit mesterkedett a minden bűn oka, minden gonoszság sugallója, a sátán. Egész tengert zúditott az igaz ellen. Fölbujtotta a zsidókat, felajzotta a görögök vadságát, a farizeusokat, a Szent megölésére izgatta. Egyesek köveket ragadtak, mások arcul verték és ütlegettek, kihurcolták a falakon kívül, a város elé az istenfélő bajnokot, a győzelmes katonát. Az ördög mindent megmozgatott. A gonosz szellemek egész seregeit küldte, hogy megtörjék állhatatos akaratát, hogy elűzzék istenfélelmét, hogy megingassák Krisztus iránti hitét. De győzhetetlenül áll a fáradhatatlan harcos, nem ingott meg a vértanu, nem tagadta meg hitét, ellenállt a halálíg minden bűnnek. Ez még inkább felingerelte a gonoszság szerzőjét, hogy még hevesebben küzdjön, hogy félelmet ébreszsen a Szent szívében és a földi élet vigaszát lopja lelkébe az örök élet boldogsága helyett. Hiába munkálkodott, a sziklát meg nem ingatta, minden fegyverét kipróbálta, de a hősen sebet nem ejtett. Levágta a fát, de a gyümölcs érintetlen maradt. Testét megsebezhetette, de ez által csak erősebb lett hite, kifolyó vére a hit gazdag forrása lett.

Figyeljük, szerettem, az Úr kiváló harcosát! Szemléljük ezt a megingathatatlan kősziklát? Ezt a bevehetetlen falat? Ezt a megvívhatatlan tornyot? Látjuk a megszegyenített sátánt? Látjuk Isten dicsőségét? Látjuk

a dicsőséggel koronázott rendíthetetlen hőst? A diadalmas győztest? Szent Istvánt, a vértanuk vezérét, a legkiválóbb hitvallót, a küzdők erősségét, a gonosz szellemekkel harcbanállók példaképét. Megerősített város, bevehetetlen fal, biztos kikötő az életszentségre törekvők számára, az emberiség dísze és dicsősége; az állók nyugalma, az elesettek támasza, gonosz szellemek ostora.

Ó halhatatlan vértanu! Nagy a te dicsőséged Krisztusban, nagy a te Krisztus iránti hited, nagy a te bizalmaid! A földkerekség ékessége a te szenvedésed! Betegek orvoslója, elesettek menedéke! Nincs hely, nincs város, nincs nemzet, mely jótéteményeidet ne élvezte volna. Nincs jövevény, nincs idegen és barbár, aki nem nyert volna lelki javakat közbenjárásod által. Nagy dicsőséget hozott neked annak keresztje, aki éretünk szenvedett, megszilárdítva a te buzgóságotat. Angyalok társa lettél, mennyei seregek közé emelkedtél, napnál ragyogóbban fénylesz a csillagok égi seregében. Az emberiség dísze a te vértanuságod koronája. Megnyitottad az üdvösség küzdőterét, megmutattad, mint kell Krisztust vérünk ontásáig szeretnünk.

Ó bajnokok Mestere, ó soha nem hervadó Virág! Ó illatos kenet, ó üdítő forrás, ó bővizű folyam! Az élet útján haladok segítségé, vándorok védője, szolgaságban levők szabadítója, börtönben sínylődők vigasza, hajózók biztos kikötője! Szabadítsd meg a szenvedőket, enyhítsd a betegeket, üzd el a gonosz szellemeket! Világosság vagy a sötétségben

levőknek, közbenjársz azokért, akik hozzád fordulnak. Az álmunkat megerősíted, az esetetteket felemeled, bűnösökért könyörögsz, nagy hited hatékony Istennél és bizalmas Jézus Krisztusnál, erős a te segítséged a Szentléleknél. Mi is, akik ezt a keveset leírtuk, nagy szenvedéseidre kérünk, járj közbe értünk, akik vétkeztünk a mi közös Urunknál, akinek dicsőség és hatalom örök időkre. Amen.

5. Szent János evangalista napjára.¹

Nem lényegtelen kérdés, miért mondta Péternek az Úr, mikor harmadszor megjelent a tanítványoknak: „Kövess engem” (Jn. 21, 19), János apostolról pedig: „Ha azt akarom, hogy ő így maradjon, míg eljövök; mi közöd hozzá?”. (Jn. 21, 22.) E kérdés megtárgyalására vagy megoldására szánom Isten segítségével munkám e legújabb beszédét. Mikor tehát az Úr Péternek megjövendölte, mily halállal fogja megdicsőíteni az Urat, „így szóla hozzá: Kövess engem. Amint Péter hátrafordult, látá, hogy utána jön a tanítvány, kit szeret vala Jézus, ki a vacsorán az ő keblére is borult, és mondotta: Uram! Ki az, ki téged elárul? Látván tehát ezt Péter, kérdé Jézust: Uram! hát ez? Mondá neki Jézus: Ha azt akarom, hogy ő így maradjon, míg eljövök; mi közöd hozzá? te csak kövess engem. Elterjedt tehát az atyafiak között a hír, hogy az a tanítvány nem hal meg. Pedig

¹ Szent Agoston magyarázata Szent János evangéliumához. (Migne P. L. 35, 1969—76.)

nem mondotta neki Jézus, nem hal meg, hanem: Ha azt akarom, hogy így maradjon, míg eljövök, mi közöd hozzá?" (Jn. 21, 19—23.)

Ime, micsoda súlyos probléma van ez evangéliumi részben; nem kis mértékben veszi igénybe a kutató elméjét. Miért mondja az Úr Péternek: „Kövess engem”, és miért nem mondja a többieknek, akik ugyancsak ott voltak? Hiszen a tanítványok követték őt, mint mesterüket. Ha meg a vértanuságra kell az Úr szavait érteni, vajjon csak Péter halt meg a keresztény igazságért? Nemde itt volt a hét között Zebedeus másik fia is, János testvére, kit az Úr mennybemenetele után Herodes megöletett. (Ap. csel. 12, 2.) Talán valaki azt mondhatná, hogy mivel Jakabot nem feszítették keresztre, méltán mondta az Úr Péternek: „Kövess engem”, mivel ő nemcsak a halált ismerte meg, hanem Krisztushoz hasonlóan a kereszthalált is. Nyugodjunk meg ebben, ha más megfelelőbb megoldást nem tudunk találni.

Marad azonban a másik kérdés: miért mondta az Úr halandó emberről: „Akarom, hogy így maradjon, míg eljövök”.

E két apostollal, Péterrel és Jánossal kapcsolatban, kit nem készítet a gondolkodásra az is, hogy miért szerette az Úr jobban Jánost, mikor az Urat Péter szerette jobban. Ahol csak ugyanis János önmagát említi, úgyhogy bár nem nevezi meg magát, őt kell értenünk, hozzáteszi, hogy ő az, akit Jézus szeretett. Mintha csak egyedül őt szerette volna; ez volna az, ami őt a többitől megkülönbözteti,

mikor pedig minden bizonnyal őket is szeretete. Miért tenné ezt, hacsak ezzel azt nem akarná mondani, hogy őt jobban szeretete az Úr. Az pedig biztos, hogy nem hazudott. Különben is, mi nagyobb jelét adhatta volna Jézus iránta való szeretetének, minthogy egyedül hajthatta fejét az Udvözítő keblére. Arra vonatkozólag pedig, hogy Péter apostol a többieknél jobban szeretete Krisztust, sok bizonyítékot tudunk felhozni. Hogy messzire ne menjünk, elég világosan kitűnik ez abból a szentírási helyből, amely elmondja az Úr harmadik megjelenését. Itt megkérdezte az Úr Pétertől: „Jobban szeretsz-e engem ezeknél?”. (Jn. 21, 15.) Ő bizonyára tudta ezt, de mégis megkérdezte, hogy mi is, akik az evangéliumot olvassuk, az ő kérdésére adott feleletből megismerhessük Péternek az Úr iránt való szeretetét. Azzal pedig, hogy Péter feleletében csak azt mondja „szeretlek”, és nem azt „jobban szeretlek a többieknél”, arra adott csupán feletetet, amit magáról tudott. Nem tudhatta, hogy más mennyire szereti az Urat. De mikor azt mondja: „Igen, Uram! te tudod, hogy szeretlek téged” (U. o.), eléggé kifejezi, hogy az Úr tudatosan kérdezte, amit kérdezett. Tudta ugyanis az Úr nemcsak, hogy szereti őt Péter, hanem azt is, hogy a többieknél jobban szereti. — És ha kutatva feltelesszük a kérdést, melyik jobb a kettő közül, vajjon aki jobban, vagy aki kevésbé szereti Krisztust, ki kételkedik felelni: az a jobb, aki jobban szereti. Viszont ha kérdezzük, melyik jobb a kettő közül, vajjon az-e, akit jobban, vagy akit kevésbé szeret Krisz-

tus, bátran felelhetjük: az a jobb, akit jobban szeret Krisztus. Az előbbi összehasonlításban Péter előbbrevaló Jánosnál, de az utóbbiban János külön Péternél. De tehetünk fel egy harmadik kérdést is: melyik jobb a két tanítvány közül, az-e, aki ugyan kevésbbé szereti társánál Krisztust, de Krisztus mégis jobban szereti őt társánál; vagy az-e a jobbik, akit ugyan társánál kevésbbé szeret Krisztus, de ő társánál jobban szereti Krisztust. Erre már nem mernénk oly határozottan felelni, hiszen csak nő a kérdés nehézsége. Az én eszem szerint könnyen azt mondanám: jobb az, aki jobban szereti Krisztust, szerencsésebb pedig az, akit Krisztus szeret jobban; de így hogy tudnám megvédeni a mi Udvözítőnk igazságosságát, aki jobban szereti azt, aki őt kevésbbé szereti, és kevésbbé szereti azt, aki őt jobban szereti.

Felvetődik tehát a nagyfontosságú kérdés az ő irgalmasságáról és igazságosságáról. Igyekezzünk az ő adta erővel e kérdést megfejtetni. Eddig ugyanis csak kifejtettük a nehézséget, de meg nem oldottuk. A nehézség megoldásának első lépése, hogy emlékezetünkbe idézzük, hogy ebben a romlandó testben, amely lebéklyózza a lelket, nyomorult a mi életünk. De mi, akik közvetítő által már meg vagyunk váltva, s a Szentlélekben zálogot nyertünk, reményben birtokoljuk a boldog életet, ha valójában még nem is nyertük el. „Látni azonban azt, amit remélünk, nem reménység, hisz ki remélné azt, amit lát? Ha pedig reméljük, amit nem látunk: akkor várjuk türelemmel”. (Rom. 8, 24—25.)

A türelem műve a rosszat elszenvedni, nem pedig a jót élvezni. „Katonasor az ember élete a földön” (Jób. 7,1), amelyben naponta kiáltjuk az Úrhoz: „Szabadíts meg a gonosztól”. (Mt. 6, 13.) Tűrnie kell az embernek akkor is, ha bűnei már megvannak bocsátva, ámbár a bűn volt az oka, hogy e nagy nyomorúságba jutott. A büntetés ugyanis tovább tart, mint a bűn, mert talán kevésre tartanánk a bünt, ha vele együtt a büntetéstől is megszabadulnánk. Ezért vagy a megérdemelt nyomorúság bizonyítására vagy esendő életünk megjobbítására vagy a szükséges türelem gyakorlására az az ember is köteles ideiglenes büntetés elszenvedésére, akit a bűn már nem kötelez örök kárhozatra. Ilyen siralmas, bár fel nem panaszolható mostani napjaik folyása, azoké a rossz napoké, amelyeket a mulandó életben eltöltünk, amelyben úgy szeretnénk jó napokat látni. Isten igazságos haragjának következménye ez, amelyről a Szentírás beszél: „Az asszony szülötte, az ember, rövid ideig él és betelik sok nyomorúsággal”. (Jób. 14, 1.) Az Isten haragja nem olyan, mint az emberé, nem a felizgatott lélek indulata, hanem a jogos büntetésnek nyugodt kimutatása. Az Isten e haragjában azonban irgalmát sem tartja vissza, amint írva van (Zsolt. 76, 10), s a nyomorúságban való vigasztaláson kívül, amit sohasem szűnt meg nyújtani az emberi nemnek, az idő teljességekor, mikor jónak látta, elküldte egyszülött fiát. (Gal. 4, 4.) Ő általa teremtetett mindent, hogy Isten maradva ember legyen, hogy közvetítő legyen

az ember Krisztus Jézus Isten és az emberek között (I. Tim. 2, 5), hogy akik benne hisznek, az újjászületés fürdője által megszabaduljanak minden bűn kötelezettségétől. Az eredeti bűnétől, amely a származás útján öröklődik, s a többiétől, amelyeket rossz cselekedeteinkkel követünk el. S megszabaduljanak az örök kárhozattól, s hitben, reményben és szeretetben éljenek, míg e világon élnek, s a világ küzdelmes és veszélyes kísértései, Isten testi és lelki vigasztalásai közt Isten szeme előtt vándoroljanak, s azon az úton haladjanak, amely út maga Jézus Krisztus. Mivel pedig azok sincsenek bűn nélkül, akik őbenne járnak, olyan bűnök nélkül, amelyek a jelen élet gyengeségéből származnak, üdvös orvosságokat adott a bűnök ellen: az alamizsnát, imádságot. Ezért tanított bennünket imádkozni: „Bocsásd meg nekünk a mi vétkeinket, miképen mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek”. (Mt. 6, 12.)

Ezt teszi boldog reménnyel e keserű életben az Egyház, amelynek Péter apostol, apostolságának elsőbbségénél fogva, megszemélyesítője és képviselője. Ami sajátosan Pétert illeti, természeténél fogva csak egy ember volt, s kegyelemnél fogva egy a keresztyének közül, bőségesebb kegyelménél fogva egy és első az apostolok között. De mikor azt mondta neki az Úr: „Neked adom a mennyek országa kulcsait. És amit megkötendesz a földön, meg leszén kötve mennyekben is, és amit feloldandasz a földön, fel leszén oldva mennyekben is” (Mt. 16, 19), az egész Egyházat jelképezte, amelyet a világban úgy

csapkodnak a támadások, mint a zápor, vilám vagy zivatar, de le nem omlik, mert szikla az alapja, ahonnan Péter nevét is kapta. Mert Péter kapta nevét a szikláról, nempedig a szikla Péterről; mint ahogy Krisztus sem a keresztyénről lett elnevezve, hanem a keresztyén kapta nevét Krisztusról. Azért mondta az Úr Péternek: „Erre a kősziklára fogom építeni egyházamat”, mivel Péter azt mondta: „Te vagy a Krisztus, az élő Isten Fia”. Tehát arra a sziklára építem egyházamat, amelyet megvallottál. A szikla ugyanis Krisztus volt (I. Kor. 10, 4), s erre az alapra épült maga Péter is. „Mert más alapot senki sem vehet azon kívül, mely vettetett, mely Krisztus Jézus”. (I. Kor. 3, 11.) Az Egyház tehát, amely Krisztusra épült, a mennyek országa kulcsait, azaz az oldás és kötés hatalmát, Péter személyében nyerte el.

Az Egyház tehát, amelyet Péter jelképez, ameddig rosszban van, szeretve és Krisztust követve megszabadul a rossztól. De jobban követi az Egyház azokban, akik egészen a halálig harcolnak az igazságért. Általánosságban mondja tehát az Úr: „Kövess engem”, mint ahogy mindenkiért szenvedett Krisztus. Erről mondja ugyancsak Péter: „Krisztus is szenvedett érettünk, példát hagyván nektek, hogy az ő nyomdokait kövessétek”. (I. Pét. 2, 21.) Ime, ezért mondta az Úr neki: „kövess engem”.

De van egy másik, halhatatlan élet is, amelyet nem vesz körül a rossz. Itt színről-színre fogjuk látni, amit most tükör által homályban látunk (I. Kor. 13, 12), ha majd sokat

haladunk előre az igazság szemléletében. Két Istentől hirdetett és ajánlott életet ismer tehát az Egyház: egyik a hité, a másik a látásé, egyik a vándorlás idejéig terjed, a másik örökké való, egyik telve küzködéssel, a másik nyugalommal, az egyik vándorlás, a másik megérkezés, egyik tele munkával, a másik a szemlélődés jutalmával, az egyik kerüli a rosszat és teszi a jót, a másik nem ismeri a kerülendő rosszat, s bővelkedik élvezni való jóval, az egyik küzd az ellenséggel, a másik ellenség nélkül uralkodik, az egyik erős ellenfeleivel szemben, a másik nem ismer ellenfelet, az egyik gúzsba köti az érzékiséget, a másik lelki élvezetben él, az egyik győzelemért aggódik, a másik biztosan élvezi a győzelem gyümölcsét, az egyik segítséget kap a kísértésekben, a másik kísértés nélkül magában a segítőben gyönyörködik, az egyik segít a rászorulókon, a másik ott van, ahol nincs nélkülöző, az egyik megbocsátja más bűneit, hogy az övéi is megbocsáttassanak, a másik nem szenved bántalmat, amit megbocsáthatna, sem nem követ el, amiért bocsánatot kellene kérnie, az egyiket bajok ostromozzák, hogy a jóban el ne bizza magát, a másiknak a kegyelem bőségében nincs része semmi rosszban, hogy a büszkeség bármely kísértése nélkül a legfőbb jóhoz kapcsolódjék, egyik megkülönbözteti a rossztól a jót, a másik csak jót lát: az egyik élet tehát jó, de még nyomorult, a másik jobb és boldog.

Az előbbi életet Péter jelképezi, az utóbbit János. Az a világ végéig tart, s akkor vége

szakad, a másik a világ vége után teljeseedik be, s a következő világban nem szakad vége. Azért mondja Péternek az Úr: „Kövess engem!”, Jánosról meg: „Ha azt akarom, hogy így maradjon, míg eljövök, mi közöd hozzá? Te kövess engem”. (Jn. 21, 22.) Mert mit jelent ez? Szerintem semmi mást, mint: te kövess engem az ideigtartó rosszak elviselésében; ő pedig maradjon, míg jövök, hogy örök javakkal fizessek. Világosabban így lehetne mondani: a tökéletes, az én szenvedésem példáján alakított cselekedet kövessen engem, a megkezdett szemlélődés pedig maradjon, míg jövök, hogy kitökéletesedjék, miután eljöttem. Követi ugyanis Krisztust egészen a halálig a türelem jámbor teljessége, de megmarad Krisztus jöveteléig a tudásnak majd akkor kinyilvánítandó teljessége. Itt a halandók földién ugyanis tűriük a világ bajait, ott, az élők földjén, látjuk majd az Úr javait. Mikor tehát mondja: „Akarom, hogy maradjon, míg eljövök”, nem úgy kell érteni, mintha mondaná: visszamaradjon, vagy megmaradjon, hanem, hogy várjon, mert nem most, hanem Krisztus eljövetelekor fog beteliesedni, amit ő jelképez. Az az élet pedig, amelyet Péter jelképez, nem jut el céljához, hacsak most nem dolgozunk e cél érdekében. Mert a jelen életben annál könnyebben megszabadulunk a rossztól, minél jobban szeretiük Krisztust. De ő is kevésbbé szeret bennünket mostani állapotunkban, s azért szabadít ismét meg bennünket, hogy örökre ilyenek ne maradjunk. Majd ott jobban szeret bennünket, mert nem lesz ben-

nünk, ami neki nem tetszenék, s amitől meg kellene bennünket szabadítani. Itt sem másért szeret bennünket, minthogy megorvosoljon és elvigyen azok közül, amiket nem szeret. Itt tehát, ahol nem akarja, hogy maradjunk, kevésbbé szeret, ott viszont jobban szeret, ahova akarja, hogy jussunk. Szeresse hát őt Péter, hogy e halandóság állapotából megszabaduljunk, szeresse Jánost, hogy ama halhatatlanságban megmaradhassunk.

E meggondolással azt ugyan magyaráztuk, miért szerette Krisztus jobban Jánost, mint Pétert, de azt nem, miért szerette Péter Jánosnál jobban Krisztust. Hiszen ha majd a jövő életben, mikor vég nélkül vele leszünk, jobban szeret bennünket Krisztus, mint a mostaniban, azért nem kell nekünk őt kevésbbé szeretnünk. Nem is tudunk jobbak lenni, hacsak majd őt jobban nem szeretjük. Miért szerette hát János kevésbbé, mint Péter, mikor azt az életet jelképezte, amelyben Krisztust még inkább kell szeretnünk? Talán azért, mivel a célból mondta neki az Úr: „Akarom, hogy így maradjon”, azaz várjon, „míg eljövök”, mivel még nem birtokoljuk magát a szeretetet, amely akkor sokkal bőségesebb lesz, hanem várjuk a jövendőt, amit akkor nyerünk el, mikor ő eljön. Mert amint levelében ugyanez az apostol mondja: „Még nem tűnt ki, hogy mik leszünk. Tudjuk azonban, hogy amikor meg fog jelenni, hasonlók leszünk hozzá, mert látni fogjuk őt, amint van”. (I. Jn. 3, 2.) Akkor majd jobban fogjuk szeretni azt, akit látunk. Maga az Úr pedig eleve elrendeléssel jobban szereti bennünk

azt az életet, amely számunkra eljövendő, s amelyre szeretve minket el fog vezetni. „Az Úr minden útja irgalom és igazság.” (Zsolt. 24, 10.) Jelen nyomorúságunkat ismerjük, mivel érezzük. Ezért az Úr irgalmasságát, amelyet a nyomorúságból való kiszabadulás érdekében meg akarunk nyerni, jobban szeretjük; ezt különösen bűneink bocsánatáért naponta kérjük és elnyerjük. Ezt a jobban szerető és kevésbbé szeretett Péter jelképezi, mivel kevésbbé szeret bennünket nyomorúságunkban az Úr, mint üdvözlünkben. Az Igazság szemlélését, amiben majd részünk lesz, kevésbbé szeretjük, mivel még nem ismerjük, nem élvezzük. Ezt a kevésbbé szerető és jobban szeretett János ábrázolja.

De ne tegyünk különbséget a kiváló apostolok közt. Abban az életben is mindketten részesültek, amelyet Péter jelképez, s mindketten eljutottak abba az életbe, amelyet János személyesít meg.

6. Aprószentek napjára.¹

Bár vállamra évek súlya nehezedik, valami űz, hogy ma újra beszédre nyissam ajkamat. Mint sok gyermeket felnevelt elgyötört anya alázatosságom aszott és szegényes emléjét erőszakot véve magamon nyujtom ilyen nagy sokaság lelki táplálására. Mi űz, mi kényszerít, hogy beszéljek? A kegyelem sodró folyama és én engedelmeskedem. Ennek titokzatos kegyelme oly bőséggel tölt-

¹ Szeleucia Szent Vazul: Szentbeszéd a Betlehemben megölt kisdedeokról. (P. G. 85, 388—400.)

het el bennünket, amennyit kitárt lelkünk befogadhat. Tele van a Szentírás mézével és bőségesen csorduló édes forrás, hogy minden nehézség nélkül magunkévá tehessük és lelkünkbe fogadjuk, szent részegséget önt a lélekbe, amely mértékletességre és lisztaságra tanít, mely élessé teszi a lélek szemét. Részegséget, mely soha nem tesz engedetlenné, beteggé, nem engedi meginogni tagjainkat, hanem megerősít és a bűn ellen felvértez bennünket. Eltölti lelkünket, mint az apostolokét, mikor a Szentlélek égből jövő kegyelmét kapták, mikor mindenki a saját nyelvén hallotta őket beszélni az összegyűlt nemzetek közül. A nyelvek adományát adta, a kegyelem alkalmazta ugyanazt a szót, úgy, hogy az idegenek megértették, mivel mindenkinek a füléhez saját anyanyelvén jutott a beszéd, a Szentlélek kegyelme által.

Hallom a kisdedek sirását, lelkem nagy megdöbbenésével hallom hangjukat és látom megvillanni a kardok életét. Látom, mint húzódnak a kicsinyek bizalommal anyjuk karjaiba és mint rejtőznek el ruhájuk redőibe. Anyákat látok, amint a városka különböző részein futkosnak szerencsétlen kedves terhükkel és módot keresnek a menekülésre. Látom, amint fedetlen fejjel sietnek: sokan a nagy fejvesztettségben és futkosásban elvesztették vagy eldobták kendőiket. Van, aki leomló hajával takarja gyermekét, mert így reméli, hogy elrejtetheti a fenyegető veszedelem elől. Más anját éppen megragadtak, futás közben félelemtől gyökeret vert lábhal megáll, könnyezve nézi a kivont kar-

dot, rémült tekintete megoszlik a lesújtó kard és a gyermekét fenyegető veszedelem között és önmaga áll oda védelmül a kard elé. Van, aki mozdulni sem tud, alig lélekezik, a félelemtől félholtan áll gyermeke előtt és könyörögve, jajgatva akarja a gyilkost viszsztatartani vagy elernyedtt reszkető kézzel viszi csecsemőjét és már gondolni sem tud arra, hogy az öléből elragadott gyermekét védelmezve, megelőzze a halálban.

Kegyetlen Heródes, elvakult parancsoddal mennyi gonoszsággal töltötted be a földet! Mennyire szerencsétlen volt ő, aki ezt a minden kegyetlenséget felülmúló gonosz rendeletet kiadta? Királyi palástban, arannyal és drágakővel díszített trónusán ül, haragtól és gyűlölettel összeszorult mellét kidülleszti, kardjának markolatára támaszkodva országának előkelőitől tanácsot kér, akik éppen nála vannak, akiknek nyelvét a sátán irányította siettetve Heródes romlását. Egyszer haragosan beszél, fennhéjázva, más-kor hallgat és helyeselni látszik tanácsosai bölcs terveit. Miután meghallgatta a kérlelhetetlen gyűlölettel teli tanácsot, miután seregét fegyverbe állította és felkészítette az útra és rábízta parancsnokaira, miután a hadvezéreket megbízta, hogy mindenről gondoskodjanak, amire szükség lehet és amit tenni kell, ezekkel a szavakkal fordult hozzájuk: Hűséges katonáim, sok csatában és kemény küzdelem árán megerősítettétek országom határait. Most is — ha illik egyáltalában győzelemre buzdítani benneteket, — ne legyetek restek, nagy küzdelem vár rátok és nem kis

veszedelem. Nem kívülről fenyeget, hanem belülről, országonból. Titkosan, rejtőzködve törik meg országom erejét és nem fenyegetnek nyílt háborúval engem. Eddig még ismeretlen gyermek akar megfosztani királyi jogaromtól. Tudjátok, hol fekszik Betlehem. Azt hallottam, hogy ott született az a gyermek, aki Istentől kapta királyi uralmát. Még nincs kétéves! Nem zavar engem semmi készülődés, azonban a próféták jóslatai, melyek róla szólnak, félelemmel töltenek el.

A bölcsek (emlékeztek, hogy a minap jártak nálunk) valami olyat mondtak, hogy csillag feltünéséről tudták meg a gyermek megszületését és felkeresték Betlehemet, hogy lássák a gyermeket és az újszülött király előtt hódoljanak. Tőlük akartam megtudni, hogy ki az tulajdonképen, hogy rátehessem kezemet és ne kerüljön nagy küzdelembe uralmának megtörése. De amióta megegyezésünk ellenére becsapva engem, sietve hazájukba tértek, nyugtalan vagyok, félek és állandóan valami készülő veszedelemtől tartok. Hozzátok fordulok most, szabadítsatok meg ettől a félelemtől! Siessetek fegyveresen Betlehembe, vegyétek körül az egész helyiséget. Férfiakra ne emeljetez kardot, a serdülőket is kíméljétek, csak a kis gyermekekkel végezzetek. Irtsátok ki az összes kicsinyeket! Ne indítson benneteket irgalomra anyák könnye; az én ellenségemet lássátok minden anya keblén. A csecsszópókat gyilkoljátok, keveredjék forró vérük az anyatejjel. Ha az anyát, aki gyermekét védi, megölik, mivel a kard elcsúszik a gyermek-

ről, nem vádol gyilkossággal benneteket senki! Siessetek csak, oroszlánokként csapjatok le a városra! Ne elégeljétek meg a kifolyó vért, míg biztosan nem tudjátok, hogy azt a gyermeket megöltétek. Ha senkinek sem irgalmaztok, ő is biztosan kardotok áldozata lesz és nem élvezi többé bölcsek hódoló köszöntését; nekem pedig örömet hoztok és megszabadulok súlyos gondomtól.

Ezeket hallva a katonák szívéből eltűnt minden könnyörület és versenyre kelnek, melyik tudja kegyetlenséggel a másikat felülmúlni. Rohanva lecsapnak a városkára, kezükben kivont karddal és a betlehemi nyájra törnek és széttépik a báránykákat. Mindenfelől patakokban folyó vér borítja a föld színét. Semmi sem volt, ami védelmet nyújtott volna, nem volt ház, ahol el lehetett volna rejtőzködni, sem szent hely, ami szent félelmet ébresztett volna a gyilkosokban, nem volt valami rejtett hely, ahol meghúzódhattak volna. A csecsemőket, mint ellenséget kutatták mindenfelé, nem került el egyik sem a hóhérok kardját. Mindegyik mintha Krisztus maga volna, mindegyik vérében őt keresik. Az anyák, akik merészen és bátran gyermekük védelmére keltek, kezüket nyújtva a lesújtó kard elé, csak saját maguk sebesültek meg, mert mindez nem használt semmit, mivel csak meghosszabbították gyermekeik veszedelmének idejét. Más anyák, nem akarták elengedni kezükből gyermeküket s a kegyetlen katonák akkor elvágták a gyermeket, a gyermekéhez ragaszkodó anyának kezében gyermekének

egy-egy élettelen darabját hagyva. E szerencsetlenek közül egyik gyermeke kezét, a másik kicsiny lábát magához szorítva elrohant. Voltak, akik menekülni akarva, a földön fekvő testekben megbotlottak és gyenge terhüket a kemény földhöz sujtották, úgyhogy nem volt már kardra szükség, gyermekük életének kioltására. Volt olyan, aki elhárította a gyermeke élete ellen irányuló gyilkos csapást és könyörögve, könnyezve így kiáltott: Légy kímélettel irántam, katona, és ölj meg engem gyermekem helyett, ne ölj meg anyát ilyen szomorú látvánnyal. Neked is van valahol édesanyád, van feleséged és gyermekeid, tudod, hogy gyermekeit sujtó veszedelem miatt a szülők szíve szakad meg. A katonának elérzékenyedett a szíve, könnyei folytak arcán, de Heródes kegyetlenségének volt eszköze és míg a szavak elhangzanak, megöli anyja ölén a gyermeket és a könyörgést a gyász jajveszékelése váltja fel.

Miközben ezeket cselekszik, kegyetlenségük egyre fokozódik, berontanak a házakba. Mindent felkutatnak kidülledt, halált lihegő szemekkel felrohannak a magasabb helyiségekbe is. Ha valahol elrejtett csecsemőt találnak, akit sirása elárult, előrántják és mint parittyából a követ, kihajítják gonosz cselekedetükkel elégtételt szerezve a király haragjának. Egyre növekedik a zaj és a síránkozás; az idősebb gyermekek siratták testvérkéiket, az édesapák keservesen zokogtak, az anyák jajveszékeltek, az öregek síránkozva kiabálták, hogy ilyet még soha sem

láttak, még ellenséges betörés alkalmával sem.

Mikor bevégezték gonoszságukat, mikor a vezér megadta a jelet a visszavonulásra és mikor elvonultak, mint valami fényes győzelem után, újra föléledt az anyák fájdalma. Könnyezve gyűjtögette mindegyik kicsinye testének darabjait. Az erőszakosan szétszórt tagokat majd kereste, majd illesztgette, minden egyes darabot számtalanszor végig csokolgatva. Majd ölébe vette a kis holttestet és hangosan felzokogott: Jaj nekem, kis fiam, jaj nekem! Nem ilyen véget reméltünk számadra! Mennyi szépség volt rajtad! Mint törékeny ág, úgy növekedtél! Most elvéve legszebb reményeimet, hirtelen kirepültél karjaimból. Ébredj, dörzsöld ki szemedből az álmot, amit a király irígysége hozott rád! Szólj hozzám valamit kedves hangodon! Szívd édesanyád emlőjét, amit annyira szeretted, karold át édesanyád nyakát! Hallgatsz? Alszol? Jaj nekem, mennyi fájdalom! Hogyan illesszem össze tagjaidat, melyeket a kard kegyetlenül levágott? Hogyan váljak meg tekintetedtől? Hasonló jajveszékeléssel volt telve a városka. A gyászolók egymást sírásra indították, a szülők amint halott gyermekükre tekintettek, felzokogtak.

A király fejét pedig, mintha ellenség legyőzéséből tért volna vissza, koszorúval ékesítik, ő is azt hiszi, hogy eddigi győzelmeinél különb győzelmet aratott. Nagyot gondolt, azt hitte, hogy teljes gondta'anságban élhet, nem látva, hogy minden szép elgondolása hiábavaló volt. Akit halálra kere-

sett, azt nem tudta törbe csalni; akiket pedig józanul sose akart volna elveszíteni, elvesztek igazságtalanul. Krisztus a mindenség Ura pedig e gonoszság szerzőjét gyors büntetéssel sujtotta. Az ártatlan kisdedek lelkét Ábrahám kebelébe vitte, maga pedig hatalmas teljességében Egyiptomba megy, hogy az istentelenség középpontját megtisztítsa, hogy dicsősége fényével bevilágosítson a bálványok rejtett szentélyeibe és a félrevezetetteket felvilágosítsa és a sátánt a legnagyobb szomorúságba döntse. A sátán ugyanis azt hitte, hogy néhány izraelita csecsemőt elveszített Krisztus miatt, de nem tudta, hogy el nem rabolható jutalmat szerzett számukra és semmi bántódást sem okozott nekik. Nem vette észre, hogy régi uralmától fosztják meg, mikor Izaías jóvendölése teljesül, melyet Krisztus adott a próféta ajkára, már régen világosan jelezve ezt a vándorlását a próféta ajkával szólva: „Ime az Úr könnyű felhőre szállt és levonul Egyiptomba; színe előtt megremegnek Egyiptom bálványai” (Íz. 19, 1.), akinek dicsőség és hatalom örök-időkre. Amen.

7. Újévre.¹

Mihelyt Krisztus alázatosan megszületett a mi üdvösségünkre, az ördög rögtön különböző szörnyűségeket támasztott, amelyek az isteni jószág kisebbitését szolgálják. Így akar a vallásból gúnyt űzni, a szent dolgo-

¹ Szent Krizolog Péter beszéde. (Migne P. L. 52, 609—11.)

kat megszenteltségteleníteni, Isten imádását istenkáromlássá változtatni. Ezért van, testvérek, hogy ma a pogányok raffináltan szennyes, rútul piszkos kultuszú isteneiket körmenetben húzzák-vonják végig a városban. Micsoda örült ostobaság, micsoda vak-ság hinni oly istenekben, akiket nyomorult tréfákkal tesznek nevetségessé! Bohócok és nem hívők azok, akik nevetségessé teszik isteneiket, akik tisztelet helyett meggyalázzák, dicsőítés helyett csúffá teszik őket. Helyesen mondja az apostol: „S valamint ők nem voltak azon, hogy ragaszkodjanak az Isten ismeretéhez, úgy az Isten is ráhagyta őket romlott értelmükre, hadd cselekedjék azt, ami nem való”. (Róm. 1, 28.) Mikor ezeknek a lényeknek isteni erőt tulajdonítanak, mikor azt gondolják, hogy méltók arra, hogy az egek lakói legyenek, akkor magukat még a földre is alkalmatlanokká teszik, s valóban átadatnak „romlott értelmükre”.

És nem emberi bölcsesség, hanem az Isten bölcsesége az, hogy ugyanazok az Istenen esett méltatlanság megbosszulói, akik a méltatlanságok okozói. Micsoda világosan áll bosszút az Isten a bálványimádással rajta esett sérelmekért, mikor azokat az isteneiket, kiket a régiek oltárra emeltek, tömjéneztek, áldozatokkal isteneknek csúfoltak, most az utókor szennyes kultusszal hajdani piszkos életű embereknek fokozza le. Életüket, szokásaikat, tetteiket szobraik arcára írják, hogy borzadnak inkább tőlük, mint tisztelik őket. Sirassuk meg, testvérek, akik

ilyenekben hisznek, s örülünk, hogy minket megmentett ettől az ég. -- Paráznaságaikat szobrokba vésik, erkölcstelenségeiket lefestik, kegyetlenségeiket könyvekbe írják, gyilkosságait századról-századra mesélik, bűneiktől hangosak a tragédiák, szennyes tetteiket színpadokon játsszák. Micsoda örültség ezeket isteneknek tartani, hacsak a bűn utáni vágy nem kívánná, hogy istenei is ily bűnös lények legyenek. Aki szeret vétkezni, tiszteli a bűnök szerzőjét. A házasságtörő ezért csatlakozik Vénuszhoz, a vérszomjas Marshoz.

Ezekkel próbáltam, testvérek, megmagyarázni, hogy a pogányok ma miért teszik isteneiket oly bűnök elkövetőivé, amelyekből borzad és pirul a szemlélő, néha még az is, aki e tettekben közreműködött. Örülhetnek a keresztények, hogy őket Krisztus az ilyen szennytől megszabadította. De vigyázatok, még a nézése se szennyezze be lelketeket, mert a tettel gyakran egyenlő a beleegyezés, mint az Apostol mondja: „Nemcsak akik tesznek ilyeneket, hanem azok is, akik a cselekvőkkel egyetértenek”. (Róm. 1, 32.) S ha ily nagy bűnt követ el, aki beleegyezik, gyászolni is ki tudja kellőképen azokat, akik magukat is bálványképekké teszik. Megszűntek ezek Isten képemása lenni, kivetkőztek Krisztus ruhájából, magukat a bálványok istenkáromló képeihez tették hasonlóvá.

De mondhatná valaki, nem bálványimádás ez, csupán tréfás kedvtelés, új szórakozás, nem a régi tévedés felújítása. Tévedsz, test-

vérem, nem bohóság ez, bűnök ezek. Ki játszik a bűnnel, ki tréfál a szentségtöréssel, ki mondja a bűnt tréfának? Becsapódik, aki így vélekedik. Tirannus az, aki magára veszi a tirannus ruháját. Ki isteníti önmagát, ellentétbe jut Istennel; nem akarja az Isten képét viselni, aki a bálvány képét akarja hordani; aki tréfálni akar az ördöggel, nem tud Krisztussal örvendezni. Senki sem játszhatik biztonságosan kígyóval, senki sem szórakozhatik büntetlenül az ördöggel.

Ha van hát bennünk egy kevés jámborság, ha van bennünk egy mákszemnyi emberiesség, ha örülünk testvéreink boldogságának, mentsük meg azokat, akik megállás nélkül rohannak a romlásba, halálba, pokolba. Vonja el a bűntől atya a fiát, gazda a szolgát, férj a feleségét, polgár a polgárt, ember az embert, Krisztus pedig mindazokat, akik hasonlókká lettek az oktan állathoz, akik olyanok lettek, mint az ördög. S aki mást megment, megkapja jutalmát; aki pedig hanyag, büntetését. Boldog, aki őrzi a maga életét, elősegíti embertársa üdvét.

8. Újévre.¹

Azért ünnepeljük meg minden évben az isteni megtestesülés titkát, hogy kitűnjék, hogy érdemtelenül mekkora jobban részesültünk, és figyelmeztessen, mivel tartozunk ekkora jószágért. Tehát, testvérek, minél

¹ Szent Ágoston beszéde az Úr körülmetélésének ünnepére. (Migne P. L. 47, 1135—1140.)

jobban halljuk, hogy az Úr Jézus Krisztus érettünk irgalomból megaláztatott, annál inkább elismerjük kimondhatatlan dicsőségét, mert Krisztus nyilvánvalóan megmutatta az Isten irántunk való felülmúlhatatlan szeretetét, mivel kényszerítés és kényszerűség nélkül könnyörületes jóságból felvette értünk a test és halál megaláztatását. Mi jót tettünk, testvérek, hogy ekkora jóban legyen részünk? Miféle érdemeink voltak, hogy az Isten egyszülöttje emberré lett, hogy a Magasságbeli áldozattá legyen, hogy az angyalok fogyhatatlan kenyere asszony kebeléből táplálkozzék, hogy a századok királyát csúfságokkal illessék, hogy az örök élet türelmesen meghalni méltóztassék? Értsd meg hát, ember, ezt a nagy jóságot, és adj érte alázatosan hálát. Azt pedig tudnod kell, hogy tisztelet helyett meggyalázod az isteni kegyelmet, ha e nagy jótéteményről kételkedni kezdesz. Minden fontolgatás nélkül higgyük hát igaznak mindazt, amit csak az Üdvözítő alázatosságáról és emberségéről hallottunk. Azért pedig külön adjunk hálát, hogy bár büntetést érdemeltünk volna, kegyelmet nyertünk, mely által érdemtelenül és ingyen életet nyerünk, mikor halált érdemelnénk. A fenséges Üdvözítő alázatossága ugyanis önmagának semmi kárt nem okozott, de hasznot hajtott nekünk, s bár fenségét nem vetette le, az elesetteket felemelte. Hogy pedig az Isten Fia teljesen végrehajtsa megváltásunk művét, nemcsak hogy minden test Teremtője létére méltóztatott a Szűz testből a test igazsága

szerint természetesen születni, az ember teremtő Istene létére embertől igazi ember lenni, hanem engedte magát a szűk jászolyban pólyákba takarni, emberi kezekből ápolni. Ó, legszelidebb Isten dicsőséges jósága, ó, magasságbeli Isten fenséges alázatossága! Kisdedként anya táplálja azaz, akit mérhetetlen hatalmában a saját anyjának teremtett. Szülei kis gyermekként azt viszik saját templomába, akit mint nagy Istent a szent emberek imádnak az ő templomában. Megparancsolta, hogy áldozatot ajánljanak fel érte, aki büntetlenül azért jött e világra, hogy gonoszságainkért magát feláldozza. Gondold hát meg, ember, mivel tartozol fenséges Teremtődnek, alázatos Megváltódnak.

Mindig az volt, kedveseim, a csorbítatlan hitű keresztények szokása, hogy mikor valamit hallottak vagy olvastak Krisztusról az evangelisták kánoni elbeszélőse szerint, hogy először is kételkedés nélkül igaznak fogadták el az elbeszélést, azután a történeti igazságban megkeresték a lelki értelmet. Ha ugyanis hiszünk az isteni történet szövegének, a manicheussal szemben foglalunk állást, aki mikor nem hiszi Krisztusban, Isten fiában a test realitását, egyúttal a Szentírást is, az ó- és újszövetséget egyaránt, a hamisság vádjával illeti. Nem akarja hinni, hogy az emberi testet Isten alkotta, sem azt, hogy a test körülmetélését a mi Istenünk parancsolta szent atyáinknak, hogy a régi időkben állatáldozatokat mutattak be az igaz élő Istennek, hogy a szomba-

tot Isten parancsolatából és akaratából ünnepelték meg, hogy az Isten parancsolta meg, hogy neki templomot építsenek. És így, míg a Szentírásban nem tesz különbséget az egyes korok minéműsége közt, megveti a megtestesülés üdvhozó igazságát.

Hogy a manicheust nyilvánvaló okoskodással meggyőzzem, és ezáltal talán megtérítsem, a mai evangélium olvasmány alapján bebizonyítom az ószövetség igazságát, és ezáltal az ó- és újszövetség Istenét. — Ime, a szent evangelista elbeszéléséből megtudjuk, hogy Krisztus, az Isten Fia, igazi emberként született, hogy Krisztus, az Isten Fia, valóban körülmetéltetett, Krisztusért, az Isten Fiáért anyagi áldozat mutattatott be az isteni rendelés akkori parancsa szerint. A test körülmetélése pedig, valamint az anyagi áldozatok szabálya ószövetségi rendelkezés. Kedveseim, miért nem hisznek az ószövetségnek, mely szerint az ember Isten keze teremtménye, mikor az újszövetségben azért lett igaz ember érettünk maga az Isten egyszülött Fia, hogy az ember örökre el ne vesszen. Miért nem hiszik, hogy az Isten bizonyos időre és bizonyos jelentéssel a körülmetélést is törvénnyé tette, mikor ezt az Isten Fia a maga testén is megtétette? Miért ne parancsolta volna meg a régi időkben az Isten, hogy a zsidó nép jelképes anyagi áldozatokat ajánljon fel neki, mikor maga az egyszülött Isten, aki időkben a zsidók közül született, test szerint önmagát áldozta fel bűneinkért. Értse meg hát a manicheus mindkét szövetség nyilván-

valo igaz voltát, és megterve vesse el téves vélekedését. Lássa az ószövetségben az eljövendők előképét, az újban a régiek kinyilatkoztatását. Krisztust pedig mindkét szövetség Istenét úgy tekintse, mint aki az ószövetségben megígérte azt, amit véghez fog vinni, az újban véghezviszi, amit megígért. Sem az ígéletben nem volt ő hazug, sem az ígélet végrehajtásában csaló, hanem mindenben jó, igazságos, szent, hatalmas, kegyes. Szemlélje az ószövetségben a test és lélek hatalmas Teremtőjét, az újszövetségben ugyanennek a testnek és léleknek legkegyesebb feltevőjét; az előbbiben a test és lélek Alkotóját, az utóbbiban a test és lélek Megváltóját. Hallgassa meg ezt a manicheus, gondolkozzék rajta, ismerje fel igazságát, higgye, s mint hívő térjen vissza a katolikus Egyházba, ahol az igazi üdvösség adományát megtalálja.

De azokkal, amiket emberként tett az Úr, nemcsak a két szövetség összhangját bizonyította be, hanem a keresztyének erkölceit is üdvösen irányítani akarta. Azt akarta, hogy amikor szemléljük a mi üdvünkért véghezvitt tetteit, lelkileg kövessük is. Mert azért született Krisztus kisedeként a földön, hogy alázatosságra tanítsa a keresztyént; azért vetette alá magát testi szüleinek is, hogy a keresztyény is mindig tisztelje apját és anyját; azért lett hitvány pólyákba takarva, hogy a keresztyény se gyönyörködjék drága ruhákban; azért akart Krisztus a földön szegényként megjelenni, hogy a gazdag keresztyének megtanulják

a földi gazdagságot nem szeretni, és alalmazkodással gazdagságukat az égbe tudják átmenteni. Testi körülmélettésével pedig szívünk lelki körülmélettésére adott az Isten Fia példát. Ennek jele tisztességes beszédmódunk, amint Mózes mondja: „Météljétek tehát körül szívetek fitymáját”. (Deut. 10, 16.) Megegyezik e paranccsal Szent Pál apostol is, aki azt mondja: „Mert nem az a zsidó, aki külsőképen az, és nem az a körülmélettség, ami külsőleg a testen látható, hanem az a zsidó, aki bensejében az, és ez a szívnek a körülmélettsége a lélek szerint és nem a betű szerint; az, aki nem az emberektől nyer dicséretet, hanem az Istentől”. (Róm. 2, 28—29.) Miért vette fel Krisztus testileg a körülméletlést, ha nem azért, hogy a keresztény szívében lelkileg vegye fel. Hiszen azért vetette el magáról teste praeputiumát ő, aki nem tudott bűnt elkövetni, hogy mi is elveszük magunktól gonoszságunk vágyait. Krisztust azért vitték kézen a templomba, hogy a keresztény a jócselekedetek lépcsőjén emelkedjék az égbe.

Áldozatot akart Krisztus magáért bemutatni, hogy az Isten oltárán felajánlja magát a keresztény, s tiszta áldozatot igyekezzék Isten színe előtt bemutatni. Az mutat be tiszta áldozatot, aki ápolja a testvéri szeretetet, és megőrzi a katolikus hit szentségét, amelyben egy az Isten, egy a Szentháromság, az Atya nem nagyobb a Fiúnál, istenségét nézve a Fiú nem kisebb az Atyánál, nem különül el tőlük a Szentlélek

állaga sem, aki az Atyával és Fiúval együtt egy Isten. Egy a Szentháromság mindenhatósága, mivel egy az állag a három személyben, egy a hatalma, egy a fensége, egy a teremtoi uralma, mert bármit teremtett az Atya, a Fiú által teremtette, s a Szentlélekben erősítette meg. A Fiú született a szülőtől, a Szentlélek származik a megmaradótól, de a Fiú születésével nem osztja meg az Atyát, sem a Szentlélek nem kisebbiti származásával az Istent, mint ahogy a nálaélétel által sem nagyobbítja; a születéssel a Fiú nem kevesbedett meg, a Szentlélek a származással nem vált el, önmagában marad ez a boldog Szentháromság, mert megmarad az állagi egység. Mivel pedig semmi teremtett sincs a Háromság istenségében, nincs itt semmi elkülönülve.

Kedves testvéreim, ezt valljátok erősen, állandóan ebben maradjatok. Ez legyen szívetek gondolata, szátok vallomása. Őrizzétek meg a hitet, amelyet a Szentháromság nevében kaptatok, őrizzétek meg a szellem egységét a béke kötelékében, hogy lelkiileg mindig Isten házában lehessetek.

9. Vízkeresztre.¹

Örüljete az Úrban, kedveseim, újra mondom, örüljete (Fil. 4, 4), mert röviddel Krisztus születésének ünnepe után az ő nyilvánításának ünnepe ragyog fel. Akit azon a napon szült a Szűz, azt a mai ünne-

¹ Nagy Szent Leó 32. beszéde. (Migne P. L. 54, 237—40.)

pcn elismeri a világ. A testté lett Ige úgy szabta meg e világra való jöttét, hogy megszületve közismert legyen a hívők előtt, de üldözői ne tudjanak róla. Már akkor hirdették az egek az Isten dicsőségét (Zsolt. 18, 1), s az egész földre elhatott az igazság szava (Róm. 10, 18), mikor az angyalok serege megjelent a pásztoroknak, és hírül adta az Üdvözítő születését (Lk. 2, 13), s a napkeleti bölcseket a csillag vezetésével imádására vezette. (Mt. 2, 2.) Azt akarta az Isten, hogy napkelettől napnyugatig tündököljön az igazi király születése, hogy a napkeleti bölcsek által megismeriék a Kelet országai is a nagy tényt, s a Római Birodalomban se legyen titokban. Mert még Herodes kegyetlensége is, aki mindjárt kezdetben meg akarta ölni a kisdedet, kitől trónját féltette, tudtán kívül e célt szolgálta. Midőn ugyanis véres gázságában a kisgyermekek válogatás nélküli legyilkolásával kutatta a neki ismeretlen Gyermekeket, az Üdvözítő születését, amelyet az ég már tudtul adott, annál szélesebb körben vitte szét a hír. Az az újszerűség, ahogyan az ég a dolgot kinyilvánította, s a véreskezű üldöző gonoszsága csak fokozta a hír terjedését. Azután pedig Egyiptomba menekült az Üdvözítő, hogy ezt a régi tévedésekben megcsontosodott népet jelenlétének titkon ható kegyelmével az üdvösség küszöbéig hívja, hogy az a nép, amely a bálványimádást még nem űzte ki lelkéből, az Igazságot vendégként már most befogadja.

Méltán van hát, kedveseim, Isten kinyil-

vánulásának mai ünnepe különös becsben az egész világon. Kell, hogy a mi szí-
vünkben is méltó fénnel ragyogjon, hogy a
történetek rendjét ne csak higgyük, hanem
megértéssel ünnepeljük is. Hogy mily hála-
adással tartozunk az Úrnak a nemzetek meg-
világosításáért, bizonyítja a zsidók elva-
kultsága. Bizony ki lehet olyan vak, ki
lehet oly távol az igazság fényétől, mint a
zsidók papjai és írástudói voltak. A nap-
keleti bölcsek tudakozódására és Herodes
kérdésére a próféták jövendölései alapján
ugyanazt felelték Krisztus születésére vo-
natkozólag, amit a csillag jelzett az égen.
A csillag Jeruzsálemet elhagyva el tudta
vezetni a bölcseket egészen a gyermek
bölcsőjéig. Nem a zsidók keményfejűsége-
nek megváltoztatásáért történt-e, hogy
nemcsak a csillag állásából, hanem a böl-
cek hitvallásából is nyilvánvalóvá vált az
Üdvözítő születése? A prófétai szó eljutott
már a pogányokig, s a pogány szívek meg-
értették, hogy Krisztust jövendölték meg az
ősi jóslatok. Ugyanekkor a zsidók hitetlen-
sége szájjal ugyan hangoztatta az igazságot,
de a szívben hazugság volt. Nem akarták
elismerni azt, akit felismertek a szent köny-
vekből, hogy akit nem imádtak, mikor gyer-
mekségének erőtlenségében alázatosan fe-
küdt, majdan keresztre feszítsék, mikor
pedig fénylik erejének fenségében.

Mily tudatlanság a ti tudománytok, zsi-
dók, mily okatlan a ti okosságtok! Mikor
megkérdezték tőletek, hol születik a Meg-
váltó (Mt. 2, 4), betéve idézitek, amit olvas-

tatok: „Juda Betlehemében”. (U. o. 5.) Így van ugyanis megírva a próféta könyvében: „De te, Efráta Betlehemje, kicsiny vagy ugyan Juda ezrei között, mégis belőled származik majd nekem Izraelnek jövődő uralkodója”. (Mik. 5, 2.) Az angyalok a pásztoroknak, a pásztorok pedig nektek adták hírül, hogy az a fejedelem megszületett. (U. o. 18.) E fejedelem megszületéséről értesültek a messze Kelet népei az új csillag szokatlan ragyogásából. S hogy a király születésének helye felől se legyenek kétségekben, a ti tudománytok megmondta azt, amit a csillagból nem tudtak kiolvasni. Miért torlaszoltátok el magatok előtt azt az utat, amelyet másnak megnyitottatok? Miért maradt lelketekben hitetlenség és kétely, mikor feleletetek által az igazság oly nyilvánvaló? A születés helyét kimutatjátok a szent könyvekből, az idők teljességét az ég és föld mutatja. És mégis mihelyt fellángolt Herodes lelkében az üldözés tüze, a ti lelketekben is gyökeret vert a hitetlenség. Bizony szerencsésebb a kisdedek tudatlansága, akiket megölt az üldöző (Mt. 2, 16), mint a ti tudománytok, amelynek hasznát vette öldöklésében. Nem akartátok elfogadni annak az uralmát, akinek a városát meg tudtátok mutatni. A kisdedek viszont meg tudtak azért halni, akit még meg sem tudtak vallani. Krisztus pedig, hogy a csoda ne hiányozzon élete egy szakaszából se, mielőtt még beszélni tudott volna, gyakorolta az Ige hatalmát; mintha csak már most mondta volna: „Hagyjátok a kisdedeket hozzám jönni és

ne tartsátok vissza őket tőlem; mert ilyeneké a mennyek országa". (Mt. 19, 14.) Ű; dicsőség koszorúzta a kisdedeket, és életük kezdetén szentté tette őket, hogy ebből megtanuljuk, hogy mindenki alkalmas az isteni szentségre, ha még ez a kor is alkalmas volt a vértanúság dicsőségére.

Ismerjük hát fel, kedveseim, a Krisztus imádására jött napkeleti bölcsekben a mi meghívásunk és hitünk kezdetét, és ünnepeljük ujjongó lélekkel boldog reménységünk hajnalát. Ettől kezdve kezdünk belépni örökös örökségünkbe, ettől kezdve láttatják velünk Krisztust az Írás titkos szavai; s az igazság, amit a zsidók vakságukban nem fogadtak be, felragyogott minden nemzet számára. Tiszteljük hát a napot, amelyen nyilvánította magát üdvösségünk szerzője. Akit a bölcsek kisdedként imádtak a jászolyban, mi Mindenhatóként imádjuk az égben. Amint ők kincstárukból mélyértelmű ajándékokat ajánlottak fel az Úrnak, mi is adjunk Istenhez méltó ajándékokat lelkünk kincsházából. Bár ugyan minden jónak ő az osztogatója, keresi mégis a mi igyekvésünk ajándékát. Hisz nem az alvók lesznek Isten országa részesei, hanem azok, akik virrasztanak és Isten megbízásaiban dolgoznak. Így azért, hogy nem tesszük ajándékait hatástalanokká, méltókká leszünk ígéreteire. Ezért kérlek benneteket, kedveseim, tartózkodjatok minden rossz cselekedettől, kövessétek a tiszta és igaz utat. A fény fiainak tartózkodniok kell a sötétség tetteitől. (Róm. 12, 12.) Hagyjatok hát fel a

gyűlölködéssel, hazugsággal, a gőgöt győz-
 zétek le alázatossággal, vessétek ki szíve-
 tekből a fösvenységet, szeressetek ada-
 kozni. Illendő, hogy a tagok egyetértsenek
 a fejjel, hogy a megígért boldogságok része-
 seivé lehessünk: a mi Urunk Jézus Krisztus
 által, aki él és uralkodik az Atyával
 és Szentlélekkel egyetemben mindörökön
 örökké. Amen.

10. Vízkeresztre.¹

Vízkereszt Krisztus kinyilvánítása. A víz-
 kereszt=epiphania görögül és latinul megje-
 lenést jelent. Ezen a napon imádták ugyanis
 a napkeleti bölcsek az Urat. Csillag megjele-
 nése ösztökölte útra őket, és csillag vezette
 őket. Azon a napon ugyanis, csillagot láttak
 napkeleten, és megismerték azt, akinek a
 születését jelezte. Azon a napon indulva a
 main megérkeztek, Herodes királyt hírükkel
 megijesztették, s miután a zsidóktól a pró-
 fétai könyvekből megtudták, hogy az Úr
 Betlehemben született, a várost meg is talál-
 ták. Az Úrhoz magához azután ugyanazon
 csillag vezetésével jutottak el; imádták,
 aranyat, tömjént és mirhát ajándékoztak
 neki. Majd más úton tértek vissza hazá-
 jukba. (Mt. 2, 1—12.) — Kinyilvánította ma-
 gát az Úr az angyaltól figyelmeztetett pász-
 toroknak mindjárt születése napján; e na-
 pon értesültek róla a bölcsek is messze ke-
 leten a csillag által, de a mai napon imád-

¹ Szent Ágoston 202. beszéde. (Migne P. L. 38, 1033—35.)

ták. Nagy buzgalommal ünnepli hát e napot az egész pogányságból keletkezett Egyház. Mert a bölcsek is mi mások voltak, mint a pogányság első fecskéi. A pásztorok zsidók, a bölcsek pogányok: ők közelről, ezek távolról jöttek, de mindnyájan a szegletköhöz jöttek össze. „Eljött, hogy békét hirdessen nektek, kik távollevők voltatok, s békét a közellevőknek.” (Ef. 2, 17.) „Mert ő a mi békességünk, aki a kettőt egyé tette és a közbeeső válaszfalat: az ellenségeskedést, lebontotta a saját testében, a parancsok rendelkezéseiből álló törvényt megszüntette, hogy mint békeszerző, a kettőt egy új emberré teremtsen önmagában.” (Ef. 2, 14—15.)

A napkeleti bölcsek a pogányság hírnökei. Érthető, hogy a donatista eretnekek sohasem akarták e napot velünk ünnepelni, mert sem az egységet nem szeretik, sem a keleti egyházzal, ahol az a csillag megjelent, nem közösködnek. Mi azonban az Úr és Üdvözítő kinyilvánulását, amikor is a pogányság első képviselőit elfogadta, a pogány-keresztyényekkel együtt ünnepeljük. A gyermek ugyanis, mielőtt tudta volna atyját és anyját hívni, amint meg volt jövendölve (Iza. 8, 4), már megszerezte Damaszkus gazdagságát és diadalmaskodott Szamaria bálványimádása felett. Megszerezte Damaszkus gazdagságát, hisz aranyat ajánlottak fel neki, s legyőzte Szamaria bálványimádását, mert a bölcsek személyében az egész pogányságot elfordította a bálványimádástól; s mindezt akkor, amikor nyelvével még nem tudott a földön beszélni.

De beszélt a csillag által az égből, hogy ne a test szavával, hanem a testté lett Ige erejével mutassa ki, honnan jött és kik miatt jött. Ez az Ige, amely kezdetben Isten volt az Istennél, már testté is lett, hogy köztünk lakozzék. Hozzánk is jött, s az Atyánál is maradt. Az égben nem hagyta el az angyalokat, a földön pedig az angyalok által magához gyűjti az embereket. Mint Ige, változhatatlan igazsággal fénylett az égi lakók előtt, s a szállás szűk volta miatt járszolyban feküdt. Ő mutatta azt a csillagot az égen, magát pedig imádandónak mutatta a földön. Mégis e hatalmas gyermek, az oly nagy kisdéd Herodes gonoszsága elől szülei ölében menekül Egyiptomba. Így tanít bennünket, nem ugyan szóval, hanem tettel, mikor hallgatagon mondja: „Mikor pedig üldöznek titeket egyik városban, fussatok a másikba”. (Mt. 10, 23.) Halandó testet hordott, amelyben majd annak idején értünk meg fog halni. Ezért a bölcsektől nemcsak aranyat fogadott el tiszteletük kifejezésére, nemcsak tömjént imádásra, hanem mirhát is temetésére. Azt is kimutatta a Herodestől megölt kisdedekben, hogy mily ártatlan, mily alázatos lelkek fognak meghalni az ő nevéért.

A zsidók szertartásaikból és írásaikból kimutatják Krisztust. Kinek nem tűnne fel, hogy bár a zsidók a tudakozódó bölcseknek a Szentírásból megfelelnék arra, hogy hol fog születni Krisztus, de ők nem mentek imádni. Nemde ugyanezt látjuk most is, amikor szent cse-

lekményeikből, amelyeket keményfejtűségük még elfogad, mi más bizonyítható, mint Krisztus, akiben nem akarnak hinni. Mikor bárányt ölnek, és húsvéti bárányt esznek (Exod. 12, 9), a pogányoknak Krisztust bizonyítják, akit nem imádnak velük együtt. Vagy mit szólnunk ahhoz, mikor a prófétai jóvendölésekben kételkedőt a zsidó kódexekhez utasítjuk, nehogy azt gondolja, hogy talán utólag a keresztények írták az illető könyveket, s a kételkedő lelkét így erősítjük meg. Nemde ilyenkor is a zsidók mutatják meg Krisztust a pogányoknak, maguk pedig nem akarják a pogányokkal együtt imádni.

Gyónás után nem kell folytatni a régi életet. Mi pedig, kedveseim, akiknek ezek a bölcsek előhírnökeink, úgy hirdessük őt a földön, hogy ne térjünk vissza arra, amerre jöttünk, ne járjuk be visszafelé előbbi életünk lépcsőit. Hisz mi vagyunk Krisztus öröksége egészen a föld határáig, s mi miatunk van a zsidók egy részének a vaksága, hogy helyettük a népek sokasága lépjen be. (Róm. 11, 25.) Erre akar minket az tanítani, hogy a bölcsek nem arra mentek vissza, amerre jöttek. Az út megváltozott, az élet is megváltozott. Az egek nekünk is beszélnek Isten dicsőségét. (Zsolt. 18, 2.) Az evangéliumból sugárzó igazság, mint csillag az égről, minket is Krisztus imádására vezet. Mi is elismerjük és dicsőítjük az értünk meghalt Krisztust, mint királyt és papot, s arannyal, tömjénnel és mirhával

hódolunk előtte. Csak az van még hátra, hogy őt hirdetve új úton haladjunk, s ne arra menjünk vissza, amerre jöttünk.

11. Jézus szent neve ünnepére.¹

Fussatok népek; kéznél az üdvösség, elterjedt a név, hívjátok segítségül és üdvözültök. Az angyalok Istene emberek Istenének is nevezi magát. Olajat küldött Jákobra, és Izraelre ömlött. Mondjátok testvéreiteknek: „Adjatok nekünk olajotokból”. (Mt. 25, 8.) Ha nem akarnak adni, hívjátok az olajat adó Urat, hogy nektek is adjon. Mondjátok: „Vedd le rólunk a gyalázatot”. (Iza. 4, 1.) Kérlek, ne gúnyolja ki az ellenség kedvesedet, akit a föld széleiről hívtál magadhoz. Illik-e kérnem, hogy a jóságos családapá meghívott vendégeit a gonosz szolga kicsukja? „Én vagyok Ábrahám, Izsák és Jákob Istene”. Talán a miénk nem? Öntsд áldásodat, és töltsд be minden teremtményeket áldásokkal. Jöjjetek keletről és nyugatról, és üljenek asztalhoz Ábrahámmal, Izsákkal és Jákobbal együtt az egek országában. (Mt. 8, 11.) „Oda járnak fel a törzsek, az Úr törzsei, Izraelnek törvénye szerint az Úr nevének hálát adni.” (Zsolt. 121, 4.) Jöjjenek, és üljenek asztalhoz, lakozzanak és örömben örvendezzenek és hangozzék mindenütt az ujjongás és dicsőítés hangján a lakomázók éneke. (Zsolt. 41, 5.) „Neved kiöntött olaj.” (Én. 1, 2.) Egyet tudok, ha Fülöp és

¹ Szent Bernát 15. beszéde. (Migne P. L. 183, 845—47; 3—6. pont.)

András lesz az ajtónállónk, nem részesülünk elutasításban, ha olajat kérünk, ha Jézust akarjuk látni. Habozás nélkül szól Fülöp Andrásnak, András és Fülöp pedig Jézusnak. És mit fog Jézus mondani? „Hacsak a földbe esett gabonaszem el nem hal, egy-maga marad; ha pedig elhal, sok termést hoz.” (In. 12, 24—25.) Haljon meg hát a mag, és keljen ki a nemzetek vetése. Krisztusnak szenvednie kellett, fel kellett támadnia halottaiból, hirdetni kellett az ő nevében a bűnbánatot és a bűnök bocsánatát nemcsak Judeában, hanem minden nép között. Egy névvel, Krisztus nevével, neveztetnek a hívők milliói keresztényeknek és ezzel mondják: „Neved kiöntött olaj”.

Ráismerek a névre, amelyet Izaiásnál olvastam. „Szolgáinak más nevet ad, hogy aki áldja magát a földön, az igaz Istenben áldja magát.” (Iz. 65. 15—16.) Ő áldott újév! Ő mindenüvé szétfolyt olaj! Hová? Az égből Judeába, és innen az egész földre. S a föld minden részéből kiált az egyház: „Neved kiöntött olaj”. Szétfolyik, és nemcsak az eget és földet árasztja el, hanem behinti az alvilágot is annyira, hogy Jézus nevére minden térd meghajol, az égieké, földieké és alvilágiaké, és minden nyelv dicséri (Fil. 2, 10—11.) és mondja: „Neved kiöntött olaj”. Íme Krisztus, íme Jézus; mindkettő szétfolyt az angvalok közt, kiömlött az emberekre, mégpedig azokra az emberekre, akik senyvednek, mint a barmok ganajukban. Kiváltja az embereket és barmokat, mivel megsokszorozta irgalmát az Úr. Mily

drága és mily olcsó ez az olaj! Olcsó, de üdvös. Ha nem volna olcsó, nem jutna nekem is; ha nem volna üdvös, mitsem nyernék vele. Részesültem a névben, részes vagyok az örökségben is, hisz keresztény, Krisztusi a nevem. Krisztus testvére vagyok. Ha az vagyok, ami a nevem, Isten örököse vagyok, Krisztusnak pedig örököstársa. (Rom. 8, 17.) De mi abban a csodálatos, ha szétáradt a név, mikor ő maga is szétáradt. Mert kiüresítette önmagát, felvevén a szolga alakját. (Fil. 2, 7.) Azt is mondja: „Szétfolytam, miként a víz”. (Zsolt. 21, 15.) Kiömlött az istenség teljessége, mikor testileg a földön lakott, hogy teljességéből mind részesüljünk, kik a halál testét viseljük, hogy megteljünk életadó illatával és mondjuk: „Neved kiöntött olaj”.

De miért mondja olajnak Jézus nevét a Szentírás? Kétségkívül van az olaj és a Jegyes neve között hasonlat, különben nem hozta volna őket a Szentlélek kapcsolatba. Ez a hasonlóság szerintem hármas: mindkettő világít, táplál, gyógyít; tehát mindkettő világosság, étel és orvosság. Nézzük ezeket egyenként.

Hogyan támadott volna az egész világon a hitnek oly nagy és hirtelen világossága Jézus nevének hirdetése nélkül? Nemde e név fényénél hívott bennünket Isten az ő csodálatos fényességére. E fény megvilágosítottjainak mondja Szent Pál: „Mert valamikor sötétség voltatok ugyan, most azonban világosság vagytok az Úrban”. (Ef. 5, 8.) Ezt a nevet kellett Szent Pálnak hordoznia királyok, pogányok és Izrael fiai között (Ap.

Csel. 9, 15); s hordozta is, mint fényt, és megvilágosította a hazát, és fennszóval hirdette mindenütt: „Az éjtszaka előrehaladt, a nappal pedig elközelgett. Vessük el tehát a sötétség cselekedeteit, és öltünk magunkra a világosság fegyvereit. Mint nappal, járjunk tisztességesen”. (Róm. 13, 12—13.) Mindenkinek mutogatta a gyertyatartóra helyezett fényt, hirdetvén mindenütt Jézust, a keresztfeszítettet. Mennyire elkápráztatta az a fény azoknak a szemét, akik belenéztek, mikor Péter szájából is villámként jelent meg, s meggyógyította a sánta testi betegségét, és sok lelki vakot megvilágosított. Vagy talán nem tüzet szórt maga körül, mikor mondta: „A Názáreti Jézus Krisztus nevében kelj fel és járj”. (Ap. Csel. 3, 6.)

De nemcsak fény Jézus neve, hanem étel is. Vagy talán nem nyersz mindannyiszor új erőt, valahányszor csak reá gondolsz? Mi hízlalja így a reá gondoló lelkét, mi üdíti fel így a kifáradt érzékeket, mi növeli így az erőt, mi táplálja így a jó erkölcsöket, tiszta érzelmeket? Száraz minden lelki táplálék, ha nincs ezzel az olajjal megöntözve, ízetlen, ha e só meg nem ízesítette. Ha írsz, nem tetszik neked, ha írásodban Jézust nem olvashatom. Ha vitatkozol, vagy beszélsz, nem tetszik neked, ha Jézust nem hallom. Jézus méz a száznak, zene a fülnek, vigasság a szívnek.

Orvosság is Jézus neve. Szomorkodik valaki közületek? Jusson eszébe Jézus, vegye aikára az ő nevét. S a névtől fény támad körülötte, szétválanak a felhők, visszatér a derű. Bűnbe esik valaki, s kétségbeesésével

a halál csapdájába is esik? Hívja segítségül az Élet nevét, rögtön új életre kel. Kiben érzéketlenség, unalom, megszokottság támad ez üdvhozó névvel szemben, kiben kiszárad a könnyek forrása, hívja segítségül Jézus nevét, s csakhamar bő, édes források fakadnak lelkében. A szerencsétlenségekben vergődőkben és remegőkben nem újítja-e meg a bizodalmat, nem úzi-e el a félelmet az Erő nevének segítségülhívása? Kiben nem gyullad ki a bizonyosság, ha kétségében a Világosság nevéhez folyamodik? Kinek nem lesz elég ereje, ha a bajban elcsüggedve már-már összerogyva az isteni segítő nevét hangoztatja? Nemde orvosság Jézus neve eme lelki betegségekre! Az írás is bizonyítja ezt: „Hívj segítségül a szorongatás napján: megmentelek, és te dicsérni fogsz engem”. (Zsolt. 49, 15.) Semmi sem tudja így megfékezni a harag kitörését, lecsendesíteni a gőg felfuvalkodottságát, meggyógyítani az irigység betegségét, elnyomni az érzékiség folyamát, eloltani a testiség lángját, mérsékelni a főszenység szomját, általában lemosni a bűnök szennyét. Mikor ugyanis Jézust néven nevezem, szelíd, alázatos szívű, jóságos, mérsékletes, tiszta, irgalmas, minden tisztelettel és szentséggel tündöklő férfiút állítok magam elé, magát a mindenható Istent, hogy engem is gyógyítson meg példájával, erősítsen meg segítségével.

12. A szent család ünnepére.¹

„A gyermek pedig növekedett...”

Mikor a Szentírásnak ezt a mondatát halljuk: „A gyermek pedig növekszik és erősödik vala telve bölcsességgel és az Isten kegyelme vala rajta” (Luk. 2, 40.), vegyük figyelembe, hogy itt az emberi természetről beszél. Lássuk meg Isten gondolatának mélységeit. Emberi módon születik a második isteni személy, akinek nincs kezdete, akin idő nem változtat, a tökéletes Isten test szerint növekedik és fejlődnek tagjai annak, akinek nincs teste. Növekedik bölcsessége, mikor ő a bölcsesség teljessége. Mindezek által látjuk, hogy aki az Atya alakjában volt, hasonló lett hozzánk a gazdag szegénységben, a fenséges alázatosságban. Arról, akinek isteni módon mindene bőségesen megvolt, most azt mondjuk, hogy másoktól kap. Ennyire kiüresítette magát az Isten, az Igel! Ami ugyanis emberi módon van róla írva, jelzi a kiüresítés módját. Az örök Atya születöttje ugyanis nem szenvedhetett isteni természeténél fogva. Amikor azonban megtestesült, vagyis olyan ember lett, mint mi, mikor asszonytól született test szerint, akkor szenvedett mindent, ami az emberi természethez tartozik. A tökéletes Isten, az Ige, mint tökéletes ember testet öltött anva méhében, bár ez sem történt csoda nélkül. Az emberi természet törvényeinek hatalmat adott teste fölött. Tehát amikor halljuk: nö-

¹ Alexandriai Szent Cyrill: Kommentár Szent Lukács evangéliumához. (P. G. 72, 506—510, rövidítve.)

vekedett bölcsességben, gondoljunk arra, hogy mivel Isten mindentől független és nincs híjával semmiféle isteni tökéletességnek, nem az Ige bölcsessége növekedett, hanem testi fejlődésével egyidejűleg fokozatosan megnyilvánult bölcsessége.

A test az idő múlásával fejlődik, a lélek bölcsességgel. Krisztus isteni természete egyik növekedését sem engedi, mert a leg-tökéletesebb Isten. Azonban megfelelő összhangba hozta a test fejlődését a bölcsesség növekedésével, mert testi növekedésének megfelelő mértékben nyilvánította ki isteni természetének bölcsességét.

„Mikor azután tizenkét esztendő lett, felmenvén azok Jeruzsálembe az ünnepi szokás szerint . . .”

Az evangélium szent szerzője, aki szerint Jézus növekedett bölcsességben és kedvességben Istennél és embereknel, igazolja állítása valódiságát. Elviszi ugyanis őt Jeruzsálembe a Szent Szűzzel, mikor az ünnep ideje elérkezett. Majd elmondja, mint maradt ott vissza, hogyan találták meg a templomban tanítók között ülve, amint kérdezgetett és felelt a törvényben megírtakról. Végül megemlíti, hogy mennyire csodálkoztak kérdéseinek és feleleteinek. Látjuk most már, miként növekedett bölcsességben és kedvességben, mert más esetekben is ilyen volt.

„Atyád és én bánkódva kerestünk téged.”

Édesanyja tudta ugyan, hogy nem József fia, de hogy elkerülje a zsidók gyanakvását, mondta ezt: Mikor ezt mondta, atyád és én

bánkódva kerestünk téged, a Megváltó ilyen feleletet adott:

„Nem tudtátok-e, hogy az én Atyám dolgaiban kell lennem?”

Ekkor említette nagyobb nyilvánosság előtt először igazi Atyját és felfedte saját istenségét. Mert amikor a Szent Szűz kérdezte: Gyermezem, miért cselekedtél így velünk; megmutatja, hogy fölötte áll emberi mértékeknek, hogy test szerinti anyja megváltói működésének eszköze, ő azonban természeténél fogva és a valóságnak megfelelően Isten és a mennyei Atyának fia. Ezért mondja: „Nem tudtátok-e...”

„Jézus pedig növekedék bölcsességben és korban és kedvességben Istennél és embereknel.”

Szent János evangéliumában olvassuk: „És látók az ő dicsőségét, mint az Atya megszülöttének dicsőségét, ki tele volt malaszttal és igazsággal”. (Ján. 1, 14.) Ha telve van kegyelemmel és igazsággal, hogyan növekedhetik, ami teljes? Vagy hogyan gyarapodik az, aminél nincs nagyobb? Tehát nem azért, mivel Ige és mert Isten, mondja róla az Irás, hogy növekedett, hanem hogy egyre jobban csodálták, hogy egyre kedvesebb lett cselekedetei miatt mindazok előtt, akik látták. A valóságnak megfelelőbben úgy lehetne mondani, hogy csodálatos élete folytán növekedett azok lelkében és elgondolásában, akik látták, nem pedig a kegyelem isteni ereje növekedett benne, hisz tökéletes volt, mert Isten. Ha tehát bölcsességben növekedett, ez nem azt jelenti, hogy maga a Bölcsesség növeke-

dett (vagyis az Ige, az Atya bölcsessége), hanem emberi mivolta szerint lett bölcsőbb. Mert amint napról-napra megnyilvánult Istensége, egyre inkább csodálatos lett azok számára, akik vele éltek.

Továbbá figyeljük csak meg jól, nem azt mondja a Szentírás, hogy az Ige növekedett, hanem Jézus. Azért mondja így, hogy ne gondoljunk csak az Igére, hanem mivel az Ige testté lett, növekedett, miután az emberi természet felöltésével a növekedés lehetőségét is magára vette. Az emberi természetnek pedig tulajdonsága a növekedés, tehát erről joggal lehet állítani a növekedést. Így ugyanis minden szó megtartja eredeti jelentését, mert azokat, melyek csak az Igére alkalmazhatók, nem alacsonyítjuk le az emberiségre; emberi tulajdonságokat pedig nem erőltetünk rá az istenségre.

13. Nagycsütörtökre.¹

Ma a mi Urunk Jézus Krisztust saját tanítványa a zsidók kezére adta. Mikor ezt halljuk, Szeretteim, ne csüggedjünk el és ne ütközzünk meg, hanem inkább szomorkodjunk és hullassuk könnyeinket, de nem az elárult Jézus, hanem az áruló Júdás miatt. Mert az elárult Jézus megváltotta a világot; az áruló Judás pedig saját lelkét elvesztette. Az elárult Jézus a mennyben ül az Atya jobbján, az áruló Judás pedig a kárhozat helyén várja az örök és nem szűnő

¹ Aranyszájú Szent János: Homília Judás árulásáról. II. (P. G. 49, 381—392, rövidítve.)

büntetést. Ezért szomorkodjunk, ezért hull-
janak könnyeink, mert maga a mi Urunk
Jézus Krisztus is megrendült és sírt Judásra
tekintve: „Megrendüle lelkében és tanusá-
got tőn, mondván: Bizony, bizony mondom
nektek, hogy egy közületek elárul engem.”
(Ján. 13, 21.) Miért rendült meg az Úr? Bizo-
nyára arra gondolt, hogy ennyi tanítás, eny-
nyi buzdítás után sem vette észre, hogy mi-
lyen veszedelembbe rohan. Az Úr tehát látva
tanítványa esztelen eljárását, szánalomra in-
dulva iránta megrendült és sírt. Mindezt bó-
ven elmondják az evangelisták, hogy bizo-
nyítsák Krisztus üdvözítő akaratát.

Leginkább megrendült az Úr tanítványa
hálátlan lelkét látva, hogy minket figyelmezt-
tessen arra, hogy azokat kell leginkább saj-
nálunk, akik rosszat tesznek, nem pedig azo-
kat, akik bántalmat szenvednek. Mert a méltatlanságot szenvedők méltók arra, hogy bol-
dognak tartsuk őket. Ezért mondotta Krisz-
tus: „Boldogok, akik üldözést szenvednek az
igazságért, mert övék a mennyek országa”.
(Mt. 5, 10.) Látjuk mekkora jutalmat helyez
kilátásba a szenvedőknek? Más helyen meg
a gonoszoknak elkerülhetetlen büntetést: fi-
gyeljük csak mit mond Szent Pál: „Mert ti
testvéreim, hasonló sorsra jutottatok, mint az
Isten egyházai, melyek Judeában vannak
Krisztus Jézusban, mert ugyanazt szenved-
tétek el fajtestvéreitektől, mit ők is a zsi-
dóktól, kik megölték az Úr Jézust is és a pró-
fétákat, s minket üldöztek. Az Istennek nem
telik kedve bennük. Ők ellenséges érzüle-
tűek minden ember iránt s megtiltják ne-

künk, hogy ne beszéljünk a pogányokhoz, nehogy üdvözljenek. Így betöltik mindenkor buneik mértékét, s az Isten haragja utól is érte őket mindvégiglen.” (Tesz. I. 2, 14—16.)

Világosan látjuk most már, hogy azok miatt kell szomorkodnunk és azokat kell siratnunk, akik gonoszat cselekszenek? Az irgalmas Udvözítő is tanítványa elvetemüli cselekedetét látva megrendült és sírt, megmutatva irgalmasságát és végtelen jóságát, hogy nem szűnt meg remélni tanítványának jobb útra térését egészen az árulásig. Testvérem, neked is fokozott mértékben fájjon, hogy az Úr Jézus emiatt szomorkodott. Megrendült Jézus és mondotta: egy közületek elárul engem. Mily kegyes, mily jóságos az Úr! Akit elárult, szomorkodik az áruló miatt, mert látta megmaradni gonoszságban. Menynyi türelem, mennyi emberszeretet! Milyen finoman bánik a hálátlannal, nem akarja bántani, hanem aggodalmat és félelmet ébreszt a többi tanítványok lelkében, hogy alkalmat adjon neki a bűn útjáról való visszafordulásra. De az irgalom szavai iránt érzéketlen lélek sem figyelmeztetésre, sem jószóra nem hajlik, hanem kapzsiságtól elhomályosult lelkével vesztébe rohan.

Egy közületek elárul engem. Miért rendült meg, miért szomorkodott el isteni Mesterünk? Hogy megmutassa végtelen szeretetét és megtanítsa minket arra, hogy azok miatt kell leginkább szomorkodnunk, akik felebarátjuk ellen tesznek rosszat. Nem a szenvedőt, hanem a bántalmazót kell mindenegyes

esetben sajnálni. Szenvedésünkkel ugyanis elnyerjük a mennyek országát; de ha valakinek rosszat teszünk, kárhozatra és örök büntetésre vagyunk méltók. Mert: „Boldogok, akik üldözést szenvednek az igazságért, mert övék a mennyek országa”. (Mt. 5, 10.) Megértettük már, hogy bántalmak elszenvédeése érdemet, dicsőséget, mennyországot szerez? Átlátjuk már, hogy a rossz cselekedetek büntetést és kárhozatot hoznak? Szent Pál ugyanis megemlítve, hogy a zsidók megölték az Urat, a prófétákat üldözték, hozzáfűzi: „Végül meg fog felelni cselekedeteiknek”. (Kor. II. 11, 15.).

Nem hiába emlegettük ezeket nektek, hanem tanulékony lélekkel arra törekedjünk, hogy ne haragudjunk ellenségeinkre, sőt legyünk irántuk jólélekkel, sajnáljuk és szánjuk őket. Mert azoknak rossz a helyzetük, akik velünk gonoszui bánnak. Ha lelkünket anynyira megneveltük, hogy nem haragszunk már rájuk, hanem sajnáljuk őket, akkor az Úr szavainak megfelelően imádkozni is tudunk majd értük és ezzel mérhetetlen kincset gyűjtünk magunknak odafenn. Krisztus nemcsak ellenségei miatt buzdít minket erre, hanem önmagunk miatt is, akik megbocsátjuk nekik, mit ellenünk vétettek. Mikor ellenségednek megbocsátasz, többet kapsz, mint amennyit adottál. Hogyan kapok többet: kérdezed? Figyelj csak! Mikor ellenségednek megbocsátasz, a te Krisztus ellen elkövetett bűneid is bocsánatot nyernek. Ezek elengedését és bocsánatát elnyerni nehéz, azokért viszont könnyen bocsánatot kapunk. Hall-

gassuk csak, mit mond Héli főpap fiainak: „Ha ember ellen vétkezik az ember, meg lehet iránta engesztelni az Istent, de ha az Úr ellen vétkezik az ember, ki könyörögnetne érte?” (Kir. I. 2, 25.) Mély seb ez és imadsággal sem könnyen lehet rá gyógyszer találni; sőt imádsággal nem is, de bocsánatot nyer azonnal az ellenségnek való megbocsátás által. Az Úr ellen elkövetett bűnöket jelenti az evangéliumi tízezer talentum, amit ember ember ellen vét, az száz dénár (Mt. 19, 23. skk.), ha ezeket elengeded, az Úr is elengedi neked a tízezer talentumot.

Ne vádolja senki Krisztust; miért nem változtatta meg, miért nem tette jobbá Judást? És mit kellett volna Judással tennie, hogy derék és becsületes legyen? Kényszerrel kellett volna alkalmaznia, vagy engednie, hogy szabadakarat szerint cselekedjen? Kényszer nem tette volna jobbá, mert kényszer hatása alatt senki sem javult meg. Ha pedig saját akarata szerint engedte cselekedni, akkor mindent (elkövetett) rendelkezésére bocsátott, ami megjavíthatta. Ha nem fogadta el az orvosságot, nem az orvos a hibás, hanem az, aki visszautasította az orvosságot. Pedig mennyit tett érte Krisztus, hogy megváltoztassa. Megengedte neki, hogy csodákat tegyen, előre mondta árulását, semmit nem vont meg tőle, ami tanítványt megilletett. Látod, megjavulhatott volna, de nem akart és minden az ő lelki restségén múlt. Mikor Krisztust elárulta és esztelen tettét véghez vitte, visszavivé a harminc ezüst pénzt, mondván: „Vétkeztem, elárulván az igaz

vért". (Mt. 27, 3.) Előbb pedig azt mondtad: Mit akartok nekem adni és én őt kezelekbe adom? Mikor elkövette a bűnt, akkor ismerle fel. Látjuk már ebből, hogy mikor restek vagyunk, nekünk sem használ sem intés sem figyelmeztetés, mikor azonban buzgók vagyunk, magunk erejéből is fel tudunk kelni. Mikor az Ur figyelmeztette, hogy eltántorítsa gonosz tervétől, nem hallgatott rá és nem hajlott a figyelmeztetésre; mikor senki sem figyelmeztette, saját lelkiismerete felébresztette és mikor senki sem tanította jóra, megváltozott és vissza vitte a harminc ezüst pénzt.

„Azok pedig rendelének neki harminc ezüstpénzt.” (Mt. 26, 15.) Megállapítják a végtelen értékű Vér árát. Miért kapsz harminc ezüstpénzt Judás? Az a Krisztus, akiért te most szerződést kötöttél, eljött, hogy ingyen ontsa véré a világért. Ki látott, ki hallott szegyenletesebb üzletről valaha?

Hogy lássuk a különbséget az áruló és a többi tanítványok között, hallgassuk meg, mit mondanak az evangelisták, mert pontosan beszámolnak mindenről. Míg Judás árulásra készül, míg alkalmat keresett, hogy Krisztust a zsidók kezére adja, azalatt a tanítványok Jézushoz járulnak és megkérdezik: „Hol akarod, hogy elkészítsük Neked a húsvéti bárányvacsorát?” (Mt. 26, 17.) Mily hihetetlen a különbség; ezek arra gondolnak, hogyan szolgálják, az elárulásával foglalkozik; üzletet köt, Krisztus vérdíjának átvételében serénykedik. Mindannyian ugyanazt a hatalmat kapták, ugyanabban a tanítás-

ban részesültek, honnan van mégis ez a nagy különbség? Az akaratból. Ez a jó és rossz cselekedetek oka.

Mit jelentsen ez: hol készítsük el a húsvéti báránylvacsorát? Ebből megtudjuk, hogy Krisztusnak nem volt állandó otthona. Hallják meg, akik fényes palotákat emeltek és tágas csarnokokat, hogy az emberfiának nincs hová lehajtania fejét, ezért kérdezték tanítványai: hol készítsük el a húsvéti báránylvacsorát? Milyen húsvéti báránylvacsorát készítettek el? Ami az izraelitáknál volt szokásban Egyiptom óta. Miért végzi el Krisztus is ennek szertartását? Aki mindent teljesített, mit a törvény előír, ezt is megtette. Ezért mondta Keresztelő Szent Jánosnak: „Így illik teljesítenünk minden igazságot”. (Mt. 3, 15.) Nem a mi húsvétunkat készítették el a tanítványok, hanem azt, ami a zsidóknál volt szokásban, a mi húsvétunkat maga Krisztus készítette, mert szenvedése által maga lett a mi húsvéti báránynk. Miért szenvedett? Hogy megváltson minket a törvény átkától. Ezért kiált fel Szent Pál: „Az Isten elküldé Fiát, ki asszonyból lett, ki a törvény alattvalója lett, hogy azokat, kik a törvény alatt voltak, megváltsa”. (Gal. 4, 4—5.) Akkor szüntette meg a törvényt, miután az egészet teljesítette, hogy ne mondhasssa senki, hogy azért szüntette meg, mivel nem tudta teljesíteni, mert nehéz elviselhetetlen és terhes volt. Ezért eszik meg a báránylvacsorát is, mert annak szertartása is a törvény előírása volt.

Hálátlanok voltak az izraeliták és rögtön

megfeledkeztek Isten jóságáról. Kijöttek Egyiptomból, átkeltek a Vörös-tengeren, látták szétválni a tenger vizét és újra összefolyni és rövid idő múlva így szólnak Áronhoz: „Csinálj nekünk isteneket, kik előttünk járjanak!” (Móz. II. 32, 1.) Mit műveltek balga izraeliták? Annyi csodát láttatok és megfeledkeztek Istentről, aki táplált titeket és nem emlékeztek jótéteményeire? Mivel tehát a zsidók megfeledkeztek jóságáról, megparancsolta, hogy ünnepet tartsanak, akár akarták, akár nem, jóságának el nem múló emlékéül. Azok nem értették és kérdezték, mire való ez? Hogy felvilágosítsd fiadat, mikor majd kérdezi tőled, miért van ez az ünnep. Mondd el neki, ennek a báránynak a vérével kenték meg őseink az ajtófélfákat Egyiptomban és a halál angyala elkerülte őket; ennek vére távol tartotta tőlünk a romlást és a pusztulást. Ott Isten parancsára készítették a báránylvacsorát, itt Krisztus saját akaratából lett a mi húsvéti Bárányunk. Bárány volt ott, Bárány van itt is, az esztelen állat, ez a bölcsesség teljessége. Bárány és Bárány; árnyék és valóság, de megjelent az Igazság napja és megszűnt a homály, a nap felragyogásával menekült az árnyék. Eljött a nap, nincs szükség mécsekre.

A zsidó húsvét most már megszűnt. A Szentírás elbeszéli, hogyan történt ez: Míelőnn pedig megvacsoráltak, vevé Jézus a kenyeret és megáldá, megszegé és tanítványainak adá, mondván: Vegyétek és egyétek, ez az én testem, (Mt. 26, 26.), amely értetek és sokakért megtöretik a bűnök bocsánatára.

„És vevén a kelyhet, hálát ada és nekik adá, mondván: Igyatok ebből mindnyájan; mert ez az én vérem, az újszövetségé, mely sokakért kiontatik a bűnök bocsánatára. (Mt. 26, 27—28.) Ott volt az apostolok között Judás is, amikor az Úr ezt mondotta. Ez az a vér, Judás, melyet eladtál harminc ezüstért, melyért a minap üzleti kapcsolatba léptél a gonosz farizeusokkal! Mily nagy Krisztus emberszeretete és mennyire hálátlan Judás! Ura nevelte és a szolga eladta Urát. Eladta harminc ezüstért; Krisztus megváltásunkra kiöntötte vérét és az árulónak is juttatott volna, ha az akarta volna. Mert Judás is ott volt árulása előtt a szent vacsorán, részese-dett a titokzatos lakomában. Amennyire igaz, hogy megmosta apostolainak lábát az Úr annyira igaz az is, hogy Judás is részesült a szent lakomából, hogy ne legyen semmi mentsége, hanem hogy elnyerje ítéletét. Megmaradt ugyanis gonosz elhatározásában és kimenve, a csókot áruló jelnek használta, megfélelkezve minden jótéteményről. Árulása után visszavitte az ezüst pénzt: „Vétkeztem, elárulván az igaz vért” (Mt. 27. 3.), mondotta. Mekkora lelki vakság! Résztvett a lakomán és elárulta jótevőjét! Az Úr pedig beteljesítette az Írás szavait rajta: „Jaj annak az embernek, ki által a botrány történik!” (Mt. 18, 7.)

Mindnyájan tiszta lelkiismerettel közeledjünk ehhez a félelmetes lakomához! Ne legyen itt senki Judás, aki felebarátja ellen méltánytalanságot követ el, ne legyen itt gonosz, ne közeledjék ide senki méreggel

szívében. Most is Krisztus van jelen, nem ember teszi azt, hogy az áldozati adományok Krisztus testévé és vérévé változzanak, mert a kegyelem, Isten ereje az, mely mindent véghez visz. „Ez az én testem” (Mt. 26, 26.), mondja a pap. Ez a szó az adományokat átlényegíti. Amint szó volt az elhangzó parancs: „Szaporodjatok, sokasodjatok s töltsétek be a földet” (Móz. I. 1, 28.), és valóság lett, amely az emberi természetbe gyermekek nemzésének erejét adta. Az itt elhangzó szó is kegyelemmel telíti azokat, kik méltán veszik.

Ne közeledjék képmutató, becstelen, kapzsi, rágalmazó, telhetetlen, részeges, becsvágyó, fajtalan, aki gyűlölködik, parázna, tolvaj és cselszövő, nehogy ítéletet egyék. Akkor ugyanis Judás méltatlanul vett részt az Úr asztalánál és elmenvén, elárulta az Urat. Mert azokat foglalja le magának az ördög, akik méltatlanul részesülnek a szent titokban és még nagyobb, súlyosabb bűnökbe ragadja őket. Ezt nem azért mondom, hogy bárkit is elijesszek, hanem azért, hogy óvatosságra intselek benneteket.

A kenyér is, ha rossz nedvektől beteg gyomorba jut, csak súlyosbítja a betegséget, a lélek kenyere is, ha méltatlanul esszük, csak növeli a büntetést. Ne legyen lelkünk tele rossz gondolatokkal, hanem tisztítsuk meg szívünket, mert Isten templomai vagyunk, ha ártatlanok vagyunk. Tisztítsuk meg lelkünket, hisz ez egy napnál rövidebb idő alatt is megtörténhetik. Hogyan és mi módon? — kérdezed. Ha neheztelsz, hagyj fel

a haraggal, szüntesd meg az ellenségeskedést, hogy a megbocsátás orvosságát vehesd az Úr asztaláról. Félelmetes és szent áldozathoz közeledtek, Krisztus az áldozat. Állítsd lelki szemed elé, miért kellett megöletnie!

Nagy titokba való részesedéstől vagy megfosztva Judás! Krisztus akart szenvedni, hogy lebontsa: „a közbeeső válaszfalat” (Ef. 2, 14.), és ég és föld kapcsolatát megteremtse, hogy nekem bűnösnek az angyalokéval közös sorsot szerezzen. Krisztus életét adta érted, te pedig ellenségeskedsz szolgatársaddal szemben? Hogyan mersz közeledni a békesség lakomájához? Urad nem vonakodott semmi szenvedéstől érted, te pedig még halandó indulatodat sem tudod megfékezni? Mondd miért? A szeretet minden jóság gyökere, forrása és anyja. Azt mondod, hogy ellenséged sok kellemetlenséget okozott, megkárosított, életedet is veszedelembe sodorta? Mi ez mind? Hisz nem feszített keresztre, mint a zsidók az Urat. Ha nem bocsátasz meg felebarátodnak, mennyei Atyád a te bűneidet sem bocsátja meg. Milyen lélekkel mondod: Mi Atyánk, ki vagy a mennyekben és más imákat? Krisztus vérét azok üdvéért ajánlotta, akik kiontották. Ha nem bocsátasz meg ellenségednek, nem őt bántod vele, hanem magadnak okozol kárt; őt legfeljebb ebben az életben bántod, de magadnak az utolsó napra készíted az ítéletet, melyre nem nyersz bocsánatot. Mi sem viszsztatásztóbb az Isten előtt, mint a jogtalan-

ságait feledni nem tudó ember, a gögös szív és a haragtól vezetett lélek.

Hallgassuk csak, mint mond az Úr! "Ha ajándékokat az oltárra viszed, és ott eszedbe jut, hogy atyádfiának van ellened valamije: hagyd ott ajándékokat az oltár előtt és eredj előbb megbékülni atyádfiával, és akkor menj és ajándékosd fel ajándékokat." (Mt. 5, 23—24.) Mit kíván tőlem? Ott hagyjam áldozati ajándékomat? Igen, mert ez az áldozat azért folyt le, hogy békében élj felebarátoddal. Ha tehát békéért történik ez az áldozat és te nem törekszel igaz békére, ha részesülsz is az áldozatban, mit sem használ neked. Először törekedj békére és akkor élvezheted az áldozat gyümölcseit. Az Isten Fia azért jött le erre a világra, hogy emberi természetünk iránt kiengesztelje az Atyát, amint Szent Pál mondja: most kiengesztelt mindent (Kol. I. 22.), a keresztfá által megölvén az ellenségeskedést saját magában. (Ef. 2, 16.) Nemcsak azért jött, hogy békét hozzon, hanem hogy minket boldoggá tegyen, ha hasonlóan cselekszünk és üdvössége részesivé tegyen. Mert: „Boldogok a békességek, mert Isten fiainak fognak nívatni.” (Mt 5, 10.)

Amit Krisztus tett, tegyük mi is emberi erőnk határai közt. Legyünk a békesség szószólói. Krisztus Isten fiának nevezi a békeszeretőt. Áldozat alkalmával nem említi az igazságnak más fajtáját, mint az embertestvérrel való megbékélést, megmutatva, hogy az erények között legnagyobb a szeretet.

Ezekre a szavakra gondoljunk mindig és

tisztelettelies békecsókkal köszöntsük egymást. A békecsók egybeforrasztja lelkünket és mindnyájunkat Krisztus testévé és tagiává tesz, mert mindnyáian egy testben részesültünk. Egy test leszünk a kölcsönös szeretet által egybefűződő lelkek közösségében. Ha ezt megtesszük, bizalommal vehetjük magunkhoz a mennyei kenyeret. Mert ha ezernyi is jótetteink száma, de nem tudjuk feledni bántalmainkat, mindent feleslegesen és hiába tettünk, mert az örök élet számára semmitsem nyertünk. Mikor Krisztus elhagyni készült a földet, földi dicsőség nagy javak helyett, ezt hagyja tanítványainak örökségül: Az én békémet adom nektek, az én békémet hagyom nektek. (Ján. 14, 27.) Mekkora gazdagság, mennyi kincs értékebb Krisztus békéjénél, mely minden emberi elgondolást felülmul? Jól tudta Zakariás próféta, mily súlyos és utálatos bűn ez, azért Isten nevében így beszélt: „Igazat mondjátok egymásnak, hűséggel és békével szolgáltatásokat igazságot kapuitokban. És egyiktek se gondoljon szívében rosszat felebarátja ellen, se ne szeressétek a hamis esküt, mert mindez olyan dolog, amit gyűlölök, úgymond az Úr”. (Zak. 8, 16—17.) Mintha azt mondaná: ha hazudtok, ha méltatlanságaitokat nem felejtitek, ha esküt szegtek, megfélekezve parancsomról, halállal lakoltok.

Ezeket jól szívünkbe vésve, Szeretteim, feledjünk minden haragot, éljünk békességben egymással, tépjük ki a gonoszság gyökerét szívünkől. Alázatos szerénységgel, nagy buzgalommal járuljunk a titokzatos égi

asztalhoz. Ne tolongjunk, hanem félelemmel, nagy tisztelettel, törődött szívvel és könnyeket hullatva közeledjünk, hogy a Jóságos Úr lelkünk békéjét, őszinte szeretetünket és testvéri közösségünket látva, méltóvá tegyen minket földi és égi javakra a mi Urunk Jézus Krisztus kegyelme által, akinek az Atyával és Szentlélekkel együtt dicsőség, hatalom, tisztelet most és mindig és örök időkre Amen.

14. Nagypéntekre.¹

Ünnepelni jöttünk ma össze, Szeretteim, mert a mi Urunkat keresztre feszítették. Ne ütközz meg azon, hogy ilyen szomorú eseményt ünneplünk, mert az Úr Jézus életének minden mozzanata tele van kimeríthetetlen értékkel, jóllehet némelyiktől emberi természetünk idegenkedik. Ennek az igazságnak mélyebb megértésére vessük jól elménkbe, hogy a keresztszentség csak volt ítélet és büntetés jele, de most már tiszteletünk és vágyódásunk tárgya. A keresztszentség azelőtt szégyent és büntetést jelentett, ma dicsőség és tisztelet. Hogy dicsőséget jelent a keresztszentség, hallgassuk Krisztus szavát: „Dicsőíts meg engem, Atyám, tenmagadnál azzal a dicsőséggel, mely enyém volt nálad, mielőtt a világ lett” (Ján. 17, 5); dicsőségének a keresztszentséget nevezte. A keresztszentségünk kezdete; a keresztszentség végtelen javak záloga. Miatta mi, akik azelőtt becstelenek és elta-

¹ Aranyászú Szent János: Homília a keresztről és a latorról. II. (P. G. 49, 407—413.)

szítottak voltunk, örökösökké lettünk; nem tévelygünk többé, hanem megismerjük az igazságot. Akik azelőtt fa- és kőbálványokat imádtunk, most felismerjük mindenek Teremtőjét: mi a bűnnek szolgái az igazság szabadságára jutottunk: a kereszttel lett mennyországgá a föld. A kereszttel szabadított meg minket a tévedéstől, vezetett minket az igazság útjára, a kereszttel engesztelte meg az Istent az ember iránt. Kiszabadította minket a gonoszság mélységéből, a kereszttel vezetett minket az erényes élet magaslatára; megszüntette a bálványokba vetett hitet, az ördög ármítását. A kereszttel óta áldozatunk már nem füst, és illat, nem állati vér kiontása, hanem a lélek hódolata, himnusz, dicsőítés, és imádság: ledőltek a bálványok, a sátán uralma végetért. Az ember életmódja verseng az angyalokéval: szűzi tisztaság lakozik a földön. Amióta ugyanis a Szűztől született eljött, megismerte a világ ennek az erénynek ösvényét. A kereszttel hozott számunkra, akik sötétségben éltünk, világosságot; küzdők és szorongatottak voltunk és megszabadultunk; távol bolyongtunk és megtaláltuk az utat hazafelé; idegenek voltunk és a kereszttel családtagok lettünk; földönfutók: és az ég polgárai lettünk; a kereszttel lett a háborúk megszüntetője és a béke megszilárdítója.

A kereszttel miatt nem félünk többé a sátán égető nyilaitól, mert megtaláltuk az élet forrását; nem élünk többé özvegységben, mert megtaláltuk a jegyest. Nem félünk farkasok támadásától, mert megismertük a jó pász-

tort: „Én vagyok a jó Pásztor” (Ján. 10, 11), mondja az Úr Szent János evangéliumában. Nem tölt többé félelemmel bennünket kényúr kegyetlensége, mert király elé járulhatunk bizalommal.

Látjuk már, Testvéreim, mennyi kegyelem forrása számunkra a kereszt? Tehát méltán ünneplünk ma. Szent Pál is figyelmeztet bennünket: „Uljunk tehát ünnepet, de ne a régi kovással, sem rosszaság és gonoszság kovásával, hanem egyenes lelkelet és igazság kovásztalanságával”. (Kor. I. 5, 8.) Miért kívánod tőlünk Szent Pál apostol, hogy ünnepeljünk? Mondd meg az okát is! „Mert a mi húsvéti bárányunk, Krisztus, megöle-tett.” (Kor. I. 5, 7.) Értjük most már miért ünnepeljük a keresztet? Értjük, hogy miért ünnepeletti velünk a keresztet Szent Pál? A keresztén folyt le az áldozat, ahol pedig áldozat van, ott a bűnök megbocsátása, Isten kiengesztelése, ünnep- és örömujjongás. „A mi húsvéti bárányunk, Krisztus öle-tett meg”; mondja az Apostol. Hol folyt le az áldozat? A keresztén! Új és idegenszerű oltár, amilyen új és szokatlan volt az áldozat. Ugyanaz volt a pap és az áldozat; maga mutatta be az áldozatot és önmagát áldozta fel. Szent Pál szavát halljuk ismét: „Mert minden főpap, emberek közül választatván; emberekért rendeltetik az Isten előtt való ügyeikre”. (Zsid. 5, 1.) Ezért volt Krisztusnak is szüksége valami áldozatra. Ime, önmagát áldozta fel. Majd másik helyen azt mondja az Apostol: „Krisztus is egyszer áldoztatott fel, hogy sokaknak bűneit el-

vegye". (Zsid. 9, 28.) Ime, Krisztus áldozat lett, feláldozta önmagát.

Láttuk, miként lett Krisztus áldozat és egyúttal áldozatot bemutató pap és a kereszt oltár. Fontoljuk meg most azt, hogy miért nem a templomban történt ennek az áldozatnak a bemutatása; miért nem történt a zsidók templomában, hanem kívül a városon, kívül a falakon. A városon kívül feszítették meg, mint elítélt gonosztevőt, hogy beteljesedjék a próféta jóvendőlése: „És a gonoszok közé számíttatott". (Iz. 53, 12.)

Miért szenvedett kívül a városon, magaslaton és miért nem valami fedett helyen? Nem történt ez sem ok nélkül, hanem azért, hogy megtisztítsa a fertőzött levegőt. Azért magaslaton, szabad ég alatt, hogy az ég megtisztuljon a magaslaton feláldozott Bárány áldozata által. Megtisztult tehát az ég, megújult a föld. A Krisztus oldalából földre lecsorgó vér lemosott minden szennyet és tisztátalanságot.

Miért nem folyt le ez a nagy áldozat a zsidók templomában? Ez sem történt vakon, ok nélkül. Hogy a zsidók ne sajátítsák ki maguknak, hogy azt ne higgyük, hogy csak azért a nemzetért történt ez az áldozat. Azért folyt le kívül a falakon, hogy átlásuk: az egész világért mutatta be Krisztus áldozatát és az egész emberiségnek engesztelést szerzett.

A zsidóknak megparancsolta Isten, hogy egy helyen mutassanak be áldozatot és egy helyen imádkozzanak. Akkor ugyanis az egész világ megfertőzött volt áldozatok

füstjéből, állatok vérétől és más pogány szokásoktól, ezért Isten egy helyet írt számukra elő. De mikor Krisztus eljött és a városon kívül meghalt, az egész világot megtisztította és minden helyet alkalmassá tett Isten imádására. Akarod tudni, Testvérem, hogyan lett az egész világ templom és minden hely méltó Isten imádására? Hallgassuk ismét Szent Pál apostolt: „Mindenütt tiszta kezeket emeljenek fel az imádságra, harag és viszálykodás nélkül”. (Tim. I. 2, 8.) Világosan áll már előttünk, miként tisztult meg a világ? Tudjuk már, hogy a világon mindenütt imára kulcsolhatjuk kezünket? Az egész föld újra szent lett, szentebb a zsidók szentélyénél. Hogyan lehetséges ez? Ott esztelen állatot, itt minden bölcsesség teljességét ártatlan bárányként áldozták fel. Amennyivel előbbre valóbb az eszes az esztelennél, annyival értékesebb ez a megszentelés. Tehát valóban örömnepet szerzett nekünk a kereszt.

Fontoljuk meg a kereszt egy másik, minden emberi elgondolást meghaladó isteni ajándékát. A kereszt ma megnyitotta a Paradicsomot, mert ma bevezette oda a latrot. Kettős csodája a keresztnek: a Paradicsom megnyitása és a lator bevezetése. Visszaadta régi hazáját, hazavezette atyai otthonába. „Bizony mondom neked, ma velem leszel a Paradicsomban!” (Luk. 23, 41.) Mit mondasz? Kereszten függesz, szegek járnak át kezedet, lábadat és Paradicsomot ígérsz? Hogyan ígérgetsz ilyen bőkezűen? „Megfeszítettett erőtlenségből”: mondja

Szent Pál. De figyeljük csak meg a következő szavakat is: „De él az Isten erejéből”. (Kor. II. 13, 4.) Majd másutt ezt olvassuk: „Az erő az erőtlenségben lesz teljessé”. (Kor. II. 12, 9.) Azért ígérek a kereszten függve is, hogy ezáltal is lásd az én hatalmammat. Mivel a keresztt elszomorít, ne keseredj el, mikor a keresztre nézel, hanem látva a keresztre feszített hatalmát, légy vidám és boldog, ezért mutatta meg neked Krisztus a gyalázat fáján is hatalmát.

Nem amikor halottat támasztott, nem amikor tengernek parancsolt, nem amikor ördögöket űzött ki, hanem kereszten függve, szegekkel átverve, gyalázattal elborítva, megköpdösve, rágalmazva, mindenkitől kigúnyolva és kinevetve emelte magához a lator gonosz lelkét. Látjuk már Krisztus hatalmának csodálatosan megnyilatkozó erejét? Megrázza hatalmával a teremtet világot, sziklákat repeszt ketté, és a latornak kőnél keményebb lelkét viasznál puhábbá teszi. Ma velem leszesz a Paradicsomban. Mit ígérsz? Hisz a Paradicsomot kerubok őrzik lángoló karddal és te azt ígéred a latornak, hogy oda beléphet? Igen, ezt ígérem. Mert én a keruboknak is Ura vagyok, a tűzé és pokolé; hatalmam van élet és halál fölött. Ezért mondja: Velem leszesz a Paradicsomban. Mikor az említett hatalmasságok Urukát látják, rögtön visszavonulnak és ajtót tárnak. Soha nem fordult elő, hogy király megengedte volna, hogy lator vagy valaki szolgái közül így vonuljon be királyi városába, a mi emberszerető

Királyunk ezt cselekedte. Bemenve ugyanis szent országába, társaként vitte magával a latort, ezzel a belépéssel nem kisebbedett, sőt inkább növekedett a Paradicsom dicsősége. Mily nagy dicsősége a Paradicsomnak, hogy olyan hatalmas és emberszerető Királya van, aki még a latort is méltóvá tudja tenni a Paradicsom boldogságára. Amikor ugyanis vámosokat és bűnös nőket hívott országába, ez nem országa szégyenére történt, hanem annak fokozottabb dicsőségére, mert megmutatta, hogy a mennyek országának Ura olyan hatalmas, hogy még a bukott asszonyokat és vámosokat is annyira meg tudja változtatni, hogy méltókká lesznek a mennyei dicsőségre és jutalomra.

Az orvost is akkor csodáljuk, amikor látjuk, hogy gyógyíthatatlannak hitt betegségben sínylődő embereket meggyógyított és régi, teljes egészségüket visszaadta. Testvérem, hódolattal nézd és csodáld Krisztust, mert a lélek gyógyíthatatlan betegségében sínylődő embereket megszabadította gonoszságuktól és még a leggonoszabbakat is méltókká tette a mennyek országára.

Ma velem leszel a Paradicsomban. Nagy megtiszteltetés, mérhetetlen emberszeretet, kimondhatatlan jószág. Nemcsak bemegy a Paradicsomba, ennél nagyobb történik, az Úrral megy be. Mi történt? Mit cselekedett a lator, hogy azonnal a keresztről méltónak bizonyult bemenni a Paradicsomba? Röviden elmondom és megmutatom a lator jóakarátát. Péter, az apostolok feje meg-

tagadta lenn az emberek között, a lator megvallotta Krisztust fenn a kereszten. Ezt nem azért mondtam, hogy Szent Pétert vádoljam, ami távol legyen, hanem hogy megmutassam a lator jólelkűségét és okosságát. Szent Péter egy szolgáló kérdésétől megijedt; ez a kereszt körül szitkozódó, lármázó, gyalázkodó tömeget látva, nem nézte a keresztre feszített Krisztus gyalázatát, hanem a hit szemével mindezekben felülemelkedve, mindent, ami akadályt jelentett, félretéve, felismerte az egek Urát és azt a néhány szócskát intézte hozzá, amelyek méltónak mutatták őt a Paradicsomra: „Emlékezzél meg rólam királyságodban.” (Luk. 23, 42.)

Ne menjünk el e mondat mellett és ne szégyeljünk tanulni a latortól, akit maga az Úr Jézus nem szégyelt elsőnek a Paradicsomba vezetni. Ne resteljünk tanulni attól az embertől, aki az egész emberiséget megelőzve méltónak bizonyult, hogy a Paradicsom polgára legyen. Minden egyes szavát külön mérlegeljük, hogy ebből is megismerjük a kereszt hatalmát. Krisztus sem szólt hozzá úgy, mint Péterhez és Andráshoz: „Jöjjetek utánam és emberhalászokká teszlek benneteket” (Mt. 4, 19.); nem is ígérte azt, amit tizenkét apostolának: „Ti is tizenkét széken fogtok ülni, ítélvén Izrael tizenkét nemzetsége felett”. (Mt. 19, 28.) Krisztus sosem beszélt azelőtt vele. Ő sem látta a csodákat, a feltámasztott halottakat, gonosz szellemek kiűzését, nem látta a tenger lecsendesítését; Krisztus nem beszélt vele

országáról, honnan ismerte mégis legalább az ország nevét?

Figyeljük csak meg, mily nagy volt bölcsessége. A másik lator gyalázatokkal illette Krisztust — mert másik latort is feszítettek meg vele —, hogy beteljesedjék a próféta jóvendölése: „Gonoszok közé számíttatott”. (Iz. 53, 12.) Az oktalan zsidók meg akarták fosztani dicsőségétől (Krisztust), s ezért mindent megkíséreltek, de mindezek által győzött az igazság és ezeken az akadályokon keresztül lett fényesebb és mindenki előtt nyilvánvaló.

A második lator szidalmazta Krisztust; az egyik evangelista (Mk. 15, 32.), azt említi, hogy mindkettő gyalázatokkal illette Jézust: ez igaz is, és ez még inkább mutatja a jobb lator jóra valóságát. Kezdetben ő is szidalmazta Krisztust, de váratlanul nagy változáson ment át; ezért mondja Szent Máté: szidalmazta őt a másik lator. Lator az egyik, lator a másik. Mindkettő bűnhődik, mindkettő gonosztevő, mindkettő rabló, mindkettőt elfogták és mégsem jut el mindkettő ugyanahhoz a célhoz; az egyik mint örökös királyságot kap, a másik a kárhozatra jut. Hasonló történet előző nap is. Tanítvány és tanítványok; ez árulásra készül, azok hogy szolgáljanak. Az a farizeusokhoz fordult és kérdezte: „Mit fogtok nekem adni, ha én őt kezetekbe adom?”, ezek Jézushoz mentek és megkérdezték: „Hol akarod, hogy elkészítsük neked a húsvéti bárányvacsorát?” (Mt 26, 15. 17.) Két lator; az egyik szitkozódik, a másik megfeddi a szitkozódót; az károm-

codik, ez könyörögve kér; mikor látta Krisztust megfeszítve, elítélve a kereszten alatt szitkozódó, lármázó tömeget, mindez nem tántorította el őt és nem fosztotta meg a reá váró dicsőségtől, hanem a másik latorhoz fordul feddőleg ezekkel a szavakkal: te sem félsz az Istentől?

Látjuk a lator jóakarátát? Figyeljük csak meg, még a kereszten sem feledkezett meg foglalkozásáról, hanem vallomása által elrabolja a mennyek országát. „Te sem félsz az Istentől”, mondja feddőleg a másik latornak. Látod jószándékát, látod bölcsességét és tiszteletteljes magatartását a kereszten? Nem veszítette el lélekjelenlétét, bár szegektől átverve sebeitől súlyosan szenvedett; nem kell-e őt méltán csodálnunk ily nagy lelki erő miatt? Nemcsak arra tartom méltónak, hogy csodáljuk, hanem arra is, hogy dícsérjük. Nemcsak nem törődött fájdalmával, hanem feledve minden saját ügyet, a másik bajával törődik. Minden erejével meg akarja szabadítani a másikat tévelygéséről. „Te sem félsz az Istentől?” — mondja neki. Ezzel mintegy azt mondja: ne csak az emberek ítéletével törödj, ne csak külsőségek után ítélj, nézz az események mélyére is; van egy másik láthatatlan bíró is, akinek ítélete színigazság, akit nem lehet megvesztegetni. Ne azzal törödj, hogy idelenn elítéltek, hanem gondolj arra, hogy odafönn hasonlótól nem kell félned.

Földi bírók gyakran ártatlanokat is büntetnek. A bűnösöket felmentik; az igazakat büntetéssel sujtják. A gonoszok kibújnak a

büntetés alól. Az emberi ítéletek gyakran nem igazak, szándékosan vagy nem akarva. Mert a bírák vagy nem ismerik az igazságot, vagy félrevezetik őket, vagy ha látják is, mi az igazság, megvesztegetve elárulják az igazságot és ártatlanokat büntetnek. Az égben nincs ez. Az Isten igazságos bíró, ítélete mint a fény, nincs benne homály, fondorlatosság, megvesztegetni semmivel sem lehet. A jobb lator nem mondja társának, hogy az emberek elítéltek, ne keress náluk oltalmat, hanem a legfőbb ítélőszék, a félelmetes bíróság elé viszi; bíró elé, akit nem lehet megtevesztetni; eszébe idézve a félelmetes ítéletet. Azzal törődj — figyelmeztette — és ott nem elmarasztaló ítélet vár rád, ne törődj itt az emberek ítéletével, mert akkor ámulva fogadod majd az égi ítéletet.

„Te sem félsz az Istentől?” — fordul hozzája. Megfigyeltük a lator okosságát, józanosságát, tanítását? A keresztről azonnal az égbe törekszik. Kísérjük csak figyelemmel, mint buzgólkodik, nemcsak önmagával törődik, hanem mindent megtesz és elkövet, hogy társát is megszabadítsa és igazságra vezesse. Mikor ugyanis azt mondotta: „Te sem félsz Istentől”, hozzáteszi: holott ugyanazon büntetésben vagyunk. (Luk. 23, 40.) Figyeled ezt a tökéletes vallomást? Mit jelent: ugyanazon büntetésben vagyunk? Azért mondja ezt, mert ők is kereszten függtek, ugyanazon büntetésben. Tehát amikor (Krisztust) őt káromlod, előbb magadat gyalázod. Amint a bűnös, aki a másik bűnöst

elítéli, előbb magát ítéli meg, így aki bajban van és másnak bajt okoz, előbb okoz magának kellemetlenséget, mint másnak.

Ugyanabban a büntetésben vagyunk, mondotta. Latortársának az evangélium szellemével megegyező törvényt hangoztat: „Ne ítéljetek, hogy ne ítéltessetek”. (Mt. 7, 1.) Ugyanazon büntetésben vagyunk! Mit cselekszel, ó lator? Bűnrészesettké teszed Krisztust, mikor azt mondod, hogy ugyanazon büntetésben vagyunk? Távol legyen tőlem, mondja: helyesbítem mondásomat azokkal, amik következnek: „Mi ugyan igazság szerint, mert tetteink méltó bérét vesszük”. (Luk. 23, 41.) Hogy ne higgyük, hogy Krisztust bűnrészesükké tette, mikor azt mondta: ugyanabban a büntetésben vagyunk, mintegy önmagát kijavítva fűzi hozzá: mi ugyan igazság szerint, mert tetteink méltó bérét vesszük.

Látod tökéletes bűnvallomását? Érted most már, miként mosta le bűnei szennyét ezekkel a szavakkal? Látod, hogyan teljesítette a próféta intelmét: „Mondd el, ha van valamid igazolásodra”? (Iz. 43, 26.) Senki sem kényszerítette, senki sem vádolta, senki sem tanította; önmagát vádolta és többé nem voltak vádlói. Önmaga lépett fel vádlóul és nyíltan megvallotta bűnösségét: „Mi ugyan igazság szerint, mert tetteink méltó bérét vesszük; de ez itt semmi rosszat nem művelt”. (Luk. 23, 41.)

Látod a lator túláradó tiszteletét? Miután önmagát vádolta, mikor már feltárta saját életét és mikor az Úr védelmére költ: mi

ugyan igazság szerint, az pedig semmi rosszát nem művelt; akkor mer csak kérni ezekkel a szavakkal: „Uram, emlékezzél meg rólam, midőn eljössz királyságodba”. (Luk. 23, 42.) Nem merte előbb kérni, hogy emlékezzék meg róla, amíg vallomásával meg nem tisztult bűneitől, amíg önmagát elítélve megigazulttá és ártatlanná nem lett. míg önmagát vádolva meg nem szabadult bűnei terhétől.

Látod mily hatékony a bűn megvallása még a kereszten is? Testvérem, ha ezt hallod, ne ess kétségbe, hanem megfontolva Isten jóságának végtelenségét, törekedj arra, hogy elhagyd bűneidet. Ha a látort a kereszten akkora szeretettel fogadta, mennyivel inkább minket méltat emberszeretetére, ha meg akarjuk vallani bűneinket. Tehát, hogy mi is élvezhessük az ő jóságát, ne késlekedjünk megvallani vétkeinket, mert nagy a bűnvallomás ereje és hatalma. Ime az megvallotta bűneit és nyitva találta a Paradicsomot; bűnvallomást tett és szabad volt beszélnie, és a mennyek országát kérnie annak, aki látort volt. Addig ugyanis nem kérte a mennyek országát. Mondd nekünk, ó látor, hogyan gondoltál a mennyek országára? Mi hasonlót láttál most? Szegek, kereszt, vádak, szidalmak és rágalmak azok, amiket látsz. Valóban, feleli ő: mert nekem a kereszt a mennyek országának jele. Azért nevezem őt Királynak, mert keresztre feszítve látom; mert a Királynak kötelessége életét feláldozni alattvalóiért. Maga mondotta: „A jó pásztort életét adja a juhokért”. (Ján. 10, 11.) Te-

hát a jó király is életét adja alattvalóiért. Mivel ő életét adta, ezért nevezem királynak. Emlékezzél meg Uram, rólam, midőn eljössz királyságodba.

15. Nagypéntekre¹

Uram, Jézus Krisztus, Te jó pásztor, ki méltóztattál nyájadért meghalni, iktass engem nyájadba, és vezess a Te legelődre, ismerj el báránykádnak, hogy jobboldra állni érdemes legyek. Tégy dicsőséged részesévé, hisz keserű kelyhet ittál érettem. Szenvedésed győtri lelkiismeretemet, kínzásaid kínozzák emlékezetemet. Hisz én készítettem keserű italodat, az én vétkeimet vetted magadra, én, a Te megátalkodott szolgád, követtem el azokat a bűnöket, amelyek miatt megostoroztak; s azokat mind, amelyektől megoldoztál. Halálodat az én gonoszságom okozta, sebeidet az én bűneim ejtették. Jaj, bűneim, mily szörnyű halállal kell kiengesztelni értetek. Jaj, de keserűek vagytok bűneim, boldogságot ígértetek nekem és megcsaltatok! Ó szerencsétlen Éva, almába harraptál, s mindenkire halált hoztál, sőt velünk együtt megölted az Istent és az embert! Ó te szerencsétlen ember, kis gyönyör árán az ördögnek adtad el magad, magadat és gyermekeidet! Isten tilalma, halállal való fenyegetése ellenére összecimboráltál az ördöggel.

De Isten szándéka szerint megtaláltad javadat, kegyelmet nyertél. Ó kimondhatatlan

¹ Szent Anzelm beszéde az Úr szenvedéséről (Migne P. L. 158, 675—676.)

jóság! „Amikor elhatalmasodott a bűn, még bőségesebb lett a kegyelem”. (Róm. 5, 20.) Amint az emberen kívül senki sem volt köteles elégtételre a bűnért, így a bűntől feloldozni sem tudott más, csak Isten. Azt küldte el, hogy emberré legyen, akinek semmi személyes tartozása sem volt, hogy értünk meghalva megoldja a mi bűneinket. Ezért öltözik az Isten emberi testbe, ezért fogantatik, aki van, az Ige ezért ölt testet magára, az Örök ezért születik, pólyába ezért takarják, jászolba ezért teszik, körül ezért metélik, ezért keresztelik meg, ezért éheznek, kísértés ezért éri. Az Istent, mint embert, eladják, elfogják, megkötözve fogva tartják, elmarasztalják, csúfságokkal illetik, ecettel és epével itatják, tövissel megkoronázzák, latrok közé sorolják, a legszégyenletesebb halálra ítélik, keresztre feszítik. Ime, mennyire nem kímélte tulajdon Fiát, hanem odaadta értünk. (Róm. 8, 32.) Ó Jézust értünk adó isteni irgalmasság, ó üdvöt hozó halál, ó jóságos Jézus, ó kegyes Jézus!

Mit adjak neked, mit vállaljak magamra érted, aki annyit vállaltál értem? A tett a szeretet próbája. Mit tegyek hát, aki érdemtelenül annyit kaptam? Mit adjak, mivel viszonzozzam? Fogadd el, ami a tied, tedd szolgáloddal azt, ami neked tetszik. Nem vehetem el tőled a Te jussodat, nem adhatom más úrnak a Te szolgálodat. Lelkem a Te jussod, a Te szolgálád az én testem. Lelkem jogát megszerezted, mikor a Te lelkedet adtad érte. Szolgáddá tetted a testem, mikor a tié-

det halálra adtad érte. Egész magadat odaadtad értem, és mindent értem tettél. Megszerezted lelkemet, megszerezted testemet; mindkettő most már a Te szolgád. Tied vagyok lelkemmel, tied vagyok testemmel; bánj mindkettővel kedved szerint. Szeretni foglak teljes szívemből, szolgálani fogok teljes erőmből. Megüvegesedtek értem a halálban szemeid, hogy ne lássák az én kőszá tekintetem hiúságát. Nyitva volt a Te füled a szitkoknak és káromlásoknak, bárcsak lenne nyitva az én süket fülem a szegények kiáltására. Ecetet és epét ivott a Te szád, bárcsak igazat és okosat szólna az én hazug szám. Kiterjesztetted kezedet a kereszten bárcsak kinyújtanám zsugori kezemet a szűkölködőnek. Szegek szegezték le a Te lábadat, vajha a helyes ösvényen haladna az én téveteg lábam. Lándzsa nyitotta meg a Te oldaladat, nyissam meg bűnvallással az én szívemet, s valljam be az én sebemet. A halál szorongattatásait szenvedte egész tested, hogy a te tagoddá legyen az én rothatag testem.

Ó jóságos Uram, hogyan viszonyozzam e sok jóságot, én nyomorult rabszolga, haszontalan béres? Örüljek vagy szomorkodjak halálodon? Mindkettőt teszem; örülök az Atya jóságának, aki odaadta értem Fiát, örülök a Fiú szeretetének, aki meghalt érettem. De először szomorkodom a halál okán, a bűnön, együtt szomorkodom az értünk meghalóval. Ha nem örülök, hálátlan vagyok; ha nem szomorkodom, szívtelen vagyok. De mivel most még a sírás ideje van,

csak később jön az öröme, szomorúan megyek, lehajtom fejemet, utánzom a Te szenvedésedet. A Te szenvedésed vasa járja át lelkemet, s a Te keresztedre szegezem érzékiségemet. „Szegezd át félelmeddel testemet.” (Zsolt. 118, 120.), hogy ne menjek érzékiségem után. Old ki testemből a hús ingerét, s az érzéki vágyakat, és adj nekem igaz és örökös tisztaságot és örök életet. Amen.

16. Húsvét ünnepére.¹

A legnagyobb és legfényesebb ünnepet üljük ma, azt, amelyen az Úr feltámadott. Ujjongva, de kegyeletes lélekkel ünnepeljünk! Feltámadott az Úr s magával együtt feltámasztotta az egész világot, mert elszakítva a halál bilincseit támadott fel. Ádám vétkezett és meghalt, de nem vétkezett Krisztus és meghalt. Valami új és szokatlan dolog ez. Az vétkezett és meghalt; ez nem vétkezett és meghalt? Miért történt ez? Azért, hogy a bűnös akinek meg kellett halnia, annak halála által, aki nem vétkezett, le tudja győzni a halált. Hányszor megtörténik minden nap közöttünk, hogy tartozik valaki és nem tud fizetni és ezért börtönbe kerül; akkor másvalaki, aki nem tartozik ugyan, de van miből fizetnie, kifizeti az adósságot és kiszabadítja az adóst. Ez történt Ádám esetében is. Ádám adós volt s ezért a sátán foglya lett; Krisztus nem tartozott, a sátán foglya

¹ Aranyzájú Szent János: Homília a mi Urunk Jézus Krisztus feltámadására. (P. G. 50, 438—442, rövidítve)

sem volt, de ki tudta fizetni az adósságot. Eljött és a halál adósságát a sátánnak lefizette, hogy a foglyot megszabadítsa. Látjuk már a feltámadás mérhetetlen értékeit? Mi kettős halállal haltunk meg, ezért kettős feltámadást várunk; Krisztus egyszer halt meg és egyszer támadott fel. Hogyan történt ez? Ádám meghalt nemcsak testileg, hanem lelkiileg is. Meghalt a bűn következményeként és a természet rendje szerint: „Amely napon eszel a fáról, halált kell halnod!” (Móz. 1. 2, 17.) De természete szerint nem halt meg azon a napon, hanem a bűn miatt halt meg, az a halál a léleké, ez a halál a testé. Mikor a lélek haláláról hallasz, ne gondold arra, hogy a lélek meghalhat, mert az halhatatlan. A lélek halála a bűn és az örök büntetés! Ezért mondja Krisztus: „Ne féljete azoktól, kik megölik a testet, de nem tudják megölni a lelket, hanem inkább attól féljete, aki mind a lelket, mind a testet elvesztheti gehennában” (Mt. 10, 28): mert ami elveszett, létezik ugyan, de aki elvesztette, nem látja.

Kettős volt a mi halálunk, ezért kettős feltámadásra is van szükségünk. Krisztus egyszer halt meg, mert nem vétkezett, de ezt az egyszeri halált is miattunk vállalta. Nem is kellett volna meghalnia, mert nem volt adósa a bűnnek, így a halálnak sem. Ezért Krisztus az egyszerű halálból egyszer támadott fel. Mi pedig, aki kettős halállal haltunk meg, kettős feltámadással támadunk fel.

Első feltámadásunk a bűnből történik, a keresztségben ugyanis együtt halunk meg Krisztussal és vele együtt fel is támadunk.

Ez a feltámadás egyúttal szabadulás a bűntől; a másik feltámadás a test feltámadása. Megadta a nagyobbat, várhatjuk a kisebbet is! Az első ugyanis sokkal nagyobb a másodiknál, sokkal nagyobb ugyanis megszabadítani a bűntől, mint testet feltámasztani. A test azért halt meg, mert vétkezett; ha a halál oka a bűn, akkor a feltámadás oka a bűntől való megszabadítás. A nagyobb feltámadás már mindegyikünkkel megtörtént. Miután levetettük a bűn halálát, levetettük a régi ruhát; ne aggodalmaskodjunk a második feltámadás miatt sem. Itt támadtunk már mindnyáian egyszer fel, mikor megkeresztelkedtünk, és akik tegnap este nyerték el a keresztséget, ezek a fehér bárányok. Három nappal ezelőtt halt meg a kereszten Krisztus, de az elmúlt éjszaka feltámadott. Harmadnapja még ezek is a bűn foglyai voltak, de vele együtt feltámadtak. Az test szerint halt meg és test szerint támadott fel, ezek a bűn halottai voltak és a bűntől megszabadulva, feltámadtak.

Most tavasszal a föld rózsákkal, ibolyákkal és más virágokkal van tele, a föld éltető nedvei ezernyi szépséggel hintették tele a rétet. Ne csodálkozz azon, hogy a nedvektől kihajtanak a virágok, a föld sem magától virul, hanem az Úr rendelkezésére terem. A vizek is az Úr parancsára hoztak elő csúszó-mászó állatokat. „Hozzanak elé a vizek csúszó-mászó lényeket!” (Mózes. I. 1, 20.) és a parancs valóság lett. És az életlen víz élő állatokat hozott elő. Most is

hoznak elő a vizek, de nem csúszó-mászókat, hanem a kegyelem ajándékait. Akkor a vizek esztelen és néma halakat, most a kegyelem ajándékait, most apostolok által fogott halakat. „Jöjjetek és emberek halászaivá teszlek titeket” (Mt. 4, 19.), erről a halászatról beszél akkor az Úr. Szokatlan módja ez a halászatnak, más halászok ugyanis vízből való kiemeléssel halásznak, itt a vízbe való bevetéssel.

Volt a zsidóknál még a törvény érvénye idején egy tó. Milyen ereje volt e tó vízének? Lásd, hogy szemedbe tűnjék az izraeliták nyomorúsága és ismerd meg az egyház gazdagságát. A halastóba leszállt az angyal és mozgásba hozta a vizet. Aki a mozgás után a tóba szállt, meggyógyult. (Ján. 5, 2. skk.) Évenként egy gyógyult meg és megszűnt a kegyelem, nem ajándékozójának szegénysége miatt, hanem azok nyomorúsága miatt, akik kapták. Leszállott az Úr angyala, mozgásba hozta a vizet és egy meggyógyult; leszállott az angyalok Ura a Jordánba, mozgásba hozta a vizet és meggyógyította az egész világot. Ott, aki másodiknak ment a vízbe, már nem gyógyult meg; ezt a kegyelmet szegény beteg zsidók kapták. Itt második, harmadik, harmadik után a negyedik; ha tizet, ha huszat, ha százat, ha tízezret, ha az egész világot a keresztes medencébe vezeted, nem fogyatkozik meg a kegyelem, nem szűnik meg az ajándék, a forrás vize nem lesz szennyes. Szokatlan tisztulás ez: nem a testé, mert minél több test tisztul valahol, annál szennyesebb lesz

a forrás vize. Itt minél többen tisztulnak meg, annál fehérebbek lesznek. Látod a kegyelem nagyságát? Őrizd meg ezt a nagy ajándékot! Nem élhetsz közömbösen! Tartsd meg hűségesen a neked adott törvényt! Ez az élet küzdelem és harc, aki azonban küzdelemben vesz részt, mindentől tartózkodik. Meg akarod tanulni, hogyan kell jól és helyesen cselekedned? Úzzunk ki lelkünkől mindent, ami közömbös ugyan, de bűn származhatik belőle. Mert cselekedeteink között sok olyan van, ami nem bűn ugyan, de bűnt okoz. A nevetés sem bűn természeténél fogva, de bűn lesz, ha túllépjük a kellő határokat, mert a nevetésből elmésségek, az elmésségekből nem illő beszédek, ezekből rut cselekedetek származnak, amelyek következménye pedig ítélet és büntetés. Tehát a gyökeret kell kitépni, hogy a gyengeségtől megszabaduljunk. Mert ha a közömbösökben óvatosak vagyunk, akkor azokban, amik tiltva vannak, sohasem bukunk el. Nőre tekinteni sokak számára közömbösnek látszik; ebből származik azonban a gonosz kívánság, amiből paráznaság származik, a paráznaság következménye ismét ítélet és büntetés. A finom és előkelő életmód nem látszik ugyan veszélyesnek, pedig ez a forrása a részegségnek és minden rossznak, ami a részegségből származik.

Irtsuk ki a bűnök gyökerét. Ezért hét napon keresztül minden nap tanulékony lélekkel legyetek itt és hallgassátok buzgón az Isten igéjét. Járuljatok az Úr asztalához. Minden nap tanítunk benneteket és felvér-

tezünk az ördög elleni küzdelemre. Ezentúl ugyanis még ádázabban támad! Amennyivel nagyobb az ajándék, annál nagyobb a küzdelem. Mikor ugyanis csak egyet látott a Paradicsomban, azt fel sem vette. De amikor ennyit lát az égben, hogyan tudná elviselni? Felingerelted a vadállatot, de ne félj, mert nagyobb erőt kaptál, kivont kardot, öld meg azzal a kígyót.

Isten azért engedte meg, hogy felingereld, hogy erőidet kitapasztalhasd. Mint mikor a küzdő tér vezetője felvesz egy gyenge, megvetett atlétát, mikor kitaníttatta, begyakoroltatta, nem engedi tétlenkedni, hanem a küzdőtérre küldi, hogy tapasztalatból lássa, mennyit enged ereje. Krisztus is így tesz. Megszabadíthatott volna véglegesen az ellenségtől, de hogy a kegyelem és lelki erő nagyságát, amelyet a keresztségben kaptál, megismerd, harcba bocsát az ördöggel szemben és sok győzelem alkalmát bocsátja rendelkezésedre. Ezért a következő hét napon hallgassátok a beszédek tanítását, hogy a küzdelemre felkészüljete!

Nagy kegyelmet kaptunk, de növelhetjük, ha akarjuk. Nagy volt Szent Pál, mikor megkeresztelkedett, de sokkal nagyobb lett, mikor hirdette az evangéliumot, megszégyenítette a zsidókat, a Paradicsomba, a harmadik égisz emelkedett. Tehát mi is növekedhetünk, ha akarunk és a keresztségben kapott kegyelmet növelhetjük: Gyarapodik jócselekedetek által, és nagyobb, nagyobb fényt szerez nekünk. Hogy ez így történjék, nagy bizalommal lépünk be vele a lakodal-

mas házba és élvezzük azokat a javakat, amelyek azok számára vannak, akik szeretik őt. Ezekben mindnyájunknak legyen részünk a mi Urunk Jézus Krisztus kegyelmével és emberszeretetével, akivel az Atyának és Szentléleknek dicsőség és imádás örök időkre. Ámen.

17. Húsvétra.¹

Ez a nap fényesebb a többinél. Minden napok anyja.

Kedves testvéreim, nem tudom számmal elmondani, amit lelkemben érzek; szívem örömét nem tudja tolmácsolni a nyelvem. De ezt nemcsak én érzem, mikor érzelmeimet el szeretném mondani, hanem ti is, kik sokkal jobban örvendeztek lelketekben, mintsem szájjal el tudnátok mondani. Nekem e nap a többinél fényesebbnek látszik; a nap is fényesebben süt le a földre, örülnek a csillagok is és az ég s föld elemei. A csillagok, amelyek az Úr szenvedésének látására elhomályosultak és nem akarták teremtmőjüket látni a keresztfán, íme most a győztes feltámadó Krisztust új ragyogással követik. Hisz az ég, hisz a föld, csak a zsidókat nem tudta az egész világot végighalászó háló megfogni. „Ez az a nap, amelyet az Úr megszbott, ujjongjunk és vigadjunk rajta.” (Zsolt. 117, 24.) Amint Szűz Máriáé, az Úr anyjái az elsőség az összes asszonyok között, úgy

¹ Szent Ágostonnak tulajdonított 159. és 163. beszéd. (Migne P. L. 39, 2058. 1. pont; 2065—66. 1—3. pont.)

ez a nap az összes napok anyja a többi napok között. Új dolgot hirdetek, de olyant, amit bizonyít a Szentírás szava. Ez az a nap, amelyen befejeződik a zsinagóga és megszületik az Egyház. De miért folytatnám tovább? Eltelnék az egész nap, ha e nap minden szentségét el akarnám mondani.

Krisztus istenségének jelei.

Örüljetez testvérek, mert megváltásunk ára ki van fizetve. Sokba kerültünk, s értünk magát is áruba bocsátá az, ki megváltott bennünket. Krisztus ugyanis, a mi Urunk és Megváltónk, azért született, hogy tanítson bennünket; azért halt meg, hogy meggyógyítson bennünket. A keresztt halált hozott Krisztusnak, de üdvösséget a kereszténynek. Feltámadt a Megváltó istensége összes jegyeinek pompájában. Születését csillag követte, sírját dicsőség. Sírjánál az az angyal áll őrt, aki hírül adta, hogy meg fog születni. Győztesként jön a pokol tornácából s az égiek diadalmenetben fogadják. Születésével megszüntette a tévelyt, halálával széttiporta a halált, a pokol tornácából előhívta azt, akit teremtettt. Az ő kereszttjén függött a mi váltságunk és királyságunk. Visszatér a fényre a teremtmény Urával együtt. Fényt kap az ember a fényből, azt a fényt, amelyet elvesztett, mikor Krisztus lecsukta szemét. Elűzik az égiek a sötétséget, amiből még a pokol tornácában levőket is megmentette a mi Megváltónk. Örüljenek az őt gyászoló elemek, hisz Krisztus semmit sem vesztített el fenségéből, az embert pedig, akit teremtettt, megszabadította.

Krisztus halálának szükségessége.

A gonosz zsidók Krisztus sírjához követték, hogy ne tudjon kijönni. De ha nem tudja befogadni őt az egész világ, hogy tudta volna bezárni a sír. A sírban van, de uralkodik mindenütt. Aligha támadna fel, ha feltámadása előtt másokat is nem támasztott volna fel. Hogyne tudott volna kimenni a sírból az, aki sérülések okozása nélkül ki tudott jutni a Szűzanya szüzi méhéből. Az örök figyelmét kikerülve, kijött a sírból, zárt ajtók mögött megjelent tanítványainak. Azárt ajtókon át ment be, így ment ki. A végtelen isteni fenség hogy ellátta a halált is titokkal. Keresztrefeszítve visszatér a pokol tornácából, és diadalmenetben vonul az égbe. — Tedd be, Tamás, kezedet a Megváltó oldalába, érintsd a sebeket, amelyeket a mi bűneink ütöttek, nézd meg, honnan folyt a vér, hogy mi a gyógyulás poharát ihassuk. Nézd meg, Tamás, az értünk fizetett árat, a szegek helyét; jól figyeld meg; ismerd meg a sebekben az emberi nem gyógyszerét és kincsét. Ha nem szegezték volna a fára, ama másik farontása nem vétetett volna el. De azért engedte magát megostorozni, hogy a bűnök ne ostorozhassanak többé bennünket; ártatlanul átadta magát, hogy a bűnöst felmentse. Ki tudna ekkora jóságot méltón elmondani? Ártatlanul a keresztre szegezik, hogy a bűnös megszabaduljon; hogy a szolgát kiváltsa, meghal a fiú. A jó és erős király szerepét tölti be, míg a népe üdvéért vállalt sebek helyét megmutatja.

Miért őrizte meg Krisztus a sebhelyeket?

Nézzétek, farizeusok, az üres sírt, és ismerjétek meg gonoszságtok istentelenségét. A szegeket, amelyeket belevertetek, magunkénak tartjuk, azt pedig imádjuk, akit megöltetek. Nézzétek, kit szurtatok át. Az Úr feltámadásával eltüntethette volna a szegek helyét, de megőrizte, hogy akik a szentségtörést elkövették, lássák és szégyenkezzenek. Ó farizeusok, látjuk, mily gonoszok vagytok. Egynek a halál jutott osztályrészül, hogy mindenki megszabaduljon tőle. De Krisztus Urunk, mikor meghalt, épúgy nem érezte a romlást, mint ahogy születésekor anyja nem vesztette el szüzességét. Siesetek, tanítványok és kapott hatalmatoknál fogva fussatok be minden népet. Szülessenek újjá Szentlélekben, akik testben születnek; a keresztség vize mossa le mindazt, amit a bűn beszennyezett. Kereszteljétek meg minden népet az Atya, Fiú és Szentlélek nevében, hogy beteljesedjék, ami írva van: „Ila valaki újra nem születik vízből és Szentlélekből, nem mehet be az Isten országába”. (Jn. 3, 5.) Mi pedig, akik minden előző érdem nélkül méltók lettünk arra, hogy a pokol börtönéből s az örök éj sötétségéből megszabaduljunk, törekedjünk oly józanul, tisztán és szentül élni, hogy a keresztség ruháját bűn nélkül, épen, sértetlenül megőrizve, jócselekedetekkel feldíszítve, a menygyei örömök részeseivé lehessünk. Az segítsen bennünket, aki az Atyával és Szentlélekkel egyetemben él és uralkodik mindörökon örökké. Amen.

18. Húsvéthétfőre.¹

Krisztus tanítványaival az úton. Micsoda tanulságot hoz nekünk a mai evangéliumi olvasmány? Ha megértjük, valami nagyot. Megjelent Jézus: látták szemükkel, és nem ismerték meg. A mester ment velük az úton, és ő maga volt az út, de ők még nem mentek az igaz úton, hanem letértek az útról. Hiszen mikor velük volt szenvedése előtt, mindent megjövendölt: hogy szenvedni fog, meg fog halni, s harmadnapra feltámad. (Mt. 20, 18—19.) Mindent megjövendölt, de megfeledkeztek róla, hogy meg fog halni. Anyyira megzavarodtak, mikor a keresztfán látták függni, hogy elfeledték tanítását, nem várták feltámadását, nem jegyezték meg ígérétét.

„Mi reméltük — mondják, — hogy ő az, ki meg fogja váltani Izraelt.” (Lk. 24, 21.) Ó, tanítványok reméltétek: tehát most már nem reméletek. Ime Krisztus él, a ti reményetek pedig holt. Él Krisztus s az élő Krisztus a tanítványok szívét halva találja. Szemük előtt megjelent, és nem ismerték meg; látták is, de el is rejtette magát előlük. Mert ha nem látták volna, hogy hallották volna kérdéseit, hogy feleltek volna ezekre. Az úton haladt velük kíséreként, és ő volt a vezér. Valóban látták, de nem ismerték fel. „De szemeik akadályozva valának, hogy ne ismerjék fel.” (Lk. 24, 16.) Abban nem voltak

¹ Szent Ágoston 235. és 236. beszéde. (Migne P. L. 38, 1118—19. 2—3. pont; 1120—1122. 2—3. pont.)

akadályozva, hogy lássák, csak abban, hogy felismerjék.

Miért akarta Krisztus, hogy a kenyértörésnél ismerjék fel?

Hol akarta Krisztus felismertetni magát, testvérek? A kenyértörésnél. Biztosak vagyunk, hogy ha kenyeret törünk, az Urat felismerjük. Nem akarta, hogy felismerjék, csak itt. Mi miattunk történt, akik emberi testben nem fogjuk látni, és mégis fogjuk enni az ő testét. Bárki vagy is, hívő, akit nem hiába neveznek kereszténynek, aki nem ok nélkül léptél az Egyházba, aki félelemmel és reménnyel hallgatod az Úr szavát, megvigasztal téged a kenyértörés. Az Úr távolléte nem távollét; legyen hited, s veled van az, akit nem látsz. Azoknak a tanítványoknak nem volt hitük, mikor az Úr beszélt velük, mert nem hitték, hogy feltámadt, nem is remélték, hogy fel tud támadni. Elvesztették a hitet, elvesztették a reményt. Halva mentek az élővel, halva mentek magával az élettel együtt. Velük együtt ment az élet, de az ő szívükben még nem újult meg az élet.

Te is, ha életet akarsz, azt tedd, amit ők tettek, hogy megismerd az Urat. Vendégül látták. Hasonló volt ugyanis az Úr a messze vándorlóhoz; ők meg visszatartották. És miután megérkeztek a helyre, ahova igyekeztek, azt mondták: „Maradj velünk, mert esteledik és már lemenőben a nap”. (Lk. 24, 29.) Fogadd vendégül az Üdvözítőt, ha meg akarod ismerni. Amit elveszített a hitetlenség, visszaszerzi a vendégség. Az Úr tehát

megmutatta magát a kenyértörésnél. Tanuljátok ebből meg, hol keressétek, hol találjátok; tanuljátok meg, hol ismeritek fel, mikor eszitek.

A tanítványok reményüket is elvesztették Krisztus halálával. A reményt, e nagy adományt, ígéretet, e nagy kegyelmet szintén elvesztették a tanítványok, mikor meghalt Krisztus. Ime hírül adták nekik, hogy feltámadt, s a hírhozók szavait örültségnek tartották. Örültséggé vált szemükben az igazság. Amikor manapság a feltámadásról beszélünk és ezt valaki örültségnek tartja, mindenki azt mondja, hogy az illető nagyon megbűnhődik érte. Nemde mindenki tiltakozik, megborzad, elfordul, befogja fülét, nem is akarja hallani. Ime, mik voltak az apostolok Krisztus halála után. Olyanok, amitől most megborzadunk. Oly gyengék voltak a kosok, hogy megborzadtak tőle a juhok. Az a két tanítvány pedig, akiknek útközben megjelent és lefogta szemét, hogy ne ismerjék meg őt, az ő haláláról beszélt egymás között. Hozzájuk csatlakozott az Úr, mintha ő is utas lett volna. És az Úr útközben kezdett beszélni velük. Bár mindent tudott, mégis kérdezte őket, miről beszélgetnek, hogy mintha mit sem tudna, vallomásra bírja őket. Mondták hát neki: „Csak te vagy-e idegen Jeruzsálemben, ki nem hallottad, amik ottan történtek eme napokban? A názáreti Jézus esete, ki próféta férfiú volt”. (Mt. 24, 18—19.) Már nem Úr, hanem próféta. Csak ennek gondolták, mivel meghalt. Megtisztelték, de csak mint prófétát.

Még nem ismerték fel az Urat, nemcsak a próféták, hanem az angyalok Urát. „Miképen adták őt halálos ítéletre a papi fejedelmek és a mi főembereink és megfeszítették őt. Pedig mi reméltük, hogy ő az, ki meg fogja váltani Izraelt. Azon felül ma már harmadnapja, hogy ezek történtek.” (U. o. 20—21.) Ennyi az egész, amit tettetek? Reméltetek, most már nem reméltek? Láthatjátok, hogy elvesztették a reményt. Kezdte tehát nekik megmagyarázni az Írást, hogy megismerjék Krisztust, mivel elhagyták Krisztust. Azért vesztették el reményüket Krisztusban, mivel holtan látták. Ő pedig megmagyarázta nekik az Írást, hogy rájöjjenek, hogy ha nem halt volna meg, nem lehetett volna Krisztus. Bizonyította Mózesből, bizonyította a későbbi könyvekből, a prófétákból, hogy Krisztusnak meg kellett halnia és így belépnie az ő dicsőségébe. Hallgatták, örvendeztek, sóhajtoztak, s amint maguk megvallják, gerjedezett a szívük, de a jelenlévő fényt nem ismerték fel.

A vendégszeretet érdeme. Micsoda titok, testvéreim! Belép hozzájuk, vendégük lesz. És akik egész úton nem ismerték fel, a kenyértörésnél felismerik. Tanuljatok ebből vendégszeretetet, mert ebben felismerhető Krisztus. Vagy talán nem tudjátok, ha valaki keresztényt befogadtok, őt fogadjátok be? Nemde ő mondta: „Idegen voltam és befogadtatok?” És mikor kérdezték tőle: „Uram, mikor láttunk idegenül?” azt felelte: „Amit egynek a legkisebb atyámfiai közül cselekedtetek, nekem cselekedtétek”. (Mt.

25, 35, 38.) Mikor tehát a keresztyény a keresztyényt befogadja, a tagok a tagoknak szolgálnak; örül a fej, és magára vonatkoztatja a taggal szemben kimutatott jóságot. Itt tehát az éhező Krisztusnak adnak ételt, a szomjúhozó Krisztusnak italt, a mezítelen Krisztusnak ruhát, stb. E vándorlásban kell élnünk, ahol szükségét szenved Krisztus. Önmagában teljes, de szükségét szenved övéiben. De aki szükségét szenved övéiben s önmagában teljes, a szűkölködőket magához vezeti. Itt nem lesz éhség, szomjúság, nem lesz meztelenség, betegség, nem lesz zarándoklás és fáradás, nem lesz fájdalom. Tudom, hogy ott nem lesznek ezek, de nem tudom, mik lesznek. Azokat ugyanis, amik ott nem lesznek, ismerem; azt azonban, amit ott fogunk találni, szem nem látta, fül nem hallotta, az emberek szívébe föl nem hatolt. (I. Kor. 2, 9.) Szeretni tudjuk, kívánni tudjuk, vándorlásunkban sóhajtozni tudunk utána, de megfelelően elgondolni, s szavakba foglalni nem tudjuk. Legalább is én nem tudom. Testvéreim, keressétek azt, aki tudja. S ha meg tudjátok találni, engem is vigyetek tanítványként magatokkal. Azt tudom, hogy „Aki mindent megtehet bőven azon túl is, mint mi kérünk vagy megértünk” (Ef. 3, 20), elvezet oda, ahol megvalósul, ami meg van írva: „Mily boldogok, Uram, kik házadban lakhatnak, téged örökön örökké magasztalhatnak!” (Zsolt. 83, 5.) A mi egész munkánk Isten dicsérete lesz. Hové dicsérnők, ha nem szeretnők? És azt szeretiük, amit látunk Valóban látni fogjuk, és valóban

maga az Isten lesz az, akit dicsérni fogunk. Itt megtaláljuk, amit ma énekeltünk: Úgy legyen, igaz: Alleluja, dicsérjétek az Urat!

19. Keresztjáró napokra.¹

Gyógyító nap. Hogyan kell az ördöggel harcolni. Ime, kedves testvéreim, itt vannak a szent és lelki napok, amelyek lelkünk gyógyulását vannak hivatva szolgálni. Ép ezért, aki meg akarja gyógyítani bűneinek sebet, ne vesse meg ezeket az üdvös orvosságokat. Az nem keres ugyanis e napokon gyógyulást, aki nem érzi magát betegnek. És ki az, szeretett testvéreim, aki oly szerencsésen harcol a világ porondján, hogy nem kap sebet az ördögtől? Ki tud éjjel-nappal úgy fegyverben állni az ördögök eszeivel szemben, hogy sohasem éri az ördög fortélyosságának ütése? Ki tudná csak elgondolni is, nem elszámlálni a régi ellenség csalfa cselvetéseit; róla van írva: „Ezer a neve, ezer módon árt”. Mivel pedig, testvérek, ő minden oldalról mindenkor megsebesítésünkön mesterkedik, így nekünk Isten segítségével teljes erőnkkel fel kell készülnünk támadásaival szemben. De nemcsak erőszakkal, hanem hízelkedéssel is próbál leverni bennünket, ezért a tőle kapott sebek nem mindig keserűek, hanem néha, s ez még rosszabb, ostobán édeseknek tűnnek fel nekünk. Legyenek hát Isten segítségével mindig kéznél lelki orvosságok, azaz mindenféle jó-

¹ Szent Ágostonnak tulajdonított 173. beszéd. (Migne P. L. 39, 2076—78.)

cselekedetek. Halljuk meg az apostol tanácsát, s az ördög cseleivel szemben fegyverezzük fel mindig magunkat lelki fegyverekkel: „Vegyétek a hit pajzsát, az üdvösség sisakját és a Lélek kardját, vagyis az Isten igéjét”. (Ef. 6, 16—17.) Mi rosszat szenvedhet az ördögtől, aki ilyen fegyverekkel látja el magát? Ő hitetlenséggel támad, te hittel állsz ellene. Ő göggel harcol, te alázatossággal; ő kicsapongást állít eléd, te ragadd meg a tisztaságot; az ő kezében gonoszság van, legyen a tiédben jóság; ő haragot ajánl, légy te türelmes; ő fösvenységre ösztönöz, gyakorold az irgalmasságot; torkosságot ajánl, légy önmeztartóztató. És így tovább, az ördög gonoszságaival szemben törekedjünk mindig az ellentétes fegyvert szembefordítani, s sohasem tudnak mesterkedései becsapni bennünket. De hogy Isten segítségével ezt meg tudjuk tenni, s a legravaszabb ellenséget az isteni kegyelem közreműködésével le tudjuk győzni, állandóan legyen gondunk a bűjt, virrasztás és imádság fegyverére.

A három keresztjáró napot az egész Egyház megünnepli. Az égi hadak szökevénye az, aki nem jön ekkor templomba. Biztos ugyan, hogy minden időben szükséges nekünk templomba járni, de különösen ezeken a napokon, amelyeket az egész világon ünnepel az Egyház. Senkinek sem szabad a szent gyülekezetből távolmaradnia, senki se hagyja el a templomot mindennapi teendői kedvéért, senki se szökjék meg a lelkiek e táborából. Hiszen tudjuk, hogyha a földi királynak katonája félelmében megszalad a csa-

tasorból, nemcsak a dicsőségben és jutalomban nem részesül, de még csak az életveszelemből sem szabadul meg. Amilyen tehát az a katona, aki elszalad a földi király seregéből, kétségkívül ilyen az is, ki e három napon elhagyja Krisztus Egyházát. Mindaz tehát, aki betegség vagy fontos elfoglaltság nélkül elhagyja e három napon Isten népét, tudja meg, hogy az égi országban nem ajándékban, hanem szemrehányásban, nem dicsőségben, hanem gyalázatban lesz része. S az ilyen szökevény, az égi hadrendek árulója, örök szégyent és érdemeihez méltó büntetést fog kapni. De távol legyen, kedves testvéreim, hogy rólatok ilyent feltegyek. Ezért inkább félve, mint valami rosszat rólatok gondolva mondtam ezeket. Jobban bízik én a ti jámborságtokban. Azt hiszem, hogy ti, mint a szorgalmas méhek, hűségesen sürgögtök-forogtok Krisztus köpüi körül, hogy az isteni tanításokból lelki méz édességét élvezhessétek, s a prófétával mondhattok: „Mily édesek beszédeid nyemnek, szájamnak méznél jobban ízlenek”. (Zsolt. 118, 103.)

Hogyan kell megülni a keresztyári napokat. Mik a gyümölcsei. Ha megszűnnek a bűnök, megszűnnek a csapások is. Kedves testvéreim, mivel bűneink sebei egész éven át terjeszkednek rajtunk, e három napon szaladjunk bizalommal a templomba, s bűnbánó szívvel, alázatos testtel kérjük Isten irgalmát, hogy bűneink sebei háromnapos bűnbánatunk orvosságától meggyógyuljanak. Ne törekedjék hát senki szántsándékkal valamelyes elfoglaltságról gondoskodni, senki se

töltse az időt henye fecsegéssel, nehogy onnan is sebeket kapjon, ahonnan orvosságot szerezhetett volna. Senki se egyék e három napon húst, és ne igyék, hacsak veszedelmes gyengeség erre nem kényszeríti. Étkezéseinket úgy intézzük, mint a nagybőjtben, s inkább igyekezzük olvasással, énekléssel vagy imával lelkünket táplálni, mint testi élvezeteket hajhászni. Egészen Istennel foglalkozzunk, és alázatosan kérjük irgalmasságát, hogy gyógyuljunk meg minden betegségünkől, meneküljünk meg minden bűnünktől, s Isten irgalmából szabaduljunk meg az oly gyakori árvizektől. Biztosra kell vennünk, Testvéreim, hogyha megszűnnek a bűnök, Isten irgalmából rögtön megszűnnek a megérdemelt csapások is. Hiszen maga ígerte meg a próféta által: „Térjetek vissza hozzám, és én visszatérek hozzátok”. (Zak. 1, 3), és másutt: „Térjetek hozzám és megszabadultok”. (Iza. 45, 22.) Térjünk hát jobb útra, míg a gyógyulás hatalmunkban van, s a jó és irgalmas Istent, akit vétkeinkkel felingereltünk, jócselekedeteinkkel hajlítsuk irgalomra. Így szokása szerint elűzi rólunk a bajt, s jósága szerint jókkal áld meg bennünket.

Hogyan kell a templomot gyümölcsözően látogatni? Újra és újra kérem, hogy akik a templom méhesébe, Krisztus legédesebb lépéhez áhítattal összesereglenek, szorgos méhhez hasonlóan az isteni olvasmányok sokfajta virágaiból készítsenek lelkükbe sejteket, amelyekbe a szent égi mézet elhelyezték. Azok pedig, akik későn jönnek és gyorsan

san távoznak, s nincs türelmük megvárni, míg a szent cselekmények befejeződnek, nem tartoznak Isten méhkasába. Hisz nem gyűjtenek jó erkölcsükkel lelki mézet, hanem gőgjükkel és nemtörődomségükkel magukat is akadályozzák, gonosz eljárásuk példájával másokat is megbotránkoztatnak. Ezért, kedves testvéreim, azok mindnyájan, kik igazán szeretitek az Urat, és serényen jönnek a templomba és későn mennek haza, megállapodnak a jóban. Az ilyenek a léha világi beszélgetést halálos méregként kerülik, e helyett inkább énekelnek és imádkoznak; megvetik a világ keserűségét és a templomban keresik és kapják meg Krisztus édesességét. A hanyagok pedig, akik nemcsak hogy későn jönnek, hanem el is távoznak, mielőtt a szent cselekmény befejeződne, akik még a templomban is üres beszélgetést folytatnak és se nem énekelnek, sem mást nem hagynak énekelni és imádkozni, hát az ilyenek térjenek gyorsan magukhoz, nehogy azon a helyen készítsenek maguknak halált, ahol az életet találhatták volna meg. Én erőmhöz képest figyelmeztetem őket. Aki lenézi az ígehirdetőt, féljen a bírótól. Fájdalmasak az orvos vágta sebek, de gyógyulást hoznak, édeseknek látszanak a világ gyönyörői, de rútul rászédnek bennünket. Hallgasatok, testvérek, kérésemre, atyai figyelmeztetésemre, hogy az Isten e világon adjon testi egészséget, bő termést, bűneinknek bocsánatot és engedje meg, hogy szerencsésen elérhessük a más világon az örök jutalmat. Isteni íóság irányítsa tetteinket, kor-

mányozza lelkünket, hogy mikor elérkezik a visszafizetés ideje, én is bocsánatot nyerjek, aki titeket szeretettel tanítlak, s jóságos engedelmességted következtében a ti szeretetetek is koronát nyerjen. Adja meg ezt a mi Urunk Jézus Krisztus. Amen.

20. Áldozócsütörtökre.¹

Az Úr mennybemenetelét úgy kell ünnepelnünk, hogy vele együtt felemelkedjünk. Fel a szívekkel, de jámborságból és nem büszkeségből. Az Úr feltámadása a mi reményünk, mennybemenetele a mi megdicsőülésünk. A mennybemenetel ünnepét ünnepeljük ma. Ha tehát helyesen, hűségesen, áhítattal, szentül, jámborul ünnepeljük az Úr mennybemenetelét, emelkedjünk fel vele együtt, és fenn legyen a szívünk. Ha fel is emelkedünk, ne fuvalkodjunk fel, és ne is fennhéjazzunk érdemeinkkel, mintha a mieink volnának. Legyen fenn a szívünk, de az Úrnál. Ha fenn van a szívünk, de nem az Úrnál, ez büszkeséget jelent. Ha azonban az Úrnál van fenn a szívünk, az menedéket jelent. Hiszen annak mondjuk, aki a mennybe ment: „Uram, te vagy a mi menedékünk”. (Zsolt. 89, 1.) Feltámadott ugyanis, hogy reményt adjon nekünk; feltámadt, aki meghalt, hogy a halállal reményünket el ne vesszük, és azt ne gondoljuk, hogy a halállal egész életünk be van fejezve. Aggódtunk

¹ Szent Ágoston 261. beszéde az Úr mennybemenetelének 40. napján. (Migne P. L. 38, 1202—07. l., 1., 4., 6., 9—12. pont.)

ugyanis magáért a lélekért is, és ő feltámasztásával a testre vonatkozólag is megnyugtatót bennünk. Tehát felment a mennybe. Ki? Aki leszállt a földre. Leszállt, hogy meggyógyítson téged, felment, hogy felemeljen téged. Ha magad emeled fel magadat, újra leesel, ha azonban ő emel fel, nem esel le. Fel tehát a szívvel, de az Úrhoz; hisz ő a menedék; mert ha fenn a szív, de nem az Úrnál, büszkeség az. Mondjuk tehát neki, a feltámasztónak: „Mert te vagy, Uram, reménységem!” (Zsolt. 90, 9), a mennybemenőnek pedig: „A Fölségest választottad menedéknek”. (U. o.) Hogy lehetnénk büszkék, ha szívünket ahhoz emeljük, aki értünk aláztos lett, hogy mi se maradjunk büszkék.

Meg kell tisztítanunk szívünket, hogy láthassuk Istent. Ki mutatja meg neked, milyen az Úr Krisztus? Amit megmondott szolgálja által, meg fogja mondani e szolgálta által szolgatársainknak is, az ő szolgálta. Neked mondta: „Kezdetben volt az ige”. Ha kérde, hol volt, felel: „Az Ige Istennél volt”. És hogy ne egyszerűen az emberi beszéd értelmében vedd, folytatja: „Isten volt az Ige”. És ha kérde, hogy milyen Isten: „Mindenek ő általa lettek”. Szeresd őt, mert bármit szeretsz, tőle van. Ne szeressük a teremtményt a Teremtő megvetésével, de becsüljük meg a teremtményt, és dicsőítsük a Teremtőt. Ha nem is tudom neked megmutatni Istenemet, megmutatom alkotásait, elmondom tetteit. „Mindenek ő általa lettek.” Új dolgokat teremtett a nem új, ideig tartókat az örök, változandókat a

változhatatlan. Nézd az alkotást, dicsérd az Alkotót. Higgy, hogy megtisztulj. Akarsz látni? Jó dolgot, nagy dolgot akarsz? Buzdítlak, akarj. Akarsz látni? „Boldogok a tisztaszívűek, mert ők meg fogják látni az Istent.” (Mt. 5, 8.) Előbb legyen hát gondod szíved megtisztítására: ez legyen az első dolgod, erre szólítsd fel magadat, ennek állj neki. Amit látni akarsz, az tiszta; de tisztátalan az, amivel látni akarod. Ha föld esik a szemedbe, és azt akarod, hogy megmutassam neked a fényt, keress először valakit, aki szemedet kitisztítja. Annyi piszok van a lelkedben: itt van mindjárt a fősvénység nem kicsiny piszka; nem veszed észre, hogy mikor vagyont gyűjtesz, sárt halmozol a lelkedbe. Hogy láthatnád hát azt, akit akarsz?

Sötét vágyak és rossz cselekedetek. Tisztítsd meg hát szívedet, amennyire csak tudod. Ezt tedd, ezzel foglalatoskodj. És hogy Isten is megtisztítsa, kérdd, könyörögj, alázd meg magadat. Nem érted a következőket: „Kezdetben volt az Ige, és az Ige Isten-nél volt, és Isten volt az ige. Ez volt kezdetben az Istennél. Mindenek ő általa lettek, és nála nélkül semmi sem lett, ami lett. Őbenne élet volt és az élet volt az emberek világossága. És a világosság a sötétségben világít, de a sötétség azt föl nem fogta”. Hát ezért nem érted: „És a világosság a sötétségben világít, de a sötétség azt föl nem fogta”. Mi ez a sötétség, ha nem a rossz cselekedet? Mi ez a sötétség, ha nem a rossz kívánságok, büszkeség, fősvénység,

törtetés, irígység. Mindezek a sötétséget teszik, ezért nem érted meg. Mert a fény világít ugyan a sötétségben, de eszköz kell, mely felfogja.

De lásd, ezt talán valahogy megérted: „És az Ige testté lőn, és miköztünk lakozék”. Az emberré lett Krisztus által törekedj a Krisztus Istenhez. Sok tehozzád képest az Isten, de az Isten emberré lett. Ami messze volt tőled, az ember által közel került hozzád. Isten az, akiben megmaradsz, de ember az, aki utat mutat. Egyazon Krisztus az, aki utat mutat, és akiben megmaradsz. Tehát ő maga az Ige, amely testté lőn, és miköztünk lakozék. Felvette azt, ami nem volt, de nem veszítette el azt, ami volt. Emberként jelent meg, elrejtván istenségét. Megölték az embert, és megbántották az Istent, de feltámadt az ember, megtaláltatott Isten. Gondold meg, hogy mennyit tett, mint Isten, és mennyit szenvedett, mint ember. Megölték, de nem istenségében: magát Krisztust ölték meg. Mert nem kettő, nem külön Isten és ember. Hisz akkor már nem Háromság volna, hanem négység. Embernek ember, és Istennek Isten, de Krisztus ember és Isten. Maga Krisztus az ember és Isten. Amint te test és lélek vagy, úgy Krisztus ember és Isten. Tehát Krisztus: test, lélek és Isten.

Jó cselekedeteket kell gyakorolnunk. A halálos és bocsánatos bűnök. Mosson tisztára bennünket az ő kegyelme, mosson tisztára segítségével és vizsgáltatásával. Testvéreim, őáltala és őbenne kérlek benneteket, bővelkedjetek jócselekedetekben, irgal-

masságban, jóságban, jószívűségben. Gyorsan bocsássátok meg, amit ellenetek vétetek. Senki se tartson haragot mással szemben, hogy el ne zárja Istenhez imádságának az útját. Mivel e világban élünk, még ha előrehaladunk is, ha igazul is élünk, bűn nélkül itt nem élünk. Mert nemcsak a halálos bűnök, nemcsak a házasságtörés, parázناسág, szentségtörés, lopás, rablás, hamistanuzás: nemcsak ezek bűnök. Bűn az is, ha arra figyelsz, amire nem kellene, azt hallgatod, amit nem kellene, azon gondolkodsz, amin nem kellene.

Mindennapi orvosság. Kisebb bűnök sokaságukkal elnyomnak. De adott az Úr az újjászületés vize után más mindennapi orvosságot is. A mi mindennapi mosakodásunk az Úr imádsága. Mondjuk, és igazat mondunk, mert maga is alamizsna: „Bocsásd meg nekünk a mi vétkeinket, miképen mi is megbocsátunk az ellenünk vétetteknek”. (Mt. 6, 12.) „Adjatok alamizsnát, és akkor minden tiszta nektek.” (Lk. 11, 41.) Emlékezzetek csak rá, testvérek, mit mond majd a jobbán állóknak? Nem mondja, hogy ezt meg ezt a nagy dolgot tettétek, hanem azt: „Éheztem és ennem adtatok”. A baloldalon állókhoz nem azt mondja, hogy ezt meg azt a rosszat tettétek, hanem azt: „Éheztem és nem adtatok ennem”. (Mt. 25, 35, 42.) Azok az alamizsnáért az örök életre, ezek meddőségükért az örök tűzre mennek. Most válasszátok, vagy a jobb, vagy a bal oldalt.

De kicsi a betegség? Sok kicsi ledönt. Kisebbek a bűneim? De nem sok-e a számuk?

Mert hogy lenne kicsiny, ami elnyom, le-
dönt? Mi kisebb az esőcseppnél? Mégis fo-
lyamokat tölt meg. Mi kisebb a búzaszem-
nél? Magtárak lesznek tele vele. Te azt né-
zed, hogy kicsinyek bűneid, és nem azt, hogy
sok a számuk. Ha tudsz figyelni, számláld
meg őket, ha tudod. De mindennapi orvos-
ságot is adott az Isten.

Nagy annak az irgalma, aki felvonult a
magaslatra és foglyokat ejtett. (Zsolt.
67, 19.) Mit jelent az, hogy foglyokat ejtett?
Megölte a halált. A halált ejtette foglyul:
meghalt a halál. Mit még? Vagy csak ezt
tette, aki felvonult a magaslatra és foglyo-
kat ejtett? Tehát meg is bocsátott nekünk?
„És íme én veletek vagyok mindennap a
világ végezetéig”. (Mt. 28, 20.) Tehát figyeld
azt: „Ajándékokat adott az embereknek”.
(Zsolt. 67, 19.) Nyisd meg a jóság öblét, és
fogadd a boldogság ajándékát.

21. Áldozócsütörtökre.¹

„Addig a napig, melyen felvétellett, miután
parancsot adott a Szentlélek által apostolai-
nak, akiket kiválasztott.” (Csel. 1, 2.) A Szent-
lélek által adott parancsokat, vagyis égiek-
ről szólott és emberi dolgokról nem esett
szó. Mit parancsolt? „Elmenvén tehát, ta-
nításatok minden népet, megkeresztelvén
őket az Atya és Fiú és Szentlélek nevében;
tanítván őket megtartani mindazt, amiket
parancsoltam nektek.” (Mt. 28, 19—20.) Nagy

¹ Aranyszájú Szent János: I—II. Homiliája az Apos-
tolorok Cselekedeteiről. (P. G. 60, 18—30, rövidítve.)

dicsőség az apostolok számára, hogy ilyen nagy feladatot bízott rájuk, az egész világ üdvösségét. A szentíró megjegyzése szerint a Szentlélek által parancsol, tehát szavai, amelyeket mondott, maga a Szentlélek volt. Krisztus azért beszélt így, hogy hallgatóiban felkeltse a vágyat, hogy magukévá tegyék a parancsokat és higgyenek az apostoloknak, ha beszélnek a Szentlélek működéséről és az ő parancsairól.

Miután parancsot adott, felvétetett. Nem azt mondja, felment, mivel mint emberről beszél mindedig Krisztusról. Föltámadása után is tanította apostolait. Erről az időről legtöbbet Szent János mond el, de nem beszélnek el mindent világosan (valami más cél lebegett előttük). Ezt az apostoloktól tudjuk meg, akik beszámolnak arról, amit hallottak. Ezeknek élve mutatta magát. (Csel. 1, 3.) Előzőleg a mennybe menetelről beszél a szent szerző, most visszatér a föltámadásra. Azt mondta ugyanis, fölvetetett, hogy azt ne gondoljuk, hogy más segítségével ment föl és hozzáfűzi: ezeknek élve mutatta magát. Mert ha nagyobb dologban valóban megmutatta magát, sokkal inkább kisebbben.

Látjuk, hogy mily kifejezésekben rejtőznek a keresztény hit mély igazságai? Megjelent nekik negyven napon keresztül. Tehát nem volt velük mindig, mint föltámadása előtt. Figyeljük csak meg, nem azt mondja, hogy negyven napig velük volt, hanem azt, hogy negyven napon keresztül megjelent nekik. Jött s azután elment ismét. Miért történt ez így? Magasabbra irányította lelkü-

ket. Nem történt ez ok nélkül, hanem hogy higgyenek föltámadásában és vegyék tudomásul, hogy nagyobb mint ember. Miért jelent meg csak az apostoloknak? Sokak szemében ugyanis szellemnek tűnt volna fel, azoknak, akik nem voltak a titkokba beleavatva. Ha még a tanítványok sem hitték kezdetben és zavartak voltak és arra volt szükségük, hogy kezükkel érintsék és enni lássák, mit tett volna a tömeg? Ezért csodáival kétségtelenné tette föltámadását, hogy ne csak kortársai, de később is mindenki számára kétségbe vonhatatlan bizonyosság legyen föltámadása. Ami bennük a csodák láttára végbe ment, ugyanaz ismétlődik meg bennünk a hit által. Ez főérvünk a hitetlenekkel szemben. Ha nem támadt föl és halott maradt, hogyan tettek akkor csodákat tanítványai? De ellenveted, hogy nem tettek csodákat? Akkor hát hogyan tér meg a mi nemzetünk? Mert nem szálltak szembe az igazsággal és nem harcoltak az ellen, amit szemükkel láttak. Akik azt mondják, hogy nem történtek csodák, magukról mondanak ítéletet. Mert az lenne a legnagyobb csoda, ha az egész világot tizenkét koldus és műveletlen apostol félrevezetett volna. Nem pénzzel, nem bölcseséggel, sem más hasonlókkal diadalmaskodtak ezek a halászok; tanuságot tettek arról, hogy velük van az Isten ereje, mert emberi erővel soha ezeket véghez nem vitték volna.

Tehát negyven napig időzött velük a föltámadás után, e hosszú idővel is bizonyítékot nyujtva, hogy amit látnak, ne higgyék

szellemnek. De még ezt sem tartotta elegendőnek, hanem evett is velük. Maguk az apostolok is felhozták ezt a feltámadás bizonyítására: „Ettünk és ittunk övele”. (Csel. 10, 41.) Mikor megjelent nekik, beszélt velük az Isten országáról. Mivel szomorúak és zavartak voltak a történetek miatt, mivel nagy küzdelmek vártak rájuk, a jövőre vonatkozólag meghagyta nekik, hogy ne távozzanak el Jeruzsálemből, hanem várják be az Atya ígéletét. Először Galileában volt velük, hogy szabadon, minden félelemtől menten hallgathassák szavait. Miután negyven napig részesültek tanításában, intette őket, hogy ne távozzanak el Jeruzsálemből. Katonákat sem engednek fegyver nélkül harcba; lovakat sem engednek versenyre kocsivezető nélkül, így az apostolokat sem engedte addig harcba, míg a Szentlélek el nem jött, hogy könnyen el ne ragadják őket. De nemcsak ezért, hanem hogy ott sokan higgyenek nekik azok, akik Jézust megölték, jelekkel bizonyítják a föltámadást azok előtt, akik megfeszítették, akik eltemették, magában a városban, ahol a gonosztett végbement, hogy ezáltal az összes kívülállót is elhallgattassák. Mikor ugyanis azok, akik megfeszítették, hívőkké lettek, ez a kereszt és a föltámadás nagy bizonyítéka lett. Kísérjük csak figyelemmel, hogyan oszlatta el aggodalmukat? Így szólt hozzájuk: „Várjátok meg az Atya ígéletét, amelyről hallottatok tőlem”. Már régebben mondotta: „Jobb nektek, hogy én elmenjek, mert ha el nem megyek, a Vigasztaló nem

jön el tihozzátok". (Ján. 16, 7.); vagy másutt: „Kérni fogom az Atyát és más Vigasztalót ad nektek, hogy veletek maradjon". (Ján. 14, 16.)

Miért nem akkor jött el a Szentlélek, mikor még Krisztus velük volt, vagy miért nem rögtön távozása után? Krisztus a negyvenedik napon ment fel a mennyekbe, a Szentlélek pedig az ötvenedik napon jött el, mikor elérkezett pünkösöd ünnepe. Ha nem jött még el, hogyan mondhatta Krisztus: „Vegyétek a Szentlelket?" (Ján. 20, 22.) Azért mondta így, hogy képesekké és alkalmasokká tegye őket a Szentlélek fogadására. Ha Dániel angyalát látva remegni kezdett (Dán. 8, 17.), hogy féltek volna ezek, mikor ekkora kegyelmet vártak. Vagy ezt kell mondanunk, vagy azt, hogy a jövődőről már mint megtörténtről beszélt, mikor mondja: „Ime hatalmat adtam nektek kígyókat és skorpiókat taposni és minden ellenséges hatalmat." (Luk. 10, 19.)

Miért nem jött el azonnal? Fölfokozta először vágyukat, hogy így fogadják a Szentlelket. Miután Krisztus eltávozott a földről, jött el a Vigasztaló, ha még itt tartózkodása alatt jött volna, nem várták volna ennyire. Ezért nem jött azonnal a mennybemenetele után sem, hanem csak később? Mi is akkor érezzük magunkat legközelebb Istenhez, ha nehézségekkel küzdünk. Keresztelő János akkor küldi tanítványait Krisztushoz, mikor börtönben volt. Különben szükség volt arra, hogy a Krisztus által felöltött emberi természetünk az égben megjelenjék és

így teljes legyen a kiengesztelődés és csak ekkor jött el a Szentlélek. Ha a Szentlélek jelenlétében ment volna föl az Úr, nem lett volna számunkra oly nagy vigasztalás és akik Krisztushoz annyira ragaszkodtak, így eltávolodtak volna tőle. Ezért mondja vigasztalva: Jobb nektek, hogy én elmenjek. Ezért történt néhány nappal később a Szentlélek eljövetele, hogy kissé elhagyottak legyenek és küzdjenek nehézségekkel, hogy teljes és tiszta örömet élvezhessenek.

Miután mondotta, hogy várják meg az Atya ígését, így folytatta: „János vízzel keresztelt, ti azonban Szentlélekkel fogtok megkereszteltetni kevés nap múlva”. (Csel. 1, 5.) Felhívja a figyelmet, mekkora különbség van János és közöttük. Már nem homályosan, nem képletesen beszél, mint az előtt, mikor mondotta: „Aki kisebb a mennyek országában, nagyobb nálánál”. (Mt. 11, 11.) Most nyíltan beszél: János vízzel keresztelt, ti azonban a Szentlélekkel fogtok megkereszteltetni. Már nincs szüksége bizonyítékra, csak megemlíti a személyt, emlékezetbe idézve, amit régebben mondott jelezve, hogy nagyobbak Jánosnál ha a Szentlélekkel meg is kell kereszteltetniök. Nem mondotta, én keresztelek titeket, hanem megkereszteltettek. Keresztelő Szent János tanúságából nyilvánvaló volt, hogy Krisztus keresztelni fog: „Ő majd Szentlélekkel és tűzzel fog titeket megkeresztelni”. (Luk. 3, 16.); tehát csak hivatkozik erre. A szent evangéliumok elmondják azt, amit Krisztus tett és mondott, az Apostolok cselekedetei a

Szentlélek működéséről számol be. A Szentlélek előbb is működött, mint Krisztus is működik most. Előbb a Szűz méhébe szállt és ott templomot alkotott, most az apostolok lelkébe, előbb galamb képében jött, most tüzes nyelvek alakjában. Miért történt ez így? Ott szelíden jött, itt a küzdelem keménységével. Mikor bűnöket kellett megbocsátani, nagy szelídségre volt szükség. De mivel a kegyelem ajándékait kapták most, elérkezett az ítélet és számonkérés ideje.

Hogyan mondhatta, keresztelkedjete meg, mikor nem volt víz-medence az utolsóvácsora termében? A víz a Szentlélek ereje által működik, amint Krisztus is felkentet jelent, bár sohasem kenték fel olajjal, hanem a Szentlelket kapta. Előzőleg János keresztségével keresztelkedtek meg. Mert ha bűnös nők, vámosok jöttek megkeresztelkedni ezzel a keresztséggel, mennyivel inkább azok, akiknek Szentlélekkel kellett megkeresztelkedniök.

Végül hogy ne mondják, hogy mindig csak ígéret marad (mert sokszor ígérte ezt nekik), hogy azt ne gondolják, eredménytelen lesz ez a várakozás, ettől a félelemtől megszabadította őket, mikor mondotta: Kevés nap múlva. Nem mondotta meg, hogy mikor, hogy mindig készen legyenek, de jelezte, hogy a közeljövőben, hogy el ne csüggedjenek. De nemcsak ezzel növelte bizalmukat, hogy rövid idő múlva, hanem azáltal is, hogy mondotta: Az ígéretet, melyet az én számból hallottatok. Nem most beszélek nektek először, már megígérttem, amit mindenképen

teljesíték. Mit csodálkozunk tehát, hogy nem mondta meg a világ végét, mikor még ezt a közeli időpontot sem akarta megmondani? Méltán tette ezt, hogy mindig buzgók és mindig készek legyünk.

„Az egybegyültek megkérdezték tőle, mondván: Uram, vajjon mostanában állítod-e helyre Izrael országát?” (Csel. 1. 6.) Hozzájárultak tanítványai együtt, remélve, hogy így feleletet kapnak. Tudták jól, hogy a régebben adott válasza, nem tudja senki ama napot (Mt. 24, 36.) visszautasítás volt és elodázása a kérdésnek, ezért most újra megkérdezik. Nem akarták veszedelemnek kitenni magukat, hanem biztonságban lenni, mert nem kis dolgok történtek velük, de a végső dolgokról még bizonytalanok voltak. Ezért kérdezik: Uram, vajjon mostanában állítod helyre Izrael országát? Nem kérdezték egyenesen: Mikor? Hanem vajjon most? Anynyira óhajtották tudni azt a napot. Nagy tisztelettel járultak eléje. Úgy látszik nem tudták milyen országról van szó, mert a Szentlélek még nem tanította meg őket. Nem azt kérdezték, mikor történik ez, hanem: Vajjon mostanában állítod-e helyre Izrael országát? Így kérdezősködnék, mivel még a földiekhez tapadnak, ha nem is annyira mint azelőtt, de még mindig nem változtak meg teljesen. Most már előbbre haladottabbnak, ezért Krisztus is mélyebben szól hozzájuk. Nem így beszél velük: „Nem tudja a Fiú sem ama napot!” (Mk. 13, 32.) Hanem: „Nem a ti dolgotok, hogy tudjátok az időket és pillanatokat, melyeket az Atya önhatalmával

megállapított". (Csel. 1, 7.) Ezért mondja, nagy dolgokat kértek. Nagyobb dolgok után érdeklődtek, mint amit eddig tudtok. Hogy ezt világosan lássuk, fontoljuk meg a következőket. Mi nagyobb annál, amit eddig tudtak az apostolok? Tudták, hogy Krisztus az Atya Fia, akinek egyenlő imádás jár az Atyával (Ján. 5, 17, 19.); hogy a mennyben az Atya jobbján fog ülni (Luk. 22, 69.); (Mk. 16, 9.); hogy feltámadás lesz. Csodálatos dolgot tudtak, hogy a mennyben az angyalok imádják, hogy ismét eljön ítélkezni az egész világ fölött (Mt. 16, 27.; Luk. 21, 27.); tudták, hogy ők is tizenkét széken fognak ülni és megítélik Izrael tizenkét nemzetségét. (Mt. 19, 28.) Nem volt ismeretlen előttük, hogy a zsidók elvettetnek és pogányok foglalják el helyüket. (Luk. 21, 24.)

Tudni a jövőt, nagy dolog; tudni, hogy valaki uralkodik és mikor, ez nem olyan nagy dolog. Szent Pál tudott olyat, amelyet embernek nem szabad kimondani. (Kor. II. 12, 4.) Melyiket nehezebb tudni? Kezdetet vagy a véget? Világos, hogy a kezdetet. Mózes ezt is tudta. Salamon is és ezért mondja: Megemlékeztem a régi időben véghez vitt művedről. (Sir. 51, 11.) Hogy az Úr közel van, csak később tudták meg, mint Szent Pál is, aki mondotta; az Úr közel vagyon, ne legyetek semmiben sem aggodalmaskodók. (Fil. 4, 5—6.) Akkor még nem tudták, bár már jeleket kaptak. Krisztus mondotta: nem sok nap mulva. Azt akarta, hogy éberek legyenek és nem mondta meg pontosan az időt; most is így tesz. Ebben az esetben nem a világ vé-

géről érdeklődtek, hanem országáról. Ezért kérdezték: Vajjon mostanában állítod-e vissza Izrael országát? Ő pedig ezt sem mondta meg nekik. Régebben a világ végéről érdeklődtek, de most nem beszél visszatrasítól, mint akkor, rávezetve őket, hogy ne higgyék, hogy közel van a szabadulás és a veszedelmekre hivatkozik. Ne higgyék, hogy ez kárukra válik és székén éri őket, ezért rögtön ígér valamit, ami nagy örömet kelt szívkben: „Veszitek majd a reátok lejövő Szentléleknek erejét és tanuim lesztek Jeruzsálemben és egész Judeában, Szamariában és a föld határáig.” (Csel. 1, 8.)

E szavak után, hogy újra ne kérdezhessék, felemelkedett az égbe. Amint akkor félelem töltötte el őket, mikor mondotta, hogy nem tudja az utolsó napot, most is ez történt, mikor felvétetett. Sokan mindent akartak tudni és nem volt rá szükség, hogy tudják, amit tudni szerettek volna. Gondoljuk csak meg, mit hisznek el nehezebben a pogányok, a világ végét, vagy azt, hogy az Isten emberré lett, Szűztől született, testben járt emberek között? Talán nem az utóbbit? Egészen biztos.

Azért mondja így, az Atya önhatalmával megállapította, hogy ne kérdezősködjének tovább, hogy miért nem ad egyenes választ. Az Atyának és Fiúnak egy a hatalma, amint mondja: „Valamint az Atva feltámasztia a halottakat és életre kelti, úgy a Fiú is, akiket akar életre kelt”. (Ján. 5, 21.) Mikor cselekedni kell, ugyanazzal a hatalommal cselekszik, mint

az Atya, vajjon ha tudni kell valamit, nem kell-e ugyanazzal a mindentudással tudnia? Sokkal nagyobb halottakat feltámasztani, mint ismerni ama napot. Ha tehát a nagyobbat hatalma teljességével megteszi, vajjon nem sokkal inkább a kisebbet? Hogy ezt világosan megértsük, vegyünk egy példát. Mikor kis gyermek sírva könnyezve kér tőlünk valamit, amit nagyon szeretne, de nincs rá szüksége: el rejtjük előle és üres kezünket mutatjuk neki, mondván, hogy nincs nekünk. Így tesz az apostolokkal is Krisztus. De amint, ha a kicsiny nem hagy fel a sirással, mert látja, hogy kijátszottuk, ekkor ahelyett, amit kér, mást adunk neki, hogy figyelmét elvonjuk arról, amit kért és amit adunk, dicsérjük neki és eltávoznak. Így tett Krisztus is. Először elijesztett, de mikor újra kérdezgették, kijelentette, hogy nem tudja. Már nem kelt bennünk félelmet, hanem felhívta figyelmünket mindarra, amit cselekedett, a legbizonyítóbb érvet hozza: Az Atya önhatalmával megálapította. Mit jelentsen ez? Talán te nem ismered mindazt, ami az Atyáé? Magadat ismered és ami az övé, rejtve van előtted? Azt mondtad, senki sem tudja kicsoda az Atya, csak Fiú (Luk. 10, 22.), és: „A Lélek mindent kikutat, még az Istennek mélységeit is” (Kor. I. 2, 10.), és ezt nem tudta volna? Ez lehetetlen! Nem azért teszi ezt, hogy kételkedjünk minden tudásában, hanem úgy tesz, mintha nem tudná, hogy elvonja figyelmünket a felesleges és haszontalan kérdésről. Nem merték újra megkérdezni, hogy ne hall-

ják: „Még ti is mindig értelem nélkül vagytok?” (Mt. 15, 16.; Mk. 7, 18.)

Veszitek majd a reátok lejövő Szentlélek erejét. Itt is mint régebben, nem a kérdésre ad feleletet. (Az okos tanító sem azt tanítja, ami növendékét érdekli, hanem azt, ami hasznára van.) Most is arról beszélt, amire szükségük volt, hogy meg ne rendüljenek, mert még gyengék voltak. Erőt önt beléjük, felemeli lelküket és eltakarja előlük, ami félelmet keltene bennük. Azonban mivel hamarosan elhagyja őket, nem szól semmit sem feddőleg, hanem mit mond? Ne féljete, mert „Veszitek majd a reátok lejövő Szentlélek erejét és tanuim lesztek Jeruzsálemben és egész Judeában, Szamariában és a föld határáig”. (Csel. 1, 8.) Valamikor azt mondta nekik: „A pogányok útjára ne menjete és a szamaritanusok városaiba be ne térjete”. (Mt. 10, 5.) Most pedig azt akarja, hogy egész Judeában és Szamariában prédikáljanak, sőt még hozzáfűzi: a föld határáig, amit előbb nem is mondott. A legfélelmetesebből szólva nekik: „szemük láttára felemelkedék és felhő vevé fel őt szemük előtt”. Nagy feladatot bízott rájuk. Ahol leginkább féltek először Jeruzsálemben kellett prédikálniok, azután egészen a föld határáig.

Föltámadásának nem voltak tanui, de szemük láttára emelkedett fel, bár itt sem látott mindent a szemük. A föltámadás végét látták, de az elejét nem; a mennybemenetel kezdetét igen, a végét nem. Nem volt szükséges, hogy lássák a föltámadást annak jelenlétében, aki szólt hozzájuk és amit az üres

sír bizonyított, de szükség volt arra, hogy tudják, mi következik a mennybemenetel után. Mivel szemük nem hatolhatott az ég magasságaiba, nem győződhetek meg arról, hogy valóban az égbe ment. Hogy Jézus volt, azt tudták szavaiból, de most távol volt tőlük és nem tudták, mi történt vele, hogy azonban az égbe ment föl, angyalok maguk tanúsították.

Gondoskodott arról, hogy ne mindent a Szentlélektől tudjanak meg, hanem szemükkel is lássanak. Miért vette fel felhő őt? Ez is jele volt annak, hogy a mennybe ment. Nem tűz, nem tüzes szekér ragadta el, mint Illést (Kir. IV. 2, 11.), hanem felhő vevé fel, ami az ég jele, amint a zsoltáros mondja: „szekereddé teszed a fellegeket”. (Zs. 103, 3.) A felhő magát az isteni hatalmat jelenti, mert Isten hatalmát szemléljük abban. A prófeta így mondja: „Az Úr könnyű felhőre száll”. (Iz. 19, 1.)

Míg fontosnak hitt dologról kérdezősködtek, mikor Krisztus szavaira feszülten figyeltek, történt ez. Ezért borította felhő a Sinai hegyet is, mikor Mózes bement a felhőbe (Móz. II. 33, 9.); de nem miatta volt a felhő; Krisztus nem mondta csak egyszerűen: elmegyek, hogy ne szomorodjanak el ismét, hanem azt is mondotta, elküldöm a Szentlelket. (Ján. 16, 5.) Azt, hogy az égbe ment saját szemükkel látták. Istenem, milyen fenséges látványra voltak méltók!

„S miközben nézték őt, amint az égbe ment, íme két férfiú állta meg mellettük fehér ruhában s ezek mondák: Galileai férfiak, mit

álltok és néztek az égre? Ez a Jézus aki felvétetett mellőletek az égbe, úgy jó majd el, mint ahogy felmenni láttátok őt az égbe." (Csel. 1, 10—11.) Szívet örömmel betöltő látvány! Most angyalok emberi alakban így szóltak: Galileai férfiak. Miért kellett a tanítványoknak hazájuk jól ismert nevét hallaniok, ha nem azért, hogy higgyenek az angyaloknak? Már külsejük is elárulta, hogy az égből jöttek. Miért nem szól maga Krisztus hozzájuk? Előzőleg mindent megmondott nekik, most angyalok által emlékezetükbe idézi. Nem azt mondják: felvétetett, hanem: felment, hogy világosan lássák, hogy ez a felvétel, felmenetel volt. Ezért mondják: aki felvétetett mellőletek az égbe, úgy jó majd el. Felhő vevé fel őt. Valóban, maga szállt felhőre, mivel: „Aki leszállott, ő az, aki felment". (Ef. 4, 10.)

Figyeljük meg, egyrészt, mennyire az apostolok elgondolása szerint beszélnek, másrészt, mennyire az Isten fenségének megfelelően. Lelkünk valahogy fogékonyabb lett és Krisztus második eljövételét bővebben megismerték, mert erre vonatkozik: így jó el ismét. Ezt óhajtották hallani, hogy ismét felhőben jön el. Ime mondja a szentíró: két férfiú állta meg. Miért beszél férfiokról? Mert férfi alakban jelentek meg az angyalok, hogy a tanítványok meg ne ijedjenek. Mit néztek az égre? Kedves szavak, de egyuttal figyelmeztető is, hogy ne várákozzanak tovább visszatérésére. A fontosabbról beszélnek, a kisebb jelentőségűről nem: így jön el majd ismét, az égből kell várniok, de hogy mikor,

arról hallgatnak. Szavaikkal elvonják őket a látványtól és figyelmessé teszik őket azokra amit mondanak, hogy mivel az Urat többé nem láthatták, hogy azt ne higgyék, hogy nem ment fel az égbe, megerősítették őket. Ha előzőleg mondták is: Hova mész? (Ján. 13, 36.) most inkább az után érdeklődtek: vajjon mostanában állítod-e helyre Izrael országát? Amennyire ismerték jóságát, hogy még szenvedése után is megkérdezték, vajjon helyre állítod-e. Előzőleg mondotta nekik: „Mikor pedig hallotok harcokat és harci híreket, meg ne ijedjete; ezeknek meg kell lenni; de ez még nem a vég” (Mk. 13, 7.), még Jeruzsálemet sem pusztítják el. Most Izrael királyságáról kérdezik, nem pedig a világ végéről. Különben is föltámadása után nem beszélt sohasem hosszasan velük. Azok gyors választ vártak, azért megkérdezték. Krisztus nem felel erre, hogy visszaállítja-e vagy sem. Miért kellett volna ezt meg tudniok? Nem azt kérdezik, mi lesz jele eljövetelednek és a világ végének, (Mt. 24, 3.), hanem vajjon visszaállítod-e Izrael országát. Azt hitték már elérkezett ennek ideje. A világ végét példabeszédeivel megmutatta, hogy nincs közel, de most mikor kérdezték, azt felelte: Veszitek a reátok lejövő Szentlélek erejét. Tehát lejövő és nem küldött Szentlélek, hogy egyenlő méltóságát megmutassa. Hogy merik tehát egyesek a Szentlelket teremtménynek nevezni?

Tanaim lesztek! Jelezte mennybemenetelét; sőt eszükbe idézi, amit már hallottak. Most már tudták, hogy az égbe megy. „Felhő

és homály van körülötte" (Zs. 96, 2.) mondja a zsoltáros, jelezve, hogy felhő vevé fel őt, a mennyek Urát. Királyhoz díszes királyi kocsi illik, Krisztus számára is királyi kocsi küldetett.

Mit mondanak az angyalok? „Ez a Jézus, aki felvétetett mellőletek az égbe, úgy jő majd el, mint ahogy felmenni láttátok őt az égbe.” (Csel. 1, 11.) Két férfi áll a mellettük. Helyesen, mert két tanu egybehangzó vallo-mását el kell fogadni. (Móz. V. 17, 6.) És ezek egybehangzóan beszélnek. Fehér ruhában, Krisztus sirjánál is angyalt láttak fehér öltö-zetben, a mennybe meretel hírnöke is angyal. A próféták nem beszélnek a mennybe mene-telről és ezen nem is kell csodálkozni, mert felesleges lett volna erről külön beszélni, mikor ez a föltámadáshoz hozzátartozik.

22. Pünkösdre.¹

Mérhetetlenek és emberi szóval ki nem fejezhetők, Szeretteim, azok a kegyelmi aján-dékok, melyekkel az emberszerető Isten el-halmozott ma bennünket. Örvendjünk mind-nyájan és ujjongva magasztaljuk Urunkat, mert ünnep számunkra a mai nap. Amint az esztendő forgásában négy évszak váltja egy-mást, Isten Egyházában is ünnep ünnepet vált fel. A minap ünnepeltük a szent Kereszt-et, a szenvedést, a feltámadást, majd ezek után a mi Urunk Jézus Krisztus mennybe-menetelét; végül ma a javak végső teljes-

¹ Aranyszájú Szent János: II. Homilia a szent pün-kösd ünnepére. (P. G. 50, 463—470, rövidítve.)

ségéhez, az ünnepek középpontjához, ma az Úr ígéretének gyümölciséhez érkeztünk. „Ha pedig elmegyek — mondja az Üdvözítő —, más Vigasztalót küldök nektek és nem hagyok árván benneteket. (Ján. 14, 16—18.)

Látjuk ezt a szerető gondoskodást, látjuk ezt a kimondhatatlan emberszeretetet? Néhány nappal ez előtt emelkedett csak az égbe, hogy újra elfoglalja királyi trónusát, néhány napja foglalt helyet az Atya jobbán és ma a Szentlélek elküldésével és általa az égi ajándékok végtelen sokaságával halmoz el bennünket. Mert mondjátok, mindabból, ami üdvösségünkre közreműködik, mit nem a Szentlélek által kaptunk? Az ő közreműködésével szabadultunk meg a szolgaságból, szabadságot nyertünk, Isten fogadott fiaivá lettünk; bűneink súlyos rút terhét levetettük. A Szentlélek ereje termi a papok seregét, az egyháztanítók sorait. Ebből a forrásból fakadnak a kinyilatkoztatások és gyógyulások és minden, ami Isten Egyházának éke és dísze. Ez az, amit Szent Pál ezekkel a szavakkal fejez ki: „Mindezeket pedig egy és ugyanazon Lélek műveli, kinek-kinek ügy adván részt, ahogy akarja”. (Kor. I. 12, 11.) Ahogy a Szentlélek akarja és nem ahogy követelik: ajándékait soha nem fogyó bőséggel osztva. Teremtő, aki nincs alávetve a teremtésnek. Azt a hatalmat, melyet az Atyáról tanúsított Szent Pál, a Szentléleknek is tulajdonítja. Amit az Atyáról állított: „Ugyanaz az Isten, ki mindezt mindenkinben cselekszi” (Kor. I. 12, 6.); ugyanezt mondja a Szentlélekről is: „Mindezeket pedig egy és ugyanaz

a Lélek műveli, kinek-kinek úgy adván részt, ahogy akarja". (Kor. I. 12, 11.)

Látod a hatalom teljességét? Mert akiknek egy a természetük, kétségtelenül egy az erejük, akiknek egyenlő a tiszteletük, azok hatalma is egy. A Szentlélek által nyertük a bűnök bocsánatát, eltörülte minden vétkünket, kegyelmével emberekből angyalok lettünk; akik kegyelmét nyertük, bár természetünk nem változott, hanem ami még csodálatosabb, emberi természetünkben maradván, angyalok életét éljük. Ilyen nagy a Szentlélek ereje! Mint a tűz a lágy agyagot kemény cseréppé égeti, a Szentlélek is mikor lefoglal egy lelket, bár agyagnál lágyabbnak találja azt, vasnál keményebbé teszi. Aki bűnöktől volt homályos, napnál fényesebbé teszi. És ez az, amire Szent Pál felhívja figyelmünket: „Ne ejtsétek tévedésbe önmagatokat: sem paráznák, sem bálványimádók, sem házasságtörők, sem elpuhultak, sem férfiakkal paráználkodó férfiak, sem tolvajok, sem fősvények, sem iszákosok, sem átkozódók, sem rablók nem fogják bírni az Isten országát!" (Kor. I. 6, 9—10.) És mikor a gonoszságnak már majdnem minden fajtáját felsorolta és megmutatta, hogy akik ezekben a bűnökben vannak, távol vannak az Isten országától: azonnal hozzáfűzi: „Bizony ilyenek voltatok egyesek; de megmosattatok; de megszentelést nyertetek, de megigazultatok". (Kor. I. 6, 11.) Hogyan és mi módon? Éppen ezt vizsgáljuk! „A mi Urunk Jézus Krisztus nevében és a mi Istenünk Lelke által." (Kor. I. 6, 11.) Látod a Szentlélek erejét, Testvérem? Látod,

hogyan mindezt a bűnt a Szentlélek törölte el? És azokat, akik előbb bűnök elárultjai voltak, azonnal legnagyobb tisztelettel vette körül?

A Szentlélek nyelvek alakjában jött, nemcsak azért, hogy feledtesse velünk a régi eseményt. Hajdan, amikor a gögtől vezetett emberek tornyot akartak építeni, amely egészen az égig érjen, Isten nyelvének megzavarásával szétszórta őket. Ezért most nyelvek alakjában szállt le a Szentlélek, hogy a szétszórtaakat újra egybekapcsolja. Szokatlan és csodálatos dolog történt. Akkor nyelvek osztották meg a földet és a gonosz vállalkozás széthúzásra vezetett: most az egész földkerekséget nyelvek kapcsolják egybe és amit szétszakítottak, egyetértésbe hozzák össze.

Nyelvek alakjában jött, mert nyelvek által burjánzott fel lelkünkben a bűn tövise. Mert mint a nem művelt kövér és termékeny föld gazdagon terem töviseket, természetünk is, melyet teremtetője jónak és erény gyümölcsjeinek termésére alkalmasnak teremtett, mivel nem szántotta az istenfélelem ekéje és nem vetették istenismeretének magjával, bűnök tövisét és más hasonló gonoszság erdejét termette. Amint tövisek és más káros növények sűrűsége miatt a föld nem is látszik; lelkünk nemessége és szépsége sem látszott, míg az emberi természet földművese el nem jött és a Szentlélek tüzével meg nem tisztította és alkalmassá nem tette a mennyei mag befogadására.

Ez, sőt ennél sokkal nagyobb az a sok ajándék, amelyet a mai napon kaptunk. Nagyon kérlek benneteket, Testvéreim, a kapott jó-

hoz megfelelően és illően ünnepeljük a mai napot, ne külső fénnnyel, hanem felékesített lélekkel, ne a várost öltöztessük szőnyegdíszbe, hanem lelkünk öltözzék az erények ragyogó köntösébe, hogy méltó módon fogadhassuk a Szentlélek kegyelmét, és a belőle fakadó gyümölcsöket magunkévá tehessük.

Melyek ezek a gyümölcsök? Halljuk magát Szent Pál apostolt: „A Lélek gyümölcse pedig szeretet, öröm, békesség”. (Gal. 5, 22.) Figyeled a kifejezés szabatosságát, a szavak következetes alkalmazását? Első helyen említi a szeretetet, s csak utána a többit. Először megnevezi a gyökeret és utána elsorolja a gyümölcsöket. Először alapot vet, utána építi fel a házat. A forrásból indul ki és tér át a folyóra. Nem tudunk örülni addig, míg mások örömet magunkévá tenni nem tudjuk és az ő javukat sajátunké elé nem tesszük; mindez azonban csak a szeretet forrásából származhatik, csak akkor, ha a szeretet ereje felülkerekedik és uralomra jut. A szeretet gyökere, forrása és anyja minden jónak. Mint gyökér az erényezerszeres gyümölcsöt termi, mint forrás bővizűen ömlik, anyaként magához öleli a hozzá sietőket. Szent Pál jól tudta ezt és a Szentlélek gyümölcsének nevezte, sőt akkora előjogot biztosít neki, hogy a törvény teljességének tartotta. „A szeretet a törvény teljessége.” (Róm. 13, 10.) Maga a mindenség Ura mint biztos jelet, hitelt érdemlő vonást, amiről meg lehet ismerni az ő tanítványait, a szeretetet említi, mikor mondja: „Arról fogja mindenki megismerni,

hogy az én tanítványaim vagytok, ha szeretettel vagytok egymáshoz". (Ján. 13, 35.)

Testvéreim, siessünk mind a szeretethez, ragaszkodjunk hozzá, vele kezdjük a mai ünnep megülését is. Mert ahol szeretet van, ott megszűnnek a lélek hibái, onnan a szeretet elűzi a keserű gyűlöletet, ahol a szeretet uralkodik, elcsendesednek a lélek feltörő indulatai. „A szeretet türelmes — mondja az apostol —, nyájas; a szeretet nem féltékeny, nem cselekszik rosszat, nem fuvalkodik fel, nem nagyravágyó, nem keresi a magáét, nem gerjed haragra, nem gondol rosszat.” (Kor. I. 13, 4—5.) A szeretet nem okoz felebarátjának rosszat! Ahol a szeretet uralkodik, sohasem akad testvérgyilkos Kain.

Oltsd ki a gyűlölködés forrását és minden gonosznak elejét vetted, vágd ki a gyökeret és megszabadultál a rossz gyümölcstől. Ezeket azért mondom, hogy nagyobb figyelemmel legyünk a gyűlölködők iránt, mint azok iránt, akiket gyűlölnék. Mert azok szenvedik a legnagyobb veszteséget, nagy veszedelembbe sodorják magukat, mert a gyűlölködés azoknak, akik ellen irányul, ha akarják dicsőséget szerez. Láthatod, ünnepeljük az igaz Ábelt, és minden nap magasztaljuk. Számára is a gyilkosság hozta a dicsőséget. Halála után is végre keményen beszél és nagy szóval vádolja gyilkosát. Kain pedig tette gyümölcseit, tette méltó bérét kapta és félve, rettegve élt a földön. Ábel halála után is bátran és szabadon szól, Káint a bűn életében is halottakénál szerencsétlenebb életre kár-

hoztatta. Ábelt az erény halála után is ragyogó színekkel mutatja.

Mi is, hogy itt és odaát igaz örömet élvezhessünk, hogy a mai ünnep igazi örömét megízleljük, vessük le a lélek hétköznapi ruháit, különösen vessük le a gyűlölet öltönyét. Lehet, hogy látszólag ezernyi jótettet halmozunk fel, de ha tetteinknek is ez a rút és keserű hiba az indítója, minden fáradozásunk hiábavaló. Adja Isten, hogy mindebből soha semmit se ismerjünk, különösen pedig azok, akik a mai napon a keresztségben a bűnök régi köntösét levetették és a nap sugárözönével vetélkedő fényben tündökölnek. Ti pedig, akik ma Isten fogadott fiaivá lettetek, akik ezt a ragyogó köntöst felöltöttétek, teljes erőttel törekedjete megőrizni ezt a fényt, amelybe ma öltöztetetek. Az ördögnek soha, sehol ajtót ne nyissatok, hogy a Szentlélek bőségesebb ajándékát kapva, gyümölcsöt teremjete. Ki harmincat, ki hatvanat, ki százat, hogy méltók lehessetek bizalommal sietni az ég Királya elé, mikor eljön, hogy minden emberi kifejezést meghaladó javakat osszon azoknak, akik ezt az életet erényekben gazdagon élték át a mi Urunk Jézus Krisztusban, akinek dicsőség és hatalom most és mindig és örökön örökké. Amen.

23. Pünkösdre.¹

„Midőn elérkezett a pünkösöd napja, mindannyian együtt valának ugyanazon a helyen

¹ Aranyászjú Szent János: IV. Homilia az Apostolok Cselekedeteiről. (P. G. 60, 41—47.)

és hirtelenül zaj támada az égből." (Csel. 2, 1—2.) Mi volt a pünkösdi ünnep? Mikor a gabona már kaszára érett, mikor a termést be kellett takarítani, akkor ünnepelték. Ez volt az előkép, lásd most már a valóságot is. Mikor érkezett az ideje, hogy az igehirdetés kaszáját felvegyék, mikor a megérett gabonát be kellett takarítani, a Szentlélek mint éles sarló megérkezett. Emlékezzél Krisztus szavaira: „Emeljétek fel szemeteket és lássátok a szántóföldeket, mert már fehérek az aratásra". (Ján. 4, 35.); majd másutt ezt olvassuk: „Az aratnivaló ugyan sok, de a munkás kevés". (Luk. 10, 2.) Tehát először elküldte az éles kaszát az aratóhoz. Krisztus learatta a vetések zsongéját, mikor magára vette emberi természetünket, ezért nevezi a lelkek meggyógyítását aratásnak. Midőn érkezett a pünkösdi napja — olvassuk —, tehát nem előbb történt, hanem pünkösdi napján. Ünnepen kellett ennek is történnie, hogy akik jelen voltak Krisztus keresztre feszítésén, lássák ezt is. És zaj támada az égből. Miért nem történt mindez érzékelhető jelek nélkül? Mert mikor mindez történt, még akkor is azt mondták az apostolokról, tele vannak édes borral. Mit mondtak volna még akkor, ha nem ilyen külső jelek kíséretében történt volna? Nem is egyszerű bűgös volt az, hanem égből származó. És mivel hirtelen jött, felrázott mindenkit. Betölti az egész házat. A Szentlélek nagy erejéről beszél itt. Figyelj csak! Mindnyájukat összegyűjtötte oda, hogy jelen legyenek, higgyenek és méltónak mutakozzanak.

„Majd pedig szétoszló nyelvek jelenének meg nekik, olyanok, mint tűz s leereszkedék mindegyikükre.” (Csel. 2, 3.) Találóan van ott a *mint* szó, hogy a Szentlélekről valami érzékelhetőt ne gondoljunk. Olyan volt, mint a tűz, olyan, mint a szél. De nem volt egyszerűen a levegőn keresztüljövő szél. Mikor Keresztelő Szent Jánosnak fel kellett ismernie a Szentlelket, mint galamb Krisztus feje fölé ereszkedett (Mk. 1, 10; Luk. 3, 22.; Jn. 1, 32.), most, mikor egész tömeget kellett megtéríteni, mint tűz jött el. Leereszkedett mindenikükre, vagyis ott maradt, megpihent mindenikük fölött.

Föléjük szállott le csak, a tizenkettő fölé, vagy a többiek fölé is? Mind a százhusz ember fölé. Péter sem ok nélkül hozta fel a próféta jövendölését: „Aztán pedig kiöntöm lelkemet minden emberre és prófétálni fognak fiaiok és leányaitok; álmokat álmodnak véneitek és látomásokat látnak ifjaitok”. (Joel. 2, 28.)

Nem azért jött, hogy elveszítsen, hanem hogy betöltsön kegyelemmel, azért jött Szentlélekkel és tűz alakjában, így folytatja ugyanis: „Ekkor mindnyájan betelének Szentlélekkel s beszélni kezdtek különféle nyelveken, amikép a Szentlélek adta nekik, hogy szóljanak”. (Csel. 2, 4.) Ez az új és nem közönséges jel volt az első, amit kaptak. Leereszkedik mindenikükre. Tehát annak a feje fölé is, akit nem választottak meg apostolnak és most már nem szomorkodik, hogy nem választották meg, mint Mátyást. Beteltek Szentlélekkel.

Nemcsak kaptak kegyelmet, hanem be is teltek vele. S beszélni kezdtek különböző nyelveken. Nem mondaná, hogy mindnyájan részesedtek ebben az ajándékban, akik jelen voltak, különben az apostolokat nem említené együtt a többivel. Ahol ugyanis az apostolok csak egyedül voltak jelen, külön megemlíti a Szentírás, akkor itt főképen megemlítette volna.

Kísérd csak figyelemmel, hogy mikor állhatatosak voltak az imádságban, amikor a szeretet közösségét megtartották, akkor jött el a Szentlélek. Mikor azt mondja, mint a tűz, emlékezetünkbe idéz egy másik szentírási jelenetet. Mint tűz jelent meg Isten a csipkebokornál is. Amikép a Szentlélek adta nekik, hogy szóljanak. Mert szavaik olyanok voltak, mint a bölcsek aranymondásai.

Laktak pedig akkor Jeruzsálemben zsidók, istenfélő férfiak. (Csel. 2, 5.) Ez a lakóhely a vallási hovatartozást jelenti. Hogyan? Bár különböző nemzetből valók voltak, hazájukat, otthonukat s rokonaikat elhagyták és ott tartózkodtak. Azt mondja ugyanis a Szentírás: „Laktak pedig akkor Jeruzsálemben zsidók, istenfélő férfiak minden nemzetből, amely az ég alatt van. Amikor ez a zaj támadt, tömeg verődött össze és lelkében megzavarodék”. (Csel. 2, 5—6.) Mivel ez az esemény házban történt, méltán verődtek össze, akik kinn voltak. Értelmetlenül állt a tömeg. Miért állt értelmetlenül? Megrendülve állt és csodálkozott. Majd a szent író, hogy megvilágosítsa a csodálkozás okát, így folytatja: „Mivel ki-ki tulajdon

nyelvén hallotta beszélni őket. Mindnyájan álmélkodtak és csodálkoztak, mondván: Ime ezek, kik beszélnek, nemde mindnyájan galileaiak, hogyan hallottuk mégis mi, mind-egyikünk saját nyelvünket, melyben születünk? Mi, parthusok, médek, elamiták, Mezopotámiának, Judeának, Kappadóciának, Pontusnak, Ázsiának, Frigiának, Pamfiliának, Egyiptomnak és a Cirene körüli Lybia részeinek lakói, a Rómából való jövevények, zsidók is, proseliták is, krétaiak és arabok: halljuk, hogy a mi nyelvünkön hirdetik az Istennek nagy tetteit. Mindnyájan álmélkodtak és csodálkozva mondták egymásnak: Hát ez mi? Mások azonban gúnyolódva azt mondták: Tele vannak édes borral." (Csel. 2, 6—13.)

Mekkora rosszindulat, mekkora gonoszság! Hiszen csak pünkösöd volt, még messze volt a szüret ideje! Még súlyosabb az, hogy annyi csoda után proseliták, rómaiak és talán azok, akik a keresztre feszítést is látták, mondták: Tele vannak édes borral. Térjünk vissza azonban, arra, amit előbb mondtunk. A Szentlélek betöltötte az egész házat. A Szentlélek kiáradása bő volt, mint egy tó vize. A tűz a bőséget, az erősséget jelzi. Semmi hasonló sem történt a próféták idejében. Most ez történt, a próféták működését más jelek kísérték. Ezekiel könyvtercset kapott és megette azt, amit beszélnie kellett: megette azt és olyan lett szájában, mint a méz (Ez. 3, 3.). Más prófétának nyelvét illette Isten (Jer. 1, 9.) Itt maga a Szentlélek működik, akit az Atyával és Fiúval

egyenlő tisztelet illet. Más helyen azt olvassuk Ezekiel könyvéről, hogy „siralom, gyász, ének és jajszó volt beleírva”. (Ez. 2, 9.). Könyvben kapták a kinyilatkoztatást, mert hasonlatokra volt szükségük, egy néppel szemben annak sajátságai szerint; ezek, az apostolok az egész világra kaptak küldetést, olyan népekhez, kiket nem ismertek. Elizeus köpeny által kapott kegyelmet, más, mint Dávid, olajjal való felkenés által; Mózes a csipkebokor tüze által kap meghívást (Móz. II. 3, 2). Itt nem ez történt, mert maga a Tűz jelent meg.

Miért nem töltötte be az egész házat tűz? Mert félelem töltötte volna el őket. Ne azt nézd, hogy szétoszló nyelvek jelentek meg nekik, hanem arra figyelj, hogy tűznyelvek voltak. Ekkora tűz, mint egy tűznyelv, hatalmas erdőt lángba tud borítani. És helyesen mondja a Szentírás, szétoszló nyelvek. Mind egy gyökérből származnak, a hatóerőt ugyanaz a Szentlélek adta. Figyeljük csak meg, hogy először megmutatja, hogy méltók voltak és csak azután kapták a Szentlelket, amint Dávid esetében is történt, aki nyájait legeltette győzelme és dicsősége után is, hogy hite nyilvánvalóvá legyen. Mózes is megvetette a királyi fényt (Móz. II. 2, 11.) s negyven év múlva népe vezetője lett. Sámuel templomban nevelkedett (Kir. I. 3, 3); Elizeus mindent elhagyott (Kir. III. 19, 21.); Ezekiel ugyanezt tette. Akkor kapták a kegyelem lelkét, mikor mindent elhagytak, mikor éretnyes életről tettek tanuságot. Megismerték

saját gyarlóságukat azáltal, amit szenvedtek, de megismerték azt is, hogy nem hiába cselekedtek istenfélően.

Saul is, mikor bizonytságot tett arról, hogy derék férfiú, megkapta a Szentlelket. De így mint most a tanítványok, senki, még Mózes sem, aki nagyobb volt a prófétáknál, mert amikor másokat is lélekkel kellett betölteni, az ő emberi ereje is kevésnek mutatkozott. Itt nem úgy történt. Amint a tűz lángjánál bárki tetszés szerinti mennyiségben gyujthat fáklyát, még sem fogyasztja el a tüzet, hasonló történt az apostolokkal is. A tűz ugyanis nemcsak a kegyelem bőségét jelezte, hanem azt is, hogy mindenki a Lélek forrásából merít, amint Szent János evangéliumában olvassuk, akik Krisztusban hisznek az örök életre szökellő víz forrását kapják (Jn. 4, 14.). Valóban ez történt. Nem a fáraóval indultak ugyanis vitatkozni, hanem a sátán ellen indultak harcba. Ami még csodálatosabb, mikor küldetésüket kapták, nem ellenkeztek, azt sem mondták, hogy nem szónokok, hogy akadozó a nyelvük (Móz. II. 4, 10.), mert Mózesről ezt tanulhatták volna. Nem védekeztek fiatalságukkal, mint Jeremiás próféta (Jer. 1, 6.). Kemény feladatot kaptak, sőt nagyobbat, mint azok, még sem mertek ellenkezni. Ez által nyilvánvalóvá lett, hogy ők a fény küldöttei s égi megbízatás teljesítői. Míg a próféták működtek, semmi égi sem jelent meg, hanem miután az Istenember felment az égbe, onnan elküldte a Szentlelket, aki eljött mint magasból jövő szél zúgása. Ez világosan

mutatja, hogy az apostolokkal senki sem tud szembe szállni, hanem ellenségeiket, mint polyvát, széjjel szórják.

Betöltötte az egész házat. Ez a ház az egész világot jelképezte. Leereszkedik mind-egyikükre. Tömeg verődött össze és lelkében megzavarodnék. Figyeld azok istenfélel-mét, azonnal semmit sem szólnak, hanem haboznak. Amazok, az oktanok, meg kijelentik: tele vannak édes borral. Mivel a törvény előírta, hogy évenként háromszor meg kell jelenni a templomban, pünkösdkor ott tartózkodtak vallásos férfiak minden nemzetből. Vegyük csak figyelembe, hogy aki mindezt leírta, egyáltalán nem hizeleg nekik. Nem mondta ugyanis, hogy mit mondtak, hanem megjegyzi: amikor a zaj támadt, tömeg verődött össze és értelmetlenül álltak. Valóban, mert azt gondolták, hogy sikerük teljes volt Krisztus ellen elkövetett gáztet-tükkel. Lelkiismeretük is nyugtalanította őket, mert még kezükön érezték az ártatlanul kiontott vért és minden megijesztette őket. Nemde mindnyájan galileaiak, akik beszélnek? Helyesen mondotta ezt, mert annak vallották magukat. Annyira megijesztette őket a zúgás, hogy a város nagy része összeverődött. Ez a tény bátorságot öntött az apostolokba, akik valamikor azt sem tudták, mit jelent perzsául beszélni, most született perzsák hallják őket perzsául szólani. Ott voltak a krétaiak, arabok, egyiptomiak, perzsák, jeléül annak, hogy az apostolok mindezeket meghódítják Krisztusnak.

Még a fogság idején valószínű számos po

gány megismerte az izraelita vallást, vagy már a pogányok között is elterjedtek a próféták tanításai. Tehát sokan voltak ott, akiknek eszébe jutott, amit már hallottak. Teljes bizonyíték volt ez és minden vitán felül állt, idegen pogányok és proseliták részéről. Saját nyelvükön hallották őket beszélni Istennek nagy tetteiről. Mert nem mindennapi, hanem csodálatos dolgokról beszéltek. A hallgatóság is méltán kételkedett, mert hasonló még sohasem történt. Figyeljük csak meg ezeknek az embereknek jóra való-ságát! Megdöbbenve álltak és habozva kérdezgették: Hát ez mi?

Mások azonban gúnyolódva azt mondták: Tele vannak édes borral. Milyen elvete-műltség! Ha ezért gúnyolódtak, akkor nincs min csodálkozni, mert amikor az Úr Jézus Krisztus ördögöt űzött ki, azt mondták róla, hogy ördöge van. (Ján. 8, 48.) Az arcátlan-ság ugyanis mindenütt ott van és csak azt keresi, hogy szólhasson valamit; nem a valóságnak megfelelően, hanem ami éppen nyelvére jön.

Tele vannak édes borral. Gondoljuk csak meg, milyen veszedelmek között, mikor az apostolok a legrosszabbtól féltek, akikre végtelen szomorúság nehezedett, így mernek beszélni, ahogy a következőkben látjuk. Figyeljük csak, mint akarják őket mámorosnak beállítani, hogy minden szavukat és tetteiket részegségnek tulajdoníthassák és ezért mondják: Tele vannak édes borral.

Péter pedig a tizeneggyel ott állta, s fel-emelé szavát és beszédet intézett hozzájuk.

Látod Péter buzgalmát, látod bátorságát? Ha ugyanis csodálkozva néztek rá és megdöb-bentek, nem csodálkoztak-e méltán, mikor ilyen egyszerű tanulatlan ember ekkora tömegben szónokolni kezdett. Mert ha valaki baráti körben is zavarba jön beszéd közben, mennyivel inkább ellenségek és gyűlölködők között. Már első szavával megcáfolta, hogy mámorosak, nincsenek révületben, mint a pogány jósok és nem megszállottak. Mit jelentsen az: a tizeneggyel ott álla? A tizenegy nevében beszélt egy szájjal; mellette állt a tizenegy, tanusítva szavai igazságát.

Felemelte szavát és beszédet intéze hozzájuk; tehát bátorsággal eltelve beszélt. Azért teszi ezt, hogy megismerjék a Szentlélek kegyelmének erejét. Az, aki egy kis szolgálóleány kérdésétől megijedt, most halált lihegő tömeg között ekkora bátorsággal beszél. A feltámadás kétségbevonhatatlan jele ez. Mekkora arcátlanság, mekkora gonoszság, mekkora romlottság a nyelvek csodálatos adományát részegségnek tulajdonítani? De mindez nem hozta zavarba az apostolokat és nem félemlítette meg őket. A Szentlélek eljövételével ugyanis újjáalakultak, mintegy felülemelkedtek mindazon, ami földi, ami testi. A Szentlélek ereje agyagból aranyat alkotott. Tekints Péterre, és keresd benne azt a régi félénk embert, az oktalant, akire állt Krisztus szava: „Még ti is értelem nélkül vagytok?” (Mt. 15, 16.); azt a Pétert, akit Krisztus csodás vallomása után kísértőnek nevezett. (Mt. 16, 23.)

Felemelte szavát és bátran beszédet intézett hozzájuk. Ilyen a Szentlélekkel eltelt férfi. Tegyük csak magunkat méltóvá az égi kegyelemre és minden könnyű lesz. Amint ha az ember tüzet dob nád közé, magának semmi baja sem lesz, hanem inkább nagyobb bajt okoz; a Szentlélek tüzével eltelt ember sem szenved bántalmat, hanem azok, akik vele szembeszállnak, önmagukat vesztik el; hasonló történt itt is. Mint mikor tüzet vivő ember szénát szállítót támad meg, az könnyedén, önbizalommal telve küzd, az apostolok is hasonlóan nagy bátorsággal küzdöttek. Mivel bánthatta volna őket a néptömeg? Mondd, nem nyomorúsággal és éhséggel küzdöttek? Nem szégyennel és becstelenséggel, mikor csalóknak tartották őket? Nem voltak-e céltáblái a jelenlevők gúnyolódásának? Nem voltak-e kitéve egész országok esztelen dühének, lázadásoknak és cselvetéseknek? Nem álltak-e szembe tűzzel, vassal, vadállatokkal és mindenféle más küzdelemmel? Vagy talán úgy érezték, hogy csak álmot vagy képet látnak? Mi történt tehát? Megvetették azok gyűlölködését, legyőzték lelkük félelmét. Talán féltek a sokaságtól? Talán aggodalmaskodtak és remegtek? Hallgassuk csak meg, mit mondanak az apostoloknak: „Ránk akarjátok hátrítani annak az embernek vérért!” (Csel. 5, 28.)

Csudálatos, hogy az apostolok fegyverek nélkül indulnak fegyverekkel fölszereltekkel szembe, olyanokkal szembe, akik hatalomban felettük állnak. Tapasztalatlanok, műve-

letlenek, nyelveket nem ismernek és indulnak szemfényvesztők, csalók, szofisták, rétorok ellen és küzdenek Platon és Aristoteles iskolájában megcsömörlött bölcselőkkel és aki eddig csak hálójának élt, úgy elbánt velük, mintha csak halakkal lett volna dolga. A sok mindenről beszélő Platon elhallgatott, ez beszél nemcsak saját nemzetének, hanem perzsáknak, médeknek, elamitáknak, indusoknak mindenütt a világon a föld széléig. Hol van most már Görögország nevének varázsa, hol vannak a bölcselők elméletei? Ez a galileai, ez a betszaidai halász, ez az egyszerű ember mind felülmúlta őket. Nem szégyenlitek, milyen országból jött, aki meghódított benneteket? Ha még a nevét is meghalljátok, hogy Kéfásnak hívták, még inkább szégyen tölt el benneteket. Ez győzött le benneteket, akik az alázatosságot gyaláztatnak, a virágos nyelvet dicsőségnek tartottátok. Nem azon az úton jártatok, amelyen kellett volna, hanem elhagyva a királyi, könnyű és síma ösvényt, a gonoszság, romlottság nehéz útján jártok és ezért nem juttok el a mennyek országába.

24. Pünkösdhétfőre.¹

„Mert nem azért küldötte Isten az ő Fiát e világra, hogy ítélje e világot, hanem hogy üdvözüljön e világ ő általa.” (Jn. 3, 17.)

¹ Szent Ágoston magyarázata Szent János evangéliumához. 12. fejezet. (Migne P. L. 35, 1490—92. 12—14. pont.)

Amennyire az orvoson múlik, meg akarja gyógyítani a beteget. Magát viszi a romlásba, aki nem akarja megtartani az orvos előírásait. A megváltó azért jött e világra, amint a neve is mutatja, hogy megváltsa a világot, nem pedig hogy megítélje. Ha nem akarod, hogy megváltson, önmagadra vess, ha az Úr el fog ítélni. Hogy is mondtam: el fog ítélni? Figyeld: „Aki ő benne hiszen, meg nem ítéltetik; aki pedig nem hiszen...” —úgy-e, azt várod: megítéltetik”. Nem, az írás így folytatja: „már megítéltetett”. (Jn. 3, 18.) Még nem ismerjük az ítéletet, de már megtörtént. Tudja az Úr, kik az övéi: tudja, kik szereznek koronát s kik lángot; ismeri csűrében a búzát, ismeri a polyvát is; ismeri a vetést, ismeri a konkolyt is. Aki nem hisz, már meg van ítéelve. Miért? „Mert nem hitt az Isten egyszülött Fia nevében.” (Jn. 3, 18.)

„Az pedig az ítélet, hogy a világosság a világba jött, de az emberek jobban szerették a sötétséget, mint a világosságot; mivel cselekedeteik gonoszak valának.” (Jn. 3, 19.) Testvéreim, kinek a cselekedeteit találja jónak az Úr? Senkiét. Bárkinek a tetteit rossznak találja. Némelyek hogy cselekedhetnek mégis igazságot és juthatnak a világosságra? Erről olvassuk: „Aki pedig az igazságot teszi, a világosságra megy, hogy nyilvánosságra jöjjenek az ő cselekedetei, mert Istenben műveltettek”. (Jn. 3, 21.) Hát egyesek hogy tesznek jót, hogy eljussanak a világossághoz, Krisztushoz, mások pedig mért szeretik a sötétséget? Ha ugyanis min-

denkit bűnösnek talál, és mindenkit meggyógyít a bűntől, hogyan kelljen e szavakat értenünk: „Az pedig az ítélet, hogy a világosság a világba jött, de az emberek jobban szerették a sötétséget, mint a világosságot; mivel cselekedeteik gonoszak valának”. Mit jelent ez? Hát kinek a cselekedetei voltak jók? Nemde azért jött, hogy megmentse a bűnösöket? De — mondja — jobban szerették a sötétséget, mint a világosságot. Itt a lényeg: sokan tehát szerették bűneiket, mások megvallották bűneiket. Aki pedig megvallja bűneit, és vádolja magát bűneiért: ezt már Istennel teszi. Vádol az Isten bűneidért; ha te is vádolod magadat, Istennel jutsz kapcsolatba. Mintha két dolog volna az ember és bűnös. Az embert Isten alkotta, a bűnöst az ember. Semmisítsd meg, amit te alkottál, hogy Isten megváltsa azt, amit ő alkotott. Utálnod kell magadban a magad művét, hogy szerethesd magadban Isten alkotását. Mikor pedig kezd neked nem tetszeni, amit tettél, ekkor kezdődnek jótetteid, mert vádolod magad rossz tetteidért. A jó tettek kezdete rossz tetteid megvallása. Ha az igazságot teszed, eljutsz a világosságra. Mit jelent: ha igazságot cselekszel? Ne simogasd magadat, ne hízelegj magadnak. Ne mondd, hogy igaz vagy, mikor bűnös vagy, és kezded az igazságot tenni. Eljutsz a világosságra, hogy nyilvánvalóvá legyenek tetteid, mert az Istenben cselekedted őket. Mert az is, ami neked nem tetszik: vétkeid, nem lennének neked

visszatetszőek, ha Isten meg nem világosítana téged, s az ő igazsága neked meg nem mutatná. De aki a figyelmeztetés után is szereti bűneit, az utálja az intő fényt és fut előle, hogy ne vádolják bűnei, amelyeket szeret. Aki pedig az igazságot teszi, vádolja magában a bűnt; nem kíméli magát, nem húny szemet magával szemben, hogy az Isten húnyjon előtte szemet: mert amiről azt akarja, hogy az Isten szemet húnyjon neki, maga elismeri, s a világosságra jut. Hálát ad a világosságnak, hogy megmutatta neki, amit magában utál. Mondja az Istennek: „Fordítsd el bűneimtől arcodat”. És milyen homlokkal mondaná, ha ezt is nem mondaná: „Gonoszságomat elismerem, és bűnöm előttem van szüntelen”. (Zsolt. 50, 11; 50, 5.) Legyen előtted, amiről nem akarod, hogy Isten előtt legyen. Ha hátat fordítasz bűneidnek, szemed elé hozza őket majd az Úr. De csak majd akkor, amikor már a bűnbánatnak nem lesz haszna.

„Járjatok, míg tiétek a világosság, hogy sötétség ne lepjen meg benneteket.” (Jn. 12, 35.) Testvéreim: ügyeljeteك üdvösségetekre, ügyeljeteك, míg van idő. Senki se késlekedjék Isten templomából, Isten cselekedeteitől. Imádkozzatok állandóan, tegyéteك szokásos buzgóságaitokat. Vigyázzatok, míg nappal van. Világít a nappal, amely Krisztus. Kész arra, hogy szemet húnyjon, de csak a bűnvallóknak. Kész megbüntetni azokat, akik védik magukat, a magukat jónak hencegőket, a magukat, bár semmik,

sokra tartókat. Aki pedig az ő szeretetében és irgalmasságában jár, megszabadul a nagy, halálos bűnöktől: gyilkosságtól, lopástól és paráznaságtól. A kisebb bűnök meggyónása igazzá teszik a gyónást. Ilyenek a nyelv, gondolatok bűnei, mértéktelenség a megengedett dolgokban. Ha ugyanis elhanyagoljuk a kis bűnöket, romlásba döntenek. Kicsiny a vízcsepp, amely megtölti a folyókat, kicsiny a tengerpart homokszeme, de ha sok rakódik le a partra, mindent befed és elnyel. A csónak fenekébe szivárgó víz, ha elhanyagolják és idővel ki nem merik, ép-úgy elsüllyeszti a hajót, mint a rohanó hullám. De hogy lehet a lelkünkben összegyülemelő vizet: kisebb hibáinkat kimerni, ha csak nem úgy, hogy jócselekedetekkel vigyázunk, hogy a bűnök el ne öntsenek bennünket; hacsak nem bánattal, böjtöléssel, adakozással, megbocsátással. E világi életünk útja nehéz, telve van kísértésekkel. A szerencsés körülmények ne tegyenek bennünket fenhéjazóvá, a balszerencse ne törjön össze. Aki e világon szerencséivel áldott meg bennünket, vigasztalásunkra tette, nem romlásunkra. Viszont ki megpróbál minket e világon, megjavításunkért, nem elítélésünkért teszi. Fogadjuk meg az atya tanítását, hogy ne kelljen éreznünk a bíró büntetését. Ezeket mondom naponta nektek, kell is mondanom, mert jó s üdvös dolgok ezek.

25. Szentháromság vasárnapjára.¹

A Szentháromság három személye egy. Olvastuk, hogy az Isten népének törvényt adó Mózes azt mondja: „Halld, Izrael: az Úr, a mi Istenünk egy Úr”. (Móz. V. 6, 4.) Nem lehet nagyobb, nem lehet kisebb, nem lehet megszámlálni, amint Dávid próféta mondja: „Nagy a mi Urunk, nagy az ő hatalma, bölcseségének nincsen határa”. (Zsolt. 146, 5.) Nagyon jól tudjátok ti ezeket, kedves testvéreim, akik erősen őrzitek lelketekben a katolikus igazságot. Halljátok mégis röviden, amit Isten segítségével ki akarok fejteni. Egy Isten az Atya, egy Isten a Fiú, egy Isten a Szentlélek; nem három az Isten, hanem egy az Isten: három az elnevezésben, egy a lényeg istenségében.

Az emberi test azonban csak Krisztushoz tartozik. Meg fogjuk ezt világítani a lélek, nap és citra hasonlatával. Azt mondhatná ugyanis az eretnek, ha egy a három személy, akkor mind testté lett. Nem. A test csak Krisztushoz tartozik. — Nemde más a lélek, más az értelme, és mégis a lélekben van az értelem, és egy a lélek. De más a lélek, más az értelem szerepe: a lélek éltet, az értelem ért. A lélekre tartozik az élet, az értelemre a bölcsesség. És bár egyek, a lélek egyedül fogadja magába az életet, az értelem egyedül fogadja magába a bölcseséget. És mégis: sem a lélek nem lehet értelem

¹ Szent Ágostonnak tulajdonított 245. beszéd a Szentháromság és megtestesülés titkáról. (Migne P. L. 39, 2196—97. 1., 2. p.)

nélkül, sem az értelem lélek nélkül. Így ám-
bár egy az Atya és Fiú, és egy az Isten, az
emberi test csak Krisztushoz tartozik, amint-
hog्य egyedül az értelemhez tartozik a böl-
csesség, bár nem lehet a lélektől elválasz-
tani. — De vegyünk más hasonlatot. Egy-
ugyanazon napsugár közvetíti a napból a
meleget és a fényt. De a melegség szárít, a
fény megvilágít. És bár a melegség és fény
egymástól el nem választható, a fény a meg-
világítást végzi, nem a melegítést; a meleg-
ség a melegítést végzi, nem a megvilágí-
tást. Mást végeznek közösen, mást külön-
külön, egymástól mégsem választhatók el.
Így a Fiú vette fel a testet, de nem hagyta
el az Atyát, nem is vált el az Atyától. Fel-
vette, mondom, a Fiú a testet tulajdonként,
de azért az Atya és Szentlélek nem volt
távol fenségével. Az istenségben egyenlő-
ség uralkodik, de a test csak a fiú tulajdona.
De az Atyának és Szentléleknek istensége
sohasem távolodott el tőle. Mivel tehát egy
az istenség, eltölti Krisztus testét az Atya
és Szentlélek is; de csak fenségével és nem
úgy, mintha ők is felvennék azt. Akarod
tudni, hogy vele volt az Atya is? „Nem va-
gyok egyedül — mondja az Úr Krisztus —,
hanem az Atya velem van.” (Jn. 16, 32.) De
azt is olvashatjuk, hogy a Szentlélek is vele
volt; az evangelista mondja: „Jézus pedig
telve Szentlélekkel visszatérek a Jordántól”.
(Lk. 4, 1.) Úgy-e, mennyire igaz, hogy csak
Jézus Krisztus vette fel az emberi testet;
azonban az Atya és Fiú sem volt távol mēl-
tőségával. Ha az eget és földet betölti az

Atya, betölti a Szentlélek is; Krisztus testét sem tudták elhagyni, mivel az istenség egységében megmaradtak. — Nézzük végül a citerát. Hogy a hangszer édes dallamokat adjon, három dolog szükséges: hozzáértés, kéz és húr; és mégis e három nyomán egy dallam hallható. A hozzáértés diktál, a kéz érint, a húr hangot ad. Egyszerre három dolog működik, de csak a húr hangja hallható. Sem a hozzáértés, sem a kéz nem ad hangot, bár ezek a húrral együtt működnek. Így sem az Atya, sem a Szentlélek nem vette fel a testet, mégis együtt működnek a Fiúval. A hangot a húr adja, a testet csak a Fiú vette fel. A működés háromtól függ, de ahogy a hangzás egyedül a húr dolga, így az emberi test felvétele egyedül Krisztusé.

26. Szentháromság vasárnapjára.¹

A boldog és örökkévaló Szentháromság, Atya, Fiú és Szentlélek, az egy Isten, a hatalom teljessége, a legfőbb bölcsesség, a legnagyobb szeretet saját hasonlatosságára teremtetett valami háromságot az emberi lélekben is. Ez a Szentháromsághoz valamiképp abban hasonlít, hogy emlékezetből, értelemből és akaratból áll. Azonban oly módon teremtette, hogy csak benne maradván, benne részesedve legyen boldog, mert ha elfordul, bár mit is tesz, nyomorult marad. Ez a teremtetett háromság azonban inkább választotta

¹ Szent Bernát XLV. szentbeszéde. (P. L. 183, 667—669.)

saját akaratának indítására a bukást, mint-hogy a Teremtő kegyelméből szabadakarat által járjon. Elbukott tehát csábítás, gyönyör és beleegyezés által a legfőbb, legszebb Háromságtól, hatalomban, bölcsességben, tisztaságban és más rút háromsághoz lett hasonló és pedig gyengeséghez, vaksághoz, tisztátalansághoz. Az emlékezet ugyanis erőtlens és gyönges lett, az értelem oktalan és elhomályosult, az akarat tisztátalan. Továbbá az emlékezet, mely elbukás előtt az isteni hatalommal foglalkozott, miután attól elszakadt és mintegy sziklára hullott és három részre tört, szétesett élvezetes, terhes és tétlen gondolatokra. Élvezetesnek azokat nevezem, amelyek evés, ivás és hasonlóak körül forgolódnak; terheseknek azokat, amelyek munkakörünkkel, foglalkozásunkkal kapcsolatosak; a tétlenség gondolatai azok, amelyek nem csábítanak, nem is okoznak terhet, de az örök dolgokkal való foglalkozástól mégis eltávolítanak, például ha valaki futó lóra vagy repülő madárra gondol.

Az értelem bukása is háromszoros. Mert ha föladata volt választani jó és rossz, igaz és hamis, célszerű és alkalmatlan között, ezek megítélésében most oly nagy homály teszi vakká, hogy gyakran ellenkező ítéletet alkot, elfogadva a rosszat a jó, hamisat az igaz, alkalmatlant az alkalmas helyett és megfordítva. Soha nem tévedne, ha nem lenne megfosztva a világosságtól, melyet teremtéskor kapott. Hanem mivel elvesztette eredeti állapotát alig talál mást, mint saját vakságának sötéttségét. Hogy történt, hogy

még az eszközt is elvesztette, amivel a bölcsesség hármasság útját szolgálta, vagyis az erkölcsöt, a megismerést, a természetet: amelyeket más névvel erkölcsi megismerő és természeti tudománynak nevezhetünk. Ha az erkölcsstudomány által választjuk ki a jót és vetjük el a rosszat; megismerés által teszszük magunkévá az igazat és hamisat, természetes ismeret által ítéljük meg a célszerűt és az alkalmatlant, vagyis mit használhatunk és mit kell elvetnünk.

Az akarat romlása szintén hármasság. Aminek ugyanis a legfőbb Jóságához és tisztaságához kellett volna ragaszkodnia és azt szeretnie, saját gonoszsága miatt elbukva a test és szem kívánságai és a világ kevélysége által megszerette a földieket. Lehet-e valamit szerencsétlenebbnek tartani ennél a bukásnál, ahol az emlékezet, értelem, akarat tönkremenésével a lélek egész értéke elveszett?

Azonban természetünknek ezt a súlyos, szegycinteltjes bukását orvosolta a boldog Szentháromság, megemlékezve irgalmasságáról, nem nézve a mi bűneinket. Eljött az Atyától küldött Fiú és hozott hitet: a Fiú után eljött a Szentlélek és szeretetet hozott. E kettő, hit és szeretet által született meg bennünk a remény, hogy visszatérhetünk az Atyához. Új hármasság, hit, remény és szeretet; e három által emelt fel minket a boldog Szentháromság a mélységből, változékony, elesett és nyomorult hármasságot. A hit megvilágosította az értelmet, a remény megújította az emlékezetet, a szeretet megtisztította az akaratot. Mikor tehát az Isten Fia eljött

és ember lett az Isten, mint jó orvos parancsokat adott, melyek megtartásával újra éled az elveszett üdvösség. Csodákat tett, hogy higgyünk parancsainak; boldogságot ígért, hogy a parancsok hasznosságáról meggyőzőn. Tehát más hinni parancsnak, más hinni csodában, más hinni ígéretben, vagyis amellyel Istenben hiszünk, amellyel Istent hisszük és amellyel Istennek hiszünk. Mikor a parancsokat hisszük, hiszünk Istenben, Istenben hinni pedig annyit jelent, mint remélni benne és szeretni őt. A csodák hitével hisszük Istent, aki ezeket és mindent megtehet. Az ígéretekből való hittel hiszünk Istennek, aki amit ígér hűségesen teljesíti. A remény hasonlóképen háromféle és a hármas hitből származik. A parancsokban való hitből fakad a megbocsátás reménye; a csodákéból a kegyelem, az ígéretekből valótól, a dicsőség reménye. A szeretet ugyancsak három elemből épül fel: „A tiszta szívből, a jó lelkiismeretből s a tettetés nélküli hitből”. (Tim. I. 1, 5.) Tisztaság a felebarát, jó lelkiismeret önmagunk, hit Isten iránt. A tisztaság azt jelenti, hogy bármit teszünk, azt vagy felebarátunk javára vagy Isten dicsőségére tesszük. Különösen felebarátunknak kell hasznára lennünk, mert Isten előtt nyitott könyv vagyunk; felebarátunkkal szemben csak annyiban, amennyire megnyitjuk számára szívünket. A jó lelkiismeret bűnbánat és önfegyelmezés eredménye. Bűnbánat által bűnhödünk elkövetett bűneink miatt, önfegyelmezés által nem követünk el semmit, amiért büntetés járna. A tettetés nél-

küli hittel éberek vagyunk Istennel szemben, hogy felebarátunk miatt, akit szeretünk, meg ne bántuk az Istent; hogy a lelkiismeret miatt, melyet bűnbánat és önfegyelmezés által alázatosságban akarunk megőrizni, engedetlenek ne legyünk Istennel szemben; ezt jelenti a tettetés nélküli hit. Halott és hamis hit közötti különbséget jelenti a tettetés nélküli kifejezés. Halott a hit, ha nem folynak belőle jócselekedetek; felszínes az, amely pillanatnyilag erős, de kísértés idején eltántorodik és ezért felszínes.

Mindezt röviden összefoglalhatjuk, hogy könnyebben megjegyezzük. Tehát van teremő Szentháromság: Atya, Fiú és Szentlélek és van elbukott teremtet háromság, emlékezet, értelem, akarat. Három, ami miatt elbukott: csábítás, gyönyör, beleegyezés. Három az, amelybe lesüllyedt: tehetetlenség, vakság, tisztátalanság. Az elbukott háromságnak, az emlékezetnek, értelemnek és akaratnak külön-külön három faja van: a bukott emlékezetnek háromfajta gondolata, érzéki, terhes és tétlen. Az értelem hármát nem ismer: jót és rosszat, igazat és hamisat, célszerűt és alkalmatlant. Az akarat elgyengült, a test, szem kívánságai és a világ kevélysége miatt. Van háromság, mellyel felemelkedik, hit, remény, szeretet, melyeknek ismét hármias alcsoportjai vannak; parancsok, csodák, ígérek hite; megbocsátás, kegyelem, dicsőség reménye; és van tiszta szívből, jólelkiismeretből és tettetés nélküli hitből fakadó szeretet.

27. Urnapjára.¹

„Ezt azonban megparancsolom, nem dicsér-
vén, hogy nem jobbra, hanem rosszabbra
gyűltök össze. Mert először is úgy hallom,
hogy midőn összegyűltök az egyházba, sza-
kadások vannak köztetek, és ezt részben el
is hiszem; mert szükséges, hogy meghason-
lások is legyenek, hogy a kipróbáltak nyil-
vánvalók legyenek köztetek. Midőn tehát
egybe gyűltök, ez már nem az Úr vacsorájá-
nak evése, mert kiki a saját vacsoráját veszi
elő, hogy megegye. És az egyik éhezik, a
másik meg dőzsöl. Vajjon nincs-e házatok
az evésre és ivásra? Vagy megvetitek az
Isten egyházát, és megszégyenítitek azokat,
akiknek nincsen? Mit mondjak nektek? Dí-
csérjelek-e titeket? Ebben nem dicsérlek!
Mert én az Úrtól vettem, amit közöltem is
veletek, hogy az Úr Jézus azon az éjszakán,
amelyen elárultatott, vevé a kenyeret, és
hálát adván, megtöré és mondá: Vegyétek és
egyétek, ez az én testem, mely értetek ada-
tik; ezt cselekedjétek az én emlékezetemre.”
(Kor. I. 11, 17—24.)

Miért emlékezik meg itt az apostol a szent
titkokról? Nagy szükség volt erre, hogy bi-
zonyosságul hozza fel a jelen esetre. A te
Urad ugyan ahhoz az égi asztalhoz hívott
mindenkit; bár ez rendkívül félelmetes és
mindenki méltóságán felül áll; te pedig ke-
resztény testvéredet a te szerény és silány

¹ Aranyszájú Szent János: XXVII. Homilia a korin-
tusiakhoz írt első leveléről. (P. G. 60, 228—232, rövi-
dítve.)

vacsorádhoz nem tartod méltónak! Mikor a szegények lelki javakban is csak olyan mértékben részesednek, mint te, még földi javaktól is megfosztod őket, pedig azok sem egészen a tieid. De nem akar kemény hangon beszélni, hanem szelídebb hangon folytatja: Az Úr Jézus azon az éjszakán, amelyen elárultatott, vevé a kenyeret. Miért említi meg az apostol pontosan az időt, az estét, az árulást? Nem ok nélkül! Hanem azért, hogy a lélek az időpont megjelölésétől is meginduljon. Mert ha kőből is van valaki, ha arra az éjszakára gondol, mint volt együtt szomorúan tanítványaival, hogyan történt az árulás, hogyan kötözték meg és vezették el, hogyan ítélték el és mint viselt el mindent, ami reá várt. Ha ezt látjuk, meglágyul szívünk, kiemelkedünk a földies gondolkodásból és a világ minden fennhéjázásából. Mindezt azért mondja el, időpontot, vacsorát, árulást, hogy szegyen töltse el lelkünket: a te Urad önmagát adta érted és te ételt nem adsz testvérednek önmagad helyett? Hogyan mondhatja az apostol, hogy mindezt az Úrtól vette, hisz az utolsó vacsorán jelen sem volt, hanem az üldözők közül való volt. Azért, hogy világosan lásd, hogy nem kiválóbb az a vacsora, mint a későbbi szentáldozások. Mert ma is az Úr tesz és nyújt mindent, mint akkor. Azért is említi azt az éjszakát, hogy másképp is bűnbánatra indítson bennünket. Azokra a szavakra emlékezünk ugyanis leginkább, melyeket utoljára hallottunk haldoklótól és meny-

nyire szégyenletesnek tartjuk, ha valaki családtagok közül erről megfélemedezik. Szent Pál emlékeztetni akar arra, hogy Atyánknak ez volt utolsó szava és azon a napon, melyen elköltözött, ezt a megbízást adta. Az apostol szent félelemmel akar eltölteni bennünket: emlékezzetek — mondja —, hogy utolsó kívánságként a szent titok ünneplését bízta ránk és halála előtti éjszakán ezt a parancsot adta és hagyta ránk e vacsorát.

Ezután elmondja az apostol, mi történt az utolsó vacsorán: Vevé a kenyeret és hálát adván, megtöré és mondá: Vegyétek és egyétek, ez az én testem, mely értetek adatik. Ha tehát az eucharisziához járulsz, ne tégy semmi méltatlant, ne szégyenítsd meg testvéredet, ne vesd meg a szűkölködőt, ne dorbézolj, ne gyalázd meg az Isten egyházát. Jöjj és adj hálát azokért, amiket kaptál; adj viszonzásul te is valamit; ne különítsd el magad testvéreidtől. Krisztus egyaránt adta magát mindenkinek, mondván: Vegyétek és egyétek. Az Üdvözítő egyformán adta testét mindenkinek, és te a közös kenyérből nem juttatsz egyformán mindenkinek?

„Hasonlóképpen — vevé — a kelyhet is, miután megvacsorált, mondván: Ez a kehely az újszövetség az én véremlében: ezt cselekedjétek, valahányszor isszátok az én emlékezetemre.” (Kor. I. 11, 21.) Te azt mondod, hogy Krisztus emlékét újítod meg és megvedted a szegényt és nem félsz? Ha halott fiad vagy testvéred emlékét ülnéd, nyugtalan

lenne a lelkiismereted, ha a szokásnak megfelelően nem hívtad volna meg a szegényeket; mikor a te Urad emlékét ünnepled, még a szegényeknek sem juttatsz. Mit jelent sen az: Ez a kehely újszövetség? Az úszövetségnek is volt kelyhe, melyben italt és álatok vérét áldozták. Kehelybe és pohárba fogták fel a kiömlő vért és így mutattak be áldozatot. Mikor tehát Krisztus álatok vére helyett saját vérét hozta áldozatul, hogy valaki ezt hallva meg ne ütközzék, emlékezetbe idézi azt a régi áldozatot. Miután negemlékezett az utolsó vacsoráról, felhívja figyelmüket, hogy mintha azon az estén lennének, ugyanazon asztalhoz ülnének, magától Krisztustól veszik a legszentebbet: „Mert valahányszor ezt a kenyeret eszitek és ezt a kelyhet isszátok, az Úr halálát hirdetitek, míg el nem jő”. (Kor. I. 11, 26.)

Krisztus a kenyér és kehely felett is elmondotta: ezt cselekedjétek az én emlékezetemre; megokolva, miért adta nekünk ezt a szent titkot. Ez elég arra, hogy felszítsa buzgóságunkat, mert mikor arra gondolsz, mit szenvedett az Úr érted, kitárul a lelked. Ezért említi Szent Pál is itt: valahányszor eszitek ezt a kenyeret, az Úr halálát hirdetitek. Ez az a lakoma! Miután erre felhívta a figyelmet; hogy az a világ végéig fennmarad, hozzáfűzi: míg el nem jő.

„Aki tehát méltatlanul eszi ezt a kenyeret, vagy issza az Úr kelyhét, vétkezik az Úr teste és vére ellen.” (Kor. I. 11, 27.) Miért vétkezik? Mert vért ont és az Úr asztaláról

való részesedés véres áldozat és nem lakoma már. Amint, akik általverték a kereszten, nem azért ontották vérét, hogy részesedjenek benne, hanem hogy kiontsák; ez történik azzal is, aki méltatlanul veszi, mert lelkében semmi gyümölcsöt sem terem. Látjuk milyen keményen beszélt, mennyire megrothta túlkapásaikat, rámutatva arra, ha ilyen lélekkel készülnek a szent Vér vételére, méltatlanul részesednek abban? Már hogy ne részesednének méltatlanul, mikor lenézik a szűkölködőt és megszégyenítik? Mert ha Krisztus kizárja a mennyek országából azokat, akik nem adnak a szegényeknek, bármilyen jámborok legyenek is, méginkább azt, aki feleslegéből nem ad! Milyen visszasan beszélt az apostol.

Mit mondasz? Visszasan beszél? Az Úr asztaláról részesültél, szelídnek és angyalokhoz hasonlónak kellett volna lenned és mindenkinél kegyetlenebb lettél. Izlelted az Úr kelyhét és ezek után sem ismered meg testvéreidet, hogy tarthatsz még bocsánatra számot? Ha az előtt nem ismerted, az Úr asztalától kezdve ismerned kellett volna! Te pedig meggyalázod az Úr asztalát is, mert aki méltó volt az Úr asztalához, te, még a te étkeidre sem tartod méltónak. Nem emlékszel, mennyit veszített az, aki a neki járó száz dénárt visszakövetelte, nem hallottad, mint veszítette el ez által a nagy ajándékot? Nem gondolod meg, hogy mi voltál és mivé lettél? Nem veszed észre, hogy az anyagiakban szűkölködőknél mennyivel koldusabb vagy jócselekedetekben, mert ezernyi bűn

nyomja lelkedet? Mindettől megszabadított téged Isten és égi lakomára méltatott és te mégsem lettél emberszeretőbb. Tehát nincs más hátra, mint hogy átadjon a kízóknak.

Hallgassuk mi is mindnyájan ezeket a szavakat, akik szegényekkel együtt járunk ehhez a szent lakomához, de mikor ki-megyünk innen, meg sem látjuk őket, hanem dorbézolunk és elmegyünk a szűkölködők mellett. Ugyanarra a vádra vagyunk méltók mi is, mint a korintusiak. Most talán azt kérdezed, mikor fordul ez elő? Mindig, de leginkább ünnepeken, mikor legkevesbbé szabadna történnie. Akkor ugyanis áldozás után azonnal megkezdődik a dorbézolás, a szegények megvetése. Röviddel a szent Vér vétele után, mikor böjtnek és józanságnak lenne az ideje, tobzódsz és dorbézolsz. Ha reggelire valami jót fogyasztasz, gondosan vigyázol, hogy valamivel el ne rontsd kellemes érzésedet, de amikor a lélek táplálékát vetted, akkor nem vonakodol az ördög ételétől.

Gondolj csak arra, mit tettek az apostolok azután, miután Krisztus asztalánál ültek? Ugye imádkoztak és szent himnuszokat énekeltek? Virrasztottak ugye és hosszú tanításban részesültek, mely tele volt szent bölcsességgel? Nagy és csodás dolgokat beszélt nekik Krisztus és bízott rájuk Judás távozása után, aki elment, hogy hívja azokat, akik halálra akarták őt adni. Nem hallottad, hogy az a háromezer ember, akik a szentáldozásban részesültek, állhatatosak voltak imádságban és a tanítás hallgatásá-

ban, nem pedig tobzódásban és dorbézolásban?

Te a legszentebb vétele előtt böjtölsz, hogy valamiképen méltó lenni látsszál, de a vétel után azonnal, mikor összeszedettnek és fegyelmezettnek kellene lenned, mindent elrontasz! Nem egyformán kellene-e előtte is, utána is böjtölni, mértékletesnek lenni, különösen akkor, miután a mennyei jegyese-det magadhoz vetted. Előtte, hogy méltóképen vehesd magadhoz; utána, hogy méltónak bizonyulj arra, amit kapsz.

Mit tegyek tehát, kérdezed? Böjtöljek szentáldozás után is? Nem mondom ezt, nem is parancsolom. Bár szép dolog volna; mégsem kényszerítlek erre, buzdítalak azonban, hogy ne add át magadat mértéktelen gyönyörnek. Mert ha sohasem szabad gyönyörrel töltekezni, amint Szent Pál figyelmeztet erre: aki gyönyörnek adja át magát, élő halott. (Tim. I. 5, 6.) Mert ha a nő számára a gyönyör halált jelent, méginkább a férfinak és ha máskor is veszteted okozzák, sokkal inkább a szent titkokban való részesedés után. Az élet kenyerének vétele után halálra méltókat cselekszel, nem félsz? Nem veszed észre, mennyi rossz származik a gyönyörből: féktelen nevetés, megfontolatlan szavak, veszélybe döntő komolytalanság, haszontalanságok és sok más, amit említeni sem szabad. És te ezt teszed, miután Krisztus asztalától felálltál, azon a napon, mikor szent testét nyelveddel érintetted.

Akárki vagy tehát, hogy ezek meg ne történjenek, tisztítsd meg kezedet, nyelvedet,

ajkadat, melyekkel Krisztust fogadtad és az érzékelhető ételről az Úr szent lakomájára fordítsd figyelmedet. Gondolj az apostolok szent virrasztására, felejts el mindent, legyen körülötted minden olyan, mint az éjszaka. Törődött szívvel virrasszunk az Úrral, mint a tanítványok. Imádság ideje ez, nem dorbézolásé. Mindig vigyáznunk kell erre, de különösen ünnepen, mert nem az az ünnep rendeltetése, hogy bűnt bűnre halmozunk, hanem hogy véget vessünk azoknak, amit eddig elkövettünk.

Tudom, hogy hiába mondom mindezt, de nem hagyom abba. Ha senki sem hallgat rám, sőt ha mindenki süket füllel hallgatja szavaimat, nekem annál nagyobb a jutalmam, számotokra pedig annál súlyosabb az ítélet! De hogy súlyosabb hibák ne történjenek, nem hagyok fel a figyelmeztetéssel, talán, talán a gyakori intelemnek lesz eredménye. Nagyon kérlek benneteket, ne tegyünk ezt ítéletünkre és kárhozatunkra; lásuk el étellel Krisztust, adjunk neki italt, ruházzuk őt fel. Ez méltó az Úr asztalához!

Hallottad a szent énekeket, láttad a lelki mennvegzőt, a Király asztalánál ültél, a Szentlélek kegyelmével teltél el, szeráfokkal együtt dicsőséget zengtél, ne vess el magadtól ekkora boldogságot. Ne szórd el a kincset. Ne adj helyet a tobzódásnak, a szomorúság gyökerének, tartsd távol az ördög örömet, ezernyi gonoszság szülőanyját. Eből származik halálhoz hasonló kábultság, betegség, feledékenység, a halál előszele. Természetes, hogy mámorosan nem akarsz

találkozni keresztény testvéreddel; mondd, Krisztussal a szívedben, hogy merészség dorbézolni? Te a gyönyört szereted és az élvezetet? Hagyj fel a részegeskedéssel, mert azt akarom, hogy olyan boldogságban legyen részed, mely soha el nem enyészik! Melyek ezek az élvezetek, melyek örökké tartanak?

Hívd meg a lakomásra Krisztust és vele költsd el a tiedet, ami ugyis az övé; ez végtelen boldogság és soha nem szűnő élvezet. Ne az érzékelhetőt nézd, mert az csak pillanatnyilag létezik és aki elmerül benne, nem lesz jobb sorsa annak, sőt rosszabb, mint annak, aki gyönyört nem hajszol. Az utóbbi úgy él, mint valami csendes kikötőben; az előző patak sodrának, betegségek veszedelmének teszi ki magát és még ezt a vihart sem tudja elviselni. Legyünk mértékletesek, hogy mindezt elkerüljük! Így testi egészségünket is biztosítjuk, lelkünket pedig minden veszedelemtől megmentettük; jelen és jövő bajoktól megszabadultunk, amelyekből bárcsak megmenekülve eljuthassunk a mennyei királyságba, a mi Urunk Jézus Krisztus kegyelmével, akinek az Atyával és Szentlélekkel dicsőség, hatalom, tisztelet most és mindig és örök időkre. Ámen.

28. Jézus szent szívének ünnepe.¹

Körülássák a szőlőtőt. Ez az ásás a csel-
szövők csalárdsága, mert vermet ás az, aki

¹ Szent Bonaventura: A misztikus szőlőtő. III. fejezet. (Opera omnia, ed. Carach, t. VIII, 162—165 p.)

mást rászedni akar. Ezért halljuk a panaszt: „Vermet ástak szíнем elé”. (Zs. 56, 7.) Nem volt rejtve cselvetés az előtt, aki mindent lát, aki előtt mult és jövő olyan mint a jelen. Az evangelista elbeszéli, hogy mint vezettek az Úr Jézus elé egy házasságtörő asszonyt, kijelentvén, hogy Mózes a törvényben ilyenek megkövezését parancsolja. Megkérdezték tőle: Te pedig mit mondasz? Látnod az igaz szőlőtő részére ázott vermeket, melyekkel a gonosz szőlőművesek a mi szent Szőlőtőnket, a mi Urunk Jézus Krisztust körülvették, nem azért, hogy iobban viruljon, hanem hogy elszáradjon. Tervüknek azonban az ellenkezője történt, mert körülászva is hatalmas lett és irgalmának nedvét számunkra szétárasztotta.

Hosszadalmas lenne nagyon, minden vermet elsorolni, melyeket a gonosz szőlőművesek ástak, akik Krisztusnak minden szavát és tettét ármánykodva fióvelték. Hanem amikor látták, hogy a körülásás nemcsak nem árt a szőlőtőnek; már nemcsak körülásni, hanem átfúrni törekedtek, hogy örökre elszáradjon, mint más fák. Átfúrták tehát és átfúrták nemcsak a kezét, hanem lábát is, átfúrták a gyűlölet lándzsájával oldalát is és leoszontebb Szívét, amely a szeretet lándzsájától már régen át volt fúrva. „Mecsebeztet szívetemet, mátkám, húsom, mecsebeztet a szívetemet”. (Ének. 4, 9.) Kegyes Jézusunk, ha mátkád, húgod mecsebezte szívedet, miért volt arra szükség, hogy ellenségeid is mecsebezzék? Mit tesztet Krisztus ellenségei? Ha meg volt sebezve, sőt mivel meg-

van sebezve, mivel akarjátok még tetézni? Vagy nem tudjátok, hogy egy sebből vérző szív elhal? Elhalt a mi szeretett Urunknak Jézus Krisztusnak szíve, mivel megsebezték; birtokba vette a jegyes szeretetének sebe Jézus Szívét, birtokba vette a szeretet halála. Hogyan veszi birtokába akkor a másik halál? Erős, mint a halál, sőt sokkal erősebb a szeretet, mint a halál! (Ének. 8, 6.) Nem lehet kiűzni az első halált, vagyis sok halott szeretetét a szív lakából. Ha két egyenlő erős ember egymást megtámadja, akik közül egyik házban van, nem kétséges, hogy aki belül van, az győz. És lásd, mekkora ereje van a szívet lefoglaló szeretetnek, és a szeretet sebével megsebző; de nemcsak az Úr Jézus Krisztusban, hanem szolgálóiban is. Így tehát a mi Urunk Jézus Krisztusnak Szíve már régen megsebzett és halott volt, akit mindenkor gyilkolnak és megölésrésztánt juhoknak tartanak. Ehhez járult még a testi halál és győzött, hogy örökké legyőzessék.

Ha már itt vagyunk a mi szeretett Úr Jézusunk Szívénél és jó nekünk itt lennünk (Mt. 17, 4.), minket nem lehet elszakítani attól, akiről írva van: akik tőled eltávoznak, porba írják nevüket. Mi történik azokkal, akik hozzád jönnek? Hozzád jövünk és ujjongva örvendünk nálad megemlékezve Szívedről. Milyen jó és kellemes ebben a Szívben lakni! Nagy kincs, drága gyöngy a Szíved, jó Jézusunk, melyet tested szántóföldjében találtunk. Ki vetné el e gyöngyszemet? Odaadom minden kincsemet, elcseré-

lem gondolataimat, érzelmeimet és megszerzem azt magamnak; minden gondolatomat a jó Jézus Szívére vetve és az gondoskodik rólam.

Effelé a templom felé, ebben a szentek szentjében, ehhez a frigyládához hódolva járulok és dicsérem az Urat Dáviddal mondván: megtaláltam a szívemet, hogy imádjam Istenemet. Én is megtaláltam a király szívét, testvéremét, barátomét, jószágos Jézusomét. Az ő Szíve ugyanis, az én szívem is, mondom merészen. Krisztushoz tartozom, mint fejhez és hogy lehetne az, hogy ami a fejemé, nem lenne az enyém? Amint testszerinti fejem szeme kétségtelenül az enyém; tehát lélekszerinti fejemnek ~~szíve~~ is az enyém; tehát lélekszerinti fejemnek ~~szíve~~ enyém. Jó nekem, mert Jézusommal egy mikor még a hívők sokaságának is szívelelke egy volt. (Csel. 4, 32.) Megtalálva kegyes Jézus Szívedet és az én szívemet, imádlak téged Istenemet! Hallgasd meg könyörgésemet, vonj egészen Szívedre! Bár bűneim sokasága akadályoz engem, mégis mivel Szíved mérhetetlen szeretettől kitárult és tágas és te, aki egyedül vagy képes a tisztátalan magból fogantat tisztává tenni. Minden szépség teljessége, moss fehérre vétkemtől és tisztíts meg engem bűnömtől, hogy általad megtisztítva, hozzád legtisztábbhoz járulhassak és méltó legyek Szívedben lakni életem minden napján és meglátni és megtenni akaratodat.

Azért fúrták át oldaladat, hogy számomra bejárat nyílják; azért sebeztek meg Szíve-

det, hogy ott lakhassunk minden külső háborítástól menten; azért sebeztek meg, hogy a látható seben keresztül meglássuk a szeretet láthatatlan sebét. Mert megsebzett az, aki forró szeretettel szeret. Mivel lehetett volna ezt az izzó szeretetet jobban megmutatni, minthogy nem csak testét, hanem magát a szívét is lándzsával átdöfni engedte? A testi seb a lélek sebét jelenti, amint az említett idézet oly szépen mutatja, amelyben kétszer szerepel a megsebezted szó. Mindkét sebnek okozója a testvér és mátká, mintha maga a vőlegény nyíltan mondaná; mivel szereteted tüzével megsebezted, a katonai lándzsája is megsebesített engem. Ki engedné megsebezni szívét barátjáért, ha előbb annak szeretete szívét meg nem sebezte? Tehát így mondja: „megsebezted szívemet, mátkám, húgom, megsebezted szívemet!” (Ének. 4, 9.) Miért említi mátkám, húgom? Vagy nem lehet kifejezni a szerető jegyes érzelmét csak egyik szóval? És miért mátká és nem feleség, mikor az Egyház és minden hűséges lélek nem szűnik meg napról-napra jegyesének, Krisztusnak jócselekedetekkel utódokat nemzeni? Röviden megvilágítom. A mátkák szeretete izzóbb a házasság kezdetén, mint később és idő múlásával veszít melegéből. A mennyei jegyes, hogy szeretetének nagyságát, melyet idő múlása nem csökkent, elénk tárja, kedvesét mátkának nevezi, hogy szeretetének mindig új erejét jelezze.

Mivel a jegyesek szeretetébe testi szeretet is vegvül, hogy mennyei jegyesünk sze-

retetében semmi ilyet ne érezz, mátkáját húgának nevezi, mert a hűgát senki sem szereti test szerint. Ezért mondja: megsebezted szívemet mátkám, húgom, mintha azt mondaná: nagyon szeretlek téged mint mátkámat, tisztán mint húgomat. Miattad kapott sebet a Szívem. Ki ne szeretné ezt a megsebzett Szívet? Ki ne viszonzna ekkora szeretetet? Az szereti a megsebzettet, aki a kölcsönös szeretettől megsebezve így kiált: beteg vagyok a szerelemtől. (Ének. 2, 5.) Viszont szereti a jegyest az, aki mondja: vigyétek hírül kedvesemnek, ellankadok a szerelemtől. (Én. 5, 8.)

Mi tehát, akik még testben járunk, ameny-nvire tudjuk, viszonzzuk szeretetét annak, aki minket annvira szeret, öleljük át az óret-tünk megsebzettet, akinek a gonosz szőlő-művesek átfúrták kezét és lábát, oldalát és Szívét. Imádkozzunk, hogy kemény és bűn-bánatra nem háló szívünket szeretetének kötelékével megbilincselni és dárdájával megsebezni kegyeskedjék. Ámen.

29. Jézus drágalátos vérének ünnepén.¹

Ez a szent vér bennünk királyi életet temt, kimondhatatlan szépséget, lelkünk nemességét ellanyhulni nem engedi, szüntelenül táplál és öntöz. Testünkben sem lesz az étel azonnal vérré, hanem átalakul; ez a szent vér azonnal öntözi a lelket és nagy erővel telíti. Ez a titkos szent vér, ha mál-

¹ Aranyászárú Szent János: XLVI. Homília Szent János evangéliumáról. (P. G. 59, 257—262. rövidítve)

tón vesszük magunkhoz, messze űzi és eltávolítja tőlünk a gonosz lelket, angyalokat hív hozzánk, sőt magát az angyalok Urát. Menekülnek a gonosz lelkek, ahol az Úr vérét látják, oda sietnek azonban az angyalok. Ez a kiontott szent vér megtisztította az egész világot. Erről a szent vérről Szent Pál a zsidókhoz írt levelében bőszeges fejtegetést ad. Ez a szent vér tisztította meg a szentélyt és a szentek szentjét. Ha előképének akkora ereje volt a zsidók templomában, Egyiptomban, ahol meghintették az ajtófélfákat, mekkora hatóereje van magának a valóságnak! Ez a vér tette szentté az arany áldozati oltárt, e nélkül nem merészelt a főpap a szentélybe lépni. Ezzel a vérrel avatták a papokat, ez a vér mosta le mint előkép a bűnöket. Ez a szent vér lelkünk üdvössége, szívünk megvidámítója, lelkünk ékessége, ez által gyúl lelkünk nagy vágyakra; ennek tüzetől nyer fényt; ez a kiontott szent vér tette járhatóvá az égfelé vezető utat.

Valóban félelmetesek az egyház szent titkai, valóban félelmetesen szent az oltár. A paradicsomban fakadó forrásból folyók eredtek, ezen a szent oltáron fakadó forrásból a kegyelem csatornái folynak, e folyók mellett nem terméketlen fűzfák szomorkodnak, hanem égig érő fák, ezek mindig meg hozzák gyümölcsüket a maguk idejében, melyek soha el nem száradnak. Ha valakit elöntenek az indulatok, siessen ehhez a forráshoz és fékezze felindultságát. Mert ez a forrás lecsendesíti az indulatot, ami kiszáradt és felégett, azt felüdíti; nemcsak azt,

amit a nap heve szárított ki, hanem azt is, amit az ördög tüzes nyila égetett fel. Mert onnan felülről származik, ott a gyökere, onnan hinti szét üdítő harmatát.

Ebből a forrásból számos patak ered, melyeket a Szentlélek bocsát ki, a Fiú a közvetítő megnyitja érzékeinket. Ez a forrás a a fény kútfeje fényözönt kibocsátó forrás. Látva a forrás szépségét, a mennyei hatalmasságok segítőtleg lépnek közbe, mivel látják a csodálatos erőt és a megközelíthetetlen ragyogást. Olyan ez, mintha lehetséges lenne az, hogy valaki folyékony aranyba mártsa kezét vagy nyelvét, ami azonnal megaranyozódna. Mindezt az említett szent titkok fokozott mértékben nyújtják a léleknek. A kegyelem folyója tűznél erősebben tör elő, de nem éget, hanem megtisztít. Ennek a szent vérnek előképe volt az oltárok véres áldozata. Ez a világ váltságdíja, mellyel Krisztus megváltotta egyházát és felékesítette. Mint aki szolgálkat vesz, arannyal fizet érték és ha ékesíteni akarja őket, arannyal díszíti; Krisztus is vérén vett meg minket és vérével ékesít. Akik ebben a szent vérben részesednek, egysorban állnak az angyalokkal és főangyalokkal és égi hatalmasságokkal, Krisztus királyi köpenyét vették fel és felövezték magukat lelki fegyverekkel. De eddig semmi nagyot sem mondtam: magát Krisztus királyt öltöttek föl.

Amint nagy és csodálatos dolog, ha ártatlan lélekkel közeledsz, üdvösséghez közeledtél; ha rossz a lelkiismereted, ítélethez és büntetéshez. „Mert aki méltatlanul eszik és

iszik, ítéletet eszik és iszik magának.” (Kor. I, 11, 29.) Ha azok, akik a királyi bíbort beszennyezik, büntetést kapnak, mi csodálkozni való van azon, ha azok, akik ezt a szent testet bűnös lélekkel eszik, ugyanazt a büntetést kapják, mint azok, akik ezt a szent testet szegekkel átverték? Figyeljük csak Szent Pál milyen félelmetesnek mondja ezt a büntetést: „Ha valaki megveti Mózes törvényét, irgalom nélkül meghal két vagy három tanú szavára; mennyivel súlyosabb büntetésre tartjátok méltónak azt, aki lábbal tapossa az Isten Fiát, és tisztátalannak tartja a szövetség vérét, mely által megszenteltett?” (Zsid. 10, 28—29.) Figyeljük önmagunkat Szeretteim, mikor ily nagy javakban van részünk. Mikor hirtelen eszünkbe jut, hogy valami rosszat mondunk, mikor észrevesszük, hogy elragad bennünket a harag és más gonosz indulat, szálljunk magunkba és fontoljuk meg, hogy a Szentlelket kaptuk. Ez a meggondolás lecsendesíti indulatainkat. Meddig ragaszkodunk még a jelen javakhoz? Meddig nem ébredünk még föl? Meddig nem gondolunk még saját üdvösségünkre? Gondoljuk meg, milyen kegyes volt velünk szemben az Isten, adjunk szívből hálát neki, dicsőítsük ne csak hitünkkel, hanem tetteinkkel is, hogy elnyerjük az örökkévaló javakat a mi Urunk Jézus Krisztus kegyelmével és emberszeretetével, aki vel együtt Atyának és Szentléleknek dicsőség most és mindig és örök időkre. Amen.

30. Urunk színeváltozásának ünnepén.¹

Amint a nap első sugara a földre ér, eltakarja a csillagok sorait, elhomályosítja a hold fényét tündöklő ragyogásával. Véget vet az éjszakának fénye, elűzi a sötétet. Leveti a mindenség fekete köntösét s a fény puha palástjába öltözteti, tele szórja a föld színét tarka virágokkal, bíbor színnel aranyozza a tenger vizét. Ilyen hatalmas ereje van a napnak, még sem hasonlítható össze a legfőbb Fény ragyogásával, mert felhő eltakarja, fák lombja nem engedi át sugarait és még az éjszaka is teremője törvénye értelmébe egyenlőképen osztozik vele az időn. Az ember élete munka és küzdelemben telik el, a világ alkotója a nappalt munkára rendelte; éjszaka a fáradt ember elpihen, tagjai nem dolgoznak, az emberi terményszetnek ünnepi nyugalma ez, melyben erőit fölfrissítheti. Nagy és tündöklő a nap fénye, de csak emberi méreteinknek. Nem ilyen az Úr fényessége. Nem szabad ugyan összehasonlítani a Teremtőt a teremtménnyel. Nem is ebből a szempontból értékeljük a nap sugaraival; ez a Fény az ember számára félelmetes, az angyalok számára megközelíthetetlen. Ebbe a fénybe öltözve győzelmi jelvényét hozva érkezik az égből, mikor majd újra eljön látható alakban győztes hadvezér öltözetében. Így olvassuk a prófétánál is: „Miért vörös hát a te ruházatod?” (Iz. 63,

¹ Szeleucia Szent Vazul szentbeszéde a mi Urunk és Istenünk, Megváltó Jézus Krisztusunk színeváltozására. (P. G. 85, 456—462. rövidítve)

2.) A küzdelem vére festette meg a harcos ruházatát. Isten sokféle módon viheti végbe akaratát. Szegényes, egyszerű alakot is öltöhet. Ember alakban járt a Paradicsomban és szólt az ott rejtőzködő összülökhöz; máskor felhő takarta el, mikor emberekhez szólt. A világ végén azonban emberiségének ünnepi ragyogását felöltve jön és ellenségeinek bizonyságául hozza fel születését, a jászolt, a pólyákat, a körülmetélést, tisztulását, ezenfelül keresztiét, szenvedését és halálát. Ilyen volt, miután felvette az emberi testet, a megvetett köntöst, mikor az emberek látták. De mikor újra eljön, más lesz a külseje, nem megvetett, hanem félelmetesen tündöklő.

„Maga mellé vevé Pétert, Jakabot és Jánost.” (Mt. 17, 1.) Ezeket szemtanukká tette, a többiek csak hallották, mi történt. „Felvivé őket külön egy magas hegyre.” Helyesen mondja a Szentírás: magas hegyre, mert a hegy a mennyország magasságainak közelsége. Amint Szent Pál mondja: „Elragadtunk felhőkön Krisztus elé a levegőégbe”. (Tessz. I. 4, 16.) Krisztus most a felhők közelében levő helyet keres. Azok ott láttak és szemük betelt vágyakozásuk tárgyával, lelkük látni vágyott. Amint így várakoztak. Krisztus elváltozott színében, elváltozott alakja, ruhája tündökölt fénylett. Csodák csodája! Emberi alakból Isten erejével fény sugárzik; olyat látott a nap, amit eddig még nem tapasztalt, más Fény sugarai homályosították el. Megálltál egykor nap, mikor az

izraelitáknak győzelmét megvártad. Most olyan fényt látsz, mint eddig sohasem!

E jelenetet az evangéliumok szent szerzői különbözőképen írják le, mert nem találtak megfelelő kifejezést a látvány leírására. Az egyik így írja le: „Orcája fénylik vala, mint a nap” (Mt. 17, 2), mivel fényesebb képpel nem tudta kifejezni. „Ruhái pedig fehérek lőnek, mint a hó.” (Mt. 17, 2.) A világ lenyűgözve állt, mivel nem talált hasonlót e látványhoz. A szemek láttak, ha a nyelv nem is tudja kifejezni. Szemtől szembe látták az élők, holtak Urát, az élők, holtak Bíráját. Mózes a nép vezére erényekben gazdag törvényhozó volt, mégis halállal fejezte be életét. Illést Isten ügyéért való buzgalma elragadta és tüzes szekéren elragadva elkerülte az emberi természet törvényét, a halálnál magasztosabb módon távozott el a földi életből.

Ezek után emlékezetünkbe kell idéznünk az Úr Jézus Krisztus kérdéseit és tanítványainak feleleteit; egyesek ugyanis Illésnek vagy egynek a próféták közül hitték a Megváltót, de most látják, hogy a próféták imádják... Mózes könyörög, Illés alázattal meghajol és Úr jelenlétéről tanuskodnak és nem szolgálóiról. Péter látott, de megzavarva a látvány rendkívüliségétől, nem fogja fel a történetek mély tanítását. Mindenről megfélemedzik, a kimondhatatlan boldogság a helyhez bilincseli és mondja: „Csináljunk itt három sátort, neked egyet, Mózesnek egyet és Illésnek egyet”. (Mt. 17, 4.) Saját együgyűségéről

tesz tanúságot, mikor az Urat szolgálói közé számítja, az alattvalókat az Úrral egyenlőeknek gondolja. De nem marad meg tévedésében Péter, mert mennyei szózat józanítja ki, szinte így szólva: Mit alacsonyítjátok az Urat szolgálói közé? Tudjátok, mi választja el őket egymástól? „Ez az én igen kedves Fiam!” (Mt. 17, 5.) Azok szolgálói, ez Fiam isteni lényege szerint. Fiam, ha miattatok szolgáló alakját vette is fel, „ki megközelíthetetlen világosságban lakozik” (Tim. I. 6, 16.), ha miattatok el is rejtí fénységét.

Boldog szemek, melyek Krisztust jegyes ruhájában látták. Boldog szemek, melyek az ítélet félelmetes napját boldogan szemlélték. Ami előtt mások félelemmel eltelve állnak, ti örömtől csorduló lélekkel csodáltátok. Mekkora erőre van a szemnek szüksége, hogy el tudja viselni az ítélet félelmetes napját, mikor a föld megrendül, mikor az angyalok az emberekkel együtt nem tudják elviselni a félelmes pillanatot? Megindulnak az ég erői, mikor a király közeledik, eltűnik az ég, megjelennek az angyali erők sorai tündöklő fényességben ezernyi ezren és tízezerszer százezren; az Úr látható alakban eljön vakító ragyogásba öltözötten. Ki méltó arra, hogy e csodás látvány szemlélője lehessen? Ki tud uralkodni félelmén? Ha gyakori vilámlás fényét nem tudjuk elviselni és a nap sugarai is elvakítanak bennünket, mit szólunk majd akkor, mikor feltűnik Annak elviselhetetlen fényessége, aki a villámokat szórja. Mikor a harsonák szózata fölébreszti

a sírok lakóit, mikor a sírok foglyai előjönnek, mikor minden szándékunkról, tettünk-ről, gondolatunkról ítéletet mondanak. Mikor az emberiség két részre válik. Egyrészüket az ítélkező Krisztussal lesz, más részük a lelkek gonosz elrablójával. Élők és előbb elhaltak együtt lesznek. Mindenki egy közös hívó szóra siet, az elhaltak együtt mennek azokkal, akiket az ítélet életben talált, amint Szent Pál mondja: „Akik élünk és megmaradunk az Úr eljöveteleig, nem előzzük meg azokat, akik elaludtak” (Tessz. I. 4, 14.); a halottakat nem akadályozza sirjuk. A Bíró ítéletét félelemmel várják mindnyájan, mert nem tudják, azt hallják-e: Jöjjetek Atyám áldottai vagy: távozzatok tőlem az örök tűzre, mely az ördögnek készített és az ő angyalainak. (Mt. 25, 34, 41.)

Ennek a látványnak előízét adta színeváltozásakor az Úr apostolainak. Tartsuk szem előtt azt a nagy félelmet! Sietve változzunk meg, sáfárkodjunk okosan jócselekedeteinkkel! Gondoljunk az ítéletre, hogy ne kerüljünk kárhozatra az eltaszított sátánnal, hanem a minket szerető Krisztussal az ég lakói lehessünk, mint „Isten örökösei, Krisztusnak pedig társörökösei” (Róm. 8, 17.), akinek dicsőség, tisztelet és imádás a mindenség kútfejével az Atyával, az éltető és egy-lényegű Szentlélekkel együtt most és örök időkre. Amen.

31. A szent kereszt tiszteletére.¹

Ma a szent kereszt ünnepe van, ki ne ujjongana? Ma a feltámadás dicsőségét hirdetjük, ki ne érezne örömet? A Kálvária hegyén álló kereszt, melyen a mindenség Ura megfeszítve függött, „a minket vádoló okmányt, mely ellenünk szólt, megszüntette” (Kol. II. 14.), és megszabadított bennünket a bűn bilincseitől. Megsemmisítette az ellenünk szóló okmányt, melyet Ádám ősatyánk Isten parancsát megszegve írt alá és eltölt minket az öröm boldogságával, hogy ujjongjunk. „Amikor elhatalmasodott a bűn, még nagyobb lett a kegyelem”. (Róm. 5, 20.)

A feltámadás megszüntette a halál romlását, elűzte a pokol sötéttségét, felébresztette a sírok halottait, és hogy próféta szavával éljek, letörölte minden arcra a könnyet és minden ember számára örök kegyelmet szerzett. Mert a feltámadás nagy ajándéka nem egy emberé, nem is egyesekre terjed csak ki ez a jótétemény. Isten a minden teremtmény Ura, aki az emberi testet sírrá vagy inkább feltámadássá tette, nem szokta a rendes kegyelmi ajándékait csak egyeseknek adni, nála személyválogatásnak nincs helye. Isten a mindenség Ura igaz. Kegyelmének üdvözítő ajándékát mindenkinek egyformán adja, irgalmas saját képmásával

¹ Szent Szofróniusz jeruzsálemi patriarcha beszéde a szent kereszt felmagasztalása ünnepén. (P. G. 87, 3301—3304; + V. Szentbeszéd a szent kereszt ünnepén. U. o. 3313—3316.)

szemben, és tökéletesen megújítja, mert minden embert hasonlatosságára alkotott.

Ma a keresztről emlékezünk és ki ne feszíttetné magát keresztre? Ez ismertető jele ugyanis azoknak, akik legbensőségesebben imádják azt, aki a világért keresztre feszítette magát és cselekedeteikben a kereszt hűséges barátainak mutatkoznak. Ma a feltámadás ünnepe van. Ki nem alakul újjá a hívek közül, abból a halálból, amelyet a féktelen szenvedélyek és vágyak okoztak, felöltve a lélek halhatatlanságát és romlatlanságát? Más ugyanis a lélek és más a test halála. A lélek halála a bűn, amint ezt ezen a jeruzsálemi püspöki széken elődöm, Jakaò, az Úr testvére (Jak. 1, 15.) megírta. A test halálát az elemek felbomlása okozza, amelyekből lényege szerint össze van téve. Halált jelent a halhatatlan lélek elválása a testtől, ha ezt orvosok nem is fogadják el, ők ugyanis csak a test gyógyítását ígérik, mert mikor az első ember megszegte a parancsot, a Teremtő világos szavakkal ezt a büntetést adta. Diadalmasan emelkedik a kereszt, ki nem emelkedik lélekben magasra a földtől? Ahol ugyanis a Szabadító magasán van, ott annak is fel kell emelkednie, akit megszabadít. Fel kell emelkednie annak, aki vágyva vágyik az Udvözítővel mindig együtt lenni és soha nem szűnő segítséget vár tőle.

Udvözlégyszent kereszt, melyen maga az Isten Fia, az Ige kitárt karjaival magához ölelt bennünket és mennyei Atyja iránt kiengesztelt. Udvözlégyszent kereszt, érzéseink minden szennytől és gonoszságtól való

megtisztulásának üdvös eszköze, ha alázatos lélekkel átkarolunk. Üdvözlégyszent kereszt, mely atyáinknak kimondhatatlan örömet okoztál az által, aki szegekkel átverve függött rajtad. Üdvözlégyszent kereszt és kard eltompítója, mert aki rajtad függött, nem fordult el a jószándékú latortól. Üdvözlégyszent kereszt, melynek birtokában most a hívő nép, a szent nemzet felajánlunk téged könyörgő áhitattal Krisztus Istenünknek, aki szegekkel átverve rajtad függeni akart. Ezért ujjongva hirdetjük, hogy a mi ártatlan Istenünk rajtad függve kitárta szent kezeit. Rajtad omlott ki az Isten Fia vére, melynek ma mindnyájan részesei lettünk. Akik téged hódolva tisztelnek, éltető Istenünket engesztelik ki elkövetett gonoszságaik miatt, azok bocsánatát könnyen megnyerik végtelen leereszkedése által, aki annyit szenvedett miattunk, ha megemlékezünk mindent megújító szenvedéséről.

Üdvözlégyszent kereszt, nagy Király győzelmes fegyvere, mely a második félelmetes eljövetele alkalmával jelzi útját az égi erők sorainak, az igazak seregének, akik eléd jönnek fényben tündökölvé, dicsőségét hirdetve a mindenség Királyának. Utánozhatatlan dicsőséged, melyet magától a rajtad függő Jézus Krisztustól kaptál, nyilvánvaló lesz az igazak előtt, szégyene és vádolója a zsidóknak, nyeresége azoknak, akik a te isteni erődet tartották szem előtt már akkor, mikor még a földre húzó nehézkes testben éltek. Szent kereszt, keresztények oltalma és hűséges őrzője. ellenség

vad támadásainak hathatós elfordítója tekints ránk amiatt, aki rajtad függött a dicsőség fényességében; világosítsd meg lelkünket, hogy mi is önként vállaljunk olyan szenvedést, amelyet rajtad szenvedett miattunk, a láthatatlan Atyának Fia, az örök Ige, hogy amin ő életetét adta értünk, mi is életünket adjuk őérette. Ha ezt a szenvedést akarjuk választani és ezt a szép és fenséges utat járni, akkor áldozatos szenvedésünkkel hasonlóvá lehetünk Krisztushoz. Ebben a szent törekvésünkben légy segítségünkre hatékony erőddel, hogy ezt elérhessük és téged legnagyobb tisztelettel övezzünk, annak megdönthetetlen hatalmában bízva, aki halál által győzte le a halált. Tégy bennünket méltóvá, hogy vidáman és ünnepi lélekkel várjuk húsvét szent ünnepét, amelyet kegyeletes lélekkel ünneplünk mint az igazi húsvétnek zálogát, a jövő boldogság előképét, mikor mindannak részesei leszünk, amelyek készítettek számunkra, az örök javaknak, amelyeknek mindnyájan lehessünk részesei a mi Urunk Jézus Krisztus kegyelmével és emberszeretetével, akinek az Atyával és Szentlélekkel dicsőség most és mindig és örök időkre. Amen.

32. A templomszentelés évfordulójára.¹

Az Úr házának építése és felszentelése bennünk. Új parancs, új ének. A közösség

¹ Szent Ágoston 336. és 337. beszéde templomszentelésre. (Migne P. L. 38. 1871—72. 1—2. pont; 1477—78. 5 pont.)

mai ünnepének tárgya az imádság házának felszentelése. Ez a ház a mi imádságunk háza, Isten háza mi magunk. Ha Isten háza mi vagyunk, e világon épülünk, hogy a világ végén felszenteltessünk. Az épület és építkezés munkát kíván, a templomszentelés ujjongást szül lelkünkben.

Ami itt történt, mikor ezek a falak emeltettek, az történik, mikor azok összegyűlnek, akik Krisztusban hisznek. Azzal, hogy hiszünk, mintegy megtörténik a kövek és fák kitermelése az erdőkből és hegyekből. Mikor pedig elsajátítjuk hitünk elemeit és megkeresztelkedünk, mint az épületkő a mesteremberek keze között, alakulunk, ki-pallérozódunk, egyenesre faragtatunk. Mindazonáltal csak akkor épül fel belőlünk Isten temploma, ha a szeretet kapcsol össze bennünket. Ha e gerendák és kövek nem kapcsolódnak biztos rend szerint egymásba, ha nem kötnék egymást békésen egybe, ha valamiképen szeretetben nem egyesülnének, senki se léphetne be e templomba. Mert ha látod, hogy egy épületben a kövek és gerendák szilárd egységben vannak, bátran beléphetsz, nem kell félned, hogy összedül a ház.

Mivel tehát az Úr Krisztus be akar hozzánk lépni, és köztünk akar lakni, azt mondja mintegy a mi építésünkre: „Új parancsot adok nektek, hogy szeressétek egymást”. (Ján. 13, 34.) Azt mondja tehát, hogy új parancsot adok nektek. Régiek voltak ugyanis, nem voltak még az én házam épületkövei; a saját romotokban hevertetek. Hogy

tehát kiemelkedjeteK régies felfogástok romjaiból, szeresséteK egymást. Gondoljátok meg, hogy a ti szereteteteknek kell felépítenie ezt a házat az egész világon, amint meg van jövendölve és ígérve. Mikor a fogság után felépült az Úr háza, a zsoltár szerint így énekeltek: „ÉnekeljeteK az Úrnak új éneket, énekeljeteK az Úrnak, országok mind!” (Zsolt. 95, 1.) Az az „új ének”, amiről az Úr itt beszél, nem más, mint az előbb idézett „új parancs”. Mi volna az új énekben, ha nem új szeretet? Az énekel, aki szeret. Ennek az éneklőnek a hangja a szent szeretet tüze.

Istent önmagáért, embertársunkat Istenért kell szeretnünk. Szeressünk, viszontszolgáltatás nélkül szeressünk. Hisz az Istent szeretjük, kinél nem találunk jobbat. Önmagáért szeressük, magunkat őbenne, őmiatta. Az szereti igazán barátját, aki Istent szereti barátjában, mert már vagy benne van, vagy azért, hogy benne legyen. Ez az igazi szeretet. Ha más miatt szeretünk, ez inkább gyűlölet, mint szeretet. Mit gyűlöl az, aki szereti a gonoszságot? Talán szomszédját, talán szomszédasszonyát? Nem, gyűlöli a saját lelkét. Mert a gonoszság szeretete a lélek gyűlölése. Viszont a gonoszság utálása a lélek szeretete. „Kik szeretíteK az Urat, gyűlöljéteK a rosszat.” (Zsolt. 96, 10.)

Jó az Isten; ha rosszat szeretsz, magadat is rosszul szerted: hogy szeretnéd Istent, mikor azt szereted, amit az Isten gyűlöl? Halottátok az Irásban, hogy az Úr szeret bennünket. (I. Jn. 4, 10.) Való igaz, szeret ben-

nünket; de el kell pirulnunk, ha meggondoljuk, kiket szeret. De vigasztaljon bennünk, hogy azzal, hogy ilyen létünkre is szeret bennünket, meg fog változtatni bennünket. Pironkodjunk elmúlt napjainkra gondolva, örvendezzünk a jövő reményében. De miért szégyenkeznénk multunkon? Inkább bizunk reménybeli üdvözítésünkben. Hiszen hallottuk: „Járuljatok hozzá, s felvidultok, és nem szégyenül meg arcotok.” (Zsolt. 33, 6.) Járulj hozzá és meg lesz világítva. Hisz ő a fény, mi nélküle a sötétség vagyunk. Ha eltávozol a fénytől, a magad homályában maradsz. Ha odamész a fényhez, nem a saját fényedben fogsz ragyogni. „Valamikor sötétség voltatok” — mondja az apostol a hitelenekből lett hívőknek; „valamikor sötétség voltatok ugyan, most azonban világosság vagytok az Úrban.” (Ef. 5, 8.) Ha most világosság az Úrban, sötétség voltatok az Úr nélkül.

Az örök lakást jócselekedetekkel kell előkészíteni. Ez a templom csak egy bizonyos időre épült, s nem is fog örökké állni, mint a mi halandó testünk sem, amelynek szükségletét van hivatva ez az áldozatkészségből épült templom kielégíteni. „Van épületünk az Istentől, nem kézzel alkotott, örök házunk az égben” (II. Kor. 5, 1.), ahol a mi testünk is a föltámadásban átalakulva égi és örök lesz. De ha még nem is láthatjuk színről-színre (I. Kor. 13, 12.), a hit által mégis bennünk lakik az Isten; s az így bennünk lakó Istennek jócselekedetek által készítettünk lakást. E tettek ugyan nem örökök, de

az örök életre vezetnek. Ezek közül való az a cselekedet is, amely a bazilikát építette. Az égben nem ilyen épületeket fogunk emelni. Omlandó épület ott nem épül, ahova halandó lakó nem lép be. De legyen üdvös ez a ti időre szóló cselekedetek, hogy a jutalom is örök legyen. Most lelki szeretettel építsétek minden jó tettekkkel a hit és remény házát, amelyre akkor már nem lesz szükség. Szívetekbe fundamentumként az apostolok és próféták tanítását tegyétek, padozatnak alázatoosságtokat terítsétek el, az üdvös tanítást imával és szentbeszéddel, mint erős falakkal, erősítsétek meg szívetekben; isteni tanusággal, mint lámpásokkal világosítsátok meg; a gyengéket, mint az oszlopokat, emeljétek fel; a szűkölködőket, mint a tetőt, fedjétek be: hogy az Úr Istenünk ideigtartó jócselekedeteitekért örök javakkal fizessen, és ti örökre felszentelt tökéletes templomai lehessetek. Amen.

II. A BOLDOGSÁGOS SZŰZ ÜNNEPEIRE

33. Gyertyaszentelőre.¹

Milyen sűrű sorokban töltjük ma meg a templomot és milyen buzgón figyelünk; szégyenesek azonban a mester képességei. De aki az embernek száját ad és nyelvet, kellő világosságot nyújt értelmének. Maga mondja ugyanis: „Nyisd csak ki szájadat, hadd töltsen meg”. (Zs. 80, 11.) Miután buzgón egybegyűltünk fényesen kivilágított templomunkban, kezdjük megfontolni mindazt, amit ma ünneplünk, hogy megtanuljuk mindazt, ami hitünk, áhítatunk megerősítésére szolgál.

A minap a jászolban fekvő csecsemő Emmanuelt láttuk, emberi szokás szerint pólyába takarva, de angyalok szent seregétől Istenként dicsőítve. Ezek hirdették a pásztoroknak a születést. Az Atya, mint kiváló jutalmat adta az égieknek, hogy Krisztust elsőként hirdessék. Ma látjuk Krisztust engedelmeskedni a mózesi törvényeknek, sőt a törvényhozó Istent mint embert saját törvényeinek alávetve. Ezért mondja Szent Pál ezeket a szavakat: „Míg kiskorúak voltunk, a világ elemeinek szolgasága alatt

¹ Alexandriai Szent Cyrill homiliája: „A mi Urunk Jézus Krisztus elé.” (P. G. 77, 1040—1049.)

voltunk. De midőn elérkezett az idők teljessége, az Isten elküldé Fiát, ki asszonyból lett, ki a törvény alattvalója lett, hogy azokat, kik a törvény alatt voltak, megváltsa". (Gal. 4, 3—5.) Tehát Krisztus megváltott minket a törvény átkától, akik a törvény alatt voltunk, de nem azokat, akik a törvényt megtartják. Megváltott, de hogyan? Egyrészt a törvényt teljesítve, másrészt, hogy megfizesse Ádám vétkének adósságát, Isten Atyjának mindenben engedelmesnek és alázatosnak mutatva magát. Mert írva van: „Valamint a sok ember megtett bűnösnek egy ember engedetlensége által, épúgy a sok ember megtétetik megigazultnak egynek az engedelmessége által". (Róm. 5, 19.) Alávetette magát velünk együtt a törvénynek, hogy példát adjon. Mert illett, hogy betöltsön minden igazságot. Mert mikor szolgálta alakját vette fel, hogy eleget tegyen a törvénynek embersége miatt, mint alattvaló az adóbehajtóknak, másokkal együtt kifizette a két drachmát, bár természete szerint szabad volt, és mint fiú nem tartozott adót fizetni. (Mt. 17, 23—26.)

Ne botránkozz meg tehát, mikor látod, hogy megtartja a törvényt. És ne tartsd a szabadot szolgának, hanem az Isten akaratának nagyságát vizsgáld. Tehát mikor elérkezett a nyolcadik nap, amelyen a törvény előírása szerint a körülmetélést szokták végezni, Jézus nevet kapott, melynek jelentése: nép üdvössége. Mert így akarta az Atya nevezni fiát, aki test szerint asszonytól született. Ekkor lett különösen a

nép üdvössége, de nemcsak egyé, hanem sokaké, sőt az összes nemzeteké és az egész földkerekségé. Tehát ugyanabban az időben metélték körül és kapott nevet. Mit rejt ez magában és milyen titkot jelez az, ami itt történik? Vizsgáljuk meg.

Szent Pál apostol mondja: „A körülmetéltség semmi, és a körülmetéletlenség is semmi”. (Kor. I. 7, 19.) Erre azt mondja talán valaki, tehát akkor a semminek megtartását parancsolta meg a mindenség Istene a törvényhozó Mózes által büntetést szabva ki az ezt elmulasztókra? Ami a dolog természetét illeti, az ami a testen végbemegy, egyáltalában nem semmi, hanem a titoknak nem hasznavehetetlen előképét jelzi, sőt magát az elrejtett igazságot jelenti. Krisztus a nyolcadik nap körül adott nekünk körülmetélkedést a Szentlélekben. Apostolainak meghagyta az Isten: „Elmenvén tehát tanítatok minden népet, megkeresztelvén őket az Atya és Fiú és Szentlélek nevében”. (Mt. 28, 19.) Ez a lelki körülmetélkedés leginkább a szent keresztség idején megy végbe, mikor Krisztus minket is a Szentlélek részeseivé tesz.

Ennek előképe az a Jézus volt (Józsue), aki Mózes után lett a fővezér. Átvezette ugyanis az izraelitákat a Jordánon, utána elvégeztette a körülmetélkedést. Tehát miután mi is átkelünk a keresztség Jordán folyóján, akkor Krisztus a Szentlélek erejével minket is körülmetél, megtisztítva lelkünket a bűntől. Krisztust tehát nyolcadik napon metélik körül és amint mondtam,

akkor kap nevet. Akkor ugyanis, akkor lett üdvösségünk.

Felviszik őt Jeruzsálembe, hogy bemutassák az Úrnak. Mily nagy és csodálatos az isteni akarat működése! „Mekkora a mélysége az Isten gazdagságának, bölcseségének és tudásának!” (Róm. 11, 33.) Aki az Atya ölén van, aki vele együtt trónol és örökkévaló Fiú, aki által minden lett, aláveti magát emberi törvénynek, és áldozatot mutat be az, aki előtt mindenki imádva hódol és Atyjával együtt dicsóít. Mit áldoz fel az elsőszülött fiú? Egy pár gerlét vagy két galambfiat, ahogy a törvény előírja. Mit akar jelenteni a gerle és mit a galamb, vizsgáljuk meg azt is. Azok turbékolásukkal sohasem hagynak fel, ezek szelídek és csendesek. Ilyen volt irántunk a mindenség Üdvözítője, végtelenül gyengéd és gerléhez hasonlóan végigsimogatva a földet és hangjának édességével betöltve szőlejét, vagyis minket, akik benne hiszünk. Az Énekek énekében olvassuk ugyanis: „A gerle szava hallatszik földünkön” (Ének. 2, 12.), hozzánk szólott ugyanis az üdvösség isteni jóhírének hirdetése. Gerléket és galambokat áldoztak fel, mikor az Úrnak bemutatta magát és látni lehetett egyúttal az előképekben az igazságot. Krisztus odaadta magát érettünk jóillatú áldozatul, hogy minket általa és benne feláldozzon az Atyának. Egykor így kiáltottunk: „Tekints reám és irgalmazz nekem”. (Zs. 24, 16.)]

Mi hasonlítható ahhoz a gyönyörűséghez, amely eltölti a lelket, mikor megismeri, hogy

Isten megváltotta a világot Fia által, mivel hasonló lett hozzánk? Írva van ugyanis: „Egy az Isten s egy a közvetítő is az Isten és az emberek között: az ember Krisztus Jézus, ki mindenkiért adta oda magát váltságul”. (Tim. I. 2, 5—6.) Önkényt leereszkedett a mi szegénységünkhöz, hogy minket gazdagokká tegyen. Lásd tehát, hogy feláldozta magát az Atyának, mint egy közülünk és a törvény árnyékát követi és ezért mutat be a szokásnak megfelelően áldozatot, ha anyja által teszi is ezt.

Rejtve maradt-e mindez a jeruzsálemiek előtt és nem ismerte fel senki? Hogyan történhetett volna ez? Az Atya próféták ajkával előre hirdette, hogy eljön egykor Fia, hogy üdvözítse azokat, akik elvesztek, és világosságot hozzon a sötétségben élőknek. Próféta hirdette: „nemsokára eljön a szabadításom és megnyilvánul igazságom” (Iz. 56, 1.); „Szabadítónk felgyullad, mint a fáklya”. (Iz. 62, 1.) Krisztus könyörület és igazság. Irgalmat nyertünk és megigazultunk, lemossa a vétkeinket benne való hitünk által. Ami az éjtszaka sötétjében bolyongóknak a fény, a lelki sötétségben járóknak az lett Krisztus, elhozva számunkra az isteni fényt, ami után a próféták sóvárogtak: „Mutasd meg nekünk Uram irgalmaságodat, s add meg nekünk szabadításodat”. (Zs. 84, 8.)

Krisztust tehát felvitték a templomba, mikor még kicsiny csecsemő volt, a szentéletű, prófétálás kegyelmével megáldott Si-meon ölébe vette és ujjongva magasztalta

Istent: „Most bocsátod el Uram szolgádat, a te iged szerint békességben; mert látták szemeim a te megváltásodat, melyet készítettél minden népek színe előtt, világosságul a pogányok megvilágosítására és dicsőségére nepednek, Izraelnek”. (Luk. 2, 29—32.)

Krisztus szent titka már elő volt készítve a világ teremtése előtt, de nyilvánvaló lett az idok teljességében és fényként ragyogott fel a sötétben élők számára, akiket az ördög rászédett és uralma alatt tartott. Ezek inkább áldoztak teremtménynek, mint a Teremtőnek és imádták a gonoszság kútfejét a sátánt, Isten dicsőségét tisztátalan démonok sokaságának tulajdonították; de az Atya Fia ismertetére hívta fel őket, az igaz világosságra. Ezért mondja Zakariás próféta szavaival: „Fütylőszóval hívom és egybegyűjtöm majd őket, mert megváltottam őket; és megsokasítom őket, amilyen sokan azelőtt voltak” (Zak. 10, 8.), de a meghívást Krisztus által kapták.

Fiúvá fogadást és megváltást nyertünk, miután az Atyától megkaptuk a béke jelét, Isten barátságát és kegyelmét a Krisztusban való hit által. Szétszóródtak tanítványai a népek között. Mi következik ebből? Akik távol voltak Istentől, lélekben közel jutottak, akiknek Szent Pál is így ír: „Most azonban ti, kik egykor távol voltatok, közel jutottatok Krisztus Jézusban, Krisztus vére által”. (Ef. 2, 13.) Akik közel jutottak, azok dicsősége Krisztus. Róluk mondja az Isten: „Megerősítem őket az Úrban, és az ő nevében járnak majd, úgymond az Úr”. (Zak. 10, 12.)

Erre oktat a zsoltáros a mindenség Üdvözítőjéhez szólva: „Uram az ilyenek arcod világosságánál járnak, nevedben egész nap ujjonganak, s igazságodban felmagasztosulnak. Mert erejük és dicsőségük te vagy”. (Zs. 88, 16—18.) Majd Jeremiás prófétát halljuk, aki így kiált az Úrhoz: „Uram én erőm és erősségem, menedékem a nyomorúság napján. Hozzád mennek majd a nemzetek a föld végső határaitól és így szólnak: Valóban hazugság volt atyáink osztályrésze, hiábavalóság, mely nem használt nekik”. (Jer. 16, 19.)

Krisztus a nemzetek világossága lett, de Izrael dicsősége is. Bár számosan voltak e népből hűtlenek, hálátlanok és engedetlenek, de a maradék megmarad és Krisztus által megdicsőül. Ennek a megdicsőült maradéknak első zsengei voltak a tanítványok, kiknek dicsősége a föld kerekességét beraagyogja. Krisztus Izrael dicsősége, mert test szerint tőlük származott, bár mint Isten minden nemzet felett áll és áldott örök időkre. Amen.

Simeon megáldotta a Szent Szűzet is, aki Isten akaratának eszköze volt születésekor. Nem volt alávetve emberi törvényeknek, szűzen szült a Szentlélektől megárnnyékozva.

Krisztusról mit mondott a szentéletű Simeon próféta? „Ime, tétetett ez sokak romlására és feltámadására Izraelben és jelül, melynek ellene mondanak”. Luk. 2, 34.) Krisztust az Atya Sion alapkövévé tette, mivel választott drágakő, szegletkő. Akik benne hisznek, nem szégyenülnek meg; a hitetlenek

azonban és a közömbösök, akik nem törődnek a megtestesülés titkával, elhullanak és összetörnek magukat. A Szentírás más helyen olvassuk az Isten szavát: „Ime, Sionban letelem a botlás követ és a botrány szikláját és senki sem szégyenül meg, aki hiszen benne”. (Róm. 9, 33.)

Más helyen a próféta buzdítja az Izraelitákat: „A seregek Urát, őt valljátok szentnek, csak tőle remegjete és csak tőle rettegjete! Ő nektek szent helyetek leszen, de botlás köve és botrány kősziklája leszen Izrael két házának, tör és romlás Jeruzsálem lakóinak; és közülük sokan megbotlanak, elesnek és összezúzzák magukat”. (Iz. 8, 13—14.) Mivel Izrael Krisztust, az Istent és Urat nem vallotta szentnek és nem akart neki hinni, hitelensége miatt beleütközött a szegletköbe, összetört és elesett, de feltámadtak sokan azok, akik hisznek benne. Akik a törvény betűje helyett a lélek elmélyítésére törekedtek, a szolgaság helyett a szabadság Szentlelkét vették, az isteni természet részeseivé lettek, Isten fogadott fiaivá, az örök élet elnyerésének reményét vagyis a mennyek országát kapták. Jelnek, melynek ellene mondanak, a szent Keresztet nevezi, amint ezt Szent Pál is írja a korintusiakhoz írt első levelében: „Ami ugyan a zsidóknak botrány, a pogányoknak pedig oktalanság”, majd így folytatja: „maguknak a meghívottaknak azonban, zsidóknak és görögöknek egyaránt, Krisztust, az Isten erejét és az Isten bölcsességét”. (Kor. I. 2, 23—24.) Ellentmondanak tehát a jelnek, mivel a mellette elmenők

oktalanságnak tartják, azok számára pedig, akik erejét ismerik, üdvösség és élet.

A Szent Szűznek pedig ezt mondta Simeon: „Neked magadnak is tör fogja átjárni lelkedet”. (Luk. 2, 35.) Törnek nevezte azt a fájdalmat, amelyet Krisztus miatt szenvedett, mikor keresztre feszítve látta Szent Fiát és nem tudta biztosan, hogy felülkerekedik-e a halálon és feltámad-e? Ne csodálkozz azon, hogy a Szent Szűz nem tudta ezt, mikor még az apostolok is kicsinyhitűek voltak ebben a kérdésben. Szent Tamás apostol sem hitt addig, amíg Krisztus oldalába nem bocsátotta kezét és nem érintette a szegék helyét, bár a többi apostolok mondták, hogy Krisztus feltámadt és nekik megjelent. A szent evangélista mindent elmond, amit értünk elvisel az emberré lett második isteni személy, aki emberszeretetében felvette szegénységünket, hogy dicsőítsük őt, Megváltónkat, Urunkat, Udvözítőnket és Istenünket, akinek az Atyával együtt dicsőség és hatalom a Szentlélekkel örök időkre. Amen.

34. Gyümölcsoltóra.¹

Eljött ma mindenki öröme, amely megszüntette a bennünket fenyegető régi átkot. Eljött, aki mindenütt jelen van, hogy mindent elárasszon örömmel. Nem testőrségtől körülvéve érkezett, nem hozta magával

¹ Krétai Szent András: Szentbeszéd szentséges Istenszülő Ürnőnk angyali köszöntésére. (P. G. 97, 881—913, rövidítve.)

angyalok seregét; nem jött nagy zajjal, hanem csendben, nesztelenül.

Ezért üljük a mai ünnepet ujjongó örömmel. Összegyűltünk ünnepelni az egész teremtés örömét, az emberiség felemelésének napján. Ma örömhírt kaptunk, emlékeztetést Isten emberszeretetére, amit Isten világot megváltó tervének jeleként adott. Kitől jött a jóhír és kinek? Az égből, az Istentől; férfival eljegyzett Szűznek. Ki ez a Szűz és ki az a férfi? Mária és József; mindketten Dávid nemzetségéből. Ki volt a jóhír követe és honnan jött? Gábor főangyal jött ennek a csodának hirdetésére az Úrtól. Illett, hogy a magasságbeli követe vigye hírül ezt a halhatlan és minden csodát felülmúló titkot. Miért történt ez? Hogy nyilvánvalóvá legyen Isten leereszkedése, titokzatos tervei, akaratának és mindent előretudásának rendelkezése és megerősítése. Hol történt mindez, mikor és miért? Názáretben, Galilea városában, hat hónappal János fogantatása után, hogy annak születését is meghirdesse. Gábor főangyal leszállva az ég magasságaiból a földi hajlékba, zajtalanul Názáretbe érkezett a Szűzhez Isten tervének kimondhatatlan hírével. Ez Istennek az ember iránti kiengesztelésének titka. Ezt ünnepeljük ma ujjongva, Istennek az emberrel való kapcsolatát, természetünk megistenülését, megújíulásunkat, jobbá válásunkat, égbe emelésünket és felvételünket.

Miután az angyal megérkezett a Szűzhez, finoman, meleg hangon megszólította: „Üdvözlégy, malasztal teljes!”. (Luk. 1, 28.) Aki

előtted volt, ma veled van és nemsokára tőled születik az örökkévaló, ez időben tőled származik. Hihetetlen szeretet és kegyesség; végtelen jóság! Nem volt elég, hogy a nagy örömet közölte, hanem a Szűz szülésében megmutatja magát, mint ennek az örömnek alkotóját. Az Úr van teveled, köszöntés világosan jelzi, hogy aki benne testet öltött dicsőségétől nem vált meg. „Áldott vagy te az asszonyok között és áldott a te méhednek gyümölcse.” (Luk. 1, 42.) És valóban áldott. Mert megáldott téged, saját hajlékát az Isten, mert amikor az Atya dicsőségének teljességét az ember Jézus Krisztust és Istent megfoghatatlan módon méhedben hordoztad. Áldott vagy az asszonyok között, aki a mennyei kincsházat, amelyben a bölcsesség és tudás összes kincsei rejtve vannak, szűzességed érintetlen magtárába fogadtad. Valóban áldott vagy, akinek méhe mint a búzarakás (Ének. 7, 2.), mive¹ az áldott gyümölcsöt, Krisztust, a halhatatlanság kalászát, mag nélkül, emberi közreműködés nélkül bőséges terméssel és ezernyi ujjongót az emberi üdvösség Alkotójához vezetve termetted. Valóban áldott vagy te, aki egyedül az anyák közül, mint Teremtőd anyja, nem ismerted az anyai fájdalmat. Nem szenvedett sérelmet szűzességed anyja létedre, szūzi méhed gyümölcse sértetlenül őrizte meg tisztaságodat. Valóban boldog vagy te, aki egyedül fogantad férfi nélkül őt, aki kifeszítette az eget és csodás módon a te szűzességed földét egekké tette. Áldott vagy te az asszonyok között, aki egyedül

kaptad az áldást mint örökséget, amelyet Isten Ábrahám által a nemzeteknek ígért. Valóban áldott vagy te, aki egyedül voltál anyja a gyermek Jézus Krisztusnak és a mi Üdvözítőnknek, aki által a nemzetek kiáltják: Áldott, aki az Úr nevében jön: és áldott nevének dicsősége mindörökké és betelik dicsőségével az egész föld: úgy legyen, úgy legyen.

„Megzavarodék a beszédén és gondolkodék, miféle köszöntés ez.” (Luk. 1, 29.) Megzavarodott nem valami hitelenség miatt, hanem a megszólítás újszerűsége miatt.

„Kedvet találtál az Istennél. Ime méhedben fogansz és fiat fogsz szülni és nevét Jézusnak hívod.” (Luk. 1, 30–31.) Mily csodálatos! Először kérdezősködésének bizonytalanságát oszlatja el, majd megadja beszédének magyarázatát. És figyeld milyen röviden! Elűzi a félelmet, jelzi a kegyet, megmagyarázza a fogantatást, előre mondja a születést és a születendő gyermeknek előírja nevét. És nem fejezte be ezzel szavait, hanem hogy a gyermek hatalmának nagysága nyilvánvaló legyen, azonnal hozzáfűzi: „Nagy leszén ő, és a Magasságbeli Fiának fog hivatni; és neki adja az Úr Isten Dávidnak, az ő atyjának királyi székét, és országolni fog Jákob házában mindörökké és királyságának nem leszén vége”. (Luk. 1, 32–33.) Látod miként szüntette meg a Szűz félelmét? Látod mennyi bizalmat öntött lelkébe? Mert a Magasságbeli Fiának nevezte, és a gyermek atyjaként Dávidot jelölte meg, azonnal bizalmat ébresztett lelkében, amint

ez kitűnik a következőkből. Figyeld meg a Szűz okosságát! Amint ugyanis ezt hallotta azonnal felismerte az isteni akaratot és elhatározást és annak megmásíthatatlanságát: „Mondá pedig az angyalnak: miképen lesz ez, mikor férfit nem ismerek?” (Luk. 1, 34.) Valami újszerűt ígérsz nekem! Olyanokat mondasz, amelyek meghaladják a természetet.

Azonnal felelt Gábor főangyal: miért mondasz ily szavakat? Én az égből jöttem hírülhozva neked a fogantatás rendkívüli módját. Nem földi lény vagyok, aki veled beszélek. Az Úr van teveled — szóltam hozzád és te kételkedve kérdezed tőlem, miképen lesz ez? Én annak a követe vagyok, aki az én megjelenésemtől méhedbe szállt. Te pedig nekem férfiről és földi születésről beszélsz és kérdezed, miképen lesz ez? Hogyan lesz ez? Ahogyan a vessző kivirágzik; ahogyan a terméketlen sziklából előtör a forrás; ahogyan a tűz a csipkebokor ágait elborította, de a csipkebokrot el nem hamvasztotta. Ha azokban nem kételkedsz, higgy nekem is. Mert aki azokat tette ugyanaz, mint akit méhedben fogsz hordozni. A természet rendjén kívül fogantatott gyermek anyja lesz. Nem mint Erzsébet, nem mint Anna, aki téged szült. Ha pedig afelől is bizonytalanságban vagy, hogyan történik ez, azt is megmondom neked nyíltan.

„A Szentlélek száll tereád és a Magasságbelinek ereje megárnnyékoz téged” (Luk. 1, 35.) Mert nem férfi akaratából, nem a test ösztönéből születik az, akit én hírül hoztam.

„A Szentlélek száll tereád és a Magasságbelinek ereje megárnyékoz téged.” Látod, mint nyilvánul meg a Szentháromság titka! Mert mikor a Szentlélekről beszél, nem szól másról, mint a Vigasztalóról. A Magasságbeli ereje által nyíltan a Fiút jelzi. Mert ezzel a szóval „Magasságbeli” egyúttal az Atya személyét jelzi. „Megárnyékoz téged” kifejezés számomra mintha azt mondaná, hogy messze tekintő szemeivel jövőbe látva Habakuk próféta „megárnyékozott hegynék”¹ a Szűzet nevezte; kifejezve a megárnyékozó Szentlélek erejét, aki a Szűzben, mint szentélyben a megtestesülés csodáját véghezvitte.

„Azért a Szent is, ki tőled születik, Isten Fiának fog hivatni.” (Luk. 1, 35.) Tehát a Szűznek világosan megmutatta az angyal, hogy tőle ki és mi módon fogantatott és aki születni fog Isten fia lesz. Sőt, hogy még világosabbá és meggyőzőbbé tegye szavait, Erzsébet fogadását is hírül adja, mintha azt mondaná: aki előrehaladott öregségben minden remény ellenére gyermeket adhat, annál nem lehetetlen, hogy Fia Szűztől emberi elmét meghaladó módon fogantassék.

„Mondá ekkor Mária: Ime az Úr szolgáló leánya, legyen nekem a te igéd szerint.” (Luk. 1, 38.) Látod Mária okosságát? Látod nagy szerénységét? Miután ugyanis gyermekének fogantatását, fiának születését megtudta; ki lesz az, kinek a fia lesz, mi lesz a neve, kinek a trónján fog uralkodni, kik

¹ A LXX. szövege szerint. Hab 3, 3.

lesznek az alattvalói, örömteli szóval válaszol: „Ime az Úr szolgáló leánya, legyen nekem a te igéd szerint”. (Luk. 1, 38.) Mintha azt mondaná: kész vagyok és nincs semmi, ami akadályozna.

„És eltávozék tőle az angyal”, (Luk. 1, 38.) mondja a Szentírás, miután a reábízott feladatot teljesítette. Eltávozott tőle az angyal, de nem távozott el tőle az Úr. Az angyalnak nincs teste mégis határolt, ez bár van teste, bár a Szűz méhében foglal helyet, határtalan. Az ugyanis hirdetője volt annak, aki eljött és az emberiség üdvössége miatt Szűztől fogantatott; Krisztus fölvéve mivoltunkat önmagában megújította, visszaállítva természetünk eredeti épségét, ami összeleink vétkével elveszett és feltámasztva: „elhelyezte a mennyekben minden fejedelemség és hatalmasság, erő és uralom s minden név fölé, melyet említenek nemcsak ezen a világon, hanem a jövőben is”. (Ef. 1, 21.) Akinek dicsőség és hatalom és tisztelet és imádás az örök Atyával, az életető Szentlélekkel, most és mindig és minden időkre. Amen.

35. Sarlós Boldogasszonyra.¹

„Útra kelvén pedig Mária ama napokban, sietve méne a hegyek közé, Juda városába. S beméne Zakariás házába, és köszönté Erzsébetet.” (Lk. 1, 39—40.) Az Istennel el-telt Szűz a hegyvidékre megy fel, maga-

¹ Bruno Astensis magyarázata Szent Lukács evangéliumához. (Migne P. L. 165. 344—47.)

sabbakat keres. Lelkileg már nem a földön, hanem az égben lakik, s a Szentlélekkel társalog. Siet, fut, semmit sem tesz hanyagul belép a jámbor házba, igazi, panasz nélkül való családi együttlétet akar látni, s bizonyosságát adja alázatosságának és kedves-ségének. Nem restell Mária Erzsébethez, Krisztus Jánoshoz, urnő a szolgálóhoz, az Úr a szolgálóhoz menni. Mi más cz, ha nem az alázatosság példája? „És lőn, hogy amint meghallotta Erzsébet Mária köszöntését, repesett méhében a magzat.” (Lk. 1, 41.) Mondd kisdéd, mondd próféták legnagyobbika, kit nem is nevezhetünk méltán prófétának, mert több vagy prófétánál, miért ujjongasz? Hisz még meg sem születted, s máris jövedölsz, hangjáról megismered az Úr anyját; s mivel viszont üdvözölni nem tudod, azt teszed, amit tudsz. Mily vidáman mennél elébe, ha már megszületted volna, mikor hangja hallatára repeséssel igyekszel elébe menni.

„És betelék Erzsébet Szentlélekkel. És nagy szóval fölkiálta, mondván: Áldott vagy te az asszonyok között, és áldott a te méhednek gyümölcse.” (Lk. 1, 41—42.) Flösször a fiú, azután az anya telik el Szentlélekkel. A fiú a méhben elrejtőzve tanít arra, amit az anyának tennie kell. Erzsébet ugyanis nagy felbuzdulásában belső ösztönzésre nemcsak viszont üdvözölte a Szűzet, hanem fenszóval kiáltotta: „Áldott vagy te az asszonyok között.” (Lk. 1, 42.) Ugyanezt mondta az angyal is. Mindenki áldja azt, aki minden áldásra méltó. „És áldott a te mé-

hednek gyümölcse." (U. o.) Áldott a fa, áldott a fa gyümölcse is. Áldott a Jesze gyökeréből való Szűz, áldott a virág is, mely ily gyökérből nő. Áldott az ilyen anya, áldott az ilyen fiú. „De hogyan jutok én ahhoz, hogy az én Uramnak anyja jön hozzám?" (Lk. 1, 43.) Sem szentség, sem vallásosság, sem nemesség nem elég arra, hogy ekkora megtisztelésre, ekkora boldogságra méltó legyek. Nekem kellett volna inkább hozzád mennem, de a te és fiad alázatossága készítetett, hogy hozzám jöjj. „Mert íme, amint fülembé hangzott köszöntésed szava, örömtől repese a magzat méhembem." (Lk. 1, 44.) Jövedeledkor, mondja, nem egyedül üdvözöllek, hanem fiam is örvendve üdvözöl, s örömében azt teszi, amit szóval még nem tud kifejezni. „És boldog vagy te, ki hittél, mert be fog teljesedni, amiket mondott neked az Úr." (Lk. 1, 45.) Mit mondott volna neki az Úr, ha nem azokat, amiket az angyal: „Íme, méhedben fogansz és fiat fogsz szülni és nevét Jézusnak hívod". (Lk. 1, 31.) És kevéssel később: „A Szentlélek száll te-reád, és a Magasságbelinek ereje megárnyékozik téged". (Lk. 1, 35.)

És erre Mária azt felelte: „Magasztalja az én lelkem az Urat". (Lk. 1, 46.) A lelkem, eszem, erőm, minden értelmem, lelkiismeretem áldja az Urat, dicsérje, áldja és hirdesse. Az is magasztalja az Urat, akinek a a jóságában az Urat kell magasztalni és dicsérni. Így dicsériük ugyanis a tanítványságban a mestert, műveiben a művészt. „És örövendez az én szívem megváltó Istenem fe-

lett." (Lk. 1, 47.) Most lelkem az Urat magasztalja, majd nagyszerűségét hirdeti minden népnek, amelyről írva van: „Az egek-nél fenségesebb, Urunk, a te dicsőséged (Zsolt. 8, 2.), amelyben mindig örvendezett, amelyet mindig szeretett, amelyhez teljes bensejével ragaszkodott, amelynek szolgálatára mindennél erősebben lekötölte magát. Ezért méltán mondja: „Mert ránézett szolgálója kicsinységére". (Lk. 1, 48.) Ránézett és le nem nézte. De kire néz rá az Isten, ha nem az alázatosra, békésre, beszédeinek tisztelőjére? „Ime mostantól fogva boldognak hirdet engem minden nemzedék." (U. o.) Igaz jóslat ez, amelyet az Igazság anyja önmagáról jóslt. Ettől kezdve nem volt nemzedék, amely nem hirdette volna az ő boldogságát. Hisz az Egyház mindig hirdeti az ő boldogságát, s az Egyházban benne foglaltatnak az összes nemzedékek. „Mert nagy dolgot cselekedett nekem a Hatalmas." (Lk. 1, 49.) Nemcsak hatalmas, hanem mindenható. Valóban nagy dolgot, olyan nagy dolgot, aminőt senki mással nem cselekedett, és nem is fog cselekedni. Belőle vette a testét, s az ég és föld Úrnőjévé tette. Valóban nagy dolgok ezek. „Kinek szent az ő neve." (U. o.) Maga hatalmas, neve pedig szent, amelyet hiába senki sem vehet ajkára; ebben keresztelkedünk meg, ebben bér málkozunk, üdvözlünk, erről hívnak bennünket keresztényeknek. „És irgalma nemzedékről nemzedékre azokon van, akik őt félik." (Lk. 1, 50.) Az ő irgalma ugyanis nem egy nemzedéknek szól. Nem-

csak a zsidók Istene, hanem nemzedékről nemzedékre terjed tisztelete, és mindenkinek segítségére siet, aki csak tiszteli őt. „Hatalmas dolgokat művelt karja erejével.” (Lk. 1, 51.) A multat a jövő érdekében használja fel. Hatalmas dolgokat művelt ugyanis az Úr karja erejével, mikor az ördögöt legyőzte, a poklot kiüresítette, s a szentek lelkét az égbe magával vitte. „Szétszórta a szívük terveiben kevélykedőket.” (U. o.) A szívük terveiben kevélykedő zsidókat szétszórta az Úr az egész világon, és minden népnek alárendelte, amint a zsoltáros mondja: „Hatalmaddal szórd szerte szét és alázd meg őket, Uram, ki oltalmazom vagy nékem!” (Zsolt. 58, 12.) Erről mondja a következőket is: „Hatalmasokat levetett a trónról és kicsinyeket felemelt.” (Lk. 1, 52.), azaz a zsidóknak megígért dicsőségre a pogányokat emelte. Az Úr ugyanis mindig azt mondja: „Mindaz, aki magát felmagasztalja, megaláztatik és aki magát megalázza, felmagasztaltatik”. (Lk. 18, 14.) „Éhezőket betöltött jókkal és üresen bocsátott el gazdagokat.” (Lk. 1, 53.) Éhezők voltak a pogányok, akik nem ízlelték az égi parancsok édességét. Gazdagok a zsidók, akik bővelkedtek a törvény és próféták gazdagságában. A pogányokat megtöltötte lelki javakkal, a zsidókat pedig hagyta elmenni üresen, lelki értelem tekintetében vakon. Ide illenek azok a szavak is, amelyeket máshelyt mond az Úr: „Boldogok, akik éheznek és szomjuhózzák az igazságot, mert ők kielégítést nyernek” (Mt. 5, 6.); és

jaj nektek, gazdagok! mert megkaptátok vigasztalástokat". (Lk. 6, 24.) „Felkarolta Izraelt, az ő szolgáját megemlékezvén irgalmasságáról, amint szólott vala atyáinknak, Ábrahámnak és ivadékainak mindörökre." (Lk. 1, 54—55.) Ezt mondja ugyanis a zsol-tárban: „Örökké gondol szövetségére, ezer-nyi nemzedéknek adott igéjére; arra, amit Ábrahámmal megkötött, amire Izsáknak megesküdött". (Zsolt. 104, 8—9.) Megemlé-kezett ugyanis irgalmasságáról, amiről atyá-inknak, Ábrahámnak és utódainak beszélt. „Felkarolta Izraelt, az ő szolgáját." Felka-rolta, barátságába fogadta és bevezette az atyáknak megígért örökségbe.

„Mária pedig nála maradt mintegy három hónapig, azután visszatért házába." (Lk. 1, 56.) Illett együtt maradniok, hogy az alatt a rövid idő alatt Mária Erzsébetet, Jézus pe-dig Jánost tanítsa. Elgondolhatjuk, hogy Zakariás és Erzsébet mennyit sírt, mikor Szűz Mária, a világ öröme, a tenger csillaga innen hazatért hajlékába. Sőt János is, bár még anyja méhe zárva tartotta, hogy fájlalta eltávozását, mikor annyira ujjongott megérkezésekor.

36. Nagyboldogasszony ünnepére.¹

A dicsőséges szűz ma felmenvén a meny-nyekbe, minden bizonnal nagy mértékben növelte az égi lakók örömét. Hiszen ő az, akinek üdvözlő szavára azok is örömben

¹ Szent Bernát 1. beszéde Szűz Mária mennybe-viteléről. (Migne P. L. 183, 415—17.)

törték ki, kik még meg sem születtek. (Lk. 1, 41.) Ha pedig a még meg sem született kisdéd lelke is áttüzesedett, mikor Mária szavát hallotta, gondolhatjuk, milyen volt az égiek ujjongása, mikor szavát hallhatták, arcát láthatták és boldog jelenlétében gyönyörködhetek. Számunkra pedig, kedveseim, az ünneplésnek minő alkalma, az örvendezésnek mily oka, az örömöknek micsoda tárháza az ő mennybemenetele! Mária jelenlététől megvilágosodik az egész világ, annyira, hogy még az égi haza is fényesebb a szüzi lámpás sugárzó fényében. Méltán hangzik hát az égben a hálaadás és dicsőítés hangja. De nekünk inkább sírni, mint örvendezni van okunk. Amennyire ujjong ugyanis jelenlétén az ég, nemde természetes, hogy annyira szomorkodjék távollétén a mi földi világunk. Mégis ne panaszkodjunk, hisz ez nekünk se maradandó városunk, hanem azt keressük, ahová az áldott Mária megerkezett. Ha ide bejegyzett polgárok vagyunk, e számkivetésben, Babylon vizei mellől is joggal emlékezhetünk rá, joggal vehetünk részt örömeiben, különösen abban, amely oly viharosan tör ma ki az égi lakókban, hogy még mi is érezzük cseppjeit a földön.

Megelőzött minket királynénk, megelőzött, s oly dicsőséggel vétetett fel, hogy bizalommal követhetjük Nagyasszonyunkat, mondván: „Vonj engem magad után, siesünk keneteid illata után”. (Én. 1, 3.) Ügyvédőt küldtünk vándorlásunkból magunk előtt, hogy ő, a bíró anyja, az irgalmasság

anyja, hathatós kérésével intézze el a mi üdvösségünk ügyét.

Földünk legdrágább kincsét küldte ma az égbe, hogy a barátság szerencsés szövetségében kapcsolódjon az emberi az istenivel, a földi az égivel, az alsóbb a legmagasabbal. Felszáll az égbe a föld legfinomabb gyümölcse, onnan a legjobb ajándékok, tökéletes adományok szállnak le a földre. Az égbe szálló boldog Szűz maga is ad ajándékokat az embereknek. Miért ne adna? Hiszen sem a lehetősége nem hiányozhatik, sem az akarat. Az egek királynéja ő, s irgalmas; mi több: Isten egyszülött fiának anyja. Semmi sem tudja ennél jobban hatalmának vagy kegyességének nagyságát megmagyarázni. Hacsak nem tételezzük fel, hogy az Isten Fia nem tiszteli anyját, vagy nem kételkedünk abban, hogy Mária keblét egészen átjárta a szeretet; azt a keblet, amely alatt kilenc hónapig pihent maga a szeretet, amely Istentől van.

Ezeket magunk miatt mondtam, testvérek, mert tudom, hogy a jelen nyomorúságban nehéz megtalálni a tökéletes szeretetet. Ha tehát nem is beszélek a jótéteményekről, amelyekben megdicsőülése révén részesülünk, ha szeretjük, mégis örvendezünk csupán a miatt, hogy a Fiához megy. Vele együtt örvendünk, hacsak nem vagyunk hálátlanok a kegyelem hozójával szemben. Az fogadja ma a szent városba beléptekor, akit előbb ő fogadott be, mikor e világra jött. Gondolhatod, micsoda hódolattal és ujjongással törtörténik ez a fogadás. A földön nem volt mélt-

több hely az Isten fia befogadására a Szűz méhének templománál; az égben nincs méltóbb hely a királyi széknél, amelyre ma felmagasztalja Máriát Mária Fia. Csodálatosan szerencsés mindkét fogadtatás; mindkettő megfoghatatlan, emberi ésszel ki nem gondolható. Miért olvassák ma Krisztus egyházaiban azt az evangéliumi részt, amelynek az az értelme, hogy az asszonyok között áldott asszony befogadta az Üdvözítőt. Azt hiszem azért, hogy ünnepeltünk tisztelete emelkedjék e befogadás révén, sőt a megtestesülés felfoghatatlan dicsősége fényében maga is megfoghatatlan fényben ragyogjon. Ki tudná vajjon megmagyarázni, mégha az emberek és angyalok nyelvén szólna is, hogy lett a Szentlélek közreműködésével, a Magasságbeli erejének beárnyékolásával testté az Isten Igéje, aki által mindenek lettek; ki magyarázza meg, hogy a fenség Ura, akit nem fogadhat be a teremtettség, hogy zárta magát a szűzi méhbe és lett ember.

De ki tudja azt is elképzelni, mily dicsőségesen vonult be ma a világ királynője, s a tisztelet micsoda érzésével ment eléje az égi légiók egész sokasága; gyönyörű énekszóval vezették a dicsőség trónusára, s Fia örvendező, derűs arccal, boldog öleléssel vonta magához és magasztalta fel minden teremtmények felett oly megtiszteléssel, amelyre csak ő volt méltó, s azzal a dicsőséggel, amely Fiához illett. Szűzi ajakkal adott boldog csók, amelyeknek úgy örült a szűzi édesanya! Mikor felment a dicsőség trónu-

sára, boldogan énekelte lakodalmi himnuszát: „Csókoljon engem szája csókjával”. (Én. 1, 1.) Krisztus származását és Mária felvételét ki tudná megmagyarázni? Amennyivel több kegyelmet nyert másoknál a földön, annál több különleges dicsőség lett osztályrésze az égben. Ha szem nem látta, fül nem hallotta, az ember szíve fel nem fogta, mit készített az Úr azoknak, akik őt szeretik: ki tudná azt elmondani, mit készített szülőjének, annak, aki őt mindenkinél jobban szeretete. Szerencsés, százszor szerencsés Mária, mivel befogadta a Megváltót, s mivel a Megváltó befogadta őt. Csodálatra méltó a Szűzanya méltósága, csodálatra méltó e méltóság kinyilvánítása.

37. Kisasszony napjára.¹

Ujjongó örömmel ünnepel ma a teremtet világ, az új ég a Szent Szűz születése napján. Földön született leányka az égi király élő lakása. Magtalan szülőknek nap fényét elhomályosító szépségű gyermeke, a szüzesség legszentebb szentélye. Ki nem ünnepel ma? Ki nem kedveskedik ajándékokkal a Szent Szűznek? A szűzek legszebb ajándéka tisztaságuk, a házastársaké mértéktelenség; a gazdagoké alamizsnálkodás, szegényeké hálaadás, élen levőké alázat, királyoké igazságosság, papoké életszentség; mindenkinél pedig jószándék. Ezekkel az

¹ Damaszkuszi Szent János: II. Homilia szentséges Istenszülő Úrnőnk születésnapjára. (P. G. 96, 680—697. rövidítve.)

ajándékokkal lesz színpompás az ünnep, fakadjon Dávid éneke ajkunkon: „Jertek örvendezzünk az Úrnak, ujjongjunk szabadító Istenünknek”. (Zs. 94, 1.) A mindenség Teremtőjének fogadására épült templom az Alkotó örök Igenek lakása; az igazság napjának, aki felhőkbe öltözteti az eget, Isten által szőtt öltönye.

Ujjongjatok hajadonok, hisz a Szent Szűz születése napját ünnepeljük! Anyák, kapcsolódjatok be az ünneplő kardalba, mivel anyaság gyümölcse a Szent Szűz. Teljenek el bizalommal a magtalanok, ha reá tekintenek, hisz magtalan volt, aki őt szülte. Ne hiányozzanak az ünneplő karból a leánykák sem, annak születésnapját dicsőítve, aki a leánykák dísze és királynője: Ozeás Próféta felhívása különösképen áll ma: „Fujjátok meg a kürtöt a hegyeken, visszhangozzanak a magaslatok, magasztaljátok Jeruzsálemben. „Örvendj Dávid király, akinek családjából Isten Fia született, a te törzsedből származik az, akiről esküvel is bizonyítékot nyertél (Zs. 131, 11.) királynő születik, akinek gyümölcse lesz trónodon örökös utódod. Ujjongjon Izaiás próféta, mert beteljesedett a jövendölés: „Vessző kel majd Jessze törzsekéből és virág nő ki gyökeréből”. (Iz. 11, 1) A vessző a Szent Szűz, akinek érintetlen szépségéből sarjad az örökké pompázó virág Jézus Krisztus.

Lássuk a törzsököt, melyen e törékeny ág kihajtott. Lássuk, kik voltak a Szent Szűz szülei? Joakim és Anna, az örök Igéhez méltó házaspár, akik az összes házastársak

között legszentebb összhangban éltek. Ha az ág mindent felülmúl, miért nem ennek megfelelő a törzse? Erős gyökérzetű hatalmas és szép fa, melynek nincsen gyümölcse. Uditő forrás, mely nem ontja vizét. Sajnálatos helyzet, súlyos és nehéz körülmények. Mit tettek tehát? Az Úrhoz kiáltottak és meghallgatta őket és minden szorongatásukból kiszabadította. (Zs. 33, 5.) Azt tették, amit Dávid Isten sugalmazására jelzett: Kiáltottak az igazak. Hol? Saját kertjükben. Mivel az első szomorú bűn után a bűnös kijött a paradicsomból, Isten azt mondotta az emberiség ösanyjának: „Megsokasítom gyötrelmeidet és terhességed kínjait: fájdalommal szüljed a gyermeket s légy a férj hatalma alatt”. (Móz. I. 3, 16.) Mit kiáltottak? Gyermekért könyörögtek. „Uram, seregek Ura, ismered a magtalanság szűgyenét, tudod, mennyire szomorkodnak, akiknek nincs gyermekük. Ha rátekintesz szolgálid kicsinységére és adsz nekik gyermeket följajánljuk neked.” Meghallgatta tehát őket Isten, aki könnyen hajlik az irgalomra, nekik ajándékozta Máriát, tündöklő és fenséges ajándékot Éva helyett. Anyja öröme lett a leányka, a legszentebb család első zsengéje, az Isten szájából kinőtt virág ága, az összülők öröme. Ó Isten emberszeretete, ó Isten bőkezűsége. Kertben könyörögtek és ez a kert paradicsomnál nagyobb boldogságot hozott. Ott a csábító kígyó Évát félrevezette. Itt Gábor főangyal örömhírral zavarba hozta ugyan, de nem szedte rá. Ott a kígyó csábítása szomorú halált eredménye-

zett, itt az angyal szavai az emberiség örök életének boldogságát hozta. Ott fájdalmas ítélet hangzott el, amely a bűnnek volt következménye; itt a Szentlélek jön el betöltve örömmel azt, aki a próféta jóvendölése szerint nem ismerte az anyaság fájdalmát. Mennyire megváltozott minden, ó mennyire megújult minden. „A régiek elmultak, íme minden ujja lett.” (Kor. II. 5, 17.)

Üdvözlégység Isten legtisztább temploma, melyről Dávid prófétai ajka mondotta: Szent a templomod, csodálatos igazságban. (Zs. 64, 5.) Ebből a templomból építette Krisztus teste templomát és a halandókat az élő Isten templomaivá tette. Üdvözlégység Isten fenséges, magasan tündöklő háza, melynek szent alapzatát megingatni nem lehet, üdvözlégység Isten dicsőségével telt ház, mely a szeráfok tüzes lelkénél világítóbb. (Iz. 6, 2—4.) Üdvözlégység lepecsételt forrás (Én. 4, 12.), romolhatatlanság kútfeje, aki Krisztust szüzességed pecsétjének sérelme nélkül szülted, akinek közreműködésével halhatatlanságot nyertünk és visszatérünk a soha el nem múló Paradicsomba. Üdvözlégység elzárt kert, melynek illata, mint a virággal teli mezőé, melyet megáldott az, aki téled születt, az Úr. Üdvözlégység soha nem hervadó illatos rózsa, melynek illatában gyönyörködve megpihent nálad az Úr és belőled, mint virágból kisarjadva, üdítő illattal töltötte be a világot. Üdvözlégység liliom, akinek fia Jézus Krisztus királyi pompába öltözteti a mezők liliomait. Üdvözlégység tisztaság, szüzesség érintetlen éke, aki a leg-

tisztább Igét szülted. Üdvözlégy szeplőtelen, akinek egyedül tiszta a szíve. Üdvözlégy Isten kedves hegye, melyből az új Izrael az előbbinél hatékonyabb megszentelést nyert. Üdvözlégy Gedeon gyapja, győzelem jele (Bir. 6, 9), akitől a halhatatlanság Királya született, aki mondotta: „Bizzatok, én legyőztem a világot”. (Ján. 16, 33.) Üdvözlégy Isten anyja, Fiadnak szolgáló leánya, Szűz anya, ki boldog szüzességeddel a paradicsomi érintetlenséget visszanyerted. Üdvözlégy valóban Istenszülő, Istenség és ember félelmetes titkának egybefogója, aki által ég és föld összetartozik, aki Istennek embert és embernek Istent adott. Üdvözlégy szüzesség tündöklő ajándékaiból annak épült királyi hajlék, aki az Énekek énekében mondja: „Belépek kertembe, mátkám, húgom”. (Én. 5, 1.) Üdvözlégy fényes felhő, aki az élet sivatagában vándorló új Izrael közbenjárásoddal oltalmazod, akitől az igazság napja származott, mely mindent beárnyoz romolhatatlan sugaraival. Üdvözlégy nagy Király városa, hogy Dávid megfelelő szavait használjam, amelyben nyitva van a mennyek országának királyi háza, akinek kimagasló szépségét nyelv és ész mindenkinek hirdeti Jézus Krisztusban, aki általad lett nekem irgalmas, amiért én szerény szavaimmal végtelen dicséretedet magasztalva zengtem. Ővé minden dicsőség tisztelet és imádás az Atyával és Szentlélekkel most és mindig és örök időkre. Amen.

38. Szeplőtelen fogantatás ünnepére.¹

A választott nép leányai ujjongva énekelnek. „Énekeljetek, örvendjetek, zengjetek.” (Zs. 97, 4.) Ime legyőzve fekszik a sátán, aki emberi természetünkön zsarnokként uralkodott. Ime a keruboknál csodálatosabb trón készül a földön, melyről írva van: „Benne van az Isten; meg nem inoghat”. (Zs. 45, 6.) Trónszéke és lakása Emánuelnek, a minden-ség királyának: Krisztusnak.

Nem emberi kéz építi az égi királynak palotáját. Ennek a palotának Édenben kelet felé van kapuja, melyen senki be nem léphet, csak maga az Úr, az Isten; ez a kapu zárva lesz. Annyira csodálatos királyi ház ez, hogy maguk az ég hatalmasságai is ámulva szemlélik. Minden emberi elgondolást felülmuló alkotás. Ez a palota nem emberi művészek munkájával lett magasabb az égnél és ismertebb minden teremtménynél, lakóhelyet sem kap ott senki, csak maga az építő, teremtetője és alkotója mindannak, ami égben, földön van. Ki az, aki egyedül alkotta és egyedül lakik benne? Sohasem lehetett hallani, hogy valaha megnyílnék más valaki számára is annak a csodálatos háznak ajtaja. Ki ez a király? Van-e hadserege és hadvezérei? Vannak-e félelemmel és rettegéssel szolgálatot teljesítő testőrei? Vannak-e előkelő, udvari emberei? Bizony vannak, mert minden teremtmény az övé: „Ezernyi

¹ Euboiai János: Szentbeszéd az Istenszülő fogantatására. (P. G. 96, 1485—1500. rövidítve.)

ezren szolgálnak neki és tízezerszer száz-ezren hódoltak neki". (Dán. 7, 10.)

Eljött az öröm és ujjongás ideje minden igaz számára Ádámtól kezdve Zakariásig, „akit megöltek a templom és oltár között". (Mt. 23, 35.) Ujjongj ösatyánk, Ádám, az Istenanya Mária miatt, mivel asszony által szedett rá a kígyó és most asszony által taposod el a kígyót. Eljött ugyanis az idő, hogy ahonnan az ellenség szerezte ártó fegyvereit, ugyanabból az emberi természetből eredjenek a „hegyesre fent hősi nyilak". (Zs. 119, 4.) Asszony és fa voltak száműzetésed okai a paradicsomban; most fa és asszony szerzik vissza, amit elvesztettél. Isten kezétől alkotott asszony szedett rá téged, Szent Annától és Joachimtól származó asszony csodálatos módon szüli a halál legyőzőjét, megfékezőjét annak, aki minket rabokká tett. „Az evésre jó, szemre szép és tekintetre gyönyörű fa" (Gen. 3, 6.) számunkra halált termelt; a száraz és terméketlen fa elpusztította a kígyót és a földieknek örök életet hozott.

Örvendj te is, ösanyánk, Éva, mert fiaid már többé nem romlásra születnek, hanem romolhatatlanságban élnek. Nektek is, Ábel és Seth, fakadjon örömének ajkatokon, mivel a fölséges Isten lakóhelyet készít magának és eljön, hogy megáldja a földet, melyet megátkozott. Noé adj hálát te is, mert eljön az Úr; gyűjtsd egybe szétszórt fiaidat, hogy imádkozva boruljanak az elé, aki megörzött titeket a vizözön idején. Mert Isten, a bosszúállás Ura a földre jött, második Ádámmá lett,

hogy Ádámot megújítsa, hogy megszabadítsa mindazokat, akiket a pokol hatalma fogva tartott. Ábrahám, Izsák, Jákob, a törvénytadó Mózes és az összes prófétákkal együtt ujjongjatok, mivel beteljesült, amire várakoztatok.

Judea leányai ujjonganak, mert az istenfélő Joachim és Anna Istennek egészen szepőlötelen anyját föl vitték Jeruzsálembe a Szentek szentjéhez. „Örvendezik Sion hegye, s Juda leányai ujjongva örülnek Uram, ítéleteidnek.” (Zs. 47, 12.) A többi szűzek is, akik az Istenszülő Szent Szűzzel együtt éltek, nem beszéltek semmi másról, semmi nem illőről, hanem csak Istennek tetszőkről, amelyeket a Szentlélek akkor sugallt nekik. Milyen más szavakra lehetett volna szükségük, mint hogy a királynőt illő módon magasztalják és az örökkévalóság Királyának, aki tőle születik, dicsőítő éneket zengjenek, „amikép a szentlélek adta nekik, hogy szóljanak.” (Csel. 2, 4.) Annak a napnak emléket — bár nem mindenki ismeri ezt az ünnepet — melyen az istenfélő Joachim és Anna az örökké szűz és Istenszülő Mária fogantatásának első jó hírét kapták, december kilencedikén ünnepeljük.

Szeretteim, jól jegyezzük meg, hogy hitünk tárgya és nem üres szó, amit a Szentírásban áthagyományozva kaptunk. Ha templomaink szentelésének évfordulóját méltán ünnepeljük, akkor összehasonlíthatatlanul inkább buzgón, összeszedetten és Isten félelmével eltelve kell megülnünk ezt az ünnepet. Ma nem kövekből készült az alap, nem emberi

kéz építette Isten templomát, ma a Szent Istenszülő Mária fogantatott az Atya Isten tetszésével és az éltető Szentlélek közreműködésével. Maga alkotta őt Isten Fia, Krisztus, a szegletkő és maga vett benne lakást, hogy betöltse a törvényt és a prófétákat, mikor eljött, hogy bennünket üdvözítsen. Akinek dicsőség, tisztelet és imádás az örök Atyával és az éltető Szentlélekkel most és mindig és örök időkre. Amen.

III. A SZENTEK ÜNNEPEIRE

39. Szent József ünnepére.¹

„József pedig, az ő férje, igaz ember lévén, és nem akarván őt elhíresztelni, titokban akarta őt elbocsátani.” (Mt. 1, 19.) Miért akarta elbocsátani? Ime, nem az én véleményem, hanem az atyáké: azért akarta József elbocsátani, amiért Péter is el akarta utasítani magától az Urat: „Menj ki tőlem, mert bűnös ember vagyok, Uram.” (Lk. 5, 8.) E miatt tartotta vissza a százados is házából az Urat, mikor mondta: „Uram, nem vagyok méltó, hogy hajlékomba jöjj”. (Mt. 8, 8.) Így mondta hát József is magában, mert méltatlannak és bűnösnek tartotta magát, és úgy gondolta, hogy többé nem lakhatik családi közösségben azzal, akinek ily félelmetes méltóság jutott osztályrészül. Félve látta Márián az isteni jelenlét biztos jeleit, és mivel nem tudta a titkot felfogni, el akarta bocsátani. Megijedt Péter az isteni hatalom látára, megijedt a százados a jelenlét fenségétől. Minden bizonnyal József is megijedt, hisz ember volt, e nagy csoda szokatlanságától, a titok mélységétől: ezért akarta titokban elbocsátani. Csodálkozol, hogy méltat-

¹ Szent Bernát beszéde. (Migne P. L. 183, 68—70, 14—16. pont.)

lannak találta magát a terhes Szűz jelenlétére, mikor Szent Erzsébetről is azt hallod, hogy csak félelemmel és tisztelettel iudta elviselni jelenlétét. Hiszen így szólt: „Honnan van az, hogy az én Uramnak anyja jön hozzám”. (Lk. 1, 43.) Ezért akarta hát József elbocsátani. De miért titokban és nem nyíltan? Értelme tanácsolta, nehogy a válás okát kezdjék kutatni. Mit felelt volna az igazi férfi a keménynyakú, a hitetlen és ellenkező népnek? Ha elmondta volna, amit érzett, s amiről tisztaságát illetően megbizonyosodott, nemde kinevették s megkövezték volna őt a hitetlen zsidók. Hogyan hittek volna az Igazságnak, mikor még Szűz Anyja méhében hallgatott, mikor később akkor is megvetették, amikor a templomban hangos szóval tanított? Mivel illették volna a még meg sem születettet azok, akik később szentségtörő kezet emeltek a csodákkal tündöklőre is? Az igaz férfi tehát helyesen járt el, mikor titokban el akarta bocsátani, mivel sem hazudni nem akart, sem Máriát ártatlanul rossz hírbe hozni.

Ha pedig valaki másképp gondolja, és azt állítja, hogy József emberileg volt kétségben, mivel igaz létére a gyanúsítás miatt nem akart Máriával együtt lakni, de viszont (mert jó volt) át sem akarta adni, hanem titokban el akarta bocsátani: röviden erre is megfelelek. József kétkedése így is természetes volt s méltó arra, hogy isteni csoda oszlassa el. Így van a Szentírásban: „Amint pedig ezen gondolkozott, íme az Úr angyala

megjelenék neki álmában, mondván: József. Dávid fia, ne félj magadhoz venni feleségedet, Máriát; mert ami ő benne fogantatott, a Szentlélektől vagyon". (Mt. 1, 20.) Tehát ezek miatt az okok miatt lett Mária József jegyese, helyesebben, amint az evangélista mondja: „a férfiúé, akinek neve József volt". Férfiúnak nevezi, nem azért, mivel férj volt, hanem mivel az erény embere volt. Vagy ha a másik evangelistát olvassuk, aki nem egyszerűen férfiúnak, hanem Mária férjének mondja, azt kell mondanunk, hogy helyesen nevezik annak, aminek gondolják. Az ő férjének kellett nevezni, mert annak is tartották, aminthogy a Megváltó atyjának is nevezték, mert annak gondolták, noha nem volt az. Így mondja az evangélista is: „És maga Jézus, mikor tanítani kezdett, mintegy harminc esztendő volt, fia lévén, amint vélték, Józsefnek". (Lk. 3, 23.) Nem volt tehát az Istenanya férje, sem a Fiú atyja, de bizonyos szükséges intézkedés folytán egy időre mindkettőnek nevezték és gondolták.

Gondold meg mégis, hogy ebből az elnevezésből, amellyel Isten atyjának nevezték és gondolták, az látszik, hogy kiérdemelte az Isten kitüntetését. Maga a név is mutatja, milyen nagy férfiú volt ez a József. Emlékezzünk csak arra az Egyiptomban eladott hajdani nagy pátriárkára. Tudnunk kell, hogy annak nem csupán a nevét nyerte el, hanem tisztaságát, ártatlanságát és kegyelmét is. Ama József eladása ugyanis, akit a testvérek irigysége adott el és juttatott Egyip-

tomba, Krisztus eladásának előképe. Ez a József Heródes irígységétől futva Krisztust Egyiptomba vitte. (Mt. 2, 14.) Amaz megőrizte hűségét ura iránt, nem engedett úrnője csábításának. (Gen. 39, 12.) Ez Úrnőjét, Istenének anyját szűzies hűséggel szolgálta, mivel tudta szüzi voltát. Az bölcseséget kapott az álmok titkainak megértésére. (Gen. 40—41.) Ez ismerője és részese lehetett az égi titoknak. (Mt. 1, 20.) Az gabonát adott az egész népnek. (U. o.) Ez élő kenyeret kapott az égből, hogy megőrizze a maga és egész világ számára.

Nem férhet kétség ahhoz, hogy jó és hűséges ember volt ez a József, a Megváltó anyjának jegyese. Hűséges és okos szolgálta az Ur anyja gyámolává, az ő nevelőjévé, bölcs és hűséges földi segítségévé tett. Vegyük hozzá, hogy Dávid házából való. Valóban Dávid házából, valóban az ő királyi törzséből származik ez a József, aki lelkére nézve még nemesebb, mint származására nézve. Sőt Dávid fia, bár nem Dávid volt az atyja. Dávid fia nemcsak testileg, hanem hite, életszentsége, jámborsága miatt. Szinte Dávid másának, szíve szerint valóban találta az Ur, akire biztonságban rábízhatta szíve legelrejtettebb és legszentebb titkát. Neki, mint második Dávidnak, kinyilvánította bölcsességének elrejtett titkait, s oly titokba avatta be, mely ismeretlen volt e világ fejedelmei előtt. Ő láthatta azt, akit annyi király és próféta hiába szeretett volna látni, hallhatta, akit ők nem hallhattak. Nemcsak láthatta és hallhatta, ha-

nem hordozhatta, vezetgethette, ölelhette, csókolhatta, táplálhatta és őrizhette. De hinnünk kell, hogy nemcsak József, hanem Mária is Dávid házából származott. Különben nem lehetett volna Dávid házából való férfiú jegyese. De az egyikben teljesedett az igazság, amit az Úr Dávidnak esküvel ígért, a másik csak ismerője és tanuja az ígélet beteljesedésének.

40. Keresztelő Szent János ünnepére.¹

Összehasonlítja János és Krisztus születését. Szent János ünnepét üljük ma, kinek a születését csodálattal hallgattuk a mai evangéliumban. Mily nagy a hívő dicsősége, ha ily nagy az előhírnöké. Milyen lesz az eljövendő Út, ha ily nagy az, aki az utat előkészíti. János születését megszenteltként őrzi az Egyház, holott senkit sem találunk a szentek között, akinek a születését ünnepélyesen ülnénk meg. Csak Jánosét és Krisztusét. Ezt nem hagyhatjuk szó nélkül. S ha talán kevesebbet is mondunk, mint a dolog méltósága megkívánná, legalább gyümölcsözően és alaposan gondolkodjunk róla.

János idős magtalan nőtől születik, Jézus fiatal szüztől. Jánost a terméketlenség, Krisztust a szüzesség szüli. János születésénél a szülők kora nem volt megfelelő, Krisztus születésénél nem volt házassági kapcsolat. Azt angyal adja hírül, ez angyal híradá-

¹ Szent Ágoston 293. beszéde Ker. Szent János születésére. (Migne P. L. 38, 1327—28; 1. pont.)

sára fogantatik. Atyja nem hiszi el János születését, ezért megnémul; Krisztusban hisz Mária, és a hitben fogan. Először a hit száll a Szűz lelkébe, ezután következik az anyai méh megtermékenyítése. Mégis szinte azonos szavakat mond Zakariás és Mária, mikor az angyal híradását veszik. Zakariás azt mondja, mikor az angyal hírül adja János születését: „Miből győződjem meg erről, hiszen én öreg vagyok, és feleségem is előhaladott napjaiban”. (Lk. 1, 18.) Mária pedig így szól az angyalnak, mikor hírül adja, hogy fia születik: „Miképen leszen ez, mikor férfit nem ismerek?” (Lk. 1, 34.) Zakariásnak azt mondja az angyal: „De íme megnémulsz, és nem fogsz tudni beszélni ama napig, mikor ezek meglesznek, mivelhogy nem hittél szavaimnak, melyek beteljesednek annakidején”. (Lk. 1, 20.) Szűz Máriának pedig azt mondja: „A Szentlélek száll tereád, és a Magasságbelinek ereje megárnnyékoz téged; azért a Szent is, mi tőled születik, Isten Fiának fog hívatni”. (Lk. 1, 35.) Zakariás rovásban részesül, Mária oktatásban. Annak azt mondja: mivel nem hittél, ennek pedig: fogadd el, amit kértél. Majdnem egyformák Zakariás és Mária szavai: „Miből győződjem meg erről?” és „Miképen leszen ez?” Az, aki hallotta a szavakat és nézte a szívet, tudta; még inkább az, aki szólt az angyal által. Aztán megszületik János, mikor már kevesbedik a fény, és az éjszaka nőni kezd. Megszületik Krisztus, mikor az éjszaka fogy s a nap nő. S mintha csak ez lenne születésük jele, maga János

mondja: „Öneki növekednie kell, nekem pedig kisebbednem”. (Jn. 3, 30.)

Előadtam, mit kell megvizsgálnunk, elemeznünk. Igaz, hogy e nagy titok minden redőjének megvizsgálására nem vagyunk megfelelőek, mivel sem elégséges tehetségünk, sem időnk nincs. De ha mi nem is szólunk hozzátok, jobban megtanít erre benneteket az, aki bennetek beszél, akire jámborul gondoltok, akit szívetekbe fogadtatok, akinek templomai vagytok.

41. Szent Péter és Pál ünnepére.¹

Péter megalázása. Emberi gyengeségből folyó félelme, Isten kegyelméből való szeretete. A mai napot ünneppé avatja számunkra az apostolok vére. Visszaadták a szolgák, amit értük kiontott az Úr. Amint előbb hallottátok, Szent Péter parancsa a követés volt, s mégis azon járt az esze, hogy ő menjen elől, mikor azt mondta az Úrnak: „Életemet adom érted”. (Jn. 13, 37.) Magabízó volt, mert nem ismerte félénkségét. Meg akarta azt előzni, akit követnie kellett. Jót akart, de nem tartotta be a rendet. Hogy mily keserű a halál, keserű félelemmel érezte, s a keserű félelem bűnét keserű könnyekkel mosta le. Félelméről a szolgáló bizonyosodott meg, szeretetéről az Úr. És mit felelt a félelem, ha nem emberi reményt; mit felelt a szeretet, ha nem az Isten megvallását. Az Isten szeretete ugyanis isteni

¹ Szent Ágoston 297. beszéde. (Migne P. L. 38, 1359. 1., 4., 5., 8. pont.)

ajándék. Mikor az Úr Pétert megkérdezte szeretetéről, csak azt követelte, amit ő adott.

Szent Pál érdem szerint nyeri el a koronát, mert meg nem érdemelt kegyelemben részesült. De nézzük Pál apostolt, mert ma az ő ünnepe is van. Mindketten hasonló életet éltek, mindketten vérüket ontották, mindketten égi koronát nyertek, a mai napot mindketten megszentelték. Nézzük hát Szent Pált, idézzük azokat a szavakat, amelyeket az előbb hallottunk, mikor levelét felolvastuk: „Én ugyanis már áldozatként kiöntetem, elköltözésem ideje közel van. A jó harcot végigharcoltam, a pályafutást bevégeztem, a hitet megtartottam. Készen vár már reám az igazság koszorúja, melyet megad nékem azon a napon az Úr, az igazságos bíró”. (II. Tim. 4, 6—8.) Nem fogja megtagadni a méltányost az, aki őt érdemtelenül kegyelmekben részesítette. Az igazságos bíró megadja a koronát, megadja, van amiért megadja. „A jó harcot végigharcoltam, a pályafutást bevégeztem, a hitet megtartottam”, a koronát ezekért az érdemekért adja meg. Amint mondtam, nem tagadja meg a megérdemeltet, aki megadta a meg nem érdemeltet. Mit adott érdem nélkül? „Ki azelőtt káromló, üldöző s gyalázkodó voltam.” (I. Tim. 1, 13.) Mit kapott hát érdemtelenül? Halljuk magát, amint megvallja, s a kegyelem ajándékozóját méltó dicsérettel dicsőíti. „Ezelőtt — mondja — káromló, üldöző s gyalázkodó voltam.” Megérdemelted hát, hogy apostol légy? Mit érdemel a

káromló, üldöző s gyalázkodó? Mi más, mint örök kárhozatot? S mit kapott örök kárhozat helyett? „Irgalmat leltem az Isten előtt, mert hitetlenségemben tudatlanul cselekedtem.” (U. o.) Ezt az irgalmat kapta érdemtelenül az Istentől. Halld, mit mond ugyanez az apostol más helyen: „Nem vagyok méltó apostolnak neveztetni, mert üldöztem az Isten Egyházát”. (I. Kor. 15, 9.) Látom tehát, hogy nem voltál méltó. Honnan van, hogy méltó lettél? Miért vagy mégis az, ami nem érdemlettél lenni? Halljuk: „De Isten kegyelméből vagyok az, ami vagyok”. (I. Kor. 15, 10.) Az én bűnöm folytán voltam az, ami voltam, most Isten kegyelméből vagyok az, ami vagyok. „Isten kegyelméből vagyok az, ami vagyok, és az ő kegyelme nem volt bennem eredménytelen, sőt valamennyiüknél többet munkálkodtam.” (U. o.) Visszafizetted tehát Isten kegyelmét? Kaptál, és viszonzotad? Magad mondod: „Nem ugyan én, hanem Isten kegyelme én-velem”. (U. o.) Hát ennek a sokat dolgozó apostolnak, mikor a jó harcot végigharcolta, a pályafutást befejezte, a hitet megőrizte, nem adná meg az igazságos Isten a megérdemelt koronát, mikor érdem nélkül kegyelemmel látta el?

A mi érdemeink Isten ajándékai. Ó Szent Pál, aki nagy is, kicsiny is vagy, miért kaptál megérdemelt koronát? Minden bizony-nyal érdemeid miatt. A jó harcot végigharcoltad, a pályafutást bevégezted, a hitet megtartottad: megérdemelt koronát kapsz ezek miatt az érdemeid miatt. De érdemeid,

melyek segítségével koronát kapsz, Isten ajándékai. Ime a jó harcot megharcoltad, a pályafutást befejezted. Pedig más törvényt láttál tagjaidban, amely küzd értelmed törvénye ellen, s a bűn törvényének foglyává tesz, amely tagjaidban van. Honnan győztél volna, ha nem annak erejével, ami következik: „Én szerencsétlen ember! Ki szabadít meg a halálnak testéből? Az Istennek a kegyelme Jézus Krisztus, a mi Urunk által”. (Róm. 8, 24—25.) Ime ebben harcoltál, ebben dolgoztál, ebben nem fogyatkoztál meg, ebben győztél. Nézzétek a harcot: „Ki szakít el minket Krisztus szeretetétől? nyomorúság vagy szorongatás? éhség, mezítelenség, veszedelem vagy üldözés, vagy kard? (amint írva vagyon: Miattad gyilkolnak minket naphosszat: olybá vesznek, mint leölésre szánt juhokat)”. (Róm. 8, 35—36.) Ime a gyengeség, munka, nyomorúság, veszedelmek, kísértések! Honnan a küzdők győzelme? Halljátok, ami következik: „De mindezekben győzedelmeskedünk azáltal, aki szeret minket”. (Róm. 8, 37.) A pályafutást befejezted . . . , de ki vezetett, ki irányított, ki segített? Mit felelsz erre? A pályafutást befejeztem, de „nem azon múlik, aki akar, vagy aki törtet, hanem a könyörülő Istenen”. (Róm. 9, 16.) A hitet megtartottad, igaz. De először is, melyik hitet? Amelyet magad adtál önmagadnak? Talán nem mondasz igazat, mikor azt mondod: „A hit mértéke szerint, amelyet az Isten kiosztott neki?” (Róm. 12, 3.) Úgy-e a veled együtt harcolókhoz, az élet porondján veled dol-

gozókhöz és futókhöz beszélsz, mikor mondd: „Nektek megadatott Krisztusért”. (Fil. 1, 29.) Mi adatott meg? „Nemcsak hogy higgyetek benne, hanem hogy szenvedjete is érte.” (U. o.) Ime, mindkettő úgy adatott meg, hinni Krisztusban és szenvedni érte.

Szeressük az életet, de csak ha jó. Az emberek azt akarják, hogy minden jó legyen, csak lelkük jóságával nem törődnek. Szeretjük az életet, ne is kételkedjünk, tagadni sem tudjuk, szeretjük az életet. Ha pedig szeretjük az életet, válasszuk meg az életet. Mit válasszunk meg? Az életet. Legyen az itt jó, utána pedig örök. Ha jó is az itteni, de még nem boldog. Jó az az élet, amelyet boldog élet követ. A jó élet munka; a boldog jutalom. Él jő életet, s elnyered a boldogot. Mi igazságosabb, mi rendezettebb? Ha szereted az életet, a jót válaszd. Ha feleséget akarsz, ugye jót akarsz. Viszont, ha szereted az életet, rosszat választanál? Mondd, mi rosszat szeretsz? Bármit akarsz, bármit szeretsz, a jót akarod. Nem akarsz rossz barmot, rossz szolgát, rossz ruhát, rossz házat, rossz feleséget, rossz gyermekeket. Mindenben a jót keresed, de légy magad is jó, aki a jót keresed. Nem ütköznél meg rajta, hogy azok között, amiket jónak akarsz, csak egyedül magadat akarnád rossznak? Kedves neked a házad, feleséged, ruhád, sőt még a lábbelid is, csak lelked nem érdekel? Igaz, ez az élet tele van munkával, keserőséggel, kísértéssel, nyomorúsággal, fájdalommal, félelemmel, valóban telve van a mindenféle rosszal. És mégis, ha valaki

örökké élhetné ezt a mi minden rosszal teli életünket, úgy ahogy van, mennyire hálálkodna, hogy mindörökre boldogtalan lehet. Pedig nem ilyent ígérnek nekünk, nem is akármiféle ember, hanem az igaz Isten. Az igaz Igazság ígér életet, nemcsak örökké tartót, hanem boldogot is. Ebben nincs kellemtelenség, munka, félelem, fájdalom. Itt teljes, egészen biztos a biztonság. Élet Isten alatt, élet Istennel, élet, mely maga az Isten. Ily örök életre kaptunk mi ígéretet. És többre becsüljük ennél ezt a rövid, nyomorúságos és keserű életet? Többre becsüljük-e vagy nem? Örök halálra lész elítélve, ha a földi életet választod, mert ezzel egyzsersmind megveted az örök életet.

Kedves testvéreim! Azoknak a szenteknek ünnepét, akik a bűn ellen egész a vérontásig harcoltak, és Isten ajándékából és segítségével győztek, úgy ünnepeljük, hogy megszeressük őket, úgy megszeressük, hogy kövessük őket, és őket követve az ő jutalmuk birtokába jussunk.

42. Szent Péter ünnepeire.¹

Péter vallomása és kitüntetése. Ujjongjunk az Úrban, kedveseim, és örüljünk lelki vígsággal, mert az Atya Isten egyszülött Fia, a mi Urunk Jézus Krisztus szándéka és istensége titkainak velünk való közlésére városunkat tüntette ki az apostoli rend első emberével, Szent Péterrel, akinek mai ün-

¹Naoy Szent Leó 83. beszéde. (Migne P. L. 54, 429—432.)

nepe, dicsőséges vértanúságának napja, különös dicsősége az egész világnak. E dicsőséget, kedveseim, ama vallomásnak köszöni, amelyet az Atya Isten sugalmazott apostoli szívének, amely felülmulja az emberi vélekedés bizonytalanságát, amely olyan szilárd, mint a szikla, melyet misem rendít meg. — Amint az evangélium elbeszéli, az Úr minden apostolt megkérdezett, mit tartanak róla az emberek. És annyiban közös a feleletük, amennyiben az emberi értelem vélekedését fejtik ki. Mikor azonban a tanítványok véleményét kérdi, az az első az Úr megvallásában, aki az első az apostoli méltóságban. Neki, mikor így felelt: „Te vagy a Krisztus, az élő Isten Fia”, Jézus azt mondta: „Boldog vagy Simon, Jónás fia! mert nem a test és vér nyilatkoztatta ki ezt neked, hanem az én Atyám, ki mennyekben vagyon”. (Mt. 16, 16—17). Mintha csak azt mondta volna: azért vagy boldog, mivel Atyám tanított; s ezért nem is lettél földi vélekedés áldozata, hanem égi sugallat világosított fel, hiszen sem a test, sem a vér, hanem az én Atyám jelentett ki neked engem. „És én mondom neked...” azaz: amint Atyám kinyilvánította neked istenségemet, így nyilvánítom én ki neked a te kitüntetésedet. „Te Péter vagy”, mintha mondaná: bár én vagyok a rendíthetetlen szikla, én vagyok a szegletkő, mégis te is szikla vagy, mert az én erőm megerősít, hogy amik hatalmamnál fogva az enyéim, a bennök való részesedés következtében közösek legyenek.

Mit ruházott rá Krisztus? „Erre a kösziklára fogom építeni egyházamat, és a pokol

kapui nem vesznek erőt rajta." (Mt. 16, 16.) Erre az örökké tartó erősségre építem a templomot, és Egyházamnak égbetörő fensége az ember hitének keménységén emelkedik fel. E megvalláson nem lesz úrrá a pokol, nem veri béklyóba a halál. Ez a hang ugyanis az élet hangja, s akik ezt hangoztatják, azokat az égbe viszi; akik pedig tagadják, azokat a pokolba juttatja. Ezért mondja Szt. Péternek: „Neked adom a mennyek országa kulcsait. És amit megkötendesz a földön, meg leszén kötve mennyekben is, és amit feloldandasz a földön, fel leszén oldva mennyekben is". (Mt. 16, 19). Átszállott ugyan a többi apostolokra is e hatalom, de nem hiába bízta egyre, amit a többivel is akart közölni. Azért bízta e hatalmat külön Péterre, mert az Egyház összes vezetői elé Péter alakját helyezte. Megmarad hát Péter kiváltsága, bárhol hoznak ítéletet az ő méltányosságával. Sem túlságos szigorúság, sem engedékenység nincs abban, hogy semmi sincs megkötve vagy megoldva, hacsak Péter meg nem kötötte vagy meg nem oldotta.

Csak az ő hitéért imádkozott az Úr és a hit erősségét adta neki. Az egész Egyház fejévé tette. Közeledvén az Úr szenvedése, amely meg fogja rázni tanítványai állhatatosságát, így szólt: „Simon, Simon! íme a sátn kikerített titeket magának, hogy megrostáljon, mint a búzát; de én könyörögtem érted, hogy meg ne fogyatkozzék hited, és te egykoron megtérvén, megerősítsd testvéreidet". (Lk. 22, 31—32.) Közös veszély volt az apostolok számára a félelemtől való megkísértés

veszélye, s az isteni védelemre egyformán rászorultak, mert az ördög mindnyájukat megkívánta kísérteni, le akarta győzni. Mégis Péterre van az Úrnak különös gondja, Péter hitéért könyörög, mintha csak a többiek helyzete biztosabb lenne, ha a vezért az ellenség le nem győzi. Péterben tehát mindnyájuk erőssége növekedik, és az isteni kegyelem segítsége úgy működik benne, hogy az a szilárdság, amelyet Krisztus Péternek ad, Péter által a többi apostolokra is átszáll. Az Úr feltámadása után, a kulcsok átadása után, misztikus jelentőséggel háromszor mondta Szent Péternek, miután az háromszor vallotta meg örök szeretetét: „Legeltesd juhaimat”. (In. 21, 17.) És kétséggel ezt teszi ma is: a jó pásztor végrehajtja az Úr parancsát, erősít minket buzdításával, nem szűnik meg értünk imádkozni, hogy semmi kísértés erőt ne vegyen rajtunk. Ha pedig jószágos gondját, amint hinnünk kell, az Isten minden népére kiterjeszti, mennyivel inkább segítségünkre van nekünk, fiainak, hiszen boldog szunnyadásának szent ravatalán abban a testben pihen köztünk, amelyben itt vezérkedett. Mikor tehát látjuk, hogy ily nagy menedéket rendelt nekünk az Isten, örvendezzünk jogos örömmel vezérünk érdemei és méltósága miatt, és adjunk hálát örök Királyunknak, Üdvözítőnknek, az Úr Jézus Krisztusnak, hogy ekkora hatalmat adott az Egyház fejének az ő dicsőségére és örökön örökké. Amen.

43. Szent Lőrinc ünnepe.¹

Szent Lőrincnek megparancsolták, hogy adja ki az Egyház értékeit. Szent Lőrinc boldog vértanúságának napja van. Mivel kevesen jöttetek össze, keveset fogok szólni. Különben sem tudnék e melegben ernyedt testtel sokat beszélni. — Szerpap volt, az apostolok követője, az apostolok utáni időben élt. Mikor az üldözés tüze, amit az imént olvasott evangéliumban megjövendölt az Úr, Rómában is, mint másutt, nagy hévvel kigyuladt, mint főszerpaptól kérték az Egyház értékeit. Ő a hagyomány szerint azt kérte, hogy küldjenek szekereket, hogy ezeken elszállítsák a templom értékeit. Kinyitotta torkát a kapzsiság, de tudta a bölcsesség, mit csináljon. Mindjárt megparancsolták, hogy menjen annyi szekér, ahányat kért. Sokat kért. S minél több volt a szekér, annál több zsákmányban remélt az üldöző. Ő pedig telerakta a szekereket szegényekkel, és velük együtt ment. Mikor azt kérdezték tőle, mit akar ezzel, azt felelte: ezek a templom kincsei. A megcsalatkozott üldöző tűzhalált kívánt. De nem volt Lőrinc oly gyáva, hogy félt volna a lángoktól. Égette a büntetésül kiszabott tűz, de jobban égett lelke a szeretettől. Kostélyt hoztak és megégették. És míg egyik oldalról égett, a hagyomány szerint oly nyugodtsággal tűrte a kínzásokat, hogy beteljesedett rajta, amit imént az evangé-

¹ Szent Ágoston 303. beszéde. (Migne P. L. 38, 1393—95.)

liumban hallottatok: „Állhatatossággal fogjátok megnyerni lelketeket”. (Lk. 21, 19.) Végül is megégette a tűz, de nyugodtan tűrte. „Már — azt mondta — megsült testem, az van még hátra, hogy megfordítsatok, és megegyetek.” Ilyen volt a vértanúsága, ily dicsőséggel lett megkoronázva. Csodatettei Rómában oly számosak, hogy elszámlálni nem lehet. Róla mondta Krisztus: „Aki elveszti életét énérettem, megmenti azt”. (Lk. 9, 24.) Megmentette életét a hit által, a világ megvetése által, a vértanúság által. Mekkora lehet dicsősége Istennél, mikor ily nagy a dicsérete az embereknek!

A vértanuk érdemei Krisztus követői számára vannak. Kövessük nyomdokait hitben, kövessük a világ megvetésében. Nemcsak a vértanuknak van megígérve az égi jutalom, hanem Krisztus követőinek is, ha teljes bennük a hit, és tökéletes a szeretet. Mert amint maga az Igazság ígéri és mondja: „Mindaz, aki elhagyta házát vagy fivéreit vagy nővéreit vagy atyját vagy anyját vagy feleségét vagy gyermekeit vagy földjeit az én nevéért, százannyit kap, és az örök életet fogja örökölni”. (Mt. 19, 29.) Mi lehetne nagyobb dicsőség egy ember számára, mint eladni mindenét, és ezáltal Krisztust megszerezni; felajánlani Istennek a legkedvesebb ajándékot, a lélek épségét, az áhitat csonkítatlan imádságát; Krisztust követni, mikor kezdi megbosszulni ellenségeit; oldalán állni, mikor leül, hogy ítéletet tegyen; Krisztus örököstársa lenni. az angyalokkal egyen-

lökké lenni, a pátriárkákkal, apostolokkal, prófétákkal együtt örvendezni az égi királyság birtoklása miatt. Ezeket a gondolatokat mily üldözés tudná legyőzni, mely kínzások tudnák elfojtani? Az edzett, erős, elmélkedésekben megalapozott lélek az ördög minden megfélemlítése, a világ minden fenyegetésével szemben rendületlenül megáll, s a jövőben való biztos és szilárd hit csak erősíti. Szeme bezárul az üldözésben, de megnyílik az ég. Fenyeget az Antikrisztus, de Krisztus szeme rajta. Jön a halál, de követi a halhatatlanság; el kell hagynia a világot, de a paradicsomot kapja cserébe; az ideigtartó élet kialszik, de kezdetét veszi az örök. Mennyire nemes és biztonságos boldogan elhagyni e világot, elhagyni szorongatás és szenvedés közepett dicsőségesen. Egy kissé becsukni a szemet, mellyel az az embereket és világot nézte, de csakhamar újra kinyitani, hogy az Istent lássa. Mily gyorsan történik ez! Hirtelen elhagyod a földet, hogy az égi országba juss. — Ezeket kell lélekben gondolatainkkal megfogni, ezekről éjjel és nappal elmélkedni. Ha az ilyen katonát üldözés éri, a harcra kész bátorságot senki sem győzi le. Vagy ha előbb jön a meghívás, a hit, amely felkészült a vértanuságra, az isteni Bírótól megkapja jutalmát. Üldözésben a bátorság, békében az állhatatosság nyer koronát.

44. Szent Mihály arkangyal ünnepére.¹

Az angyaloknak értünk kifejtett működéséről és arról a tiszteletről, amellyel mi irántuk tartozunk; másképp a hármasköréről, amiért az angyalok törődnek velünk.

Az angyalok emlékünnepét ünnepeljük ma, és azt kívánjátok, hogy e nagy ünnepet méltó beszéddel méltassam. De mit tudnak beszélni az angyalokról a hitvány férgek? Hiszen hisszük, rendíthetetlen hittel tartjuk, hogy ők az Isten jelenléte és látása miatt boldogan s vég nélkül élvezik Isten jótéteményeit, amelyeket szem nem látott, fül nem hallott, amelyek az ember szívébe fel nem hatoltak. Mit mondjon hát az ember az embereknek azokról, amelyeket a szónok el sem tud gondolni, s a hallgatók fel sem tudnak fogni? Ha a szív bőségéből beszél a száj, hallgatnia kell a nyelvnek, ha kevés a gondolat. De ha meg is haladja erőnk az, hogy ama fényről és dicsőségről beszéljünk, amivel úgy felülmúlnak bennünket az angyalok önmagukban és Istenhez való kapcsolatukat nézve, arról mégis beszélhetünk, hogy kegyelemmel és szeretettel mily sokat tesznek értünk. Az égi szellemekben ugyanis nemcsak csodálatraméltó méltóság, hanem szeretetreméltó méltányosság is van. Méltó hát testvérek, hogy ha kegyelmet nem kapunk, annál inkább ragadjuk meg az irgalmat. Biztos hogy ebben bővelkedik Isten házanépe, bővelkednek az égi polgárok, a paradicsom feje-

¹ Szent Bernát 1. beszéde. (Migne P. L. 183, 447—51.)

delmei. Tanuskodik maga az apostol, aki mikor a harmadik évig ragadtatott, jelen lehetett e boldog családi körben, s megismerhette ennek titkait, hogy „ők mindnyájan szolgáló lelkek, szolgálatra küldve azokért, kik hivatottak az üdvösséget örökölni”. (Zsid. 1, 14.)

Ne higgye ezt senki lehetetlennek, hiszen maga a Teremtő, az angyalok királya is lejött a földre, nem azért, hogy szolgáljanak neki, hanem hogy ő szolgáljon, s életét adja sokakért. (Mt. 20, 28.) Ki méltatlankodnék az angyalok közül e szolgálat miatt, mikor ebben megelőzte őket az Úr, akinek az égben teljes odaadással boldogan szolgálnak. Ha kételkedsz erről, halld annak a bizonyosságát, aki látta: „Ezernyi ezren szolgáltak neki, és tízezerszer százezren hódoltak neki”. (Dán. 7, 10.) Más próféta is így beszél az Atyának a Fiúról: „Kevéssé tetted őt kisebbé az angyaloknál”. (Zsolt. 8, 6.) Így győz alázatosságban az, aki győzött fenségben; és annyival kisebb lett az angyaloknál, amennyivel alsóbbrangú szolgálatra adta át magát. Pedig annyival kiválóbb volt, amennyivel kiváltságosabb nevet örökölt. — De talán kérded, miben látszik az angyaloknál kisebbnek, azért, hogy szolgálni jött. Hiszen, amint fentebb mondtam, ők is teljesítenek szolgálatot. Talán abban, hogy nemcsak szolgált, hanem neki is szolgáltak, hogy egy és ugyanaz volt az, aki szolgált, s akinek szolgáltak. Méltán mondja hát a mennyasszony az Énekek énekében: „A kedvesem íme itt jól Ugrál hegyeken át, szökell halmokon át”.

(Én. 2, 8.) Szolgálva az angyalok közé lépett, de felül is haladta őket, mert neki is szolgáltak. Szolgálnak ugyanis az angyalok, de máséval, telajánlván Istennek nem a maguk, hanem a mi jócselekedeteinket; hozzánk pedig eljuttatják az ő kegyelmét. Ezért mondja az írás: „És fölszálla a jó illatszerek füstje e szentek imádságaiból, az angyal kezéből Isten előtt”. (Jel. 8, 4.) „És más angyal jöve és megállta az oltár előtt arany tömjénezővel; és sok jó illatszert adatek neki.” (Jel. 8, 3.) A mi veritékünket a mi könnyeinket, nem az övékét ajánlják fel az Istennek, nekünk is az ő ajándékát közvetítik s nem a magukét.

Igy Krisztus nemcsak fenségesebb szolga mindenkinél, hanem alázatosabb is, mert magát ajánlotta fel dicsőítő áldozatként; felajánlva életét az Atyának, testével szolgál ki bennünket mindmáiglan. Nem kell csodálkoznunk, ha e nagy szolga kedvéért méltóan, sőt szívesen szolgálnak nekünk a szent angyalok. Szeretnek ugyanis bennünket, mert Krisztus is megszeretett bennünket. Azt mondja a közmondás: a kedves vendégnek kutyáját is megbecsülik. Mi pedig kutyái vagyunk annak az Úrnak, akit az angyalok annyira szeretnek. Kutyái mondom, s jólakni kívánunk az Urunk asztaláról lehullott morzsákkal. S e morzsák az angyalok. Azért mondom ezeket, testvérek, hogy ezután több legyen bennetek a bizalom a szent angyalokkal szemben, és ezért családiasabban hívjátok segítségüket minden szükségetekben. De törekedjete méltóbban forgolódni az ő

jelenlétükben, mindig jobban megszerezni az ő kedvezésüket, jóakarukat, kikönyörögni kegyességüket. Ez okból jónak látok más okokat is felhozni az irántuk való szeretetnek megokolására. Így ezek is fokozzák az angyaloknak irántunk való gondosságát.

Nem kétséges, hogy az értelmes és boldogságra alkalmas emberi lélek, ha szabad mondan, rokonságban van az angyali természetel. Nem illik hozzátok, ó boldog lelkek, hogy a törvény szava ellenére megvessétek fajotokat, ameyet fel kell karolnotok, bár, amint látjátok, eléggé hitvánnyá vált. Nem gondoljuk rólatok, hogy örülnétek városotok pusztulásán, a falak leomlásán, amelyeket pedig láttátok már félig leomolva. Ha, amint méltó, kívánjátok újból való felépítését, kérlek benneteket, ismételjétek gyakran a kérés szavait a dicsőség trónusa előtt: „Tégy jót, Uram, jóságodban a Sionnal, hogy felépüljenek Jeruzsálem falai”. (Zsolt. 50, 20.) Ha szeretitek Isten házának díszét, pedig valóban szeretitek, tapasztalják szereteteket az élő és eszes kövek, akik egyedül alkalmasak arra, hogy veletek együtt az ujjáépítésben felhasználtassanak. Ez az a hármasság, kedveseim, amellyel az egek magas lakából magunkhoz vonzzuk az angyalok kimagasló szeretetét a mi vigasztalásunkra, látogatásunkra, megsegítésünkre, Isten miatt, magunk miatt, az angyalok miatt: Isten miatt, akinek irántunk való nagy irgalmasságát, amint méltó is, maguk is utánozzák. Mi miattunk, hogy bennük a magukhoz hasonlót sajnálják. Onmaguk miatt, mivel közülünk várják

soraik kiegészítését. A kisdedek szájával kell dícsérni az isteni fenséget, akik még csak tejjel táplálkoznak és nem nehéz étellel. Az angyalok, kiknek elsősorban joguk ez, boldogságot élveznek; de annál inkább várnak bennünket, minél inkább nyugtalanítja őket a várakozás, hogy a dícsérők kara teljes legyen.

Mivel így van, gondoljátok meg, részünkről is mily aggodalmas igyekezetre van szükség, hogy méltók legyünk az ő gondjaikra, és úgy járjunk-keljünk az angyalok szeme előtt, hogy viselkedésünk ne sértse a szent angyalok tekintetét. Jaj nekünk, ha az angyalok bűneinktől és mulasztásainktól megsértődve méliatlanoknak ítélnék bennünk jelenlétükre és látogatásukra. Sírnunk kell ekkor és a prófétával mondanunk: „Ha közelednek felém barátaim és társaim, megállnak, kik velem tartottak, messze maradnak; erőszakot alkalmaznak, kik életemre törnek“. (Zsolt. 37, 12—13.) Ha tudniillik eltávolodnak tőlünk azok, akiknek a jelenléte védeni tudott bennünket és el tudta űzni ellenségünket. Ha ennyire szükséges nekünk az angyalok kegyes barátsága, őrizkednünk kell megsértésüktől, s azokban kell forgódnunk, amik gyönyörködtetik őket. Nagyon sok dolog van, amely tetszik nekik, s amelyeknek örülnek, ha bennünk megtalálják. Ilyenek: józanság, tisztaság, önkéntes szegénység, gyakori fohászkodás, könnyel öntözött, szívből jövő imádság. De mindezek felett egységet és békét kívánnak tőlünk a béke angyalai. Miért ne gyönyörködnének

leginkább azokban, amelyek valamikép az ő mennyei városukat mintázzák köztünk, amelyekben új, földi Jeruzsálem csodálható? S amint annak a városnak minden része jól kapcsolódik egymáshoz, mi is mindnyájan érezzük ugyanazt, mondjuk ugyanazt, s ne legyen szakadás közöttünk. Legyünk egy test Krisztusban, egyikünk a másikunk tagja.

Viszont semmi sem sérti és kelti őket annyira méltatlankodásra, mintha széthúzás és botrányokozás található köztünk. Halljuk csak, mit mond Szent Pál a korintusiaknak: „Mert midőn köztetek féltékenység és versengés vagyon, nem vagytok-e testiek és nem jártok-e emberi módon?” (I. Kor. 3, 3.) Júdás apostol levelében meg ezt olvashatjuk: „Ezek azok, akik elkülönítik magukat, érzékiek, Lélek nélkül valók”. (Júd. 19.) Látni lehet, hogy az emberi lélek hogyan élteti a test tagjait, ha vele összefüggésben vannak. Válaszd el egyik tagot a többitől, és lásd, élteti-e ezután ezt a lélek. Így van azzal, aki megátkozta Jézust. Ezt senki sem teszi, ki az Isten Lelke szerint beszél, mert a megtagadás egyuttal elválasztás. Így mindazt, aki az egységtől elkülönül, elhagyja az élet lelke. Érdemszerint mondják testieknek, lelketlen állatoknak azokat az apostolok, akik széthúznak, akik magukat elkülönítik. Azt mondják tehát a szent angyalok a botrányt okozóknak és széthúzóknak: mi közünk e nemzetséghez, amelyben nincs meg a Lélek. Mert ha volna benne Lélek, bizonynyal szétömlene általa a szeretet, s megmaradna az egység. És azt is mondják: Nem

maradok az emberek között örökre, mert csak húsból vannak. Mi köze a fénynek a sötétséghez? Mi az egység és béke országából valók vagyunk, s abban reménykedtünk, hogy ők is eljutnak ebbe az egységbe és békébe. S most hogy tartoznának mihozzánk, mikor széthúznak maguk között is? Látjátok, mennyire illik ehhez az ünnephez az az evangéliumi részlet, amely a kicsinyek megbotrántoztatásától óv bennünket, ami az angyaloknak is úgy visszatetszik. „Aki pedig megbotrántoztat egyet e kicsinyek közül.” (Mt. 18, 6.) Kemény szavak a következők. De már lejárt az időnk, misére kell mennünk. Így ezekről majd később.

45. Mindenszentekre.¹

Ma, kedveseim, egy örömnünnepen ünnepeljük az összes szentek ünnepét. Örvendez az ég társaságuknak, örül a föld közbenjárásuknak. Diadalmenetük az Egyház megkoronázása. Minél kegyetlenebb szenvedésbe került hitük megvallása, annál ragyogóbb a dicsőségük, mivel a harc nagyságával együtt nőtt a győztesek dicsősége. A vértanúság diadalát a sokféle szenvedés díszíti; s minél súlyosabbak voltak a szenvedések, annál nagyobb lett a jutalom. A katolikus Anyaszentegyház, amely elterjedt a széles világon, magában a Főben, Jézus Krisztusban tanította meg, hogy ne féljünk a keresztől és haláltól. Ó, valóban boldog

¹ Ismeretlentől; Ven. Beda művei közé sorolt 70. beszéd. (Migne P. L. 94, 450—52.)

Anyaszentegyház, amelyet így díszesít az isteni méltóság dísze, a győzedelmes vértanuk dicsőséges vére, a hitvallók sérthetetlen fehér szűzessége. Virágai közül sem a rózsák, sem a liliomok nem hiányoznak. Versenyezzünk, kedveseim, hogy a két dicsőség közül egyikre jogcímet nyerjünk, vagy a szűzesség fehér, vagy a szenvedés piros koszorúját. Az égi táborban ugyanis a békének és háborúnak egyaránt megvan a maga virága, amely Krisztus katonáit díszíti.

Isten kimondhatatlan és határtalan jószágának arra is van gondja, hogy a küzdelmek és szenvedés ideje ne terjedjen túlságosan hosszúra, hanem rövid, hogy úgy mondjam, csak pillanatnyi legyen, hogy a szenvedésnek gyorsan vége legyen, de a szenvedés gyümölcse örökre tartson, hogy a sötétség után csakhamar megláthassuk a legragyogóbb fényt, s elnyerhessük a minden keserű szenvedésnél nagyobb boldogságot. Így mondja az apostol is: „Amiket most szenvedünk, nem mérhetők össze a jövődő dicsőséggel, amely meg fog nyilvánulni rajtunk” (Róm. 8, 18.) Mily tárt kebellet fogadja az égi város a küzdelemből megtérőket, s megy azok elé, akik kezükben hozzák a diadal jelvényeit. A győzedelmes férfiakkal együtt asszonyok is jönnek, kik a világgal együtt nemük gyengeségét is legyőzték; aztán a kettős győzelem dicsőségében tündöklő szűzek gyermekekkel együtt, akik erényeikkel rácáfoltak gyenge korukra. Majd a hívők többi csapatai lépik át az

örök kastély küszöbét, mindazok, akik megőrizték a hit romlatlanságát, s engedelmeskedtek a mennyei parancsolatoknak.

Rajta hát, testvérek, lépjünk az élet útjára, térjünk vissza a mennyei városba, amelynek beírt polgárai vagyunk. Nem vagyunk idegenek, hanem a szentek polgártársai és Isten házanépe s örökösei, Krisztus örökös-társai. Meg fogja nekünk nyitni e város ajtait a lelki erő, s a bizodalom könnyű bejutást fog nyújtani. Fontoljuk meg a város híres boldogságát, amennyiben meg tudjuk fontolni. Mert semmiféle elmélkedés nem tudja olyannak felfogni, amilyen valójában. Valamelyik helyen azt olvassuk róla, hogy nem lesz itt fájdalom, szomorúság és jajgatás. Mi boldogabb annál az életnél, ahol nem kell félni a szegénységtől, a betegség nyomorúságától? Itt senkit sem sértenek meg, senki sem haragszik, senki sem irigykedik, nem ég a vágy, nem kínozt a tisztség és hatalom kívánása, senki sem fél a gonosztól, az ördög cselvetéseitől s a pokoltól. Nincs itt sem testi, sem lelki halál, de folyik a halhatatlanság vidám élete. Szét-húzás helyett egyetértő megértés, béke és öröm honol a lelkekben. Csendes és nyugodt itt minden, s minden állandó fényben ragyog. Nem olyan fényben, mint a nap vagy a hold fénye, hiszen ennek a városnak erre nincs szüksége, hanem abban a sokkal fényesebb fényben, amelyet a mindenható Úr létesített, s amelynek lámpása a Bárány. Itt örökre fénylenek a szentek, mint a csillagok. Nincs itt éjtszaka és setét, nem tor-

nyosulnak felhők, nem kínozt a fagy és forróság. Olyanok a dolgok, aminőt szem nem látott, fül nem hallott, az emberi szívbe fel nem hatott, legfeljebb azokéba, akik méltók élvezésükre, akiknek a neve be van írva az élet könyvébe, akik megmosták ruhájukat a bárány vérében, az Isten trónusa előtt állnak és éjjel-nappal szolgálnak neki. Mind ezen felül csatlakozni az angyali rendekhez, élvezni az égi karok együttlétét, nézni a szentek csillagoktól fénylő csapatait, a pátriárkák ragyogását, a próféták örömét, az Izrael tizenkét törzsét megítélő apostolokat, a győzelem piros koszorújával fénylő vértanukat, a csillogó virágfüzéreket vivő szűzeket.

A királyról pedig, aki középen trónol, ki tudna megfelelően szólni? Felülhalad minden beszédet, az emberi értelem minden erejét túlszárnyalja az a dísz, az a szépség, az az erő, az a dicsőség, az a nagyszerűség és fenség. A szentek minden szépsége eltörpül az ő megfoghatatlan dicsőségének szemlélete, az ő fenséges ragyogásában való részesedés mellett. Érdeemes volna naponta kínzásokat szenvedni, kis időre még a poklot is eltűnni, hogy a dicsőségében megjelenő Krisztust láthassuk, s a szentek seregébe felvételt nyerjünk. Úgy-e, érdemes túrni minden bajt, hogy ekkora jónak és ekkora dicsőségnek részeseivé lehessünk. Mily nagy lesz az igazak dicsősége, mily nagy a szentek öröme, mikor minden arc úgy ragyog, mint a nap, mikor az Úr kezdi különböző rendekbe osztott népét az Atya országában

megszemlélni, kinek-kinek érdemei és cselekedetei szerint a megígért jutalmat kiosztani. Mily nagy lesz az öröm, mikor földiekért égiekkel, mulandókért örök dolgokkal, kicsinyekért naggyal fizet; mikor a szenteket az atyai dicsőség látására vezeti és az egekbe letelepíti, a paradicsomba bocsátja, az egek országát számukra megnyitja. Ezeket véssük erősen testünkbe, lelkünkbe, ezeket értsük meg teljes hittel, ezeket szerezzük egész szívvel, ezeket szerezzük meg állandó nagylelkű munkával.

Az eredmény a cselekvő hatalmában van, mivel az egek országa erőszakot szenved. Ennek a mennyek országának semmi más ára nincs, mint tennenmagad. Oly nagy ez az ár, amennyit te érsz; add érte magadat, s el fogod nyerni. Miért zavarodnál meg az ár miatt? Krisztus önmagát adta oda, hogy megszerezze neked az Atya országát, hogy miután te is odaadod magadat, emez ország birtokosa lehess, és ne uralkodjék a bűn a te halandó testeden. Őrvendezve siessünk hát elnyerni a jótettek eme pálmáját. Szívesen és készségesen versenyezzünk mindnyájan a tökéletesedés küzdőterén, Isten és Krisztus szemeláttára fussunk; futásunkat semmi világi vágy ne lassítsa, hiszen már kezdünk a világnál nagyobbak lenni. Ha a küzdőpályán gyors futás közben készen ér bennünket a mi utolsó napunk, nem fogja az Isten megvonni tőlünk érdemeink elismerését. Aki bíborszínű koronát ad az üldöztek szenvedéseikért, az megadja a fehér koronát a békében győzők érdemeikért. Hisz

sem Ábrahám, sem Izsák, sem Jákob nem halt vértanuhalált, mégis megérdemelték, hogy hitük és jámbor életük érdemeiért tiszteletet nyerjenek, a pátriárák között első legyenek. Az ő társaságukba jut mindenki, aki csak hívő, igaz, tiszteletreméltó.

Nem szabad elfelednünk, hogy nem a mi akaratunkat, hanem Isten akaratát kell követnünk. Ezért, testvéreim, teljes értelemmel, erős hittel, erőteljes törekvéssel, tökéletes szeretettel legyünk készek Isten akaratának teljesítésére, megőrizvén lelkünkben Isten parancsolatait: az egyszerűségben az ártatlanságot, a szeretetben az egyetértést, az alázatosságban szerénységet, dolgainkban szorgalmat, a küzködők megsegítésében éberséget, a szegények istápolásában irgalmasságot, az igazság védelmezésében állhatatosságot, a fegyelem szigorúságában mértéket, hogy semmi se hiányozzék jócselekedeteinkből. Ez az égbe visszatért szentek nyomdoka, hogy ezen haladva boldogságukba is eljussunk. Közöttük lesz a mi hazánk is, sőt már kezdjük látni atyáinkat, a pátriárákat. Siessünk, rohanjunk hát, hogy megláthassuk a mi hazánkat, üdvözlhessük szüleinket. Kedveseink nagy serege vár itt ránk, szüleink, testvéreink, fiaink csoportja vágyódik látni bennünket, akik már nyugodtak az ő üdvük felől, de aggódnak a miénkért. Mily nagy öröm számukra és számunkra is az ő ölelésükbe menni. Itt örvendezik az apostolok dicsőséges kara, az ujjongó próféták kiváló csoportja, a küzdelmeikért megkoronázott vértanuk megszá-

lálhatatlan népe, a szűzek hófehér csoportja; itt kap elismerést a hitvallók kitartása. De azok is megkapják jutalmukat, akik az Úr parancsa értelmében földi örökségüket az égi kincstárba helyezték el. Ha gyönyörűség ide jutni, siessünk sóvárgó vággyal, hogy a szentekhez és Krisztushoz meg is érkezzünk. Az úton vezérünk legyen az üdvösség szerzője, a fény királya, az öröm adója, aki él és uralkodik a mindenható Atyával és Szentlélekkel. Amen.

46. Mindenszentekre.¹

Testvéreim, a nép összeseregglése s a vásárok sokadalma gyakran ad nekem alkalmat az Evangélium hirdetésére. A világi dolgok szoktak a lelkiek példái lenni, s a földiek szoktak hasonlatot nyújtani az égiek megértésére. Az Úr is gyakran tanít bennünket égi dolgokra földi hasonlatok által. Mikor azt mondja például: „Hasonló a mennyek országa a tengerbe vetett hálózhoz” (Mt. 13, 47), vagy: „Hasonló a mennyek országa a kereskedő emberhez, ki szép gyönyöket keres”. (Mt. 13, 45.) Ha pedig a vásárnak megvan az értelme, az tudniillik, hogy ki-kí szükséglete szerint vagy eladja, ami neki felesleges, vagy megvegye, amire szüksége van, talán én sem hiába árusítom az én portékámat, amit az Úr bízott rám eladásra: az ő evangéliumának ígeit. Én ugyanis, ha a legkisebb és legméltatlanabb

¹ Szent Chromatius beszéde a nyolc boldogságról. (Migne P. L. 20, 323—28.)

is, azok közül a szolgák közül való vagyok, akiknek az Úr talentumot adott arra, hogy kereskedjenek és nyereségre tegyenek szert. Talán nekem is lesz vevőm, mikor Isten kegyelméből annyi a hallgatóm. Ahol nem hanyagolják el a földi hasznót, ott még hasznosabb lesz égi haszonra szert tenni.

El akarom nektek adni, kedves testvéreim, az evangéliumból a nyolc boldogság ama drága gyöngyeit. Nyissátok meg hát szívetek pénztárát, vegyétek meg, tegyétek sóvárgóan magatokévá, boldogan őrizzétek. A mi Urunk és Istenünk, az Atya egyszülött Fia, aki Istenből ember, Úrból tanító-mester lett, mikor a különböző vidékekről nagy tömeg jött össze, maga mellé véve tanítványait, az apostolokat, „felméne a hegyre, és megnyitván száját, tanítá őket mondván: boldogok a lelki szegények, mert övék a mennyek országa”. (Mt. 5, 1—3.) Drágakövekből emel az Üdvözítő erős lépcsőket, amelyeken a jámbor lelkek és hívők fel tudnak menni ama legfőbb jóhoz, az egek országába. Kedves testvéreim, röviden ezeket a lépcsőket akarom jellemezni. Csak legyen figyelmes értelmetek és lelketek, mert Isten dolgai nem kis jelentőségűek.

„Boldogok a lelki szegények, mert övék a mennyek országa.” Ime, az égi tudomány csodálatos alapja! Nem félelemmel kezdődik, hanem boldogsággal; nem félelmet gerjeszt, hanem inkább vágyat. A versenyző és díjkiosztó szerepében nagy jutalmat tűz ki a lelki küzdőtér versenyzőinek, hogy mikor a jutalomra tekintenek, ne ijed-

jenek meg a fáradságtól és veszedelmektől. „Boldogok a lelki szegények, mert övék a mennyek országa.” Nem egyszerűen, különbségtevés nélkül mondja, hogy boldogok a szegények, hanem hozzáteszi, a lelki szegények. Hisz nem minden szegénység szerencsés: gyakran a szükség hozza létre, néha a bűnös erkölcsök eredménye, Isten haragjának is lehet következménye. Tehát a lelki szegénység boldog: azoké az embereké, akik lélekben és akaratban szegényekké teszik magukat Isten miatt azért, hogy lemondanak a világ javairól, önként elosztják vagyonukat. Ezeket méltán mondja boldogoknak, mivel lelkileg szegények, s ezért övék a mennyeknek országa. Az önkéntes szegénység által az égi királyság gazdagságának válnak részeseivé.

Aztán így folytatja: „Boldogok a szelídek, mert ők lesznek birtokosai a földnek”. (U. o. 4.) Csodálatos, hogy az első lépcső után másodiknak ez következik. És amint nem lehetséges, hogy a második lépcsőre lépünk, hacsak nem az elsőn keresztül, épúgy nem tud szelíd lenni valaki, ha előbb nem lett lelki szegény. Hogy tudna az ember szelíd és kedves lenni gazdagság, gondok, világi aggodalmak közepett, amelyekből örökös elfoglaltság, pörök, sértések, harag, elkeseredés származnak. Hogy lehetne a lélek, mondom, ezek közepett szelíd és kedves, hacsak előbb lemondással meg nem szüntette az ember a harag okát, a perpatvar alkalmát. Nem lesz csendes a tenger, míg fúznak a szelek; nem alszik ki a tűz,

míg csak el nem szeded az égés anyagát, a rőzsét. A lélek se lesz szelíd és nyugodt, hacsak el nem távolítjuk azokat, amelyek a lelket felizgatják, lángragyújtják. Jól következik hát ez a fok az első után, mert a lelki szegények kezdek csak szelídek lenni.

Következik a harmadik: „Boldogok, akik sírnak, mert ők majd vigasztalást találnak”. (U. o. 5.) Mely sírást kell üdvösnek tartanunk? Minden biztonnal nem azt, amelyet anyagi kár fakaszt, azt sem, amelyet kedveseink elvesztése, a világi méltóságok változandósága okoz. Ezek miatt a lelki szegény már nem sír. Az az üdvös sírás, amelyet bűneink, az isteni ítéletre való gondolás fakaszt. Mert az ember előbb, míg körülvevették a világ gondjai és keserűségei, nem tudott önmagával foglalkozni. De mikor ezektől megszabadult, és szelídlelkűvé vált, kezdi magát közelebbről szemlélni, vizsgálni nappali és éjjeli tetteit. S így kezdenek a régi bűnök sebei megjelenni. Ekkor következnek az üdvös könnyek és fájdalom; annyira üdvösek, hogy mindjárt megtalálják a vigasztalást is, mert hisz igazmondó az, aki így beszélt: „Boldogok, akik sírnak, mert ők majd vigasztalást találnak”.

Térjünk át, testvérek, a negyedikre. „Boldogok, akik éheznek és szomjúhozják az igazságot, mert ők kielégítést nyernek.” (U. o. 6.) Valóban a bűnök bánata és megíratása után mi más éhség és szomjúság keletkeznék, mint az igazság után való éhség és szomjúság? Mint mikor valaki az

éjszaka sötétjét már átvirrasztotta, kívánja a közeli fényt, vagy aki átvészelte a kolerát, ételt és italt kíván, épúgy a keresztény ember lelke, miután lemosta bűneit könnyeivel, már egyedül az Isten igazságát éhezi és szomjúhozza. És méltán elégül ki abban, amire vágyódik.

Az ötödik lépcső: „Boldogok az irgalmasok, mert majd önekik is irgalmaznak”. (U. o. 7.) Senki sem tud valamit másnak nyújtani, hacsak előbb magának meg nem szerezte. Miután tehát a maga számára ki-
eszközölte az irgalmasságot és az igazságsággal való töltekezést, kezdi sajnálni a nyomorultakat, kezd már más bűnösökért is imádkozni. S mivel ellenségeivel szemben is irgalmas, a maga számára e jóságával még több irgalmat eszközöl ki az Úr jöve-
tele napjára. Ezért halljuk: „Boldogok az irgalmasok, mert majd önekik is irgalmaznak”.

Lássuk a hatodik fokot: „Boldogok a tisztaszívűek, mert ők meg fogják látni az Istent”. (U. o. 8.) Szívük már tiszta, már alkalmasak Isten látására, mert lelkileg szegények, szelídek, megsiratták már bűneiket, elteltek igazsággal, irgalmasok, s az ellenséggel szemben is oly őszinte és fényes szívük szeme, hogy a bűn minden szennye nélkül akadálytalanul belenézhetnek Isten hozzáférhetetlen fényességébe. A szív tisztasága és a lelkiismeret tisztasága nem állít felhőt Isten fényessége elé.

A hetedik: „Boldogok a békességeselek, mert ők Isten fiainak fognak hivatni”. (U. o.

9.) Nagy méltóság is a békeszeretők számára, hogy Isten fiainak nevével lesznek kitüntetve. Jó ugyan, ha a békét helyreállítják világi ügyekben veszekedő testvérek között, de kicsi ennek a jutalma. Mi a békének sokkal fontosabb és nagyszerűbb helyreállítására gondolunk. Arra, mikor a pogányok, Isten ellenségei, a tanítás által elnyerik Isten békéjét, arra, mikor a bűnösök megjavulnak, a bűnbánat által Istennel kibékülnek; mikor a lázadó eretnekek megtérnek, mikor az Egyháztól széthúzókat egysegre és békére lépnek. Valóban, akik ily értelemben békességesek, nemcsak boldogok, hanem méltók arra, hogy Isten fiainak hívják őket, mert Krisztust, Isten Fiát utánozzák, aki „a mi békességünk” (Ef. 2, 14), amit az apostol hirdetett; őt utánozva nevében is méltán részesülnek.

„Boldogok, akik üldözést szenvednek az igazságért, mert övék a mennyek országa.” (Mt. 5, 10.) Nincs kétség, testvérek, hogy a jótettet mindig kíséri az irígység. Mivel állandó az üldözők vadsága, mihelyt a rideg igazságot képviseled, visszautasítod a szemtelenséget, a hitetleneket az Úr békéjére hívod, mihelyt kezdesz a téveteg e világi emberektől elkülönülni, mindjárt fellángol az üldözés, gyűlölet, vetélkedés. Így vezeti fel hallgatóit Krisztus ama legmagasabb lépcsőre, a csúcsra, hogy necsak a szenvedésben tartsanak ki, hanem hogy akkor is örüljenek, ha meg kell halniok.

„Boldogok vagytok — mondja tovább —, midőn szidalmaznak és üldöznek titeket, és

hazudván minden rosszat mondanak rólatok énérettem. Örüljete és vigadjatok, mert jutalmatok bőséges mennyekben; hiszen így üldözték a prófétákat is, kik előttetek voltak." (U. o. 11—12.) Teljes tökéletesség, testvérek, az igazság szolgálata után gyalázatot elviselni az igazság miatt az emberektől, kínzásokat szenvedni, meghalni, meg nem rendülni. Előttünk a próféták példája, akiket különbözőképen kínoztak az igazságért, akik méltók lettek Krisztus szenvedéseinek és jutalmának részeseivé lenni. Ez az a magasabb lépcső, amelyen Pál Krisztust meglátva mondta: „Testvérek, nem képelem magamról, hogy már magamhoz ragadtam, de azt az egyet igen, hogy elfelejtem, ami mögöttem van, és nekifeszülök annak, ami előttem van, s így törtetek a célra, annak a hivatásnak pályabérére, melyet az Isten onnan felülről adott Krisztus Jézusban". (Fil. 3, 13—14.) S még világosabban Timóthoz: „A jó harcot végigharcoltam, a pályafutást bevégeztem". (II. Tim. 4, 7.) Mint aki minden lépcsőfokot áthágott: „A hitet megtartottam, készen vár már reám az igazság koszorúja". (U. o. 7—8.) Valóban befejezván az egész pályafutást, csak az volt hátra, hogy a szorongatás és szenvedés által örömmel érkezzék meg Szent Pál a vértanúság magasabb fokára. Méltán tanácsolja tehát az Úr szolgálóinak: „Örüljete és vigadjatok, mert jutalmatok bőséges mennyekben". (Mt. 5, 12.) Nyilvánvalóan bebizonyítja, hogy jutalmuk csak nő az üldözések által.

Bemutattam, testvérek, az evangélium nyolc lépcsőjét, amelyek, amint mondtam, drágakövekből vannak. Bemutattam Jákob létráját (Gen. 26, 12), amelynek teteje a földről az égig ér. Ha ezen valaki felmegy, az ég kapuját találja meg. Ezen belépve örökre az Isten színe előtt fog örvendezve állni, és dicsérni fogja az Urat az angyalokkal és szentekkel egyetemben mindörökké.

Ez a mi vásárunk, ez a mi lelki piacunk. Adjuk oda, áldottaim, amink van. Ajánljuk fel lelkünk szegénységét, hogy az ígérethez híven elnyerhessük az égi királyság gazdagságát. Ajánljuk fel szelídségünket, hogy miénk legyen a föld és a paradicsom. Sirassuk meg a magunk és mások bűneit, hogy vigasztalást nyerjünk Isten jóságából. Éhezünk és szomjúhozunk az igazságot, hogy bőségesebben legyen benne részünk. Legyünk irgalmasok, hogy irgalmasságot nyerjünk. Éljük békességben, hogy Isten fiainak hívassunk. Tiszta szívet és szűzies testet ajánljunk fel, hogy tiszta tekintettel láthassuk az Istent. Az igazságért ne féljünk az üldözéstől, hogy az égi ország örökösei lehessünk. Ha gyalázat, kínzás vagy halál vár reánk, Isten igazáért örömmel fogadjuk, hogy a prófétákkal és apostolokkal együtt bőséges jutalmat nyerjünk az égben. Hogy pedig beszédem vége megegyezzen az elejével, ha van öröm a kereskedők közt mulandó és jelen nyereségek miatt, inkább örüljünk mindnyájan és vígadozzunk, hogy ma az Úrnak olyan gyöngyeit találtuk meg, amelyekhez semmiféle földi jó nem hason-

lítható. Hogy ezeket megtalálni, megtartani, birtokolni méltók lehessünk, az Isten segítségét, kegyelmét és erejét kell kérnünk, kinek legyen dicsőség mindörökké. Amen.

47. Halottak napjára.¹

Hogyan kell gondolkodnunk temetés alkalmával? Mikor meghalt testvéreink temetését tartjuk, meg kell gondolnunk, mit remélhetünk és mitől kell félnünk. Ezek az ígék: „Az Úr színe előtt drága dolog, hogy meghaljanak a jámborok” (Zsolt. 115, 15), kell, hogy reménnyel töltsék el szívünket; az azonban, hogy „rettentő haláluk lesz a bűnösöknek” (Zsolt. 33, 22), félelmet kelt bennünk. Ezért a remény miatt mondja: „Örökké emlékezetben marad az igaz” (Zsolt. 111, 7), s a félelem miatt: „Rossz hírtől nem kell félnie”. (U. o.) Nem lesz ugyanis annál rosszabb hír, mint mikor az Úr a baloldalon lévőknek azt mondja: „Távozzatok az örök tűzre”. (Mt. 25, 41.) E rossz hírtől nem fél az igaz. Hiszen a jobboldalon lesz azok között, akiknek azt mondja a bíró: „Jöjjetek Atyám áldottai, vegyétek birtokba a világ kezdetétől nektek készített országot”. (Mt. 25, 34.) Ebben az életben pedig, amely közbülesik a legfőbb jón és legfőbb rosszon, és ezek elérése előtt folyik le, amelynek a javai és bajai végesek, és az örök élethez nem is hasonlíthatók, ebben

¹ Szent Ágoston 173. beszéde a tesszalónikébeliekhez írt első levél 4, 12—17. verséről. (Migne P. L. 38, 937—39.)

az életben ahhoz kell tartanunk magunkat, amit most az evangéliumból hallottunk: „Aki énbenem hiszen, még ha meg is hal, élni fog”. (Jn. 11, 25.) Életet is hirdet, a halált sem tagadja. „Aki énbenem hiszen, még ha meg is hal, élni fog”. Mit jelent az: „Még ha meg is hal, élni fog”? Azt jelenti, hogy bár testileg meghalt, él lelkileg. Aztán hozzáteszi: „És mindaz, aki él és énbenem hiszen, nem hal meg soha mindörökké”. (Jn. 11, 26.) Persze, hogy meghal. Hogyne halna meg? De bár a földi élet szempontjából meghal, nem hal meg az örök élet szempontjából. Úgy oldódik meg ez a kérdés, hogy nincsenek ellentétben az igazság szavai, s emelni tudják a jámborság érzését. Tehát bár testileg halandók vagyunk, ha hiszünk, élni fogunk.

A feltámadásban való hit vigasztalást nyújt szeretteink halálakor. A mi hitünk azonban egészen más, mint a pogányok hite a halottak feltámadásában. Ezt ők egyáltalán nem fogadják be, mert nincs is meg nekik az az alap, amelyre befogadnák. Az Úr készíteti ugyanis az ember akaratát, hogy a hit befogadója legyen. Vigasztalódjunk hát e beszédünkben is. Tudna az emberi szív érzéketlen is maradni kedvese halálakor. De jobb, ha a fájdalomban könnyít magán az ember, mintha érzéketlenségével emberietlen lenne. Mária az Úr mellé szegődött és siratta meghalt testvérét. De mit csodálkoznánk azon, hogy Mária szomorkodott, mikor az Úr maga is sírt? Nem a halottat siratta, hisz feltámasztotta; hanem a halált,

amit az ember vétkével kiérdemelt. Mert ha nem lett volna bűn, halál sem lett volna. A test halála csak a lélek halálát követte. A lélek halála azzal történt meg, hogy elhagyta az Urat, a test halála akkor következett be, mikor a lélek elhagyta a testet. Az előbbi önhatalmúlag tette, ez utóbbira akarata ellen lett kényszerítve. Mintha csak azt mondanák a léleknek: elhagytad az Urat, akit szeretned kellett volna, hagyd el a testet, amit szeretsz. Mert ki akar meghalni? Talán senki. Ezért mondja az Úr Péternek: „Más övez fel téged, és oda visz, hová te nem akarsz”. (Jn. 21, 18.) Hisz ha nem volna keserű a halál, a vértanúk érdeme sem lenne nagy.

Vigasztalódjunk a gyászban. Ezért mondja az apostol: „Nem akarunk titeket, testvérek, tudatlanságban hagyni azokról, akik elaludtak, hogy ne bánkódjatok, mint a többiek, kiknek nincs reménységük”. (I. Tessz. 4, 12.) Nem egyszerűen azt mondja, ne bánkódjatok, hanem azt, ne úgy bánkódjatok, mint a többiek, kiknek nincs reménységük. Természetes, hogy szomorkodsz, de mikor szomorkodsz, vigasztaljon meg a remény. Hogy is tudnál nem szomorkodni, mikor a lélekből élő test meghal, mert elhagyja a lélek? Aki járt-kelt, most fekszik, aki beszélt, most néma. Lezárt szemei nem kapnak fényt, fülei nem nyílnak meg semmiféle hangnak. A tagok abbahagyták hivataluk teljesítését: nincs, ki mozgassa járásra a lépést, munkára a kezét, felfogásra az érzékeket. Úgy-e ez az a ház, amelyet az a nem tudom, me-

Iyik láthatatlan lakó feldíszített? Eltávozott az, ami láthatatlan volt, visszamarad az, amit most fájdalommal szemlélünk. Ez a szomorúság oka. Ha ez a szomorúság oka, ez legyen vigasztalásunk is szomorúságunkban. Miféle vigasztalás? „Mert maga az Úr parancs-szóval, az arkangyal hangja és az Isten harsonájának szava mellett alászáll az égből, és először a Krisztusban megholtak támadnak fel. Azután mi, az élők és meghagyottak, velük együtt elragadtatunk felhőkön Krisztus elé a levegőégbe.” (I. Tess. 4, 15—16.) S ez csak egy ideig tart talán? Nem: „Eképpen mindenkorra az Úrral leszünk”. (U. o.) Szűnjék meg a szomorúság, ahol ily nagy a vigasztalás. Töröljük ki szívünkéből a gyászt, a hit űzze ki a fájdalmat. Ily remény birtokában nem illik a szomorúság Isten templomához. Itt lakik a mi jó vigasztalónk, aki mindig megtartja ígérését. Miért gyászolnók sokáig halottunkat? Mivel hogy keserű a halál? Az Úr is átment rajta.

Legyen e kevés elég vigasztalástokra. Bővebben vigasztaljon meg benneteket az, aki nem hagyja el szíveteket, hanem úgy méltóztatik bennünk lakni, hogy életünk végén minket is magához vesz.

48. Halottak napjára.¹

Összeszedett lélekkel hallgassunk, Testvéreim, hogy el ne kerülje figyelmünket Isten ígéje, amely oly hasznos és annyira

¹ Aranyházú Szent János: Ami vigasztaló a halálban. I. (P. G. 56, 293—299. rövidítve.)

szükséges. Akkor van ugyanis leginkább szükség az orvosságra, amikor súlyossá válik a betegség és akkor kell gondosan kezelni kenőccsel a szemet, mikor nagy fájdalomtól elhomályosodott. Aki most nem érez fájdalmat, ne türelmetlenkedjék, hanem még fokozottabban figyeljen, mert nem hiába való ismernünk az orvosságot, amely javunkra válhat. Akinek feldúlt a lelke és fájdalmak gyötrik, még inkább igyekezzék megnyitni szemét, hogy befogadja az üdvösség igéjének orvosságát, mellyel nemcsak vigasztalást, hanem gyógyulást is kap. Bizonyos azonban, hogy aki fájó szemét nem nyitja ki a kezelő orvos számára, a kenőcs a lezárt szemhéjakra ömlik és fájdalma nem csillapodik. A fájdalomtól sujtott lélek is, ha elzárkózik Isten igéje elől, még inkább elmerül a szomorúságban és talán az Írás szava is beteljesedik rajta: „A világ szomorúsága halált szerez”. (Kor. II. 7, 10.) Szent Pál apostol, a keresztény élet mestere, az üdvösség tanítója, kétféle szomorúságról beszél; üdvösről és rosszról, hasznosról és károsról, melyek közül az első javunkra válik, a második azonban veszedelembe sodor. De hogy valaki kétségbe ne vonja a mondottak igazságát, magának Szent Pálnak szavait ismétlem. „Az Isten szerint való szomorúság — mondja az Apostol — állhatatos megtérést szerez az üdvösségre” (Kor. II. 7, 10.), ez az üdvös szomorúság. Majd így folytatja: „A világ szomorúsága azonban halált szerez” (u. o.), ez a káros szomorúság.

Lássuk tehát, Testvéreim, hogy az a szo-

morúság, amelyet most érzünk, amely most lelkünkre nehezedik, melynek szóval is kifejezést adunk, hasznos-e vagy káros, javunkra válik-e vagy árt nekünk. Előttünk fekszik a holttest élettelenül, kiterítve az ember embersége nélkül, testrészek lélek nélkül. Kérdezzük és nem felel; szólunk hozzá és nem hallja, csak fekszik sápadtan, elváltozottan, mindezek világosan mutatják a halált. Eszünkbe jut, hogy ezután már örökre hallgatni fog, felcsillan sok kedves emlék lelkünkben és mindaz a jó, amit tőle kaptunk vagy vártunk. Fülünkbe csengenek kedves szavai, ahogy megszoktuk őt és most reánk nehezedik a csapás tudata: nincs többé. Mindezek elindítják könnyeinket, hangos síráinkozásunkat és lelkünket a bánat inélységébe döntik.

A szomorúság lenyűgöző hatalma ellen egyenrangú fegyverekkel kell felvérteznünk lelkünket. Szembe kell néznünk azzal, hogy mindannak, ami ezen a földön születik, meg kell halnia. Ez Isten törvénye és változtathatatlan végzése, melyet az emberiség az első bűn következményeként kapott Istentől: „Por vagy és visszatérsz a porba”. (Móz. I. 3. 19.) Tehát mi új történt, ha az ember, aki erre született, Isten törvényét és végzését teljesítette? Mi új történt, ha egy a halandók közül természete törvényének, amely alól nincs kivétel, eleget tett? Nem szokatlan, ami régi, nem hallatlan, ami minden nap előfordul, nem sajátos, ami mindenkivel megtörténik. Ha tudjuk, hogy nagyapáink, ősünk mindnyájan a halálnak ezen az útján

távoztak el és ha figyelembe vesszük, hogy a pátriárkáktól, Ádám ősatyánktól kezdve, nem hallottuk senkiről, hogy halál nélkül költözött volna el ebből a világból, emeljük fel lelkünket a szomorúság mélységéből, mivel az történt, amit el nem kerülhattunk, ami kötelességünk. Lehet-e szomorkodni azon, hogy megtettük kötelességünket. Olyan kötelezettség ez, melyet nem lehet anyagiakkal megváltani, mely alól nem ment fel sem erény sem bölcsesség, sőt még a hatalom sem, maguk a királyok sem tudják elkerülni. Magam buzdítanálak testvérem fokozottabb szomorkodásra, ha ez lenne a lehetőség életem megmentésére vagy meghosszabbítására. Isten parancsa azonban megváltoztathatatlan, fölöslegesen szomorkodunk és kérdegetjük, miért kellett szerettünknek meghalnia. Mert a Szentírásban azt olvassuk: „Az Úr, az Úr halálból is kivezet”. (Zs. 67, 21.) Ha közös emberi rendeltetésünket így lelkünk elé állítjuk, fájdalomtól elnehezedett szívünk, mint beteg szem az orvosság gyógyító hatására enyhülést nyer.

Hallom azonban ellenvetésedet Testvérem, tudom, hogy ez közös emberi sorsunk; azzal is tisztában vagyok, hogy aki meghalt, kötelezettségét róta le; azonban a boldogságra gondolok, felelevenedik bennem mindaz, amit megszoktam és most lesújt a csapás tudata. Ha ezért szomorkodsz, súlyosan tévedsz és nem veszed figyelembe a józan ész szavát. Tudnod kell, hogy az Úr, aki neked boldogságot adott, adhat még bőségebben és aki rád most csapást mért, bősé-

gesen kárpótolhat. Te a magad javára gondolsz, de gondolnod kell kedves halottadéra is, mert talán neki így volt jobb, amint a Szentírásban olvassuk: „Elragadta, hogy a gonoszság meg ne rontsa elméjét. Mert lelke kedves volt Isten előtt, sietve kiragadta őt a gonoszság közepéből”. Bölcs. 4, 11, 14.)

Mit szóljak a megszokásról, melyet az idő teljesen a feledés ködébe takar; mintha semmi sem történt volna? Leginkább azonban azt kell megfontolnunk, amit Isten az Apostol által adott tudtunkra: „A világ szomorúsága halált szerez”. (Kor. II. 7, 10.) Ha a boldogság a jelen élet javai, e világ értékei és örömei elenyésznek, akkor ezekért aggodni és szomorkodni számunkra halált hozó egészség. Ismétlem, újra és újra: „Mert a világ szomorúsága halált szerez”. Miért a nagy szomorúság vagy kétségbe ejt vagy elvetemült istenkáromlásba visz.

Mindnyájunkat érdekel: milyenek leszünk feltámadáskor? Hallgassuk magát az Urat, mit mond: „Akkor az igazak fényleni fognak, mint a nap, Atyjuk országában”. (Mt. 13, 43.) Miért említem a nap fényét? Mert nekünk, hívőknek újjá kell alakulnunk Krisztus Urunk fényessége szerint, amint Szent Pál apostol tanít bennünket: „Ami hazánk azonban a mennyekben van, ahonnan várjuk Udvözítőnket is, az Úr Jézus Krisztust. Ő újjá alakítja gyarló testünket és hasonlóvá teszi az ő dicsőséges testéhez”. (Fil. 3, 20—21.) Kétségtelenül újjá alakul ez a halandó test Krisztus fényességéhez, a halandó halhatatlanságba öltözik, mert: „Elvet-

tetik gyöngeségben, föltámad erősségben". (Kor. I. 15, 43.) A test többé már nem szenved romlandóságtól, éhségtől, szomjúságtól, betegségtől és más csapásoktól. Az az élet állandó béke és örök gondtalanság. Ó mennyire más az égi dicsőség, ahol hiánytalan öröm vár ránk.

Ebben az értelemben és ezt szem előtt tartva mondotta Szent Pál: „Kívánok feloszlani és Krisztussal lenni, ami sokkal jobb". (Filip. 1, 23.) Még világosabban tanítja ezt a Korintusiakhoz írt második levelében: „Míg a testben élünk, távol járunk az Úrtól, mert hitben járunk és nem szemlélésben és bizakodunk és jobb szeretnénk kiköltözni a testből és elérkezni az Úrhoz". (Kor. II. 5, 6—8.) Mit teszünk mi kicsinyhitű emberek, mikor aggódunk és szomorkodunk, ha valaki szereteteink közül az Úrhoz költözik? Mit teszünk mi, akiknek nagyobb boldogság ezen a világon vándorolni, mint Krisztus színe előtt megjelenni? Pedig valóban vándorút egész életünk. Mind a világban vándorlónak bizonytalan a lakóhelyünk, szenvedünk, verítékezünk, fárasztó, veszélyekkel teli utakon járunk, mindenünnen lelki és testi veszedelmek leselkednek ránk, mindenféle tévedések ösvényei csalogatnak. És mikor ennyi veszedelem fenyeget bennünket nemcsak mi magunk nem akarunk megszabadulni, hanem azokat, akik megszabadultak, mint elveszetteket gyászoljuk és siratjuk. Mit adott nekünk Isten egyszülött Fia által, ha még most is félünk a haláltól? Miért dicsekszünk mi azzal, hogy újjá születtünk

vízből és Szentlélekből, ha e világból való elköltözés elszomorít bennünket?

Maga mondja az Úr: „Aki nekem szolgál, engem kövessen; és ahol én vagyok, ott leszen az én szolgám is”. (Ján. 12, 26.) Ha földi király valakit meghív palotájába lakomára, nem hálátelt szívvel siet-e oda? Mennyivel inkább kell sietnünk az égi királyhoz, aki azokat, kiket befogad nemcsak asztaltársaivá, hanem társuralkodókká is teszi, amint írva van: „Ha meghaltunk vele, élni is fogunk vele; ha szenvedünk vele, uralkodni is fogunk vele”. (Tím. II. 2, 11—12.) Nem azt mondom ezzel, hogy lelkünket kiűzzük földi hajlékából, hogy erőszakosan megváljunk az élettől és öngyilkosok legyünk szembeszállva a teremtető Isten akaratával, hanem azt hangsúlyozom, hogy mikor végóránk elérkezik, szívesen és örömmel menjünk és az eltávozókkal pedig együtt örüljünk. Ez a keresztény hit alapja, örök életet várni a halál után, megérkezést az eltávozás után. Megértve az Apostol szavait bizalommal adjunk hálát Istennek, aki nekünk a halállal szemben védelmet adott, Krisztus Urunk által, akinek dicsőség és hatalom most és örök időkre Amen.

49. Szent András napjára.¹

Mikor magam előtt látom az Úr nyáját, az apostolok síma tükrű vihartól nem kavart tengerbe vetett hálóját, felötlenek lelkemben

¹ Szent Atanáziusznak tulajdonított beszéd: Dicsőítő beszéd Szent András apostolról. (P. G. 28, 1101—1108.)

az Úr szavai: „Jöjjetek utánam és emberhalászkká teszlek benneteket”. (Mt. 4, 19.) Erőtelmes szavak, beteljesedett kijelentés! Napról-napra növekedő igaz ígéret! Mi ez a bőséges halászat? Mi hozta össze a híveket? Talán nem világos mindenki előtt, hogy Szent András apostol? Aki kivetette hálóját, hogy az Egyház színültig telt hajóját az ég felé irányítsa. Kik küzdelmeinek zsengéi? Krisztus papjai, akik a bolyongókat és tévelygőket halásszák az üdvösség számára. Szent Andrást ünnepeljük, de tisztelettel tekintünk az összes apostolokra is. Mert akiket Isten kegyelme összekapcsolt, azokat távolság el nem választja. Ha valaki ékkövekkel díszített drága koszorút dícsér, bármelyik részét emeli is ki elismerő szavaival, e részen keresztül az egésztest csodálatát nézi. Így bármelyik apostolt dicsőítjük, az az összes apostolokra is kiterjed, Szent Pál szavai szerint: „Ha egyik tag megdicsőül, együtt örvendez vele valamennyi tag”. (Kor. I. 12, 26.) A testvéreket a természet fűzi össze a vér kötelékével; az apostolokat a Szentlélek kegyelme. Mert a kegyelem az, amely az apostolokat, az Úr katonáit Krisztus seregében egybe kovácsolta.

Tehát egyen keresztül ismerjük meg az egésztestet, s az összesen keresztül csodáljuk az egyeseket. Szent András, aki apostoli bátorságáról méltán kapta ezt a nevet, elsőként csatlakozott a Mesterhez, első tagja volt az apostolok testületének. Az Úr eljövételét vágyakozva várta, Keresztelő Szent János tanítását Krisztuséval cserélte föl.

A Keresztelő legkiválóbb tanítványa volt, mécses fényének homályában kereste az igazság világosságát, aki később Krisztus tündöklő ragyogásában élt.

Eddig János állt a Jordán partján keresztelve a hozzásereglő izraelitákat, Mózes törvényének orvoslását hozta a bűnbánat hirdetésével, mózesi szigorúság élet tompította a keresztség fürdőjével. Mivel még nem jött el a halál legyőzője, keresztségével enyhítette a halál kegyetlenségét. Mikor pedig eljött az Úr titkon, az üdvösség tanításával, méltóságának fényét halandók köntösébe rejtette. Mivel jól tudta ezt Keresztelő Szent János, tanító mesterből azonnal szolga lett és a megjelenő Úrnak hirdetője: „Íme az Isten Báránya, aki elveszi a világ bűnét”. (Ján. 1, 29.) Itt van, aki megszabadít a bűntől, itt van a bűn elvevője. Én csak mint vőfély küldtettem és nem mint vőlegény. Szolga vagyok és nem az Úr. E szavak nyomán csatlakozott Szent András elhagyva mesterét, ahhoz akit hirdetett a Keresztelő és elnyerve a szó hódító erejét János nyelvénél ékebben szólt. Az Úrhoz csatlakozva megmutatta lelkesedő szeretetét, magával hozta társát: Szent János evangélistát és mindketten elhagyva a mécses a napot követték. Szent András az apostolok első zsengeje, ő nyitotta meg Krisztus tanításának kapuját, mindenkit megelőzve elsőként karolta át, akire mindnyájan várahoztak. Ő jelezte először, hogy a Törvény ideje lejárt, figyelmezteti Mózeset és nem engedi, hogy Krisztus megjelenése után követelje a

törvény előírásait, nem azért, hogy az izraeliták törvényhozóját szégyennel borítsa, hanem hogy nagyobb tisztelete legyen a küldőnek, mint a küldöttnek. Sőt fokozottabban tisztelte Mózeszt, mikor elsőnek ismerte fel azt, akit megjövendőlt: „Prófétát támaszt néked az Úr, a te Istened a te saját nemzetségedből és a te testvéreid közül, mint engem: arra hallgass”. (Móz. V. 18, 15.) Megtagadja a törvény teljesítését, mert következetes a törvényhez. Hallotta Mózeszt: Arra hallgass, hallotta a Keresztelőt: Ime az Isten Báránya és követte az útmutatást.

Mikor megtudta, hogy ez a megjövendőlt próféta, testvérét is odavezeti, hogy az is megtalálja. A tájékozatlan Péternek megmutatja a kincset, „Megtaláltuk a Messiást” (Ján. 1, 41), aki után vágyakoztunk, akinek eljövetelét vártuk, most szemünkkel látjuk. Megtaláltuk azt, akire várnunk kellett a próféták élethangú harsonáinak parancsa szerint. Meghozta az idő, akit Isten kegyelme előrehirdetett, akit forrón óhajtottak látni. A Szentírás elbeszélése szerint találkozott testvérel Simonnal és megosztotta vele kincsét, mit talált. Odavezeti Pétert az Úrhoz. Hihetetlen csoda! Még nem is tanítvány, már is embereket vezet Krisztushoz. Megtaláltuk a Messiást, aki után vágytunk álmatlan éjszakákon a Jordán partjain.

András magával hozva Pétert, az Úrhoz vezeti testvérét, hogy ő is részesüljön a tanításban. Ez volt Szent András első apostoli tevékenysége. Növelte a tanítványok számát, elhozta Pétert, hogy Krisztus meg-

találja tanítványai vezetőjét. Ahol Péter élt ezután ott nyerte Szent András is apostoli buzgalmának magvait. Kölcsönös mindkettő dicsősége, mindegyiknek megvan a saját kiválósága, de mindegyiknek dicsősége a másik. Mekkora örömet okozott Péter mindnyájuknak, mikor Krisztus kérdésére azonnal felelt és a szégyenkezve álló tanítványok csendjét megtörte. „Kinek tartják az emberek az Emberfiát?” (Mt. 16, 13.) Akkor Péter, mintha mindenikük nyelve lett volna, felelt helyettük: „Te vagy Krisztus az élő Isten Fia!” (Mt. 16, 16.) Csodálatosan hangzó szavak! Azokat, melyekkel András Pétert Krisztushoz vezette az Atya Péternek sugallva igazolta. Megtaláltuk a Messiást; az Atya tovább megy ennél, mikor ezt sugalmazza: Te vagy Krisztus az élő Istennek Fia. Majdnem azt adta Péter ajkára, mondd András szavait, melyekkel téged hívott: Megtaláltuk a Messiást.

Mikor az Üdvözítő elhagyva a városokat a pusztában járt, nagy embertömeg kísérte, nem váltak meg tőle rövid időre sem. Pusztaságban jártak, nem volt kenyerük és megéheztek. Az Úr pedig megismételte a pusztában művelt régi csodát, és asztaltársaivá tette tanítványait, megvendégelte a tömeget. Az apostolokat is kínozták az éhség, de nem is gondoltak arra, ami történt. Egymásra néztek és emberi megoldásokat kerestek. Egyik ezt, a másik azt ajánlotta, amivel a szűkséget megszüntethetik. András pedig megmutatva segítségük silányságát és ámbár akaratlanul alkalmat ad az Úrnak

csodatevésre. Megmondja ugyanis, nincs másunk, csak öt kenyérünk és kevés halunk. Mit tesz az Üdvözítő? Maga elé hozatja és a szükség megvallása bőséges javak kútfeje lett.

Miután a mi Urunk Jézus Krisztus befejezte földi működését, felment az égbe. Az apostolok pedig eloszlottak a földön, osztogatták a kegyelem kincseit más-más helyen. Szent András apostol, miután Görögországot és a barbárok vidékeit betöltötte Isten kegyelmével és csodáival, miután a pogányokat keresztény hitre térítette, a leghitettebb, legmegátalkodottabb területre: Achajába ment. Ott sokakat megnyerve a mennyország számára, hite miatt megfeszítették. Halálának módja hasonló volt az Úréhoz, hogy a szenvedés közössége is kifejezésre juttassa izzó szeretetét. Emelkedik a kereszt, fölfeszítik Szent Andrást, keresztje a keresztre Feszítettet hirdeti, a szögek Krisztus szögeinek igazságát bizonyították. Földi élete végének elérésével megtalálta a halhatatlanság kezdetét, szenvedéseivel erőteljesebbé tette tanítása erejét. Azokat, akiket szónokolva nem győzött meg az igazságról, megölve megtérítette; akiket nem ragadott magával beszéde, szenvedésével hálójába kerültek. Már élete megoszlott ég és föld között, testben földön járt lelke az éghez tapadt. Szánalommal nézett az emberek seregére, gyógyított és csodákat tett a földiek kedvéért. Az ő vetése a mostani kalászosok, az ő tanításából nőttek ki; tanításától virulnak a szőlők. Ti pedig, akik a hitet hir-

detitek, akik a mennyek országának sáfárai vagytok, jöjjetek ahhoz, aki csodálatos az égben. Krisztus igazsága az, amit Szent Pál így fejez ki: „Ha szenvedünk vele, uralkodni is fogunk vele” (Tim. II. 2, 12), akinek dicsőség örök időkre. Amen.

50. Apostol ünnepére.¹

Az *apostolok oszlopok*. Ha az összes szentek ünnepe kedves előttünk, testvéreim, mennyivel kedvesebbnek kell lennie azokénak, akik a vértanúk fejedelmének környezetében éltek. Az ő gyermekeik, nem ugyan testi leszármazásnál, hanem erényeik követésénél fogva mindenki, aki később mindhaláláig hű maradt Krisztushoz. Nekik ígérte meg először az Úr, mikor neve megváltására buzdította őket, nemcsak azt, hogy ő teszi fejükre a dicsőség koronáját, hanem azt is, hogy ő lesz a küzdelemben segítségük. De ezzel az utódokat is buzdította, mert hiszen amit mondott, azt írásban az utókorra hátrahagyta. Buzdításukra azt mondja az apostoloknak: „Mikor pedig átadnak titeket, ne legyen rá gondotok, miképpen és mit mondjatok; mert adatik nektek azon órában, mit szóljatok. Hisz nem ti vagytok, akik beszéltek, hanem Atyátok Lelke az, mely szól belőletek”. (Mt. 10, 19—20.) Megparancsolta, hogy megvallják, azt azonban megtiltotta, hogy okoskodjanak. Védekező emberi szavak helyett kegyelmet

¹ Szent Ágostonnak tulajdonított 222. beszéd a szent apostolokról. (Migne P. L. 39, 2156—57.)

adott, hogy a magukban félénk apostolok a világ előtt merészek legyenek. Ezért mondja a zsoltárban a vértanu mintegy emberi gyengeségének hangján: „Ments meg ellenségeimtől, Isten, támadóimtól szabadíts meg engem” (Zsolt. 58, 2); kissé később pedig, bízva az isteni segítségben: „Reád bízom megőrzésre erőmet”. (U. o. 10.)

A többi híveket felülműlják. Az Úr, hogy kimutassa, hogy az apostolok felülműlják a többi hívőket, sőt még a régi igazakat és prófétákat is, így szólt hozzájuk: „A ti szemeitek pedig boldogok, mert látnak, és füleitek, mert hallanak. Mert bizony mondom nektek, hogy sok próféta és igaz kívánta látni, amiket ti láttok, és nem látta, és hallani, amiket ti hallotok, és nem hallotta”. (Mt. 13, 16—17.) És másutt: „Már nem mondalak benneteket szolgálknak; mert a szolgál nem tudja, mit mivel az ura, hanem barátainak mondtalak titeket, mert mindent, amit hallottam Atyámtól, tudtul adtam nektek”. (Jn. 15, 15.) Ugyancsak ő mondja: „Amiket megköttöztök a földön, meg lesznek kötve mennyben is, és amiket föloldoztok a földön, fel lesznek oldozva mennyben is”. (Mt. 18, 18.) S amikor Péter az iránt kérdezősködött, mi lesz az ő és társai jutalma, mivel mindent elhagytak és követték a Megváltót, azt felelte az Úr: „Bizony mondom nektek, hogy ti, kik engem követtetek, az újjászületéskor, midőn az Emberfia az ő fölségének trónján fog ülni, ti is tizenkét széken fogtok ülni, ítélvén Izrael tizenkét nemzetsége felett”. (Mt. 19, 28.)

A világ világosságai, a föld sója, az Egyház alapjai és kapui. Ők a világ világosságai, mert általuk adta át először az Úr e világnak a hit és igaz tudomány világosságát, s általuk ragadta ki a pogány népeket tévedéseik és bűneik sötétségéből. Ők a föld sója, mert a földből lett emberek általuk kapták meg az örök élet fűszerét, hogy megfékezzék a test bujaságát, s sértetlenek maradjanak a bűnök rothadásától és férgeitől. Ők azok a drágakövek, akiket az égi palota alapjába építve látott és ír le Szent János a Jelenések Könyvében (Jel. 21), mert az ő tanításuk lett az Egyház alapja. Ezért mondja Szent Pál is: „Igy tehát most már nem vagytok idegenek és jövevények, hanem a szentek polgártársai és az Isten háza népe, az apostolok és próféták alapjára rakott épület”. (Ef. 2, 19—20.) Ők az új Jeruzsálem tizenkét égből leszállt kapuja, mert általuk léptünk be a hit kapuján, s általuk lettünk a szentek polgártársai.

Erényeik. A barátok és ellenségek iránt való szeretet módja. Itt gondoljuk meg, kedves testvéreim, mire tanítottak minket ezek a nagy vezérek, és törekedjünk megtenni azokat, amiket ők megparancsoltak. Példájukra tanuljuk meg a világ gazdagságát megvetni, a jelen élet örömeit nem szeretni, az égi királyság után vágyódni, Krisztusnak semmit elébe nem tenni, de parancsainak mindenben engedelmeskedni, a jelenlévő dolgokban való szegénységet szeretni, erényekben bővelkedni, bölcseséget kívánni, lelki örömöket keresni, senkire sem irigykedni,

de minden embert szeretni, barátainkat az Űrban, ellenségeinket Isten kedvéért, mert egyedül ez az igazi szeretet. Mert a testi bűnös szeretet romlásba dönt, és inkább gyűlölet, mint szeretet. Amint meg van írva: „Aki tehát a világnak barátja akar lenni, ellenségévé lesz Istennek”. (Jak. 4, 4.)

Hogyan kell szeretni a Teremtőt és teremtményt? Tehát ezek a mi vezéreink azért tudták a világ támadásait legyőzni, e véres világot megfékezni, mert tökéletesek voltak Isten szeretetében, és telve voltak embertársaik iránt való szeretettel, és mivel mindenben csak Isten akaratát szerették. Mi is, testvérek, igyekezzünk mindenben Isten akaratát tenni; Teremtőnket szeressük önmagáért, a Teremtményt teremtményében. Így lesz rendezett a mi szeretetünk, mert „Isten a szeretet” (I. Jn. 4, 16), és aki szereti e szeretetet, Istent szereti. És ha így szeretünk, Isten is szeret bennünket, szeretnek bennünket az apostolok is, leendő bíránk, s könyörögnek értünk, hogy Krisztus általános ítéletén velük együtt örökre koronát nyerjünk. Amit adjon meg maga a bíró, a mi Urunk, aki az Atyával és Szentlélekkel egyetemben él és uralkodik mindörökon örökké. Amen.

51. Vértanu ünnepére.¹

A szent vértanuk szava. A vértanuk legyőzték az élvezeteket és szenvedéseket.

¹ Szent Ágoston 335. beszéde. (Migne P. L. 38, 1470—71.)

Mivel vértanu ünnepe van, miről beszél-nénk örömestebb, mint a vértanuk dicsősé-géről. Segítsen meg bennünket a vértanuk Úra, aki az ő jutalmuk. A vértanuk hangján hallottuk kevéssel előbb Szent Pál apostolt mondani: „Ki szakít el minket Krisztus sze-retetétől? Nyomorúság vagy szorongatás? Éhség, mezítelenség, veszedelem vagy üldö-zés, vagy kard? (Amint írva vagyon: Miattad gyilkolnak minket naphosszat: olybá vesz-nek, mint leölésre szánt juhokat.) De mind-ezekben győzedelmeskedünk azáltal, aki sze-ret minket”. (Róm. 8, 35—37.) Ez a vértanuk hangja: mindent túrni, magát semmibe venni, azt szeretni, aki övéiben dicsőítettik: „Hogy aki dicsekszik, az Úrban dicsekedjék”. (I. Kor. 1, 31.) Azt is ismerték, amit az imént énekeltünk: „Örvendjete az Úrban és vi-gadjatok, igazak”. (Zsolt. 31, 11.) Ha az iga-zak az Úrban örvendeznek, a gonoszok csak a világban örvendezhetnek. De ép ez a csata-sor, amit először le kell győznünk: először le kell győznünk az élvezeteket, azután a szenvedéseket. Hogy tudja valaki legyőzni a világot, mikor dühöng, ha akkor nem tudta legyőzni, mikor hízelgett? Hízeleg ez a világ: tisztségeket ígér, gazdagságot, élvezeteket; de fenyegetőzik is: fájdalmakkal, éhséggel, megszégyenítéssel. Aki nem veti meg ígéretéseit, hogy fogja legyőzni fenye-getéseit? Ki tagadná, van öröm a gazdagság-ban, de több van az igazságban. Lehet örülni a gazdagságnak is igazsággal. Mikor azonban a próbának olyan pillanata követ-kezik be, hogy e kettő szembekerül egymás-

sal, s vagy az egyikről, vagy a másiktól le kell mondanod, csak válassz, csak harcolj. Meg fogjuk látni, hogy nem ok nélkül énekelte-e: „Örvendjete az Úrban és vígadjatok, igazak“, nem ok nélkül hallottad-e: „Ki szakít el minket Krisztus szeretetétől?“ Bizony a világ felhagy mindazzal, amivel hízelkedett. Az Úr azonban előre megmondta a vértanuk küzdelmét, azokat a küzdelmeket, amelyekben legyőzték az üldözést, éhséget, szomjúságot, nélkülözést, gyalázatot, halálfélelmet és a legádázabb ellenséget.

A vértanukat nem a szenvedés, hanem a szeretet különbözteti meg. A fősvény az arany vértanuja. De lássátok, testvérek, hogy mindezt Krisztus szeretete teszi. Figyelmeztet az apostol, hogy többre tartsuk Krisztus szeretetét a világnál. Mennyi kellemetlenséget áll pl. az ki, aki el akarja rabolni más vagyonát. Talán az üldözés megtöri az ilyent? Rabol a zsugori és retteg a büntetéstől, de szenvedélye a rablás. Sokan éhséget is szenvednek, míg szereznek és nyerezkednek, mert mindent megvonnak gyomruk-tól. Egész nap pénzüket számolják, éhesen fekszenek le. Talán a meztelenség visszariasztja őket? Mit mondjak erről? Hányszor menekülnek meg a kereskedők meztelenül a hajótörésből és újra vállalkoznak a veszélyes hajó-útra. Mi hozza annyiszor veszélybe az embert, mint a vagyonszerzés. Még a kard sem fékezi meg őket. Halálos bűn a csalás, mégis megrövidítik egymást az örökösök. Ha ennyi áldozatot kíván a földi vágy, miért nem hozunk áldozatot

Krisztus örökségéért? A fösvény azt mondja lelkében, mivel nyíltan nem meri mondani: „Ki választ el minket az arany szeretetétől? Nyomorúság, szorongattatás, üldözés?” Joggal mondhatják a fösvények az aranyak: „Miattad gyilkolnak minket naphosszat”. Helyesen mondják hát a szent vértanuk a zsoltárban: „Szolgáltass nekem igazságot, Istenem, kelj védelmére ügyemnek az istentelen nemzetséggel szemben”. (Zsolt. 42, 1.) Különböztess meg az én nyomorúságomat, mert a fösvények is nyomorognak. Különböztess meg az én szorongattatásaimat, mert a fösvények is szorongattatást szenvednek. Különböztess meg az én üldözésemet, mert a fösvényeket is üldözik. Különböztess meg az én éhségemet, mert éheznek a fösvények is az arany kedvéért. Különböztess meg meztelenségemet, mert az aranyért levetkőznek a fösvények is. Különböztess meg halálomat, mert a fösvények is meghalnak az aranyért. Mit jelent az: „Különböztess meg az én ügyemet”, „Miattad gyilkolnak minket naphosszat?” Ők az arany miatt, mi teérted. Hasonló bűnhődés, de más az ok. Ahol más az ok, ott biztos a győzelem. Ha tehát az okot nézzük, szeretnünk kell a vértanuk ünnepét. Szeressük bennük a szenvedés okát, nem magát a szenvedést. Mert ha csak a szenvedést szeretnők, sokat találunk, aki rossz ügy érdekében nagyobb szenvedett. De az okot nézzük: Krisztus keresztjét. Kereszten volt Krisztus is, a latrok is. Hasonló büntetés, mi más ok! Egyik lator hitt, a másik káromkodott. Az Úr mintegy

bírói székről ítéletet mondott róluk. Azt, aki káromkodott, kárhozatra ítélte, a másikat magával vitte a paradicsomba. (Lk. 23, 39—43.) Miért tette? Mivel bár egyforma volt a büntetés, nem volt egyforma az ok. Válaszszátok hát ki magatoknak a vértanuk szenvedésének okát, ha el akarjátok nyerni a vértanuk pálmáját.

52. Hítvalló ünnepére.¹

Különösen az előljáróknak kell ügyelniök. A gondos előljáró feladata és jutalma. Bár a felolvasott evangéliumi rész mindegyikünket fáradhatatlan éberségre buzdít, mégis különösen a nép vezetőinek, tehát a püspököknek köti lelkére a gondosságot. Az evangéliumi hű és okos szolga a család előljáróját jelenti, aki gondoskodik a reája bízott hívők jólétéről és szükségleteiről. Ha ő hallgat a szóra s engedelmeskedik a parancsoknak, vagyis ha alkalmas és igaz tanítással a gyengét megerősíti, a szétziláltat rendbeszedi, az elromlottat jobb útra téríti, az élet kenyerét az örök élet táplálékaként a család táplálására kiosztja, — mikor meghal, mint hűséges szolga és hasznos sáfár dicsőséget nyer az Úrtól. Minden vagyona fölé fogja rendelni, azaz Isten dicsőségének részese lesz, aminél nincsen jobb.

A hanyag előljáró bűne és büntetése. Ha pedig az előljáró látva az Isten hosszú türelmét (mely az emberiség üdvéért van),

¹ Szent Hilarius magyarázata Szent Máté evangéliumához. 27. fejezet. (Migne P. L. 9, 1058—63.)

elbizakodik szolgatársaival szemben, és átadja magát a világ gonosz bűneinek, s csak a világi dolgokkal és gyomrával törődik; megbünteti őt az Úr. Ha váratlanul eljön az Úr napja, megfosztja őt a megígért javaktól, helyüket a képmutatókkal együtt az örök büntetésben jelöli ki, mert nem készültek eljövételére, nem engedelmeskedtek parancsolatainak, mivel csak a földiekkal törődtek, a pogányok élete szerint éltek, mivel nem gondolva az ítélettel a reájuk bízott családot éhséggel, szomjúsággal, vérontással kínozták.

Az egek országát tíz szűzhöz hasonlítja. A fentebb mondottakból beszédem alapgon dolata is érthető. Az Úr nagy napjáról szól egész beszédem, amelyen az isteni ítélet világánál felszínre kerülnek a titkos emberi gondolatok, s az Istenben vetett igaz hit elnyeri nem kétes reményű jutalmát. Az evangéliumi tíz szűz öt okosra és öt okatlanra, hívőkre és hitetlenekre oszlik.

A vőlegény és menyasszony a mi Urunk, a testbe öltözött Isten. Mert mint a lélek a test vőlegénye, ép így a test a lélek menyasszonya. Mikor tehát nesz támadt, csak a vőlegény elé mentek, mert a vőlegény és menyasszony már egy volt, mivel a test alá zatossága lelki dicsőségbe távozott. Az eléje való menéssel azt akarjuk elérni, hogy a halottak feltámadásakor vele találkozhassunk. A lámpások a ragyogó lelkek fénye, amely a keresztség szentségében gyulladt ki. Az olaj a jó cselekedetek gyümölcsét jelenti. Az edények az emberi testek, ame-

lyekben a jó lelkiismeret kincsét kell őriznünk. Az eladók azok, akik rászorulnak a hívek irgalmára, de fizetnek is, mert szükségük kielégítése fejében a jó tett lelki örömét adják az adakozónak. Az az elégséges anyag a lámpák folytonos táplálására, amit irgalmassággal veszünk. A menyegző nem más, mint a halhatatlanság felöltése, az új kapcsolat a romlandóság és romolhatatlanság között. A vőlegény késése a bűnbánat ideje. A várakozók alvása nem más, mint a hívők pihenése, és mindenkinek ideigtartó halála a bűnbánat idején. Az éjszakai nesz a trombita szava, amely Krisztus jövetelére felkelti a lelkeket, hogy a jegyes elé siesse-
nek. A lámpák vitele azt jelenti, hogy a lelkek visszatérnek a testekbe; s a lámpák fénye a jó tettek tudatának öröme.

Krisztus eljövetelekor senkin sem segít más érdeme. Ekkor már nem lesz idő bűnbánatra. Azok az okos szűzek, akik kihasználták az érdemszerzés idejét, s minden erejükkel Krisztus eljövetelére készültek. Az oktanok pedig azok, akik hanyagok voltak, s csak a földiekkal törődtek; akik megfeledkezve Isten ígéreteiről, nem is gondoltak a föltámadásra. Mivel pedig kialudt lámpákkal nem mehettek a vőlegény elébe, az okosoknak könyörögtek olajért. Azt a feleletet kapták, hogy ők nem adhatnak, mivel nincs annyi olajuk, hogy mindenkinek elég lenne. Ez azt jelenti, hogy más jócselekedeteivel és érdemeivel senkit sem lehet üdvözíteni, mert az szükséges, hogy mindenki maga vegyen olajat lámpája számára.

Ezeket a balgákat arra buzdítják, hogy menjenek olajat venni, azaz Isten parancsainak való bár késői engedelmeskedéssel méltóvá váljanak arra, hogy lámpájuk fényével fogadhassák a jegyest.

Míg ezek késlekedtek, megérkezett a jegyes. Az okos szűzek elkészített lámpájuk fényében vele együtt beléptek a menyegzőre, vagyis mindjárt az isteni fény jövetelekor beléptek az égi dicsőségbe. Mivel pedig itt már nincs idő a bűnbánatra, összeszaladnak az oktalanok és bebocsátásért rimázkodnak. Azt feleli a jegyes nekik: „Nem ismerlek titeket”. (Mt. 25, 12.) Nem vettek részt a készüllet munkájában, nem szaladtak össze a trombita szavára, nem csatlakoztak a belépők csoportjához, hanem késlekedtek, ezért elvesztették az alkalmat a menyegzőre való belépésre.

A talentumok a hit mértéke szerint osztatnak. — Az idegenbe menendő ember példája, aki hívta szolgáit, és átadta nekik vagyonát. A példabeszéd szerint az ember egyenlőtlenül osztotta szét pénzét, de ennek nem a szétoztó az oka. Azt mondja ugyanis a Szentírás, hogy kiki a maga tehetsége szerint kapott: Tehát kiki megkapta azt, amire képes volt. Az ember magát az Urat jelenti. A távollét ideje a bűnbánatra adott idő, mi alatt az Úr az égben az Isten jobbján ülve lehetőséget ad az egész emberi nemnek a hitre és jócselekedetre. Mindenki hite mértéke szerint részesül a talentumban, vagyis az evangélium hirdetésének befogadásában. Ez ugyanis a romolhatatlan vagyon, ez

Krisztus öröksége, amelyet örök örököseinek hagyott.

Az a szolga, aki öt talentumot kapott, a zsidóságból megtért kereszténységet jelenti. Ez a kereszténység az ószövetségi törvényekből kiindulva, evangéliumi hittel helyesen és tökéletesen cselekedve, megkésztette a törvény teljesítéséért járó érdemét. A számadás alkalmával ugyanis kinek-kinek számot kell adnia a kapott talentumokról és a talentumok kamatairól. — Akire tehát ötöt bízott az Úr, az ő visszatértekor tizet adott vissza: azaz olyan erősnek bizonyult a hitben, mint a törvények megtartásában; a Mózes öt könyvében foglalt tíz törvény megtartását a megváltás kegyelmében való részesedés által betetőzte. Engedélyt kap tehát, hogy az Úr örömébe, Krisztus dicsőségébe lépjen.

Az a szolga meg, aki két talentumot kapott, a pogányokból lett kereszténységet jelenti, amely azáltal üdvözült, hogy hitt az Atyában és Fiúban egyaránt, amely hitte egyúttal azt is, hogy a mi Urunk Jézus Krisztus Isten is és ember is. Ez hát az a két talentum, amelyet az Úr a pogányokból lett keresztényekre rábízott. S amint az előbbi kereszténység minden szentséget öt talentum alakjában, azaz az ószövetségi törvény alakjában ismer meg, s ezt evangéliumi hittel megkésztette, úgy a pogányokból lett kereszténység a talentumok növekedését hitből folyó cselekedettel érte el. Az ő jutalma is az, hogy beléphet az Úr örömébe.

Aki pedig egy talentumot kapott, s ezt a

földbe elrejtette, az ószövetségi törvény alapján megmaradt egészen testi és esztelen népet jelenti, amely semmi szellemi meg nem ért, az evangélium hirdetése elől elzárkózik, amely a többi nép iránti irigységből földbe rejtette a kapott talentumot. Sem maga nem használja fel, sem másnak nem adja át, azt vélvén, hogy az ószövetségi törvény elég neki az üdvösségre. És ezért, mikor számadásra szólítja fel az Úr, így szól: „Félek téled” (Mt. 25, 25); mintha csak a régi parancsok iránt való tiszteletből és félelemből tartózkodott volna az evangéliumi szabadságtól. Majd azt mondja: „Íme itt van, ami a tied” (U. o.), mintha azt mondaná, hogy azokhoz tartotta magát, amit az Úr parancsolt.

Mit jelent az, hogy a földbe rejtette? Elrejteni a földbe annyit jelent, mint az új tan dicsőségét a testi szenvedés gyalázatával eltakarni. Bár nem tudja letagadni, hogy az Úr Krisztus elküldetett a nemzetek üdvöztetésére (hisz születése és szenvedése az ószövetségéből nyilvánvaló), mégsem akar hinni az evangéliumoknak. Azt mondja: „Tudom, hogy kemény ember vagy, aratsz, ahol nem vetettél, és gyűjtesz, ahol nem szórtál”. (Mt. 25, 24.) A dolgok mai természeténél fogva nem lehet aratni vetés nélkül, sem azt összegyűjteni, ami nincs szétszórva. De a szavakat itt lelki értelemben kell venni. Amint mondtuk, az ószövetségi törvény alapján álló népről van itt szó, amely előtt nem ismeretlen az Úr eljövetele és a népek megváltása, de amely hitetlen. Azt is tudja,

hogy a megigazulás gyümölcseit ott is aratni kell, ahova a törvény nem lett elvetve, és a pogányok közül is gyűjteni, akik nem Ábrahám törzséből szóródtak szét. Ezért kemény itt a példabeszéd embere, aki a régi törvény nélkül szándékozik az embereket megváltani, szétszórás nélkül összegyűjteni, vetés nélkül aratni.

A bűn nagysága és büntetése. Annál megbocsáthatatlanabb bűn a prédikáció eltitkolása és a reábízott talentum elásása, mivel tudta a szolga, hogy a példabeszéd embere vetés nélkül akar aratni, és azt akarja összegyűjteni, amit nem szórt szét. Annál is inkább kölcsön kellett volna hát adnia a reábízott pénzt a pénzváltóknak, vagyis a világi foglalatossággal elfoglalt egész emberiségnek. Hisz az emberiség minden tagjától számon fogja kérni az Úr a kamatokat. E bűn miatt nemcsak az elásott evangéliumi talentumot veszi el az Úr a szolgától, hanem az ószövetségi talentumot is, és annak adja, aki az ötöt megkétszerezte. „Mert mindannak, akinek vagyon, adatik és bővelkedni fog; attól pedig, akinek nincsen, amiye lenni látszik is, elvéteik tőle.” (Mt. 25, 29.) Akinek van, az könnyen gyarapodik vagy adományozás vagy szerzés útján. De hogy éri veszteség azt, akinek semmiye sincsen? Úgy, hogy aki elfogadja az evangéliumot, elnyeri az ószövetségi törvények teljesítéséért járó tiszteletet is, akiben pedig nincs meg Krisztus hite, az előbbi is elveszíti, amire pedig számított.

53. Szűz ünnepére.¹

„Ne tartózkodjatok egymástól, iegfeljebb közös akaratból egyidőre, hogy az imádságnak éljete; azután ismét keljete össze, hogy a sátán meg ne kísértsen benneteket azáltal, hogy magatokat meg nem tartóztatjátok.“ (Kor. I. 7, 5.)

Ha az apostol óvja a házastársakat, hogy ne tartózkodjanak hosszú ideig egymástól, hogy az ördög valamiképen beférkőzhessék; mekkora dicsőségre méltók azok, akik ilyen vigasztalásra nem szorultak és mindvégig legyőzhetetlenek maradtak. Bár az ördög cseleleit egyik esetben sem lehet teljesen elhárítani. Azoknak — úgy gondolom — akik tudják, hogy közeli veszedelemben vannak, nem okoz különösebb nehézséget, ha amint hevesebb támadást éreznek, kikötőbe hajózhathatnak. Szent Pál még itt sem engedi meg nekik, hogy messze hajózzanak, hanem meghagyja, hogy a fáradtak térjenek vissza a kikötőbe, megengedve nekik, hogy újra együtt éljenek. Ezzel a biztonsággal szemben a szűz állandóan hajózni kénytelen kikötő nélkül és ha leghevesebb vihar jön is, akkor sem szabad lehorgonyoznia és megpihennie. Kalózkodnak sem támadják meg a hajókat ott, ahol város vagy kikötő van, mert ez veszedelmes vállalkozás lenne, hanem a sík tengeren támadnak merészen és erőszakosan, megmozgatva és felforgatva mindent és addig nem hagynak fel a küzdelemmel,

¹ Aranyászájú Szent János: A szűzességről. 34. fej (P. G. 48, 555—557.)

míg el nem süllyesztik a megtámadott hajót vagy maguk jutnak erre a sorsra. A szűznel szemben is, mint kalóz elkeseredetten küzd a sátán, hatalmas hullámokat, heves vihart, elviselhetetlen szélvész kavarva föl, hogy hajóját elsüllyessze erőszakkal és váratlan támadással. Tudja ugyanis, hogy a szűznek nem szabad vele szóba álnia, hanem küzdenie és harcolnia kell a lelki veszedelmekkel szemben, (Ef. 6, 12.), míg végül csendes kikötőbe jut. Szent Pál ugyanis mint a falakon kívül küzdő vitéz katona előtt nem engedi a kaput kinyitni, jóllehet vad és kegyetlen ellenséggel szemben soha sincs fegyverszünet.

Nemcsak egyedül a sátán, hanem maga az ösztönös vágy is hevesen kínozza azokat, akik nem élnek házasságban; ez mindenki előtt világos. Amit megszoktunk ugyanis, arra nem irányulnak vágyaink, a megszokottság elcsendesíti a lélek vágyait. [Ezt igazolja a nép ajkán élő közmondás is, amelyben mély igazság rejlik.]

Ha abban akadályoznak bennünket, amit megszoktunk, amit figyelembe sem vettünk, mert rendelkezésünkre állott, mikor elvesztettük legyőzhetetlen vágy ébred bennünk utánuk. E meggondolás alapján a házastársak nagyobb biztonságban és nyugalomban élnek, mert ha fellángol bennük a vágy, azt a házasság azonnal megszünteti. A szűznek mivel ez nem áll rendelkezésére, mikor vágyai följáżdognak és erőszakosan kitörni akarnak, mivel nincs mivel megszüntetnie, csak arra ügyel, hogy a tűzzel

viaskodva maga is meg ne égjen. Mi nehezebb és keményebb, mint hogy állandóan magában kell hordoznia a máglyát és meg nem perzselődni; vágyak lángjától körülnyaldosva érintetlenül megőrizni a lelket? Mert senkivel sem történhetik meg, hogy ezt a tüzet kivesse magából, hanem azt kell megtennie, amit a Példabeszédek könyvének szerzője lehetetlennek tart az emberi természet számára: „Járhat-e valaki izzó parazon, úgy hogy talpát meg ne perzselje?” (Péld. 6, 28.) Ime a szűz erre vállalkozik. „Vehet-e ember tüzet az ölébe, úgy hogy ruhái meg ne égjenek?” (Péld. 6, 27.) A szűz nem öltözetében, hanem önmagában hord kitörni akaró elfojtott tüzet.

Ezek meggondolása után össze lehet-e hasonlítani a szűzességet a házassággal, vagy teljesen ellenezni? Szent Pál ezt nem engedi meg, mert a kettő között mérhetetlen különbséget állít: „Akinak pedig felesége van, arra gondol, ami a világe, hogyan tessék feleségének; és meg van osztva. Mind a férjetlen asszony, mind a szűz arra gondol, ami az Úré, hogy testben és lélekben szent legyen; aki azonban férjnél van, arra gondol, ami a világe, hogyan tessék férjének.” (Kor. I. 7, 32—34.) Egybevetve az érveket, amit mindkettő javára felhoz, a szűzesség előnyére szemünkre veti: Ne tartózkodjatok egymástól, hogy a sátán meg ne kísértsen titeket. De meg akarja mutatni, hogy a főök nem ebben, hanem a mi gyengeségünkben van, hozzáfűzi: a ti mértéktelenségtek miatt. Ki az, aki ezt hallja és nem szégyenkezik?

Ki az, ki nem menekül a mértékletlenség szégyenbélyege elől?

Ez az intelem nem szól mindenkinek, hanem azoknak, akik nagyon esékenyek. Ha annyira az élvezetek rabja vagy, hogy állandóan gyönyörre vágyódsz és sóvárogsz, ha ennyire elpuhult vagy: élj házasság életet feleségeddel. Ez nem megengedés és helyeslés, hanem gúnyolódás és helytelenítés. Ha nem akarta volna a gyönyörhajhászást különösen érinteni, nem használta volna a mértékletlenség szót, amely erős és szemrehányó kifejezés. Miért nem mondta: a ti gyengeségetek miatt? Ez engedékenységre engedett volna következtetni, míg az előző mértékletlenség kifejezés megbélyegzi a jóra való restséget.

Mit mondanak ezzel szemben, akik a szüzességet túlzásnak tartják? A szüzesség, amennyivel küzdelmesebb, annyival nagyobb dicséretet és tiszteletet érdemel; a házasság élet, ahol több az élvezet, ott kevesebb a dicséret. Azt mondja ugyanis, engedékenységből beszélek és nem parancsképen (Kor. I. 7, 6.); már pedig, ahol engedékenységről van szó, dicséretnek nincs helye. Bár a szüzekről beszélve azt mondja: nincs parancsom az Úrtól. (Kor. I. 7, 25.) Talán ez jelent itt valamit? Egyáltalán semmi! Mert véleményt mond a szüzességről; fennebb pedig engedményt adott. De éppen ezért egyiket sem parancsolja meg különböző okokból, hogy aki nem akar mértéktelen lenni, ne ütközzék akadályokba, mint aki kényszerítve van házassági életre. A másik

oldalon pedig, aki nem tud szűzen élni, el ne kárhozzon, mint aki nem tartja meg a parancsot. Nem ad parancsot az állandó együttélésre, mert nem akar mértéktelenségre törvényt hozni. Azt akarja, hogy úgy éljenek a házastársak, hogy a veszély távol legyen, de nem állít akadályt a magasabbra törés elé. Nem akarja, hogy mindenki házasságban éljen, mint ezt az erőtlenebbek szentesítenék. Ha ugyanis Szent Pál elgondolását akarjuk ismerni, figyelembe kell vennünk a következőket: Azt szeretném, hogy mindnyájan olyanok legyetek, mint én magam, aki megtartóztatom magamat. (Kor. I. 7, 7.) Aki azt akarja, hogy mindenki tartóztassa meg magát, az azt kívánja, hogy senki se éljen házasságban. Szent Pál azért nem tiltja meg és ajánlja a házasságot, mert óhajtja és szeretné, ha mindenki úgy maradna, mint ő és azért inkább megengedi a házasságot miatt; bár mondotta: „Jó az embernek aszsonyt nem illetni“, (Kor. I. 7, 1.) mivel ezt óhajtja inkább.

